

EFOP-3.6.1-16-2016-00004 „Átfogó fejlesztések a Pécsi Tudományegyetemen az intelligens szakosodás megvalósítása érdekében”

EFOP-3.6.1-16-2016-00004 Comprehensive Development for Implementing Smart Specialization Strategies at the University of Pécs

Ageing

az idősödő magyar lakosság (50-70 év) öregedéssel és vásárlási szokásaik megváltozásával kapcsolatos vizsgálata – országosan reprezentatív személyes megkérdezés eredményei (n=500)

The attitudes of the elderly Hungarian population (50-70 years old) about ageing and consumption – results of a face-to-face surveying (n=500)

HEGEDÜS RÉKA

PhD hallgató, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet, hegedus.reka@ktk.pte.hu

TÖRŐCSIK MÁRIA

CSc, egyetemi tanár, PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet, torocsik@ktk.pte.hu

Pécs, 2020

Hivatkozás módja:

HEGEDÜS, R. – TÖRŐCSIK, M. (2020): Ageing. Az idősödő magyar lakosság öregedéssel és vásárlási szokásaik megváltozásával kapcsolatos beállítódásának vizsgálata. Kézirat. [Számítógép-fájl]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.

HEGEDÜS, R. – TÖRŐCSIK, M. (2018): Ageing. The attitudes of the elderly Hungarian population about ageing and consumption – results of a face-to-face surveying. Working paper. [Electronic file]. EFOP-3.6.1-16-2016-00004, Pécs, PTE KTK, xx. p.

ISBN 978-963-429-545-7

Tartalomjegyzék

Táblázatjegyzék.....	4
Ábrajegyzék	4
1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan	17
1.1. Kutatási célok.....	17
1.2. Kutatási kérdések és módszertan	17
2. Irodalmi előzmények	18
Fejlődésszichológiai, valamint életkori megközelítés	20
Szubjektíven érzékelt életminőség.....	22
3. A személyes megkérdezés eredményei (n=500)	26
3.1. Demográfia életkori bontásban	27
3.2. Életstílussal és szubjektív korérezékeléssel kapcsolatos eredmények.....	30
3.3. Tényezők megítélése.....	34
3.4. Szavakkal kapcsolatban érzett szimpátia	40
3.5. Önmaguk másokhoz való viszonyítása	42
Érzékelt hátrányok	42
Önmaga viszonyítása másokhoz	44
Életkori viszonyítás.....	45
3.6. Vásárlási szokások megváltozása	46
3.7. Közösségi média használata.....	57
4. Háttérelmzés	59
4.1. Életstílus állítások	59
Tényezők fontossága.....	84
Önállóság	85
Sikeresség	87
Megbecsültség a családban	88
Megbecsültség a környezetében.....	90

Anyagi lehetőségek	91
Külső vonzerő	94
Fizikai teljesítőképesség	96
Lelki egyensúly	98
Tényezőkkel való elégedettség jelenleg és 10 éve	101
Fizikai teljesítőképesség	102
Lelki egyensúly	105
Szavak szimpátiája	108
Szimpatizálás életkori bontásban	108
Szimpatizálás egészségi állapot bontásában	110
4.2. Hátrányok érzékelése demográfiai bontásban	117
4.3. Önmaga viszonyítása másokhoz adott szempontok alapján	127
Egészségi szempontból	127
Anyagi szempont	130
Fizikai aktivitás szempontja	133
4.4. Életkori viszonyítás	136
Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék	136
Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék	139
A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék	142
Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké	145
Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék	148
4.5. Vásárlási szokások megváltozása	151
Jelenlegi és 10 évvel ezelőtti vásárlással kapcsolatos attitűdök	151
Vásárlással kapcsolatos attitűdállítások	158
Termékcsoportokra való költés 10 éves viszonylatban - érzelmi kapcsolódás	183
4.6. Közösségi média használata	186
5. Összefoglalás	192

6. Irodalomjegyzék	192
--------------------------	-----

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői	26
2. táblázat: Tényezők fontossága, illetve a velük való jelenlegi és 10 évvel ezelőtti elégedettség - gap elemzés II.	38
3. táblázat: Mennyire szimpatikusak Önnek az alábbi szavak?	42
4. táblázat: Attitűdállítások mutatói – hátrányok érzékelése.....	43
5. táblázat: Attitűdállítások mutatói – hátrányok érzékelése korcsoport bontásban	44
6. táblázat: Szubjektív korérezékelés	45
7. táblázat: Változást kiváltó életesemények kategóriái.....	49

Ábrajegyzék

1. ábra: Életkori csoportok nemek szerinti felosztása	27
2. ábra: Életkori csoportok legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerinti felosztása.....	27
3. ábra: Életkori csoportok családi állapot szerinti felosztása.....	28
4. ábra: Életkori csoportok – az egyedüllét oka (n=193)	28
5. ábra: Életkori csoportok egészségi állapot szerinti felosztása	28
6. ábra: Életkori csoportok a család (háztartás) havi nettó jövedelme szerinti felosztása	29
7. ábra: Életkori csoportok gazdasági aktivitás szerinti felosztása	29
8. ábra: Életkori csoportok munka kategóriája szerinti felosztása (n=254)	29
9. ábra: Életkori csoportok régiók szerinti felosztása	30
10. ábra: Életkori csoportok településtípusok szerinti felosztása.....	30
11. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – életkori csoportok, iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét típusa	31
12. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája.....	32
13. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – egészségi állapot, gyógyszer szedése.....	32
14. ábra: Életminőség értékelése a OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála alapján.....	33
15. ábra: Élettel kapcsolatos tényezők fontossága	34

16. ábra: Mennyire elégedett saját <i>jelenlegi</i> , illetve <i>10 évvel ezelőtti</i> helyzetével az alábbi tényezők alapján?.....	35
17. ábra: Tényezők fontossága, illetve a velük való jelenlegi és 10 évvel ezelőtti elégedettség - gap elemzés I.	37
18. ábra: Tényezők fontossága alapján a velük való elégedettség jelenleg és 10 éve I.	39
19. ábra: Tényezők fontossága alapján a velük való elégedettség jelenleg és 10 éve II.	40
20. ábra: Mennyire szimpatikusak Önnek az alábbi szavak?	41
21. ábra: Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Hátrányban vagyok... ..	43
22. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?	44
23. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?	44
24. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?	45
25. ábra: Melyik korcsoporthoz tartozónak érzi magát valójában?	46
26. ábra: Mennyire szeret Ön jelenleg/ és szeretett 10 évvel ezelőtt vásárolni?	47
27. ábra: Mennyire jelent <i>jelenleg</i> , illetve jelentett Önnek <i>10 évvel ezelőtti</i> feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás?	48
28. ábra: Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?	48
29. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események - kategóriákra bontva	49
30. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események – említett változások	50
31. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események – pozitív változások	50
32. ábra: Mennyire mutatkozott meg az életében bekövetkezett legutóbbi komoly változás a következő területeken?.....	51
33. ábra: A változás kapcsán kiváltott érzelmek	52
34. ábra: Vásárlással kapcsolatos attitűdállítások	54
35. ábra: Generációkra jellemző tulajdonságok	55
36. ábra: Termékcsoportokra való költés 10 éves viszonylatban.....	56
37. ábra: Termékcsoportokra való költés 10 éves viszonylatban - érzelmi kapcsolódás	56
38. ábra: Közösségi média jelenlét I.	57
39. ábra: Közösségi média jelenlét II.	57
40. ábra: Online végzett tevékenységek	58

41. ábra: Egészében véve élvezem az életemet – iskolai végzettség, párkapcsolat, egy háztartásban élők száma.....	60
42. ábra: Egészében véve élvezem az életemet – a család (háztartás havi nettó jövedelme), gazdasági aktivitás, régió, településtípus	61
43. ábra: Egészében véve élvezem az életemet – egészségi állapot, gyógyszer szedése	62
44. ábra: Várom, hogy történjenek a dolgok – párkapcsolat, egy háztartásban élők száma, régió, településtípus	62
45. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma.....	63
46. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás.....	63
47. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – régió, településtípus.....	64
48. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – egészségi állapot, gyógyszer szedése	64
49. ábra: Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá – párkapcsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma	65
50. ábra: Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot ...	66
51. ábra: Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek – iskolai végzettség, egy háztartásban élők száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme	67
52. ábra: Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek – régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése.....	68
53. ábra: Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban – iskolai végzettség, párkapcsolat, saját gyerekek száma	69
54. ábra: Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot	70
55. ábra: Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak – iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját unokák száma	72
56. ábra: Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése	73

57. ábra: Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése	74
58. ábra: Biztonságban érzem magam, ahol élek – saját unokák száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, településtípus, egészségi állapot.....	75
59. ábra: A saját otthonom örömmel tölt el – párkapcsolat, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma	76
60. ábra: A saját otthonom örömmel tölt el – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot	77
61. ábra: Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle – egyedüllét oka, saját unokák száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot	79
62. ábra: A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam – korcsoportok, párkapcsolat, egyedüllét oka, egy háztartásban élők száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája	80
63. ábra: A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam – településtípus, egészségi állapot	81
64. ábra: Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat – iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma ..	81
65. ábra: Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot	82
66. ábra: Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot.....	83
67. ábra: Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok – egyedüllét oka, saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma	84
68. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>önállóság</i> – munka kategóriája	85
69. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>önállóság</i> – a család (háztartás) havi nettó jövedelme	85
70. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>önállóság</i> – régió	86
71. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>önállóság</i> – településtípus	86
72. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>önállóság</i> – egészségi állapot ..	87
73. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>sikeresség</i> – a család (háztartás) havi nettó jövedelme	87
74. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>sikeresség</i> – korcsoport.....	88

75. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>sikeresség – munka</i> kategoríája	88
76. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>sikeresség – egészségi állapot.</i>	88
77. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a családban – családi állapot</i>	89
78. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a családban – egy háztartásban élők száma</i>	89
79. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a családban – településtípus</i>	89
80. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a családban – régió</i>	90
81. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a környezetében – egy háztartásban élők száma</i>	90
82. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>megbecsültség</i> <i>a környezetében – régió</i>	91
83. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező: <i>megbecsültség</i> <i>a környezetében – településtípus</i>	91
84. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek –</i> korcsoport.....	92
85. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek –</i> egy háztartásban élők száma	92
86. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek –</i> munka kategóriája	92
87. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek – régió</i>	93
88. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek –</i> településtípus.....	93
89. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>anyagi lehetőségek –</i> egészségi állapot	93
90. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező: <i>külső vonzerő – korcsoport</i>	94
91. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>külső vonzerő –</i> a család (háztartás) havi nettó jövedelme	94
92. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>külső vonzerő –</i> munka kategóriája	95
93. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>külső vonzerő – településtípus</i>	95

94. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>külső vonzerő</i> – egészségi állapot	95
95. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – párkapcsolat	96
96. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – iskolai végzettség	96
97. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – egy háztartásban élők száma	97
98. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – a család (háztartás) havi nettó jövedelme	97
99. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – régió	98
100. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – egészségi állapot	98
101. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>fizikai teljesítőképesség</i> – szed-e gyógyszert?	98
102. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – nem.....	99
103. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – iskolai végzettség	99
104. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – párkapcsolat	100
105. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – egy háztartásban élők száma	100
106. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – a család (háztartás) havi nettó jövedelme	100
107. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – településtípus.....	101
108. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? <i>lelki egyensúly</i> – egészségi állapot	101
109. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve - párkapcsolat.....	102
110. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – a család havi nettó jövedelme	103
111. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – gazdasági aktivitás..	103

112. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – egészségi állapot és gyógyszer szedése.....	104
113. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg – korcsoportok, iskolai végzettség, egyedüllét oka.....	104
114. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség 10 éve – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma, régió, településtípus.....	105
115. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - párkapcsolat	106
116. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - régió	106
117. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - településtípus	107
118. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve – egészségi állapot és gyógyszer szedése.....	107
119. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg – a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	108
120. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>siker</i> – korcsoportok	109
121. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>fenntarthatóság</i> – korcsoportok....	109
122. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>kaland</i> – korcsoportok	109
123. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>gyors</i> – korcsoportok	109
124. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>virtuális világ</i> – korcsoportok.....	110
125. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>öreg</i> – korcsoportok.....	110
126. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>új dolgok</i> – korcsoportok.....	110
127. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>siker</i> – egészségi állapot	111
128. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>fenntarthatóság</i> – egészségi állapot	111
129. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>helyi</i> – egészségi állapot	111
130. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>én</i> – egészségi állapot	112
131. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>szépség</i> – egészségi állapot.....	112
132. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>kaland</i> – egészségi állapot.....	112
133. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>kaland</i> – gyógyszer szedése.....	112
134. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>természet</i> – egészségi állapot.....	113
135. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>gyors</i> – egészségi állapot.....	113
136. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>élmény</i> – egészségi állapot.....	113
137. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>technika</i> – egészségi állapot	114
138. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>biztonság</i> – egészségi állapot.....	114
139. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>felelősség</i> – egészségi állapot	114

140. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>virtuális világ</i> – egészségi állapot.	115
141. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>egészség</i> – egészségi állapot.....	115
142. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>teljesítmény</i> – egészségi állapot....	115
143. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>család</i> – gyógyszer szedése	116
144. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>sokszínűség</i> – egészségi állapot....	116
145. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>elismertség</i> – egészségi állapot.....	116
146. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>igazságosság</i> – egészségi állapot..	116
147. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>átlagos élet</i> – egészségi állapot	117
148. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? <i>új dolgok</i> – egészségi állapot.....	117
149. ábra: Hátrányban vagyok az <i>anyagi helyzetem miatt</i> – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, párkapcsolat, egészségi állapot, iskolai végzettség	118
150. ábra: Hátrányban vagyok a <i>korom</i> miatt – életkori csoportok, egészségi állapot, gyógyszer szedése, saját gyerekek száma, régió	119
151. ábra: Hátrányban vagyok a <i>korom</i> miatt – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája.....	120
152. ábra: Hátrányban vagyok a <i>megjelenésem/ruházatom</i> miatt – párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája	121
153. ábra: Hátrányban vagyok a <i>testi adottságaim</i> miatt – párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, saját gyerekek száma, régió.....	122
154. ábra: Hátrányban vagyok a <i>testi adottságaim</i> miatt – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája	123
155. ábra: Hátrányban vagyok, mert <i>egyedül élek</i> (n=166) – korcsoportok, nemek, párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, egy háztartásban élők száma, saját gyerekek száma.....	124
156. ábra: Hátrányban vagyok, mert <i>egyedül élek</i> (n=166) – régió, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája	125
157. ábra: Hátrányban vagyok, mert <i>nő/férfi vagyok</i> – nem, iskolai végzettség, régió, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája.	126
158. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – párkapcsolat, egyedüllét típusa, egy háztartásban élők száma..	127
159. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – iskolai végzettség	128

160. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás .	128
161. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus.....	129
162. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése	130
163. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – nem, iskolai végzettség, párkapcsolat	131
164. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus.....	131
165. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka típusa	132
166. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése	133
167. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – korcsoportok, iskolai végzettség	134
168. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egyedüllét oka, egy háztartásban élők száma.....	134
169. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás .	135
170. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése	135
171. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus.....	136
172. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – korcsoportok, nem, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma	137
173. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás.....	138
174. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – egészségi állapot, gyógyszer szedése	139
175. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – korcsoportok, egyedüllét típusa ..	140

176. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma.....	140
177. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás.....	141
178. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – egészségi állapot, gyógyszer szedése	142
179. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – korcsoportok, egyedüllét oka	143
180. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma	143
181. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	144
182. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – egészségi állapot, gyógyszer szedése	145
183. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – korcsoportok, egy háztartásban élők száma	146
184. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – egészségi állapot, gyógyszer szedése	146
185. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	147
186. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – korcsoport, párkapcsolat, egyedüllét típusa	148
187. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma	149
188. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – régió	149
189. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	150
190. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – egészségi állapot, gyógyszer szedése	151
191. ábra: Mennyire szeret Ön jelenleg vásárolni? – nemek, iskolai végzettség, gazdasági aktivitás, régió, településtípus	153
192. ábra: Mennyire szeretett Ön 10 évvel ezelőtt vásárolni? – Életkori bontásban	154
193. ábra: Mennyire szeretett Ön 10 évvel ezelőtt vásárolni? – nemek, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, gyógyszer szedése	154

194. ábra: Mennyire jelent Önnek feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás? – nemek, iskolai végzettség, régió, településtípus, gyógyszer szedése.....	155
195. ábra: Mennyire jelentett Önnek 10 évvel ezelőtt feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás? – nemek, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot.....	156
196. ábra: Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?	157
197. ábra: Ma jobban odafigyelek a költségeimre, mint korábban – nemek, párkapcsolat, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma	158
198. ábra: Ma jobban odafigyelek a költségeimre, mint korábban – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus.....	159
199. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – iskolai végzettség, egyedüllét oka, egy háztartásban élők száma	160
200. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – egészségi állapot, gyógyszer szedése.....	160
201. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus.....	161
202. ábra: Mostanában többet vásárolok nem velünk élő családtagjaimnak (szülő, gyerek, unoka, rokon) – párkapcsolat, saját unokák száma, a háztartás havi nettó jövedelme, régió, településtípus, gyógyszer szedése	162
203. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból -iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma	163
204. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból – egészségi állapot, gyógyszer szedése	164
205. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus.....	164
206. ábra: Mostanában többféle termék vásárlásáról is lemondok, mert jobban odafigyelek a környezetemre – nemek, háztartásban élők száma, munkakategória, régió, településtípus, egészségi állapot	165
207. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat – nemek, iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma	167
208. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munkakategória.....	167

209. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat.	168
210. ábra: Lassú tempóban élem az életem – korcsoport, iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma.....	168
211. ábra: Lassú tempóban élem az életem – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése	169
212. ábra: Jobban odafigyelek a vásárlásaimra, mert tudom, hogy a túlzott fogyasztás milyen káros – korcsoport, nemek, párkapcsolat, háztartásban élők száma, háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus	170
213. ábra: Modern a gondolkodásmódom – nemek, iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját unokák száma, háztartásban élők száma	171
214. ábra: Modern a gondolkodásmódom – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot.....	172
215. ábra: Szívesebben sétálok végig a bolton, nézegetem a kínálatot – nemek, párokapsolat, saját gyerekek száma, régió, településtípus	174
216. ábra: Gyors tempóban élem az életem – korcsoportok, iskolai végzettség, párokapsolat, háztartásban élők száma.....	174
217. ábra: Gyors tempóban élem az életem – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése	175
218. ábra: Környezettudatos vagyok, ezért sok esetben használt termékeket vásárolok, vagy másokkal cserélek – párokapsolat, saját gyerekek száma, háztartás havi nettó jövedelme, munkakategória, régió, településtípus, gyógyszer szedése	176
219. ábra: Zavarnak az öregedés külső jegyei (pl. ráncok) – nemek, saját gyerekek száma, saját unokák száma, régió, településtípus	177
220. ábra: Figyelemmel kísérem az engem érdeklő új termékek megjelenését – párokapsolat, saját gyerekek száma, háztartásban élők száma, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot.....	178
221. ábra: Elkerülöm a nem tervezett vásárlásokat – gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot	179
222. ábra: Elkerülöm a nem tervezett vásárlásokat – párokapsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma.....	179
223. ábra: Tradicionális a gondolkodásmódom – iskolai végzettség, gazdasági aktivitás, régió, településtípus	180
224. ábra: Fontos számomra, hogy fiatalosságot sugározzon a külsőm – iskolai végzettség, párokapsolat, egyedüllét oka	180

225. ábra: Fontos számomra, hogy fiatalosságot sugározzon a külsőm – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot	181
226. ábra: Sok minden másra költök, mint korábban.....	182
227. ábra: Élelmiszerek és alkoholmentes italok (n=180), szeszes italok (n=150).....	183
228. ábra: Dohányárak (n=146), egészségügy (n=222)	183
229. ábra: Lakásfenntartás és háztartási energia (n=227), lakberendezés, felújítás (n=223).	184
230. ábra: Ruházat és lábbeli (n=221), megjelenés (fodrász, kozmetikus, smink, körmös; n=148)	184
231. ábra: Közlekedés (autózás, bérletek; n=193), kommunikáció (mobiltelefon, vezetékes, tv-csatlakozás; n=194).....	185
232. ábra: Kultúra, szórakozás (n=166), oktatás (n=160)	185
233. ábra: Vendéglátás (n=162), utazás, üdülés (n=205)	186
234. ábra: Közösségi média jelenlét – korcsoportok, iskolai végzettség, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	187
235. ábra: Közösségi média jelenlét – régió, egészségi állapot, gyógyszer szedése.....	187
236. ábra: Használt termékek vásárlása (Pl. apróhirdetési felületek vagy adok-veszek csoportok használata) – korcsoportok, egyedüllét oka, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, egészségi állapot, gyógyszer szedése.....	188
237. ábra: Használt termékek eladása – korcsoportok, iskolai végzettség.....	188
238. ábra: Használt termékek eladása – párhelyezés, egyedüllét oka, egészségi állapot, gyógyszer szedése	189
239. ábra: A felületen látott hirdetés termékére való rákeresés – korcsoportok, iskolai végzettség, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás	189
240. ábra: A felületen látott hirdetés termékére való rákeresés – régió, egészségi állapot, gyógyszer szedése	190
241. ábra: Webáruházból vásárlás – korcsoport, iskolai végzettség, párhelyezés, saját unokák száma.....	190
242. ábra: Webáruházból vásárlás – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, egészségi állapot, gyógyszer szedése	191
243. ábra: Saját termékek vagy vállalkozás hirdetése.....	191

1. A tanulmány célkitűzései, kutatási kérdések, módszertan

Az egyes generációk szemléletmódjának és fogyasztói magatartásának kutatása elengedhetetlen feltétele a sikeres piaci működésnek és a sikeres innovációknak. A kutatás súlyponti témája az ageing – tehát az idősödés és az öregedő társadalmak problémája, ezen belül pedig az idősödő korosztályok korukhoz, életminőségükhöz és környezetükhöz való viszonya, valamint vásárlási szokásaik megváltozásának szubjektív értékelése.

1.1. Kutatási célok

A mai fogyasztók figyelmének felkeltéséhez és igényeik kiszolgálásához egyre inkább figyelembe kell venni az egyedi élethelyzetüket, az aktuális életszakaszt, amit megélnék és az ezzel kapcsolatos szükségleteiket, így ezen életkori átmenetekből és krízisekből adódó attitűdváltozásokat érdemes vizsgálni fogyasztói magatartás szempontjából is, aminek feltárása érdekében ezen tanulmány is készült. A fiatal és a középkorú generáció fogyasztási szerkezete jelentősen különbözik az idősebbek fogyasztási mintázatától. Külföldön ez a gazdaság számos területét befolyásolja, itthon azonban még meglehetősen kialakulatlan a szegmensre való koncentráció (lásd többek között Klebl, 2007; Gassmann – Reepmeyer, 2008; Csizmadia – Győri Szabó, 2014), pedig érdemes egyre jobban építeni az idősebb célcsoportra.

1.2. Kutatási kérdések és módszertan

Az ageing témakör kapcsán lefolytatott megkérdezés kérdéskörei a kutatási célkitűzések teljesítését szolgálják. Az alfejezet rövid összefoglalót ad a megfogalmazott kérdésekről, a hozzájuk rendelt vizsgálati területekről és a kutatás módszertanáról.

Milyen változások tükröződnek az idős magyar lakosság *életstílusában*, és milyen jellemző nagyobb csoportok képezhetők?

- életstílusra vonatkozó attitűdállítások vizsgálata
- életstílusra ható értékek vizsgálata
- életstílussal kapcsolatos értékek szemantikai vizsgálata
- OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála használata

Milyen *korral*, *korérzékeléssel* kapcsolatos megállapítások érvényesek általában és korcsoportonként (50-54 év, 55-59 év, 60-64 év, 65-70 év)?

- szubjektív korérzékelés az idős magyar lakosság körében

- különféle adottságok miatti hátrány érzékelése
- az idős korosztály tagjai által önmaguk viszonyítása a velük egykorú személyekhez

Hogyan érzékeli és értékeli az vizsgált korosztály a vásárlási szokásainak *megváltozását*?

- a jelenlegi és a 10 évvel ezelőtti vásárlási szokások összehasonlítása
- online vásárlási szokások az idősödő korosztályban

A kutatás eredményeit egy személyes, 500 fős, 2020 februárjában végzett országosan reprezentatív minta megkérdezésével nyertük. A megkérdezés reprezentatív az 50-70 éves magyar lakosságra nem, korcsoportok (5 éves intervallumok) és a lakóhely régiója alapján. A lentebb bemutatásra kerülő eredmények az alapösszefüggéseket mutatják, mélyebb elemzéseket további publikációkban közlünk. Az eredmények feldolgozását két részben végeztük el: először az elsődleges (gyakorisági) elemzéseket mutatjuk be, melyeket a demográfiai háttérelmézések követnek. Ennek során Chi-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy az egyes demográfiai csoportoknak az egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható (ún. szignifikáns) eltérések 5%-os szignifikancia határérték mellett (ehhez kapcsolódóan ábráinkon minden esetben feltüntettük a p értéket is). Az elemzésbe bevont változók: nem, korcsoportok, családi állapot, régió, lakóhely településtípusa, iskolai végzettség foka, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, jövedelmi helyzet szubjektív megítélése, egészségi állapot, betegség miatti tartós gyógyszeresedés, egy háztartásban élők száma, saját gyerekek száma, valamint saját unokák száma.

2. Irodalmi előzmények

Az öregedés komplex folyamat. Magában foglalja a megélt időt, az egyéni élettapasztalatokat és az aktuális szociális helyzet jellemzőit is. Az életkor előrehaladtával növekednek az életutak közötti különbségek és a megélt életeseményeknek, életfeladatoknak, megküzdési stratégiáknak köszönhetően végtelen számú egyedi jellegzetesség figyelhető meg (lásd többek között Bradstadter, 1999; Erikson, 1982; Gross, 1996). A teljes életen átívelő életciklus elemzésének érdekében a szakirodalom különféle értelmezésekkel és felosztásokkal dolgozik, melyek vonatkozhatnak biológiai (Beregi, 1984), eltérő életkori lehatárolásokra (Bromley, 1966; Barak – Schiffman, 1981; Hegedüs et al., 2019), szakaszolhatnak életesemények, életfeladatok bekövetkezése vagy megvalósítása alapján (Levinson et al., 1978; Erikson, 1991; József, 2011), emellett akár társadalmi, kulturálisan eltérő jellemzők szerint is (Kohli, 1978; Gyökössi, 1988; Milne, 2006).

A várható élettartam növekedésének, az alacsony születési aránynak és a fiatalság csökkenő részarányának együttes hatásaként *társadalmunk öregszik* (Björkstén, 1968; Krémer, 2015; OECD, 2017; Eurostat, 2018), azaz emelkedik az időskorúak népességen belüli aránya, valamint növekedik a népesség átlagos, illetve medián életkora; mely folyamat az élet minden területére kihatással van. Magyarország demográfiai szempontból követi a fejlett nyugati államok trendjeit (Monostori – Gresits, 2018; KSH, 2020a, 2020b). A népességcsökkenés folyamatos, 1981 óta minden évben kevesebb a születés, mint a halálozás, és gyorsuló ütemben növekszik az idősök száma és arányuk a populáción belül (Eurostat, 2018). Jól érzékelhető ez a magyar lakosság korfáján is, mely ideális esetben piramisszerű képet mutatna, melyben a fiatalabb generációk számossága mindig nagyobb, mint a nála idősebbeké. Azonban a 2019 január-i adatokat figyelve látható, hogy legnagyobb arányban a középgeneráció, valamint a fiatal-idős generáció tagjai élnek ma Magyarországon (KSH, 2019). Ezen életkori időszakot nem csak számaránya miatt fontos vizsgálni, hanem mert ez több olyan – életkorral járó – pszichológiai, biológiai és gazdasági változást hoz magával az emberek életébe, mely jelentősen befolyásolhatja viselkedésüket és ezáltal életminőségüket (Hayflick, 1995; Bromley, 1966; Lampek – Rétsági, 2015; Törőcsik, 2016). Nem utolsó szempont, hogy a korosztály anyagi helyzete miatt is az egyik legfontosabb célcsoport a piac számára.

A KSH 2018-as, a háztartások életszínvonaláról szóló kiadványa alapján legmagasabb jövedelemmel az 55–64 évesek, a felsőfokú végzettségűek és a dolgozók rendelkeztek (KSH, 2018), valamint a háztartások egy főre jutó bruttó jövedelme a referenciaszemély életkorának emelkedésével növekszik. Az egy főre jutó bruttó jövedelem 2018-ban az 55-64 éves korcsoport esetében volt a legmagasabb, éves szinten 1 millió 991 ezer forintot tett ki, 10,9%-kal többet, mint 2017-ben. A nyugdíjas háztartások egy főre jutó bruttó jövedelme 1 millió 505 ezer forint, a rendelkezésre álló fejenkénti nettó jövedelmük pedig 4,3%-os növekedés mellett 1 millió 446 ezer forint volt. A nyugdíjasok fogyasztási szerkezetének sajátossága, hogy háztartásaikban az átlagosnál magasabb a lakásfenntartási kiadások súlya, mivel háztartásaikban az átlagosnál többnyire kevesebb személy, gyakran mindössze 1 fő él, így a fix költségek nem oszlanak meg. Az életkor sajátosságaiból adódó betegségek miatt magasabb a gyógyszerköltségük, így egészségügyi kiadásokra átlagosan kétszer többet, 130,1 ezer forintot adtak ki, ami azokban az egyszemélyes háztartásokban a legmagasabb (160,0 ezer forint), ahol kizárólag 65 éves és annál idősebb személy él. Élelmiszerre és alkoholmentes italokra 392,4 ezer forintot költöttek a nyugdíjas háztartások, míg lakásfenntartásra és háztartási energiára 299,3 ezret. 98 ezer forintot közlekedésre szántak,

egészségügyi ellátásokra pedig 130,1 ezret, mely az egyetlen kategória, amelyben többet költenek, mint a fiatalabb generációk. Ezek mellett egyéb kiadásokra 472 ezer forint ment el. A háztartások jövedelmi helyzete regionálisan is számottevően eltér. 2018-ban a legmagasabb egy főre jutó jövedelemmel rendelkező Budapest és a legalacsonyabb jövedelmű Észak-Alföld háztartásainak egy főre jutó bruttó jövedelme között másfélszeres volt a különbség. A jövedelmek nagysága követi a települési hierarchiát is: minél nagyobb a település, annál magasabb az egy főre jutó bruttó jövedelem.

Fejlődépszichológiai, valamint életkori megközelítés

Ahogy eltérő életutak jelennek meg az öregedés eredményeként, változik, alakul a személyiség és az életcélok is a kor előrehaladtával. Semsei alapján a pozitív szélén a kiegyensúlyozottabb, sikeresebb, gyakran jobb anyagi jólétben megélt életút társul a jobb életminőséggel, szociális helyzettel, fizikai és mentális egészséggel. A másik véglet esetében az öregkori életútban a nyereségek nem kompenzálják a veszteségeket, ezeket a személyeket társadalmi izoláció, krónikus betegségek, alacsony életminőség jellemzi (Semsei, 2014). Az érett kor egyik feladata, hogy az emberek szembenézzenek az eddig megtett életutukkal. Ha elégedettek, akkor az előttük lévő jövő nem annyira félelmetes, de a testi-lelki változások gyakran megpróbáltatások elé állítják a személyeket. Időről időre, belső vagy külső okok miatt egyensúlyt veszthetnek (pl. hátrányok érzékelésének erősödése a különféle bekövetkező pozitív vagy negatív életesemények hatására), új kihívások elé nézhetnek, és megváltozhatnak a prioritásaik a gazdasági aktivitás vagy épp a fogyasztás területén. A nyugdíjazást körülölelő időszak alapvető változásokat hoz mind az egyén, mind a közvetlen környezete életében: csökken a jövedelem (meg kell gondolni, mire és mennyit költ az ember) (OECD, 2017); megkezdődik a munkahelyi és egyéb kapcsolatok leépülése; a felszabadult idő kezdetben, vagy végleg problémát jelenthet; de a fiatalabb generáció szemében a tudásuk és a szakértelmük iránti tiszteletének elvesztése ugyanolyan mentális problémához vezethet, mint a feleslegesség érzése. Az öregedés kapcsán korunk egyik meghatározó problémája az életkorból fakadó hátrányok érzékelése, a diszkrimináció megjelenése (ageism) (Butler, 2011; North – Fiske, 2012; Levy et al., 2013). Az idősekkel szembeni diszkrimináció növekvő mértékű tendenciát mutat (WHO, 2015; Cooper – Stewart, 2015; Beard et al., 2018). Leginkább szembetűnő a munkahelyi diszkrimináció, hiszen a munkahelyi leépítések őket érintik a leginkább, és ezt követően ők azok, akik hosszabb-rövidebb ideig munkanélkülivé vál(hat)nak. Az 50 év felettiak esélye, hogy pályázat útján, vagy anélkül állást nyerjenek, meglehetősen alacsony. Tovább rontja a helyzetet, amennyiben kapcsolati tőkével sem rendelkeznek. Ebből az következik, hogy

a több éves, vagy évtizedes munkaviszony után ugyanolyan körülmények közé kerül(het)nek, mint a pályakezdők: minimálbér, létbizonytalanság, bizonytalan státus.

Az életszakaszok bármely váltása identitás-krízishez vezethet, melyek az egyének számára megoldandó élethelyzeteket hoznak magukkal (Erikson, 1982; Levinson et al., 1978; Horváth-Szabó, 2002, 2004), tudatos aktivitást követelnek, így kiemelkedő pontok az énerő fejlődésében. Főképp a külső figyelmeztetések, visszajelzések útján lehet rádöbbsenni eddigi mivoltunk érvénytelenségére. „Személyiségünk állandóságát őrző belső evidencia-élményünk és öntapasztalási folytonosságunk megakadályozza ugyanis, hogy kellőképp észrevegyük az öregségi változásokat.” (Bagdy, 1983, p. 141) Mindemellett pedig a bekövetkező öregségi nárcisztikus trauma – az identitás-krízis testi valóságunkra, külsőnkre, képességeinkre vonatkozó része – hatásait jelen világunk nárcisztikus trendjei egyre inkább erősítik, súlyosbítják (Törőcsik, 2011). Életciklus váltás csak ott lehetséges problémamentesen, ahol az új ciklus örömeit ígér, hiszen minden fejlődési fázisban megfelelő kielégülésre van szükség. A jelentkező problémák (többek között generációváltással szembesítő veszteségek, vagy nehéz a meghatározott életciklusnak egyik vagy másik elemét elhagyni, az újat felvenni, így a korábbi mintázatok tovább élnek, nem adják át helyüket a következőnek) sok esetben különféle pótcselekvésekbe torkollhatnak (kapuzárasi pánik, felelőtlen költekezés). Az egyik legfontosabb életciklusbeli változás időszaka a *középső felnőttkor* (~40-65 év) (Levinson et al., 1978; Erikson, 1991; Gorman, 1993; Hildebrand, 1995; József, 2011), amit további alszakaszokra lehet bontani:

- *Középső felnőttkor kezdete* (~50 év): eddigi sikerek, sikertelenségek értékelése, külvilágban, kapcsolatokban elért hatalmi pozíciók konfrontációja
- *Ötvenéves változás* (~55 év): életben lévő fontossági sorrendek megállapodása, gyerekek kirepülése
- *Középső felnőttkor delelője* (~60 év): depresszió és/vagy önáltatás a fiatalság elmúlása miatt
- *Átmenet a késői felnőttkorba* (~65 év): dolgok kézben tartására való vágy erősödése, öregedés, betegségek, halál problémájával való szembeszállások (testi-lelki feldolgozás)

Ma már fontos szempont a marketingben a többdimenziós szegmentálás, hiszen többek között a kronológiai életkor szerinti szegmentálás sem tükrözi feltétlenül egy célcsoport lényegét, figyelembe kell venni például a szeniorok életstílusát, az életfázisát is a teljes kép elnyeréséhez

(Szarka et al., 2014; Csizmadia – Györi Szabó, 2014; Hofmeiser et al., 2020). Az életkorral összefüggésben egészségi állapotra, szociális, kulturális várakozásokra releváns megállapítások tehetők. Az öregedési folyamat egyénenként eltérő, ezért beszélhetünk:

- „*biológiai*” *életkorról* (morfológiai; a szervezet biológiai változásának mértéke, állapota),
- „*funkcionális*” (kronológiai; betöltött naptári évek száma)
- és „*szubjektív*” (kognitív; pszichológiai értelemben vett életkor, az egyén önmagáról alkotott képe) életkorról.

A három életkor-kategória nem feltétlenül esik egybe, különbségek mutatkoznak az életkorral járó változások ütemében, meghatározási módjukban, valamint érzékelésükben egyaránt (lásd többek között Bell, 1972; Barak – Rahtz, 1999; Barak, 2009; Hidyné, 1989; Barrett, 2003; Semsei, 2014; Kwak et al., 2018). A szubjektív életkor is többdimenziós konstrukció, a kronológiai, szociológiai és a biológiai életkor összességéből alakul ki és jelzi azt is, hogy az egyén milyen korosztályba sorolja önmagát. A korai felnőttkor után a legtöbb ember fiatalabbnak érzi magát, mint a tényleges életévekben számolt kora (lásd Montepare – Lachman, 1989; Galambos et al., 2005; Berntsen – Rubin, 2006). Fogyasztási jellemzők tekintetében sok esetben a szubjektíven megélt életkor az, ami számít, hiszen az „idős” megjelölés gyakran nem a valóságos életkorra utal, hanem az egyén beállítottságára (Szarka, 2014). A szubjektív életkori érzékelést több tekintetben is vizsgálják (Csizmadia & Györi Szabó, 2014) és a kutatások jelen tanulmány kiindulópontjára is hatottak. Kérdéseink során a megkérdezetti kör több szempont alapján érzékelt szubjektív életkorára is kitértünk:

- *Feel-Age*: az egyén hány évesnek érzi magát,
- *Look-Age*: ez egyén hány évesnek néz ki. (A kinézet néha nem azonosítható a tényleges korral: vannak, akik kifejezetten fiatalosan öltözködnek, vagy éppen viselkednek, míg mások kortársaikat megelőzve húzódnak vissza),
- *Do-Age*: az egyén tevékenységeiben tükröződő kor,
- *Interest-Age*: az egyén érdeklődési körében megfigyelhető kor-jellemző.

Szubjektíven érzékelt életminőség

Az életív változásai mellett kutatásunk másik meghatározó eleme az egyének szubjektíven érzékelt életminősége volt. Az életminőség (Quality of Life - QoL) absztrakt fogalom, melynek nehéz pontos meghatározását adni (kutatási területén belül az idős emberek életére fókuszáló irány az Older People Quality of Life). A szakirodalom eltérő nézőpontokból közelíti meg és

más jelentőséget tulajdonít a különböző életdimenzióknak (lásd többek között Heady et al., 1991; Halford et al., 1991; Gabriel – Lang, 1995; Hegedűs, 2001; Poston et al., 2003; Ercsey, 2011; Escuder-Mollon & Cabedo, 2013). Az emberek főleg a jó életre, megfelelő egészségi állapotra, a boldogságra vagy a sok pénzre asszociálnak vele kapcsolatban, tehát azon szubjektív érzésre, hogy az élet egésze jól megy-e. A fogalom mögötti jelentés viszont átfogóbb, befolyásolják az egyén belső és külső erőforrásai és ezek szubjektív érzékelése, valamint élettapasztalatai (Campbell et al., 1976). Külső alkotóelemeit azok a közösségek alakítják ki, amelyekben az emberek élnek. Ide tartoznak a társas kapcsolatok, szociális szolgáltatások és támogatások, oktatási lehetőségek, egészségügyi programok, az alacsony jövedelmű polgárok számára biztosított erőforrások, a diszkrimináció és a hátrányos megkülönböztetés csökkentése vagy a fogyatékkal élők lehetőségeinek javítása egyaránt. Belső összetevői az egyéni különbségekből adódnak: optimizmus, saját élet feletti kontroll, az akadályokkal, problémákkal való megküzdési képesség, társas nyitottság, elégedettség (munkával, szabadidővel). Az öregedés során megélt jelentős változások, az egyén élete vagy egészségi állapota fölötti kontroll elvesztése veszélyeztetheti a jó életminőségét is. Változásokat él meg a munkában (új munkahely, elbocsátás, nyugdíjazás), a társadalmi pozíciójában, családjával vagy egészségével kapcsolatban, melyek változtathatják életfelfogását. Ezen pszichológiai, fizikai és társadalmi változások helytelen feldolgozása tovább csökkentheti az egyének életminőségi szintjét. Emellett viszont az új életfázisok, fordulópontok új lehetőségeket kínálnak az embereknek, melyek idős korukban is adottak lehetnek. Campbell és társai (1976) szerint az élettél való elégedettség az élet különböző területein szerzett tapasztalatokkal, illetve az ezekkel kapcsolatos elégedettséggel függ össze, és feltételezik, hogy az emberek az élet egészével való elégedettségüket a részekkel való elégedettség alapján határozzák meg (bottom-up elv). Ezzel szemben a top-down elv alapján, ha általában elégedettek vagyunk, akkor az élet különböző területeivel is elégedettek leszünk (Heady et al., 1991; Veenhoven, 1996). Befolyásoló hatása van a szubjektív jóllét alakulására az időtényezőnek, valamint a céloknak is (Pavot & Diener, 1993; Pavot & Diener, 2007).

Az egyének életminősége kapcsolatban áll fogyasztásukkal is, hiszen ennek meghatározó eleme az adott személy jövedelme. A magasabb jövedelmek lehetővé teszik a magasabb fogyasztási szintet, és feltételezhető, hogy az emberek árukat és szolgáltatásokat vásárolnak, amivel hozzájárulnak az életminőségükhöz (önkifejezésre, önmegvalósításra, hobbira, munkára, egészségre, családra vagy a környezetük megóvására fordított kiadások). A kép azonban ennél árnyaltabb, mert a QoL csak részben kapcsolódik a jövedelmi helyzethez (Gabriel – Lang, 1995; Jacobs, 1997; Tahir et al., 2011). A magas életszínvonal nem feltétlen párosul az élettél,

munkával való elégedettséggel, a személyes fejlődéssel, az örömet adó társas kapcsolatokkal, a jó egészségi állapottal vagy a biztonságos, illetve élhető környezettel. Marketing megközelítéssel a fogyasztók életminőségét vizsgáló kutatások egyik iránya egydimenziós – például a megszerzett anyagi javakkal való elégedettséget mérték (Nakano et al., 1992), míg a többdimenziós megközelítésekben már elkülönítették az anyagi javakhoz, szolgáltatásokhoz való hozzájutást és a birtoklást (Day, 1987; Leelakulthanit et al., 1991), valamint a fogyasztással, fenntartással, és a rendelkezéssel való elégedettséget is (Lee et al., 2002).

Az életminőség mérésére sincs egységes módszer és a változatoknak közös vonása, hogy szubjektív véleményeken alapulnak, melyek többnyire az élettel való elégedettséggel kapcsolatos attitűdskálák (Diener, 1984; Diener et al., 1999) (Diener et al., 2012). Mivel a kifejezés definíciói a kutatók szemszögével és kutatásuk területével kapcsolatosak, a skálák is eltérőek. A fogalmat nem lehet közvetlenül mérni, így kérdések sorával határolják le a koncepció különféle szempontjait, amelyek skálát képeznek, majd ezt követően ellenőrzik a megbízhatóságot, érvényességet és érzékenységet (Brown et al., 2004; Bowling et al., 2013). Lawton (1983, 1991) kidolgozta a QoL többdimenziós koncepcióját, amely magában foglalta a viselkedési és szociális kompetenciákat, a pszichológiai és mentális jól-létet, valamint a külső környezetet. A kutatási tapasztalatok felhasználásával fejlesztett mérési lehetőségek végül lehetővé tették az idős emberek életminőségi kérdőívének (OPQOL) teljes, 35 tételből álló változatának kifejlesztését, mely a bottom-up elven alapul (Bowling, 1996, 2009). Mivel fókuszunkban az idős emberek szerepelnek, ezért a OPQoL skála „rövidített”, adaptált változatát használtuk fel, mely 13 tételt tartalmaz (Bowling et al., 2013). Az eredeti OPQOL-35 kérdőív Nagy-Britanniában validálódott etnikailag sokszínű és közösségben élő idősebb népességmintán (Bilotta et al., 2011, 2012). Az élettel való elégedettséget mérő attitűdskáláin 1-5-ig kell értékelni a tételeket és a magasabb pontszámok jobb QOL-t jeleznek - teljes pontszám 35 (a lehető legrosszabb QOL) és 175 (a lehető legjobb QOL) között mozog. Kérdései kitérnek összességében az élettel való elégedettségre, az egészségi állapotra, a társadalmi kapcsolatokra és részvételre, a független életre és a kontroll meglétére vagy hiányára, a szabadságra, a pszichológiai, érzelmi és pénzügyi jólétre, valamint a kultúrára és a vallásra.

Összegzésképp megállapítható, hogy az idősödés szubjektív átélésében az egyéni eltérések mellett jelentős szerepet kapnak az adott társadalom által megállapított törvényi határok is. A társadalom az idősödés határát főként a gazdasági szerepvállalás megszűnésének kezdetéhez (nyugdíjba vonulás) kapcsolja, szociológiai és kronológiai életkor szerint viszonyul az idős

emberhez (lásd többek között (Semsei, 2014; Lampek – Rétsági, 2015; Orimo et al., 2006). Azonban, az általánosan megnövekedett élettartam és az „öregként” leélt életévek számának növekedése megköveteli az öregedéssel kapcsolatos változásokhoz fűződő előítéleteink csökkentését, a korszak átértékelését.

3. A személyes megkérdezés eredményei (n=500)

Jelen fejezetben a személyes megkérdezés egyváltozós (gyakorisági) elemzésének eredményeit közöljük. Az 1. táblázat a megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzőit mutatja be.

1. táblázat: A megkérdezetti kör főbb demográfiai jellemzői

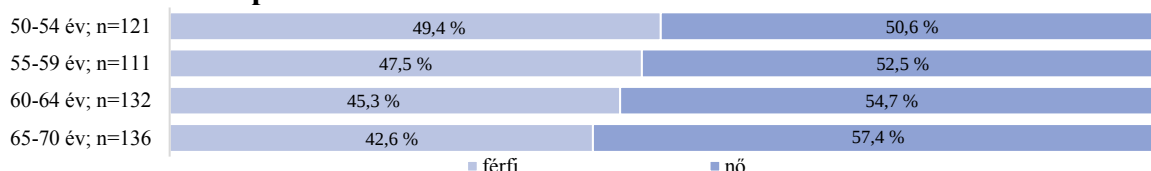
Korcsoport		Régió		Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	
50-54 év	24,3 %	Közép-Magyarország	28,3 %	legfeljebb 8 általános	10,9 %
55-59 év	22,1 %	Közép-Dunántúl	11,1 %	szakmunkásképző, szakiskola	40,7 %
60-64 év	26,5 %	Nyugat-Dunántúl	10,5 %	sakközépiskolai érettségi	18,5 %
65-70 év	27,1 %	Dél-Dunántúl	9,9 %	gimnáziumi érettségi	9,3 %
		Észak-Magyarország	12,0 %	technikum	6,5 %
		Észak-Alföld	14,9 %	főiskolai diploma	10,6 %
		Dél-Alföld	13,3 %	egyetemi diploma	3,2 %
				NV	0,2 %
Neme		Településtípus		Gazdasági aktivitás	
férfi	46,1 %	Budapest	16,1 %	aktív fizikai dolgozó	34,8 %
nő	53,9 %	megyei jogú város	22,3 %	aktív szellemi dolgozó	16,0 %
		város	32,9 %	munkanélküli	1,4 %
		falu	28,7 %	háztartásbeli	1,0 %
Egy háztartásban élők száma		Családi állapot		nyugdíjas	40,9 %
1 fő	23,7 %	párkapcsolatban él	61,4 %	nyugdíj előtti segélyen levő	2,0 %
2 fő	47,1 %	nem él párkapcsolatban:	38,6 %	egyéb inaktív	3,9 %
3 fő	15,7 %	nőtlen/hajadon	7,2 %		
4 fő	9,1 %	elvált	19,2 %		
5-7 fő	4,3 %	özvegy	12,3 %		
10 fő felett	0,2 %				
Saját gyerekek száma		Család (háztartás) havi nettó jövedelme		Munka kategóriája	
nincs gyereke	14,1 %	Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni	7,3 %	vállalkozó/tulajdonos	6,4 %
1 fő	20,7 %	Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni	38,6 %	alkalmazott állami cégnél	13,9 %
2 fő	45,6 %	Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak	45,9 %	alkalmazott magánvállalkozásnál	29,5 %
3 fő	15,5 %	Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle	5,0 %	más	1,0 %
4-6 fő	4,0 %	Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak	1,1 %	nem dolgozik	49,2 %
		NT/NV	2,0 %		
Unokák száma		Egészségi állapot		Betegség miatti tartós gyógyszeresedés	
nincs unokája	49,0 %	Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.	62,8 %	igen	53,5 %
1 fő	15,9 %	Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben.	33,5 %	nem	46,5 %
2 fő	15,9 %	Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.	3,7 %		
3 fő	8,6 %				
4-6 fő	9,2 %				
7-9 fő	0,9 %				
10 fő felett	0,5 %				

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

3.1. Demográfia életkori bontásban

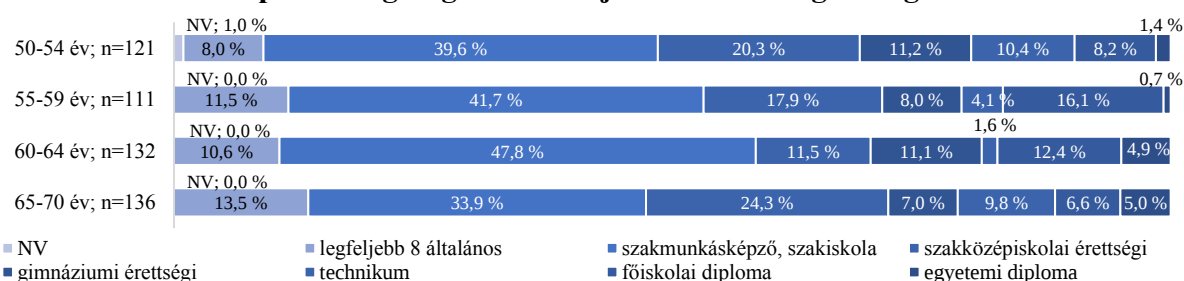
Mivel a tanulmány fókuszában az életkorral kapcsolatos magatartásbeli változások állnak, ezért a demográfiai jellemzőket életkori megoszlás alapján (50-54 év (n=121 fő), 55-59 (n=111 fő), 60-64 (n=132 fő) és 65-70 év (n=136 fő)) külön bontva is szemléltetjük. Az 1. ábrán látható, hogy a kor előrehaladtával növekszik a női nem aránya, mely reprezentálja a feminizációt az öregedésben Magyarországon. Mind a négy korcsoportra jellemző, hogy a válaszadók legnagyobb arányban szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végeztek (2. ábra), ezt követi a szakközépiskolai érettségik aránya. A felsőfokú végzettség összességében nem éri el a 15%-ot a megkérdezetti körben. Főiskolai diplomával az 55-59 évesek közül rendelkeznek a legtöbben (16%), ami esetükben 18 főt jelent; őket 12,4%-kal a 60-64 évesek követik.

1. ábra: Életkori csoportok nemek szerinti felosztása

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

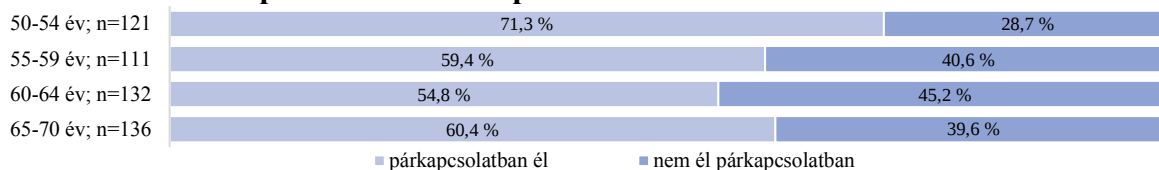
2. ábra: Életkori csoportok legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerinti felosztása

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

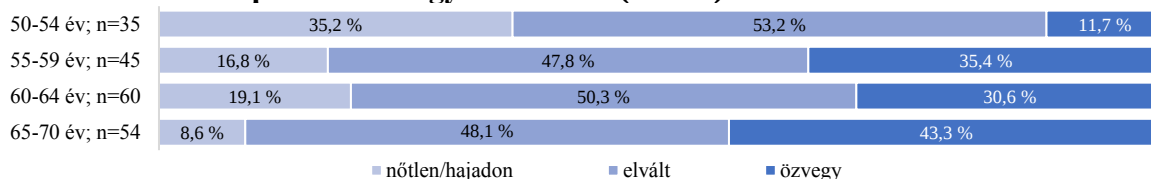
A válaszadók többsége (több mint 50%) párkapcsolatban él mindegyik korcsoport esetében (3. ábra). Az egyedül élők élethelyzetét mélyebben vizsgálva, leginkább a válás jelenik meg egyedüllétük okaként (50% a teljes csoportra nézve), ezt követi az özvegyiség (32%), majd a nőtlenség/hajadonság (18%) indoka (4. ábra). Utóbbiak legnagyobb arányban az 50-54 éves korosztályban vannak, míg az özvegyiség leginkább a 65 év felettiekre jellemző. Az életkor előrehaladtával az egészségi állapot romlása is érzékelhető a válaszadók életében (5. ábra). Míg az 50-54 évesek közel 81%-a válaszolta azt, hogy „egészségi állapota nem korlátozza semmiben”, addig ennek aránya a 65 év felettiek esetében 42%-ra esett vissza. Pozitív szemléletre ad okot azonban, hogy a teljes válaszadói kört nézve, csak 4% válaszolta, hogy „egészségi állapota minden tekintetben korlátozza”.

3. ábra: Életkori csoportok családi állapot szerinti felosztása

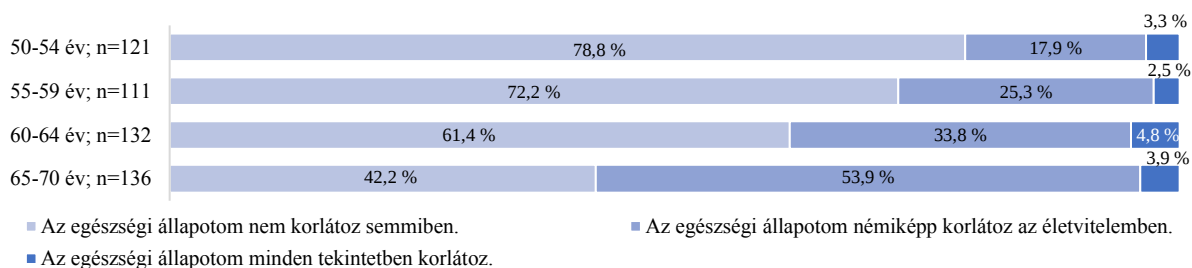
Forrás: saját szerkesztés (n=500)

4. ábra: Életkori csoportok – az egyedüllét oka (n=193)

Forrás: saját szerkesztés (n=193)

5. ábra: Életkori csoportok egészségi állapot szerinti felosztása

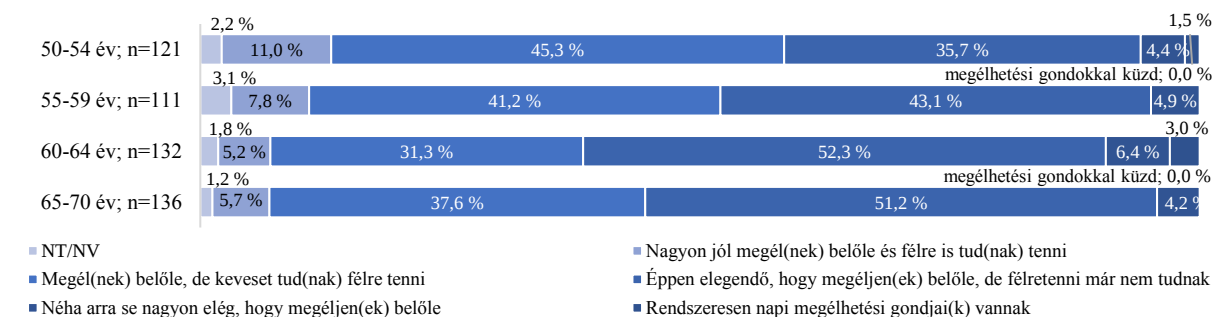

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

A válaszadók életkörülményeiről megállapítható, hogy nagyobb arányban elegendőnek tartják megélhetésükhöz havi nettó jövedelmüket, valamint főleg az ötvenévesek többsége, ha keveset is, de megtakarításként félre tud tenni a keresetéből (6. ábra). Legkevésbé elégedett nettó jövedelmével a nyugdíjazás előtt álló 60-64 éves korosztály, akiknek csak 36%-a tud megtakarítani havi szinten. Gazdasági aktivitás szempontjából (7. ábra) az 50-54 évesek 59%-a aktív fizikai dolgozó és 25%-uk aktív szellemi dolgozó. Kevesebb, mint 5%-uk munkanélküli, 1,5%-uk nyugdíjas és senki nincs nyugdíj előtti segélyen. E korcsoportban van a legtöbb háztartásbeliként élő személy (3%). Az 55-59 évesek csoportjában szintén az aktív fizikai (50%) és szellemi (27%) dolgozók vannak a többségben és megjelennek a nyugdíj előtti segélyt igénybe vevők is (2,7%). Az ötvenesek korcsoportjaiban vannak a legtöbben, akik az „egyéb inaktív” jelzővel jellemezték gazdasági aktivitásukat, 7,2%-7,2% százalékpontos megoszlással vannak jelen. 60 év felett – a nyugdíjkorhatárt elérve – számottevően megnő a nyugdíjasok aránya (44%) és a 65 évnél idősebbek 96%-a szintén nyugdíjas. 60 év fölött az aktív dolgozók száma jól láthatóan csökken, és a csökkenés a szellemi dolgozók esetében erőteljesebb: a 65 felettiiek csoportjában már nincsenek ilyen jellegű munkát végző személyek,

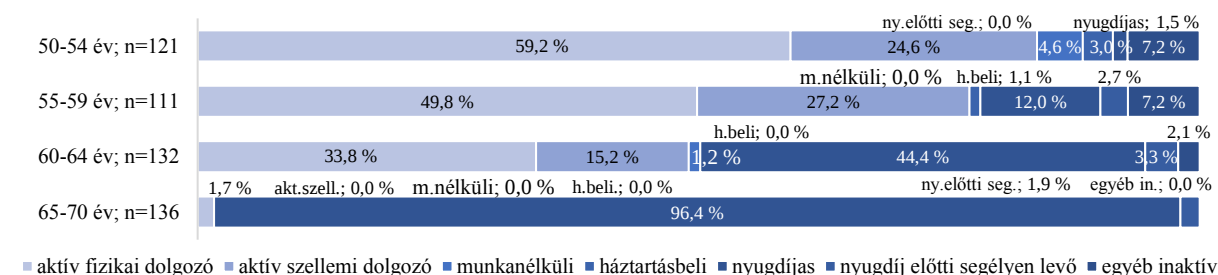
míg a megkérdezettek 1,7%-a még aktív fizikai dolgozó. A válaszadók 51%-a (254 fő) jelenleg is dolgozik, melynek munkakategória szerinti csoportosítását mutatja a 8. ábra. A legtöbbjük alkalmazott magánvállalkozásnál, de közel 30%-uk állami cégek alkalmazásában áll. A korosztályok közül „vállalkozókat vagy tulajdonosokat” legnagyobb arányban a 60-64-es korosztály ad ki (15%). A „más” kategóriába egyházi alkalmazottak, közmunkások és nonprofit vállalatnál dolgozók tartoztak. A 9. és 10. ábrákon látható, hogy régiók és településtípusok alapján szinte egységesen oszlanak meg a válaszadók a kohorszokban. Legtöbben a Közép-magyarországi régióban élnek, illetve kisebb-nagyobb városok lakói. A teljes válaszadó csoport 71%-a városi életmódot folytat. Kivételt az 55-59-es kohorsz képez, akikre 37%-ban a falusi életvitel jellemző.

6. ábra: Életkori csoportok a család (háztartás) havi nettó jövedelme szerinti felosztása

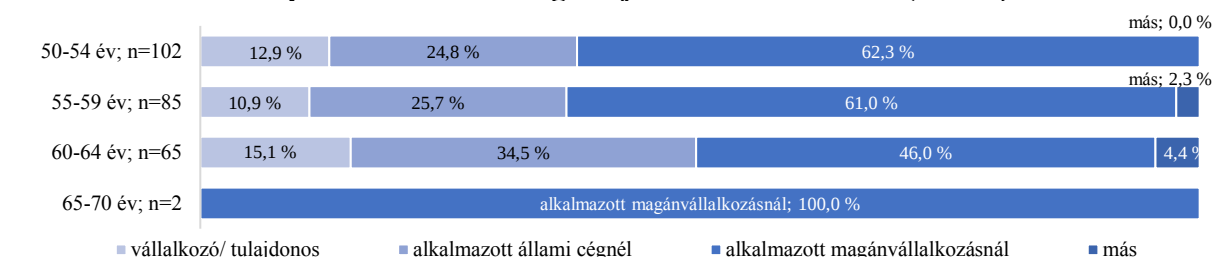
Forrás: saját szerkesztés (n=500)

7. ábra: Életkori csoportok gazdasági aktivitás szerinti felosztása

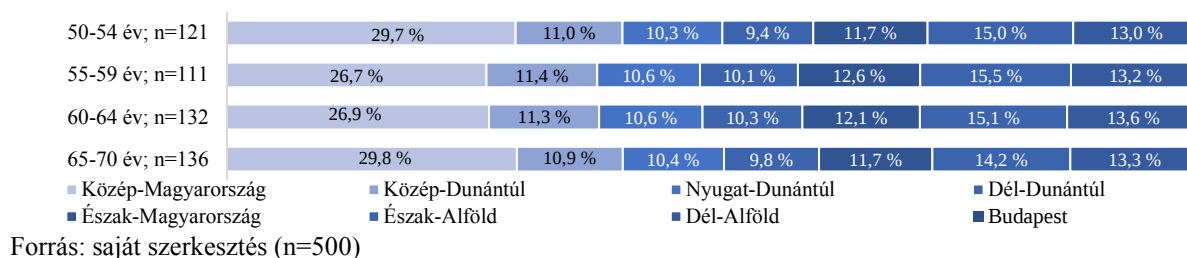
Forrás: saját szerkesztés (n=500)

8. ábra: Életkori csoportok munka kategóriája szerinti felosztása (n=254)

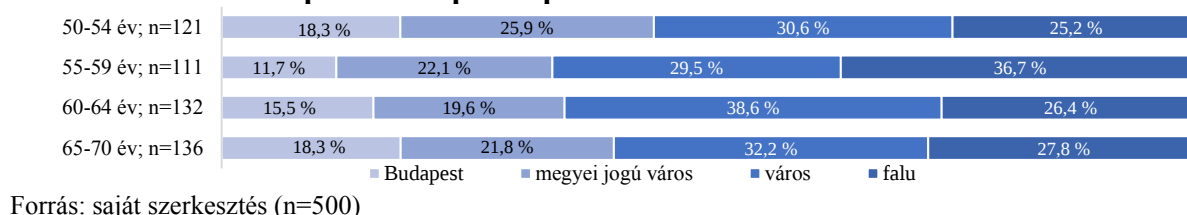

Forrás: saját szerkesztés (n=254)

9. ábra: Életkori csoportok régiók szerinti felosztása

10. ábra: Életkori csoportok településtípusok szerinti felosztása

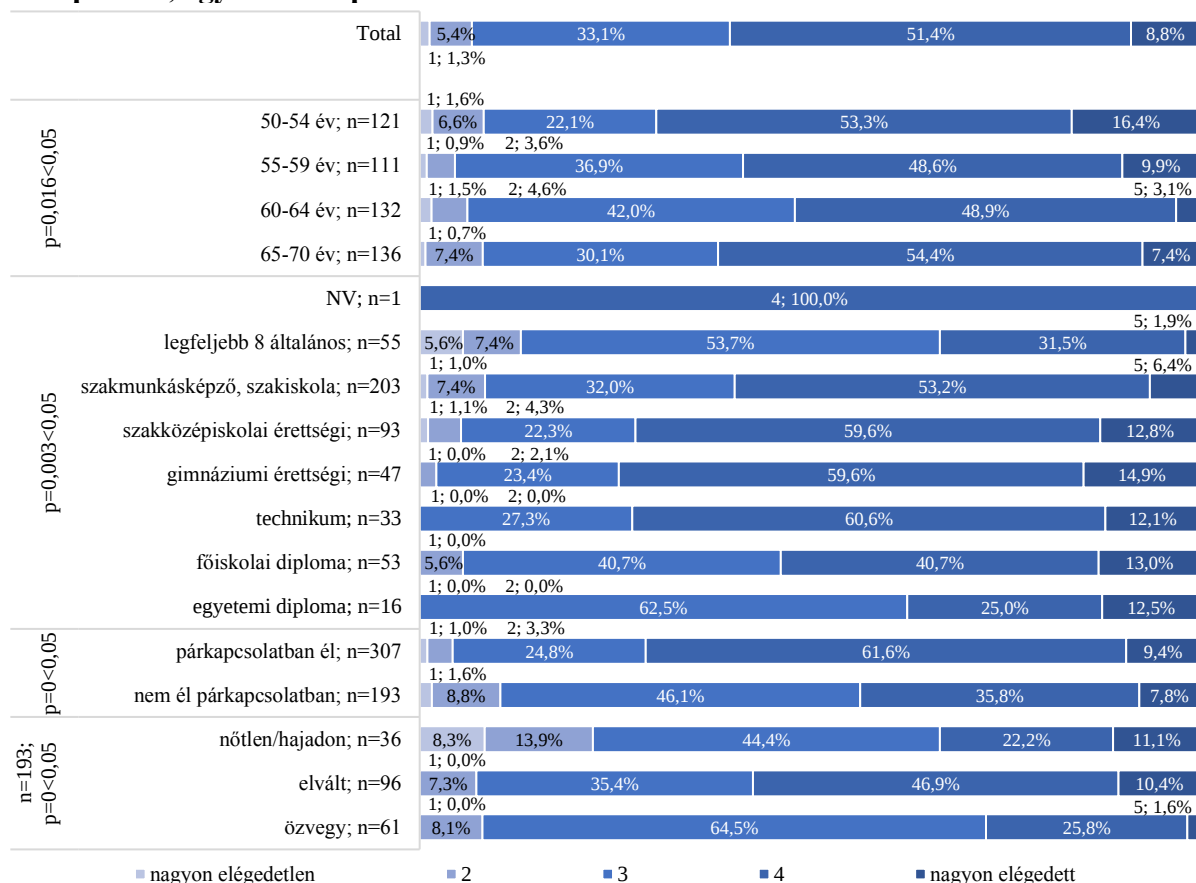
3.2. Életstílussal és szubjektív korérzékeléssel kapcsolatos eredmények

Az életstílussal kapcsolatos blokk foglalja össze az életstílus méréséhez kapcsolódó attitűdállítások eredményeit, az élettel összefüggő kifejezések és szavak fontosságát, szimpátiáját és a velük való elégedettséget, valamint ezek 10 éves időbeli eltérését a válaszadók aktuális életkorához képest. Ennek érdekében az élettel kapcsolatos tényezők esetében nem csak a jelenlegi elégedettséget vizsgáltuk a válaszadóknál, hanem a 10 évvel ezelőtti elégedettségre is visszakérdeztük. („Mennyire elégedett saját jelenlegi helyzetével az alábbi tényezők alapján?” illetve „Mennyire volt elégedett 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők szerint? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen, az 5 pedig, hogy nagyon elégedett.”) Az állításokkal való egyetértés, vagy a fontosság mértékét 5 fokozatú Likert skálákon mértük, mely esetében az 1-es értékelés jelölte az egyet nem értés legerősebb fokát, míg az 5-ös a teljes mértékben pozitív végpontot.

A 11. ábra szemlélteti, hogy a válaszadók összességében jónak értékelték *életminőségüket* és 8,8%-uk nagyon jóként vélekedett róla. Kedvező helyzetet mutat továbbá az is, hogy nagyon rosszként csak 1,3%-uk jellemezte jelenlegi életminőségét. Életkor tekintetében a legfiatalabb 50-54 éves korcsoport a legelégedettebb, őket viszont a legidősebbek, a 65-70 évesek követik. A leginkább pozitív oldalra szavazók (4-es és 5-ös válaszok) a gimnáziumi érettségivel rendelkezők voltak, és őket szorosan követik a technikummal, illetve szakközépiskolai érettségivel rendelkezők. Leginkább semlegesen az egyetemi végzettségűek gondolkodtak (62,5%-ban). Megállapítható továbbá, hogy elégedettebbnek vallják magukat a

párkapcsolatban élők, mint akik egyedül vannak, viszont az egyedül élők közül az elváltak voltak derűlátóbbak. Mellettük az özvegyek főként semlegesen gondolkodtak (64,5%-ban), míg a nőtlenek/hajadonok 22%-a elégedetlennek vallotta magát életminőségével kapcsolatban.

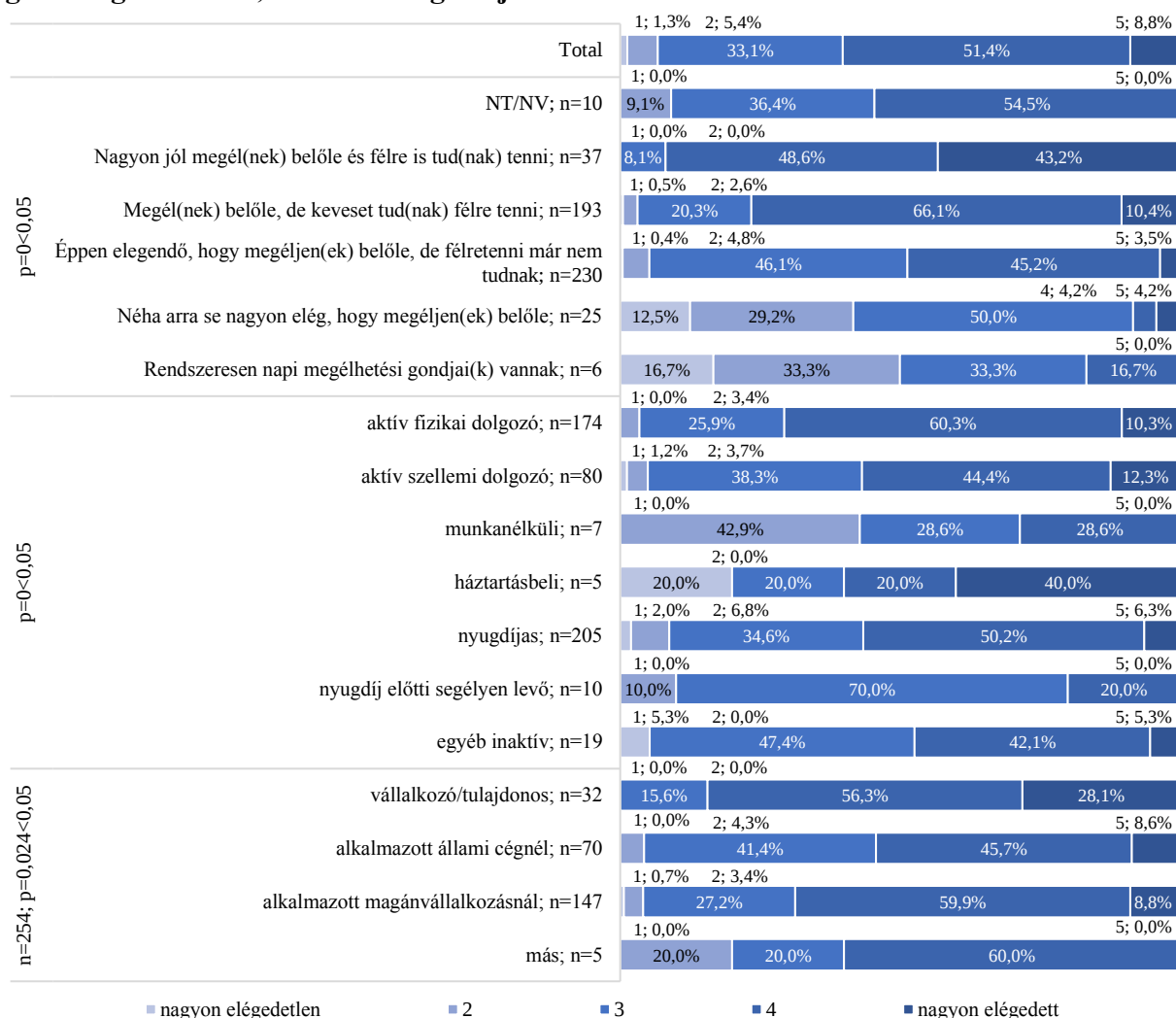
11. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – életkori csoportok, iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét típusa

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Az összes jó és rossz dolgot együttvéve, melyek meghatározzák az életminőségét, egészében, hogyan értékelné az életminőségét? Értékeld ötfokozatú skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy nagyon rossz, míg az 5 pedig azt jelenti, hogy nagyon jó!”

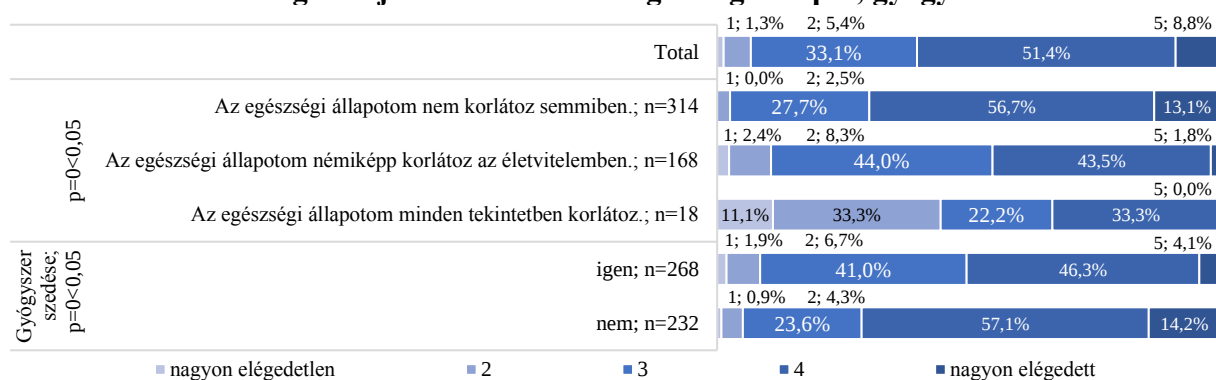
A 12. ábrán látható, hogy azok értékelik legjobbra életminőségüket, akik jól megélik és félre is tudnak tenni, majd az anyagi lehetőségek csökkenésével az életminőség értékelése is romlik. Gazdasági aktivitás tekintetében a háztartásbeliek szavaztak a legtöbbször ötös értékeléssel (40%), őket pedig az aktív szellemi dolgozók követik (12%), viszont összességében az aktív fizikai dolgozók a legelégedettebbek. Ezt követően látható, hogy a vállalkozók/tulajdonosok derűlátóbban ítélik meg életminőségüket, mint az alkalmazottak, viszont utóbbi kategóriát szemlélve a magánvállalkozásnál dolgozók elégedettebbek, mint az állami cégek munkatársai. A 13. ábra ezek mellett elárulja, hogy az egészségi állapot romlásával csökken az elégedettség mértéke, és azok, akiknek nem szükséges gyógyszer szedniük egészségük miatt, jobban érzik magukat a bőrükben.

12. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Az összes jó és rossz dolgot együttvéve, melyek meghatározzák az életminőségét, egészében, hogyan értékelné az életminőségét? Értékelje ötfokozatú skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy nagyon rossz, míg az 5 pedig azt jelenti, hogy nagyon jó!”

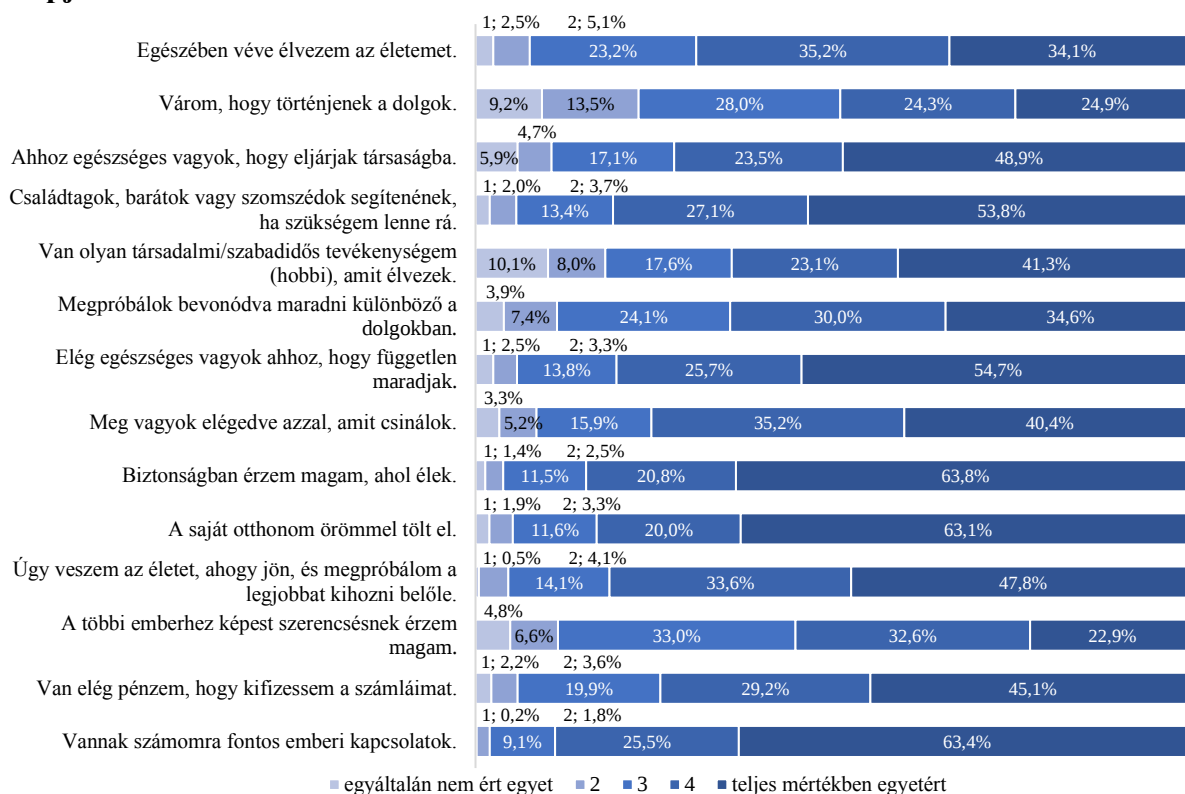
13. ábra: Életminőség szubjektív értékelése – egészségi állapot, gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Az összes jó és rossz dolgot együttvéve, melyek meghatározzák az életminőségét, egészében, hogyan értékelné az életminőségét? Értékelje ötfokozatú skálán, ahol az 1 azt jelenti, hogy nagyon rossz, míg az 5 pedig azt jelenti, hogy nagyon jó!”

A 14. ábrán látható, hogy milyen mértékben értettek egyet a megkérdezettek az OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála attitűdállításával (Bowling et al., 2013), melyet jelen kutatás során kiegészítettünk további egy állítással: „Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok”.

14. ábra: Életminőség értékelése a OPQOL-Brief (Older People Quality of Life) skála alapján

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

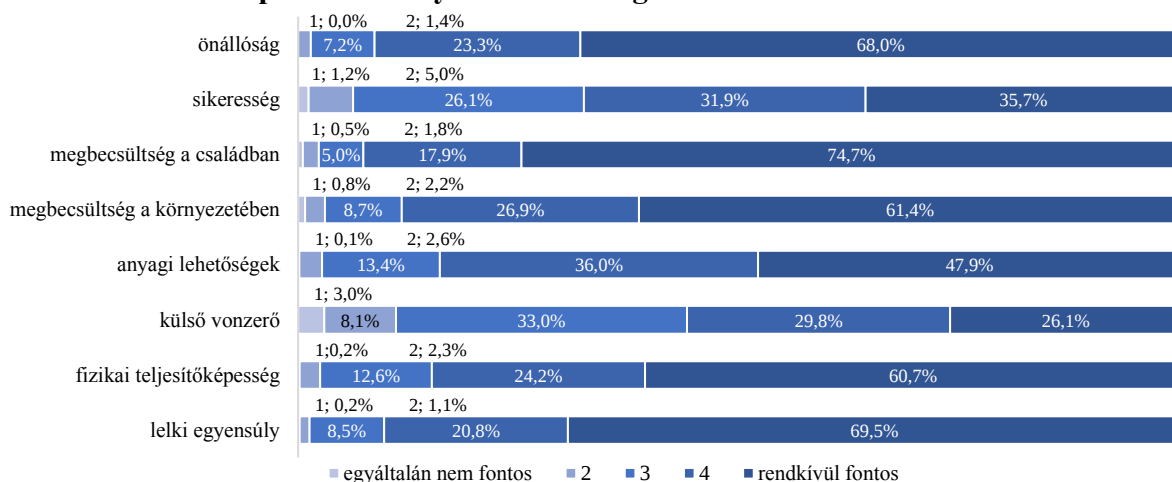
Közel 64%-uk értett egyet teljes mértékben azzal az állítással, hogy *biztonságban érzik magukat ott, ahol élnek és hogy saját otthonuk örömmel tölti el őket*. 81%-uk szerint *családtagjaik, barátaik vagy szomszédaik segítenének nekik, ha szükségük lenne rá*, de emellett szerencsére a válaszadók 80%-a *elég egészséges ahhoz, hogy független maradhasson* és több mint 70%-uk ahhoz is, hogy *eljárjon társaságba* (4-es és 5-ös válaszokat egyben számolva). Közel 50%-uk teljes mértékben egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy *úgy veszi az életet, ahogy jön és megpróbálja a legjobbat kihozni belőle*, és 65%-uk (4-es és 5-ös válaszokat nézve) *megpróbál bevonódva maradni a különböző dolgokban*. Az összességében a csoport pozitív szemléletmódját mutatja, hogy csak 3,3%-uk nem értett egyet egyáltalán a „*meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok*” kijelentéssel, továbbá csak 18%-uknak (1-es és 2-es válaszok)

nincs olyan *hobbija, amit élvezne*. 45%-a a válaszadóknak teljes mértékben egyetértett azzal, hogy *van elég pénze, hogy kifizesse a számláit*, és 63%-uk rendelkezik számára fontos emberi kapcsolatokkal (5-ös értékelés). „A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam” állítás esetében már egységesebben oszlanak meg a válaszok, de több mint 55%-uk a pozitív irányba dönti a mérleget. Jelen állítás esetében jelölték legtöbbször a semlegesnek mondható 3-as értékelést (33%).

3.3. Tényezők megítélése

A 15. ábra szemlélteti, hogy a válaszadói rétegnek *mennyire fontosak az alábbi életükkel kapcsolatos tényezők*: önállóság, sikeresség, megbecsültség a környezetében, megbecsültség a családban, anyagi lehetőségek, külső vonzerő, fizikai teljesítőképesség és lelki egyensúly. Természetesen megállapítható, hogy mindegyik tényező rendkívül fontos volt a megkérdezetteknek (döntő többségben vannak az 5-ös választ jelölők), de vannak árnyalatnyi különbségek. Szavazataik alapján legfontosabbnak a *megbecsültség a családban* számít, melyet a *lelki egyensúly*, majd az *önállóság* követ. A tényezők közül az önállóság az egyedüli, melyre nem érkezett „egyáltalán nem fontos” válasz. A *környezet megbecsülése* és a *fizikai teljesítőképesség* hasonló képet mutat, mely adódhat a két tényező összefüggéseiből (értve itt a munkahelyi elvárásokat és környezetet), emellett pedig közel 50%-uknak rendkívül fontosak az *anyagi lehetőségek* is. Legkevesbé számító tényezőként a *külső vonzerőt* jelölte meg a válaszadói csoport: 4-es és 5-ös értékelést 56%-uk választott, míg 33%-uk semlegesén vélekedett róla.

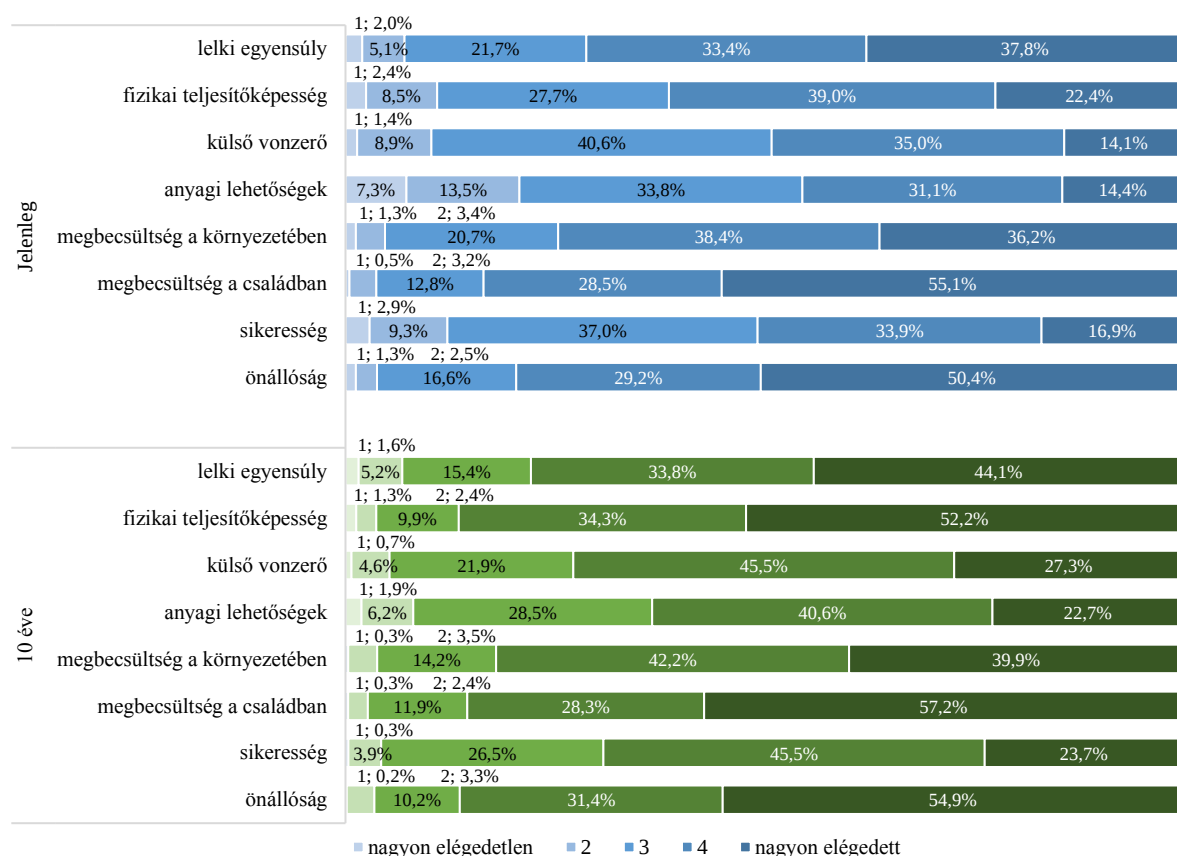
15. ábra: Élettel kapcsolatos tényezők fontossága

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

A 16. ábra a válaszadók – fentebb kifejtett – kifejezésekkel való *elégedettségét* mutatja a *jelenlegi, valamint a 10 évvel ezelőtti helyzetükre visszagondolva*, szintén ötfokozatú skálán értékelve. Az alábbiakban az összesített eredményeket szemléltetjük, mélyebb háttérelemzéseket további publikációkban fejtünk ki.

16. ábra: Mennyire elégedett saját *jelenlegi*, illetve *10 évvel ezelőtti* helyzetével az alábbi tényezők alapján?

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „*Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen, az 5 pedig, hogy nagyon elégedett.*”

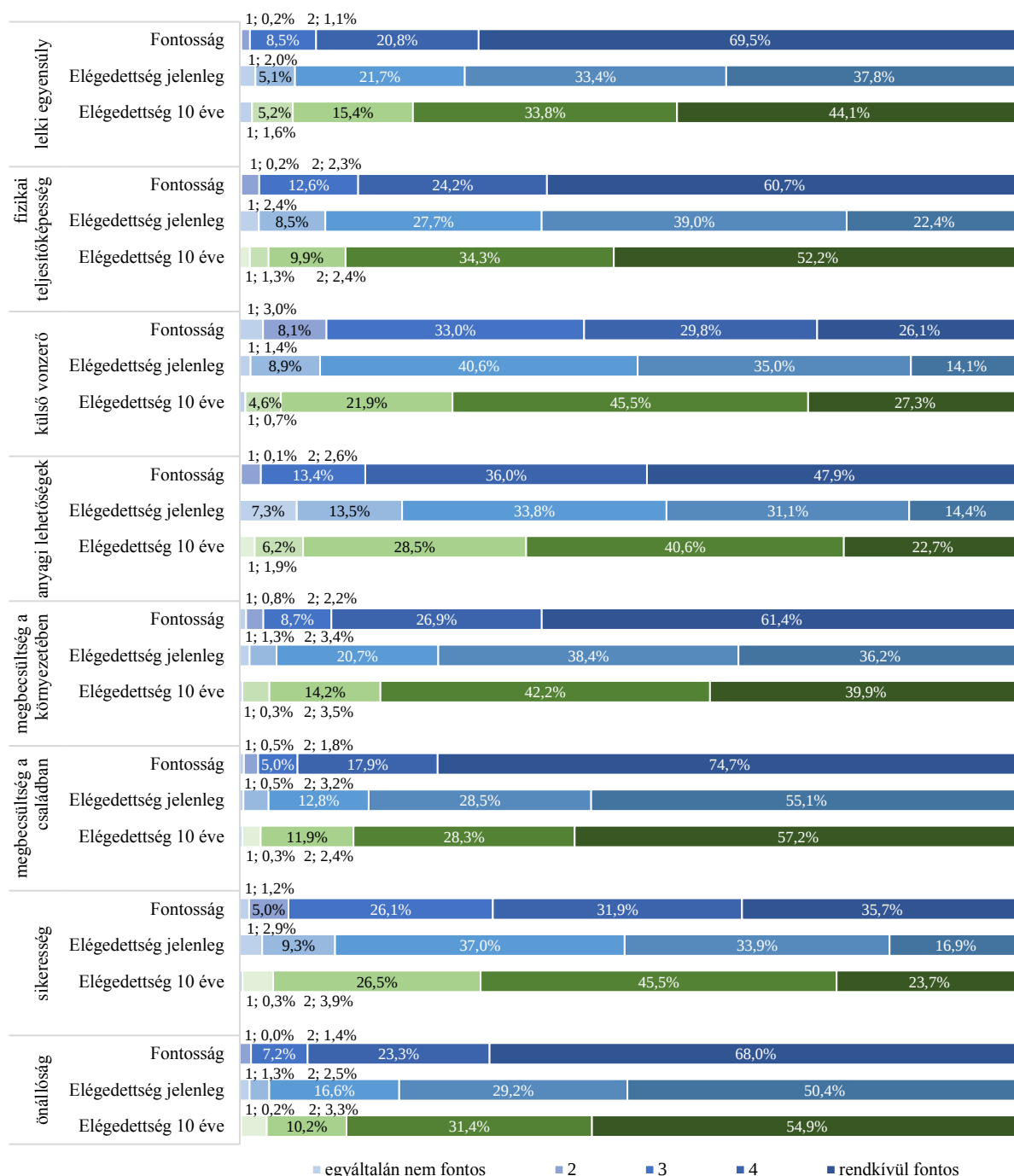
Válaszadóink jelenlegi élethelyzetükben a családban való megbecsültségükkel a legelégedettebbek, melyre 5-ös értékelést 55%-ban adtak. Ezen állítás helye a sorban a 10 évvel ezelőtti időszakhoz képest nem változott, csak mértéke csökkent, hiszen akkoriban 57%-uk értékelte a legpozitívabban élethelyzetére vonatkozóan. Jelenlegi második helyen az önállóság áll 50%-os „nagyon elégedett” jelöléssel, viszont ezen érték is csökkent a 10 évvel ezelőtti viszonyokhoz képest, mely esetében 55%-ban voltak nagyon elégedettek önállóságukkal a válaszadók. Sajnos az is megállapítható, hogy minden tényező esetében romlott értékelésük a 10 évvel fiatalabb élethelyzetükhöz viszonyítva – csak a fizikai teljesítőképesség és sikeresség 4-es értékelésében mutatkozik pozitív irányú változás, de ezek esetében is csökkentek az 5-ös

válasz jelölései. Mindkét életszakaszukban legkevésbé az anyagi helyzetükkel voltak elégedettek a válaszadók, melyet külső vonzerejükkel való elégedetlenségük követ. Legnagyobb változás szubjektív értékelésükben a fizikai teljesítőképességükkel (-25%), külső vonzerejük értékelésével (-24%) és sikerességükkel (18%) kapcsolatban történt, mindegyik esetében erős visszaeséssel (4-5-ös értékelések 10 éves különbségét figyelve). Ezzel szemben lelki egyensúlyukkal való elégedettségük szinte változatlan képet mutat.

A 17. ábra, valamint a 2. táblázat szemlélteti az eltéréseket aközött, hogy *összességében* a válaszadók számára mennyire fontosak a felsorolt tényezők, valamint, hogy mennyire elégedettek velük jelenlegi életükben és mennyire voltak elégedettek azokkal 10 évvel ezelőtti életüket felidézve. A táblázat során a könnyebb értelmezhetőség kedvéért összevontuk a skála értékeit a *kevésbé* fontos, illetve elégedett vele most vagy 10 évvel ezelőtt (1-2-es szavazatok), *semleges* (3-as), valamint a *nagyon* fontos, illetve elégedett (4-5) kategóriákba. Nagy vonalakban nézve elmondható, hogy általában az adott tényező fontosabb a válaszadói réteg számára, mint amekkora százalékuk elégedett vele most vagy volt elégedett 10 éve. A „nagyon fontos a tényező” és „elégedett is vele” közötti különbség átlagosan -17,4% a jelenlegi életre vonatkozóan, és -3,9% a 10 évvel ezelőtti időszakot vizsgálva. Tehát jelenleg a válaszadók átlagosan közel 18%-kal kevésbé elégedettek, mint amennyire fontosnak tartja a megkérdezetti réteg az adott kifejezést. Kivétel néhány kifejezés 10 évvel ezelőtti értékelése. Ilyen például a külső vonzerő, melyet 56%-uk tartott fontosnak, viszont 10 évvel ezelőtt közel 73%-uk nagyon elégedett volt vele, azonban jelenlegi elégedettségük kapcsán csak a válaszadók 49%-a szavazott 4-es vagy ötös értékeléssel. Látható továbbá, hogy a 10 évvel ezelőtti időszakhoz képest – minden tényező esetében – csökkent azok aránya, akik elégedettek, viszont nőtt a semlegesen gondolkodók százaléka. Többek között lelki egyensúly tekintetében nyilatkozott úgy a válaszadók 90%-a, hogy fontos vagy nagyon fontos számára a tényező, viszont jelenleg csak 71%-uk elégedett vele, míg a 10 évvel ezelőtti életüket vizsgálva közel 78%-uk volt elégedett. Semleges fontosságúnak a tényezőt a válaszadók 8,5%-a mondta, közel 22%-uk jelenlegi életére vonatkozóan semlegesen gondolkodik felőle, míg 10 éve csak 15,4%-uk volt semleges elégedettségű lelki egyensúlya kapcsán. A válaszadók csekély százaléka gondolta kevésbé vagy egyáltalán nem fontosnak a felsorolt kifejezéseket, legnagyobb arányban (11%) a külső vonzerő mellett szavaztak „nem fontosként”. A kapott százalékok alapján megállapítható, hogy az elégedetlenek százalékos aránya is nőtt 10 éves viszonylatban, valamint több az elégedetlenkedők százalékos aránya a csoportban, mint ahányan nem tartják fontosnak az adott tényezőket a megkérdezettek közül. Egyedüli kivétel a külső vonzerő értékelése, mely esetében 10 évvel ezelőttre visszatekintve a válaszadóknak

5,3%-a volt elégedetlen vele, jelenleg már 10,3%-uk elégedetlen, viszont a megkérdezetti réteg 11%-a nem is tartja fontosnak. A legerőteljesebben anyagi lehetőségeikkel elégedetlenek a megkérdezettek és ez esetben van a legnagyobb eltérés a nem fontosként szavazók (2,5%) valamint az elégedetlenek (jelenlegi életük kapcsán: 20,8%) százalékos aránya között.

17. ábra: Tényezők fontossága, illetve a velük való jelenlegi és 10 évvel ezelőtti elégedettség - gap elemzés I.

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!” illetve „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

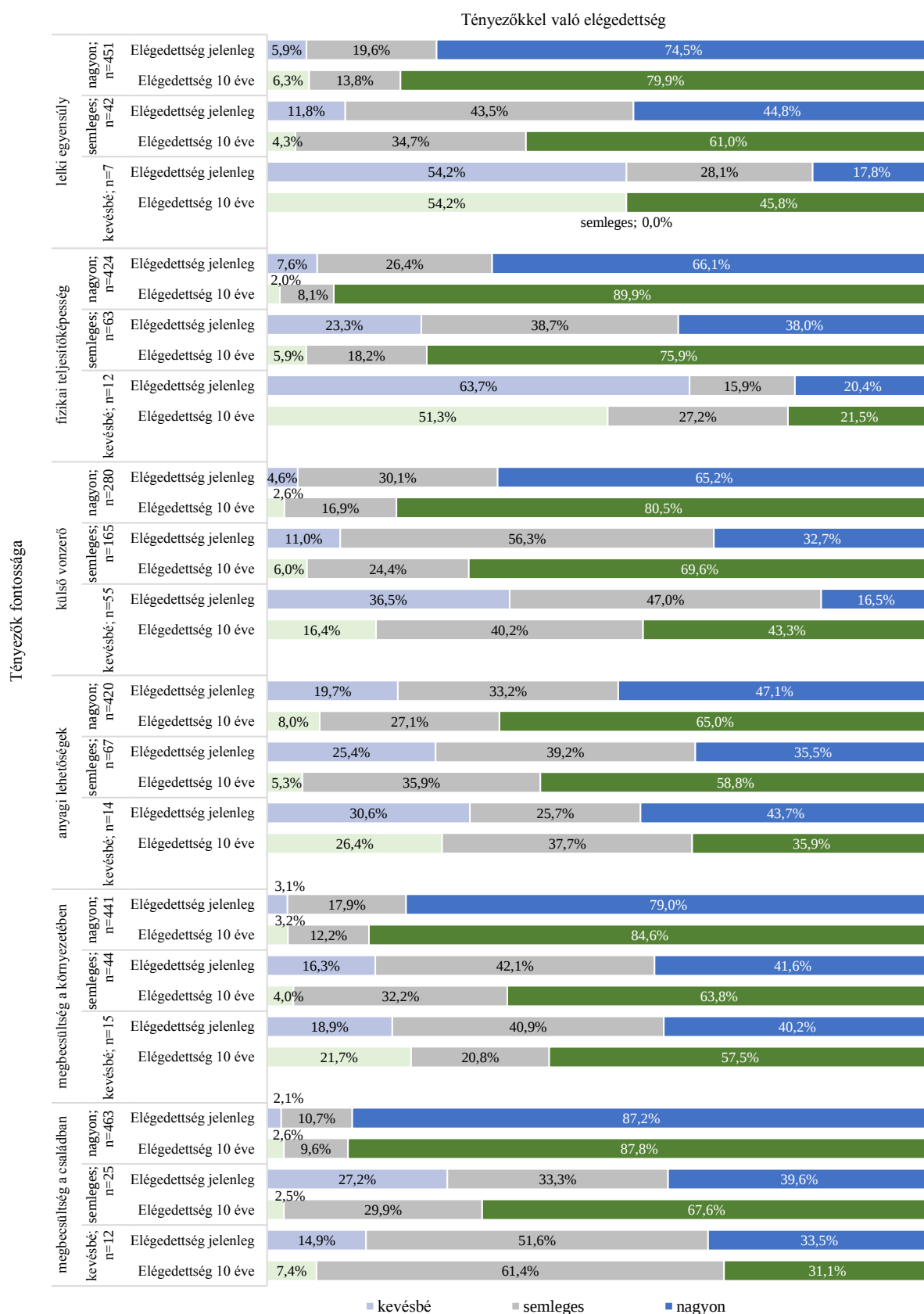
2. táblázat: Tényezők fontossága, illetve a velük való jelenlegi és 10 évvel ezelőtti elégedettség - gap elemzés II.

Tényezők	Szempont	Válaszadók értékelésének megoszlása			Fontosság, illetve elégedettségek közti eltérések		
		Kevésbé	Semleges	Nagyon	Kevésbé	Semleges	Nagyon
lelki egyensúly	Fontosság	1,3%	8,5%	90,2%			
	Elégedettség jelenleg	7,1%	21,7%	71,2%	5,8%	13,3%	-19,0%
	Elégedettség 10 éve	6,8%	15,4%	77,8%	5,5%	6,9%	-12,4%
fizikai teljesítőképesség	Fontosság	2,5%	12,6%	84,9%			
	Elégedettség jelenleg	10,9%	27,7%	61,4%	8,4%	15,0%	-23,5%
	Elégedettség 10 éve	3,7%	9,9%	86,5%	1,2%	-2,8%	1,6%
külső vonzerő	Fontosság	11,1%	33,0%	56,0%			
	Elégedettség jelenleg	10,3%	40,6%	49,1%	-0,8%	7,7%	-6,8%
	Elégedettség 10 éve	5,3%	21,9%	72,8%	-5,8%	-11,0%	16,8%
anyagi lehetőségek	Fontosság	2,7%	13,4%	83,9%			
	Elégedettség jelenleg	20,8%	33,8%	45,4%	18,1%	20,5%	-38,5%
	Elégedettség 10 éve	8,1%	28,5%	63,4%	5,4%	15,2%	-20,6%
megbecsültség a környezetben	Fontosság	3,0%	8,7%	88,3%			
	Elégedettség jelenleg	4,7%	20,7%	74,6%	1,7%	12,0%	-13,7%
	Elégedettség 10 éve	3,8%	14,2%	82,0%	0,8%	5,5%	-6,3%
megbecsültség a családban	Fontosság	2,4%	5,0%	92,6%			
	Elégedettség jelenleg	3,7%	12,8%	83,5%	1,3%	7,8%	-9,1%
	Elégedettség 10 éve	2,7%	11,9%	85,5%	0,3%	6,8%	-7,2%
sikeresség	Fontosság	6,2%	26,1%	67,6%			
	Elégedettség jelenleg	12,2%	37,0%	50,8%	6,0%	10,9%	-16,9%
	Elégedettség 10 éve	4,3%	26,5%	69,2%	-2,0%	0,4%	1,6%
önállóság	Fontosság	1,4%	7,2%	91,3%			
	Elégedettség jelenleg	3,8%	16,6%	79,6%	2,3%	9,4%	-11,7%
	Elégedettség 10 éve	3,5%	10,2%	86,3%	2,0%	3,0%	-5,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); értékelés (kevésbé (1-2), semleges (3), nagyon (4-5)); „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!” illetve „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

A 18. ábra a tényezők fontossági szintje alapján felosztva (kevésbé, semleges vagy nagyon fontos) mutatja a megkérdezettek elégedettségi szintjeinek eltéréseit. Tehát külön látható, hogy mennyire elégedettek jelenleg vagy voltak 10 éve az adott tényezővel azok, akik fontosként gondolkodnak róla, esetlegesen semlegesen állnak hozzá vagy nem jelentős számukra a kifejezés. A fontossági szinttől függetlenül lehet érzékelni, hogy bár az arányok eltérőek, de az elégedettek száma csökkent az elmúlt 10 évhez képest.

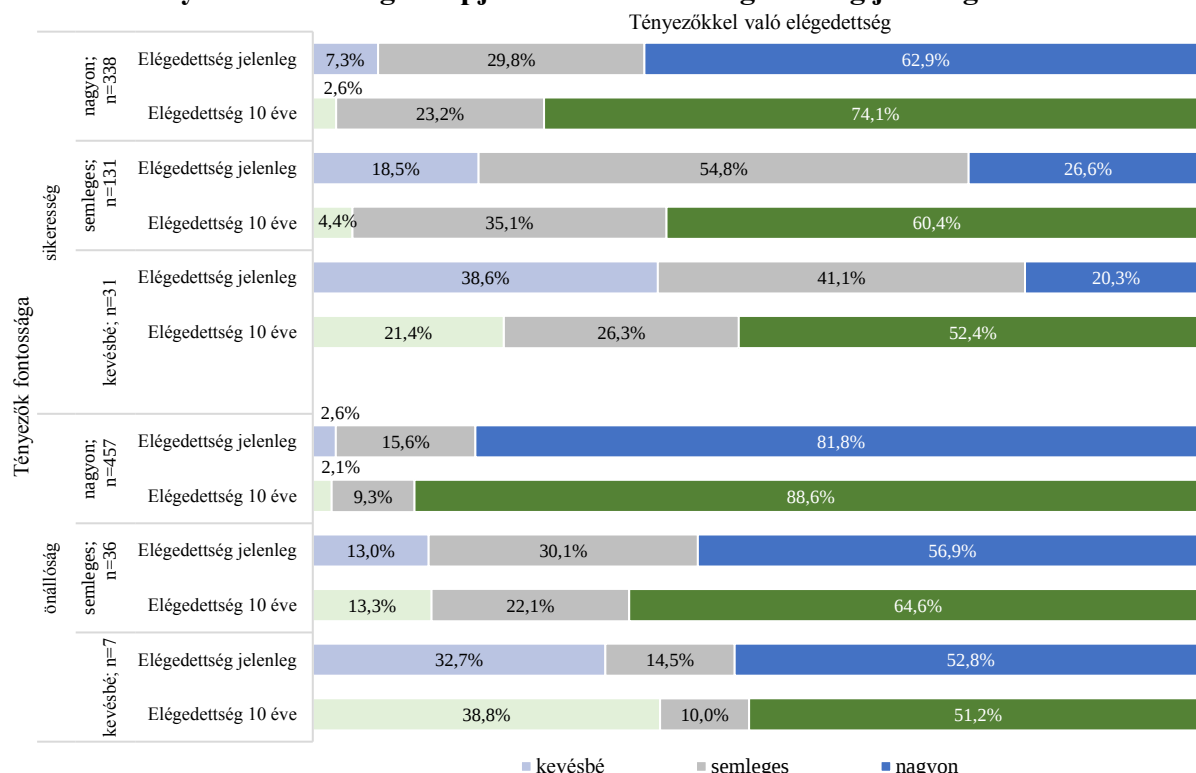
18. ábra: Tényezők fontossága alapján a velük való elégedettség jelenleg és 10 éve I.

Forrás: saját szerkesztés (n=500); értékelés (kevéssé (1-2), semleges (3), nagyon (4-5)); „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!” illetve „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

A jó életminőség egyik fontos meghatározója az idősök elégedettsége önállóságuk kapcsán. Pozitív képet mutat a megkérdezetti bázisról, hogy közel azonos arányban (80% fölött) elégedettek önállóságukkal jelenleg, valamint voltak 10 éve azok a válaszadók, akiknek fontos e tényező (a teljes megkérdezetti kör 91,4%-a). Elégedettnek vallották magukat mellettük azok is több, mint 50%-ban, akik semlegesen vagy épp negatívan gondolkodnak e téren (19. ábra).

19. ábra: Tényezők fontossága alapján a velük való elégedettség jelenleg és 10 éve II.

Forrás: saját szerkesztés (n=500); értékelés (kevésbé (1-2), semleges (3), nagyon (4-5)); „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!” illetve „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

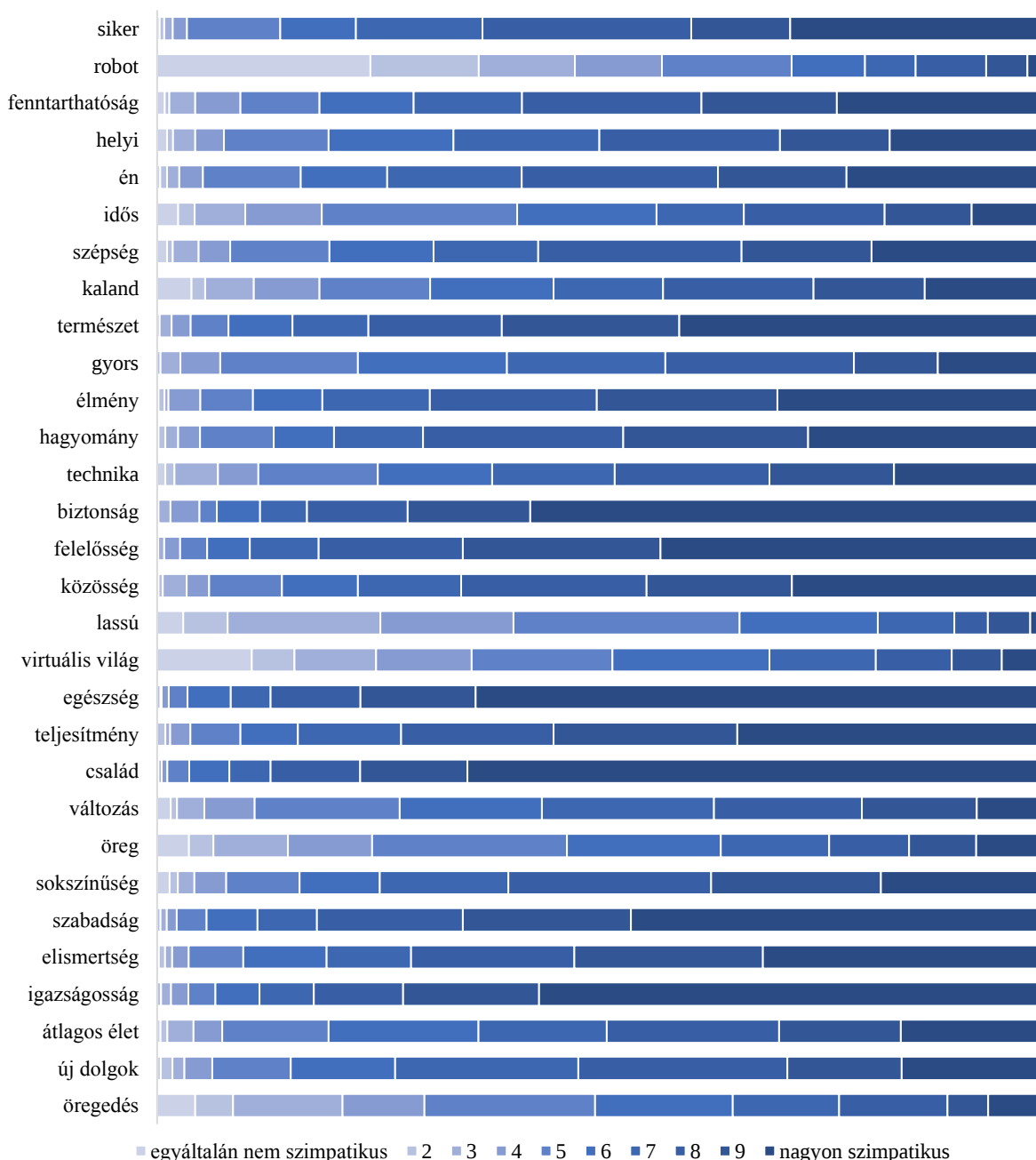
3.4. Szavakkal kapcsolatban érzett szimpátia

A kutatás részét képezte annak vizsgálata is, hogy adott szavakkal kapcsolatban milyen *érzésük* van a válaszadóknak, avagy szimpatikusnak tartanak-e előre megadott szavakat, kifejezéseket? A kapott kifejezéseket 1-10-ig terjedő skálán kellett értékelniük, mely esetében az 1 jelentette, hogy egyáltalán nem szimpatikus, míg a 10, hogy nagyon szimpatikus az adott kifejezés. Ennek eredményeit a 20. ábrán és a 3. táblázatban mutatjuk be.

A válaszadóknak jellemzően inkább szimpatikusak voltak a vizsgált szavak. Legmagasabb arányban a család és az egészség szavakkal kapcsolatban adtak 10-es értékelést, melyet a biztonság és az igazságosság követ. Legkevésbé kedvelt kifejezések a robot, a virtuális világ, a

lassú, valamint az öreg, öregedés és idős. A szavakkal való szimpátia teljes háttérelvezését külön publikációkban közöljük, de jelen alaptanulmány 4. fejezetében ismertetjük az életkori csoportok és egészségi állapot alapján kapott eltéréseket, hiszen az életkor előrehaladtával egyre fokozottabb mértékben befolyásolja az idősök gondolkodását, életminőségét és értékítéletét egészségi állapotuk.

20. ábra: Mennyire szimpatikusak Önnek az alábbi szavak?

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

3. táblázat: Mennyire szimpatikusak Önnek az alábbi szavak?

Kifejezés		Szimpatizálás foka										Medián	Módusz
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	siker	0,3%	0,5%	1,0%	1,6%	10,6%	8,6%	14,3%	23,6%	11,2%	28,4%	8,00	10
2	robot	24,1%	12,3%	10,9%	9,9%	14,7%	8,3%	5,7%	8,0%	4,7%	1,5%	4,00	1
3	fenntart-hatóság	0,9%	0,5%	2,9%	5,1%	8,9%	10,6%	12,3%	20,3%	15,3%	23,1%	8,00	10
4	helyi	1,1%	0,7%	2,5%	3,2%	11,9%	14,1%	16,5%	20,4%	12,4%	17,1%	7,35	8
5	én	0,4%	0,8%	1,4%	2,7%	11,0%	9,8%	15,2%	22,2%	14,5%	22,0%	8,00	8
6	idős	2,4%	1,9%	5,7%	8,7%	22,1%	15,8%	9,9%	15,9%	9,9%	7,8%	6,00	5
7	szépség	1,1%	0,6%	2,9%	3,6%	11,2%	11,8%	11,8%	23,0%	14,7%	19,2%	8,00	8
8	kaland	3,9%	1,6%	5,5%	7,4%	12,5%	14,0%	12,4%	17,0%	12,6%	13,2%	7,00	8
9	természet	0,0%	0,3%	1,3%	2,1%	4,3%	7,2%	8,6%	15,1%	20,0%	40,9%	9,00	10
10	gyors	0,0%	0,4%	2,3%	4,5%	15,6%	16,8%	17,9%	21,3%	9,5%	11,7%	7,00	8
11	élmény	0,2%	0,7%	0,4%	3,6%	6,0%	7,8%	12,2%	18,9%	20,4%	29,8%	9,00	10
12	hagyomány	0,2%	0,8%	1,4%	2,5%	8,4%	6,8%	10,1%	22,6%	20,9%	26,4%	8,00	10
13	technika	0,9%	1,0%	4,9%	4,6%	13,5%	12,9%	13,9%	17,5%	14,1%	16,6%	7,00	8
14	biztonság	0,0%	0,2%	1,4%	3,3%	2,0%	4,9%	5,3%	11,4%	13,9%	57,8%	10,00	10
15	felelősség	0,0%	0,1%	0,7%	1,8%	3,1%	4,8%	7,8%	16,3%	22,4%	43,0%	9,00	10
16	közösség	0,2%	0,5%	2,7%	2,5%	8,2%	8,6%	11,7%	21,0%	16,4%	28,2%	8,00	10
17	lassú	3,0%	5,0%	17,3%	15,1%	25,6%	15,7%	8,7%	3,8%	4,8%	1,2%	5,00	5
18	virtuális világ	10,7%	4,8%	9,2%	10,8%	15,9%	17,7%	12,0%	8,6%	5,7%	4,4%	5,00	6
19	egészség	0,0%	0,4%	0,1%	0,8%	2,2%	4,9%	4,5%	10,2%	13,0%	64,0%	10,00	10
20	teljesítmény	0,0%	0,9%	0,5%	2,3%	5,7%	6,5%	11,7%	17,2%	20,8%	34,4%	9,00	10
21	család	0,2%	0,0%	0,3%	0,6%	2,5%	4,5%	4,7%	10,1%	12,1%	64,9%	10,00	10
22	változás	1,5%	0,7%	3,1%	5,7%	16,4%	16,1%	19,5%	16,7%	13,0%	7,3%	7,00	7
23	öreg	3,6%	2,8%	8,4%	9,5%	22,0%	17,4%	12,3%	9,0%	7,6%	7,3%	6,00	5
24	sokszínűség	1,4%	0,9%	1,9%	3,6%	8,3%	9,1%	14,5%	22,9%	19,2%	18,1%	8,00	8
25	szabadság	0,0%	0,4%	0,7%	1,1%	3,4%	5,8%	6,7%	16,5%	19,0%	46,4%	9,00	10
26	elismertség	0,2%	0,7%	0,8%	1,9%	6,2%	9,4%	9,6%	18,4%	21,3%	31,5%	9,00	10
27	igazságosság	0,0%	0,4%	1,1%	2,0%	3,1%	5,0%	6,1%	10,1%	15,4%	56,8%	10,00	10
28	átlagos élet	0,4%	0,8%	3,0%	3,3%	12,0%	17,0%	14,5%	19,5%	13,8%	15,9%	7,00	8
29	új dolgok	0,4%	1,3%	1,3%	3,2%	8,9%	11,8%	20,7%	23,7%	12,9%	15,8%	8,00	8
30	öregedés	4,3%	4,3%	12,4%	9,3%	19,3%	15,6%	12,0%	12,3%	4,6%	6,0%	6,00	5

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

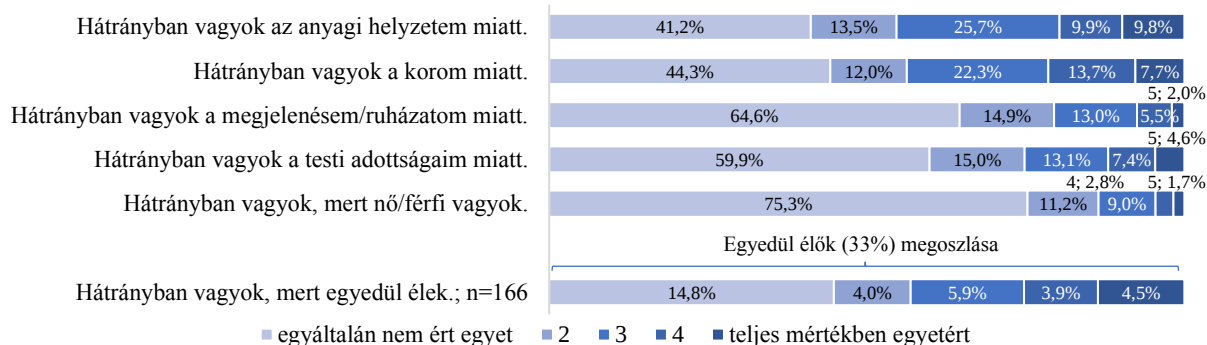
3.5. Önmaguk másokhoz való viszonyítása

Érzékelt hátrányok

A megkérdezés során kitértünk rá, hogy milyen mértékben érzik magukat *hátrányban* a válaszadók *különböző tényezők miatt*. Ennek összesített eredményeit közöljük a 21. ábrán és a 4. táblázatban. Az állítások ötfokozatú skáláin az 1-es jelentette, hogy „egyáltalán nem ért egyet”, míg az 5, hogy „teljes mértékben egyetért” a válaszadó. Összességében a

megkérdezettek inkább nem értettek egyet az állításokkal, tehát nem érzik magukat feltétlenül hátrányban a környezetükben élőkhez képest. Ha azonban az ezen belüli eltérésekre fókuszálunk, legmagasabb arányban életkoruk miatt jelezték, hogy hátrányban érzik magukat (21,5%, 4-es és 5-ös válaszokat nézve), de ebben az esetben is 1 volt a módusz, mely elárulja, hogy legtöbbször egyáltalán nem érzékelik hátránnyá e tényezőt. Másodikként az anyagiakat (19,6%), majd ezt követően a testi adottságaikat (12%) említették. Azon személyeknek, akik egyedül élnek (166 fő) csak 8,4%-a érzékeli ezt az élethelyzetet hátránnyá. A 4. táblázatban látható azonban, hogy mindegyik állítás módusza 1 volt, vagyis legtöbbször egyáltalán nem értettek egyet az állításokkal.

21. ábra: Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Hátrányban vagyok...

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

4. táblázat: Attitűdállítások mutatói – hátrányok érzékelése

Attitűdállítás	Medián	Módusz
Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt.	2	1
Hátrányban vagyok a korom miatt.	2	1
Hátrányban vagyok megjelenésem/ruházatom miatt.	1	1
Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt.	1	1
Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok.	1	1
Hátrányban vagyok, mert egyedül élek. (n=166)	1	1

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Az 5. táblázat szemlélteti, hogy az egyes korcsoportok hogyan vélekedtek külön-külön a felsorolt hátrányokról, felsorakoztatva a medián és módusz értékeket. Az életkori hátrányt inkább 60 év fölött érzékelik, de itt is maximum 3-as, közepes értéket kaptunk mediánnak a 65 év feletti korcsoportnál. Emellett az anyagi helyzetnél emelkedik 2-esre minden korosztálynál a medián érték.

5. táblázat: Attitűdállítások mutatói – hátrányok érzékelése korcsoport bontásban

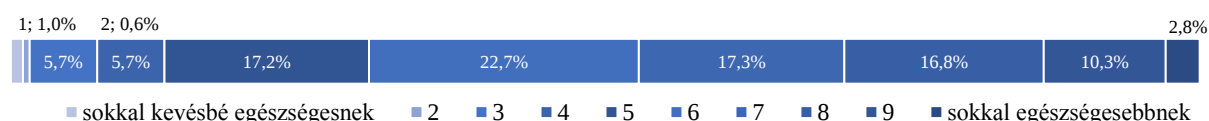
Attitűdállítás	50-54 év		55-59 év		60-64 év		65-70 év	
	Medián	Modusz	Medián	Modusz	Medián	Modusz	Medián	Modusz
Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt.	2	1	2	1	2	1	2	1
Hátrányban vagyok a korom miatt.	1	1	1	1	2	1	3	1
Hátrányban vagyok megjelenésem/ruházatom miatt.	1	1	1	1	1	1	1	1
Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt.	1	1	1	1	1	1	1	1
Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok.	1	1	1	1	1	1	1	1
Hátrányban vagyok, mert egyedül élek. (n=166)	1	1	1	1	1	1	1	1

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Önmaga viszonyítása másokhoz

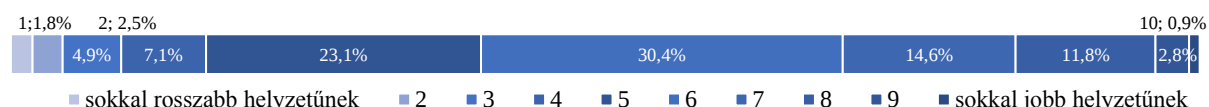
Az emberek életminőségének értékelésében nagy szerepet játszik, hogy milyennek látják, vélik környezetük életét, sorsát és az önmagukkal azonos korosztályú embereket. Ebből kiindulva kíváncsiak voltunk, hogy a vizsgált 50-70 éves korcsoport hogyan értékeli önmagát korosztályához képest. Ennek érdekében 10 fokozatú skálán mértük, hogy mennyire tartják egészségesebbnek önmagukat (22. ábra), jobb anyagi helyzetűnek (23. ábra) vagy fizikailag aktívabbnak (24. ábra), mint kortársaik. Az eredmények alapján látható, hogy a válaszadók összességében jobbnak gondolják helyzetüket a vizsgált tényezők mentén, mint a velük egykorú emberekét: 70%-ban (6-10-es válaszok) egészségesebbnek érzik magukat, 60%-ban jobb anyagi körülményekkel rendelkeznek és szintén 70%-ban aktívabbnak érzik saját magukat, mint korosztályukat.

22. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?

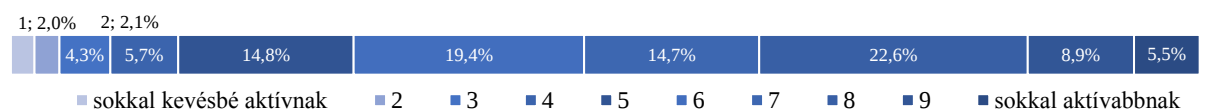
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

23. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal jobb az anyagi helyzete, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal rosszabb az anyagi helyzete, mint az Önnel egykorúaknak!”

24. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva?

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktív!”

Életkori viszonyítás

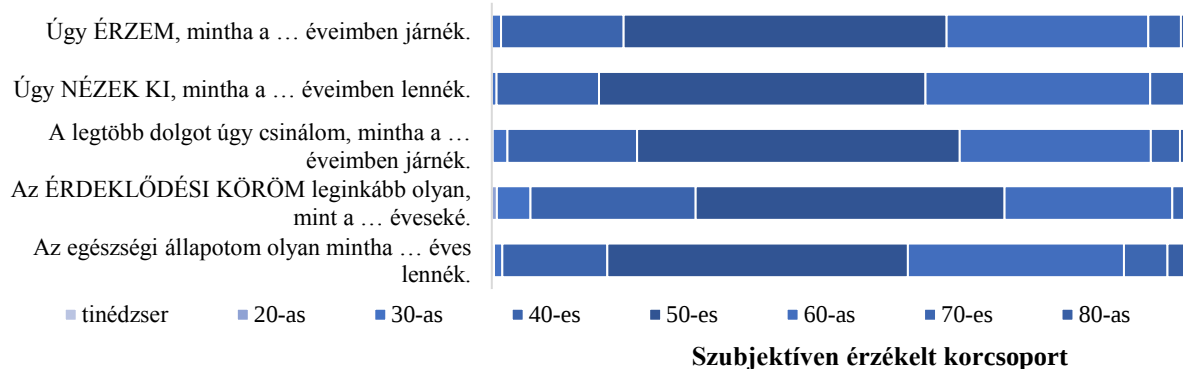
A „szubjektív” életkor (kognitív; pszichológiai értelemben vett életkor, az egyén önmagáról alkotott képe) meghatározó abban, hogy az emberek képesek-e idős korukban is fiatalosnak, életvidámnak maradni. A korai felnőttkor után a legtöbb ember fiatalabbnak érzi magát, mint a tényleges életévekben számolt kora, és ez akár több éves eltérést is jelenthet; fiatalosabbnak és szemrevalóbbnak tekint(het)ik magukat, mint kortársaik. Ennek vizsgálatához megkérdeztük a vizsgált 50-70 éves csoportot, hogy *hány évesnek érzi magát, melyik korcsoporthoz sorolná önmagukat*, és hogyan gondolkodnak, éreznek különböző tényezők alapján (érdeklődési kör, egészségi állapot, életkori aktivitás) fókuszálva az életkorukra (Barak-féle skála). A 6. táblázat szemlélteti a konkrétan megadott szubjektív életkorok átlagait összességében és korcsoportbontásban is. Megállapítható, hogy a válaszadók átlagosan 56 évesnek érzik önmagukat (a minta tényleges életkori átlaga 59,9 év) és minden kohorsz fiatalabb életét érzékel önmagáról, mint amennyi valójában, 1-3 éves eltéréseket meghatározva. A 25. ábrán látható, hogy a csoport átlagosan melyik életkori kohorszba sorolta önmagát, az alábbi attitűdállítások segítségével: „*úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék; úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék; a legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék; az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké és végül az egészségi állapotom olyan, mintha ... éves lennék*”. Legtöbbször úgy vélték, hogy az 50-es éveikben járnak mindegyik állítás kapcsán és egy válaszadó sem vélte tinédzserkorúnak önmagát, de a 20-as évek megjelentek az aktivitás, érdeklődési kör és egészségi állapot kategóriájában.

6. táblázat: Szubjektív korérezékelés

Szempont		Érzékelt kor átlagosan				
		Érzékelt kor (átlag); n=500	50-54 év; n=121	55-59 év; n=111	60-64 év; n=132	65-70 év; n=136
1.	összességében	56 évesnek	49 év	52 év	58 év	61 év
2.	aktivitás	55 évesnek	49 év	52 év	57 év	61 év
3.	egészségi állapot	56 évesnek	49 év	53 év	58 év	62 év
4.	kinézet	56 évesnek	49 év	53 év	58 év	62 év

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Ön hány évesnek érzi saját magát az alábbi szempontok alapján?”

25. ábra: Melyik korcsoporthoz tartozónak érzi magát valójában?

Állítások		tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
1.	Úgy ÉRZEM, mintha a ... éveimben járnék.	0,0%	0,0%	1,3%	17,5%	46,1%	28,8%	4,7%	1,6%
2.	Úgy NÉZEK KI, mintha a ... éveimben lennék.	0,0%	0,0%	0,7%	14,6%	46,6%	32,1%	5,5%	0,5%
3.	A legtöbb dolgot úgy CSINÁLOM, mintha a ... éveimben járnék.	0,0%	0,1%	2,1%	18,6%	46,1%	27,3%	4,2%	1,7%
4.	Az ÉRDEKLŐDÉSI KÖRÖM leginkább olyan, mint a ... éveseké.	0,0%	0,7%	4,8%	23,6%	44,1%	24,0%	2,1%	0,7%
5.	Az EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTOM olyan mintha ... éves lennék.	0,0%	0,3%	1,2%	15,0%	42,9%	30,9%	6,2%	3,5%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoportoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

3.6. Vásárlási szokások megváltozása

Az évek elteltével bekövetkező személyiségbéli változások mellett olyan környezeti, családi és társadalmi változások is jöhetnek az emberek életébe, melyek a vásárlási szokásokra is kihatnak. Ha csak a személyi változásokat nézzük, ilyen lehet többek között egy gyermek vagy unoka születése, egy családtag elvesztése, vagy a gazdasági aktivitás változása, de egészségi szempontból vagy környezetvédelmi okokból is lehet/kell a szokásokon változtatni. A kutatás során arra kértük a vizsgált 50-70 éves fogyasztói csoportot, hogy gondoljanak jelenlegi és 10 évvel ezelőtti fogyasztási, vásárlási szokásaikra és koncentráljanak a két időszak közötti eltérésekre.

A kérdések során kitértünk:

- a vásárlással kapcsolatos érzelmekre és attitűdökre,
- a fogyasztott termékcsaládok (KSH kategóriák alapján) vásárlásának mennyiségbeli eltérésére és az ezekhez fűződő érzelmi hozzáállásra,
- a vásárlási szokások megváltozását kiváltó okokra,
- a generációkra jellemző vásárlói tulajdonságokra.

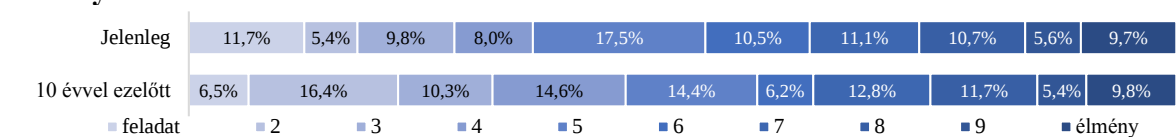
A vásárlással kapcsolatos attitűdök felmérése érdekében a kutatás során rákérdeztünk a *vásárlás szeretetére*, illetve, hogy mennyire jelenik meg *élményként vagy feladatként* a tevékenység. A 26. ábra szemlélteti azt, hogy a válaszadók átlagosan mennyire szeretnek jelenleg és szerettek 10 évvel ezelőtt vásárolni. A válaszokat 10 fokozatú Likert skála segítségével mértük, ahol az 1-es jelentette, hogy kifejezetten nem szeretnek/szerettek vásárolni, míg a 10-es, hogy kifejezetten szeretnek/szerettek vásárolni. Míg egy évtizede 63%-ban válaszoltak pozitívan a kérdésre (6-10-es válaszok), jelenleg már csak 58%-ban szeretnek vásárolni, viszont többségében még így is a pozitív tartományban vannak. Emellett jelenleg csak 7,8%-ban állították (1-es skálapont), hogy kifejezetten nem szeretnek vásárolni, viszont ezen érték is növekedett a 10 évvel ezelőtti időszakhoz képest (6,3%). Más megközelítést alkalmazva, érdekelt bennünket, hogy a vizsgált korcsoport inkább feladatként vagy élményként tekint a vásárlásra és ez hogyan alakult át 10 éves viszonylatban (27. ábra). Szintén azonos skálán kellett elhelyezniük saját hozzáállásukat, ahol az 1-es jelentette, hogy teljes mértékben feladatként tekintenek/-tettek rá, míg a 10-es, hogy élményként. Ugyan a válaszadók nagyobb arányban szeretnek vásárolni, mint sem, viszont többségében feladatként tekintenek rá (52%), viszont ezen vélemény a 10 évvel ezelőtti időszakukra visszatekintve még erősebb volt (62%). Ezzel szemben azok aránya is nőtt, akik teljes mértékben feladatot látnak a vásárlásban (6,5%-ról 11,7%-ra nőtt az 1-es skálapont aránya). A következő, 28. ábra szemlélteti, hogy a válaszadók miként vélekednek szubjektíven arról, hogy *megváltoztak-e a vásárlási, költési szokásaik és milyen mértékben*. Ehhez az alábbi lehetőségek közül választhattak: „sokkal többet költök, mint korábban, többet költök, mint korábban, nem változtak a költési szokásaim, jobban meg kell szorítanom a költségeimet, mint korábban, erősen meg kell szorítanom a költségeimet”. Legnagyobb arányban (62%) úgy vélekedtek, hogy nem változtak a költési szokásaik, míg 23%-uk nyilatkozott úgy, hogy jobban vissza kell fognia magát költségei terén és 15%-uk úgy, hogy bátran költsékezhet többet.

26. ábra: Mennyire szeret Ön jelenleg/ és szeretett 10 évvel ezelőtt vásárolni?

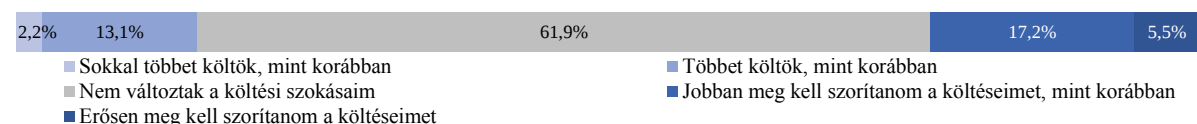
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „*Véleményét 10 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, kifejezetten nem szeret/ett vásárolni, a 10 pedig, hogy kifejezetten szeret/ett vásárolni!*”

27. ábra: Mennyire jelent jelenleg, illetve jelentett Önnek 10 évvel ezelőtt feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás?

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét kérem, tízfokozatú skálán mondja el, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyértelműen feladatot jelent/ett a vásárlás, míg a 10 pedig, hogy egyértelműen élményt jelent/ett a vásárlás!”

28. ábra: Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

A fenti eredményekből látható változások megértéséhez rákérdeztünk a válaszadóknál arra, hogy *mi változott meg életükben*, ami kiválthatta az érzékelt fogyasztói magatartásbéli változásokat, illetve ezen esemény mikor (hány éve, illetve hány éves korában) következett be. Átlagosan a változást 9 évvel korábbi időszakra becsülték, de letöbben úgy nyilatkoztak, hogy 10 éve volt az esemény (móduszérték). A legrégebbi változást 40 évvel korábbra vallotta az egyik válaszadó (24 évesen megszülettek gyermekei), míg egy másik a legközelebbiként a megkérdezés évére (2020 február) tette az említett életeseményt (51 évesen elküldték a munkahelyéről). Életkorok tekintetében átlagosan 52 éves korukban történt a változás és a módusz az 50. életévre jött ki. Legfiatalabbként érzékelt változást az egyik válaszadó 24 éves korára tette, míg másik végletként valaki 67 éves korban érzett eltérést a korábbi évekhez képest („*élelmiszerek és szakemberek drágulása*” – jelenleg 69 éves).

A válaszadók által említett *életeseményeket* kategóriákba sorolva a 7. táblázat szemlélteti (n=191 válaszadóval) az említéshez társított érzelmi viszonyulással együtt. Azt értjük az érzelmi viszonyulás alatt, hogy egy-egy eseményt eltérően érzékelhetnek az emberek (pl. egy válás, a családi állapot megváltozása lehet pozitív és negatív élmény is, illetve az anyagi helyzet változása lehet előléptetés, vagy jövedelemcsökkenés, és ezeket is máshogy élhetik meg az egyének). Az említett változások 58%-a negatív töltetű, 22%-a pozitív és 20%-a semleges eseményként jelenik meg. A táblázatban szemléltetjük az adott kategória említési arányát, valamint, hogy azon belül milyen arányban soroltak fel pozitív, negatív vagy épp semleges változásokat. Semlegesnek tekintettük azt az említett eseményt, melyet nem lehetett egyértelműen besorolni örömtelinek vagy bánattelinek (pl. „*nyugdíjas lettem*”, „*családi okok*”, „*anyagi helyzetem megváltozott*”, „*értékrend változás*”). A táblázatot követő ábrák szemléltetik az említett *életesemények/változások szófelhőit*: először kategóriákra bontva

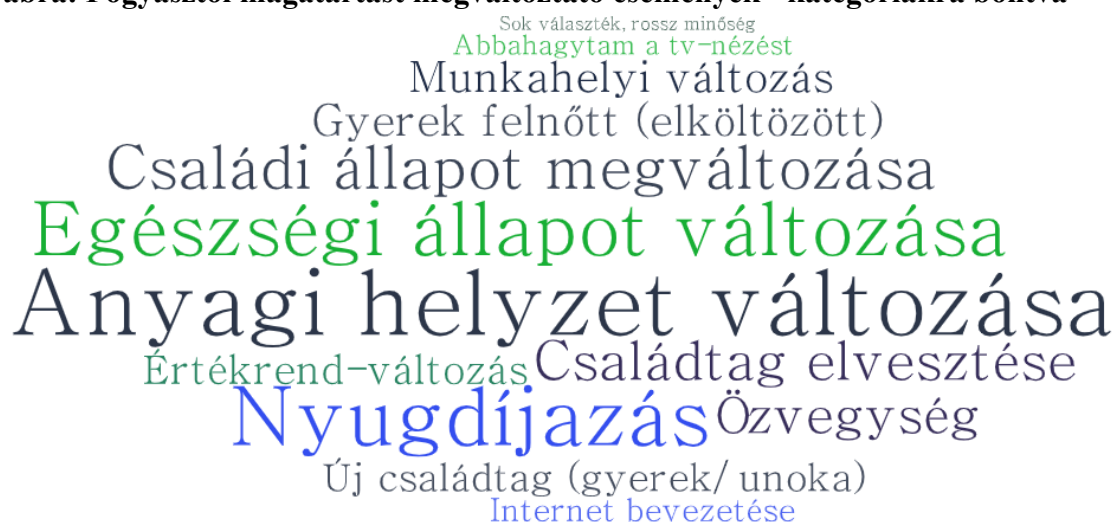
(29. ábra), majd összesítetten ábrázolva a használt kifejezéseket és megfogalmazást (30. ábra), végezetül a pozitív állításokra szűrve (31. ábra). Az összesített szófelhőből előbukkanó szavak elég negatív képet mutatnak: a nyugdíjas kifejezés mellett nagy számban említették többek között a betegséget, halált, válást; viszont a változatos fogalmazásokat értelmezve az anyagi helyzet, illetve az egészségi állapot változása jönnek ki leggyakrabban említett eseményekként. Pozitív eseményként említett változásokat vizsgálva pedig a család bővülése (gyermekkel, unokával vagy társsal) a legfontosabb változás.

7. táblázat: Változást kiváltó életesemények kategóriái

	Kategóriák	Említések aránya (%)	Pozitív említés	Semleges említés	Negatív említés
1	Anyagi helyzet változása	20,2%	30,2%	4,7%	65,1%
2	Egészségi állapot változása	16,9%	8,3%	0,0%	91,7%
3	Nyugdíjazás	14,1%	10,0%	66,7%	23,3%
4	Családtag elvesztése	11,3%	0,0%	0,0%	100,0%
5	Családi állapot megváltozása	11,7%	36,0%	12,0%	52,0%
6	Gyerek felnőtt (elköltözött)	8,9%	10,5%	63,2%	26,3%
7	Új családtag (gyerek/unoka)	6,6%	100,0%	0,0%	0,0%
8	Munkahelyi változás	4,2%	0,0%	33,3%	66,7%
9	Értéktrend-változás	2,3%	20,0%	40,0%	40,0%
10	Egyéb	1,4%	33,3%	33,3%	33,3%
11	Özvegység	2,3%	0,0%	0,0%	100,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=191)

29. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események - kategóriákra bontva

Forrás: saját szerkesztés (n=191)

30. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események – említett változások

Forrás: saját szerkesztés (n=191)

31. ábra: Fogyasztói magatartást megváltoztató események – pozitív változások

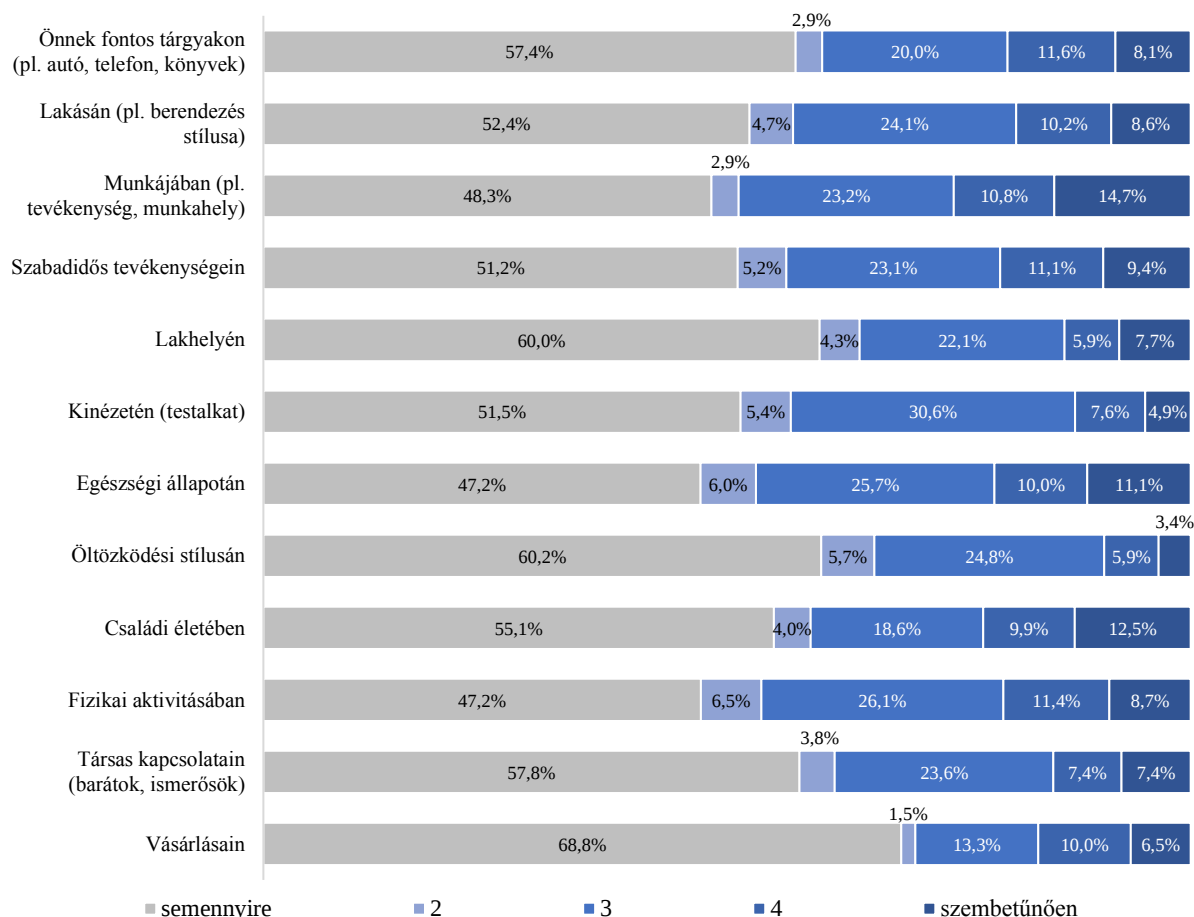

Forrás: saját szerkesztés (n=191)

A 32. ábra mutatja, hogy a válaszadók által említett, az *életükben bekövetkezett legutóbbi komoly változás mennyire mutatkozott meg életük bizonyos területein*: a számukra fontos tárgyakon (pl. autó, telefon, könyvek), lakásukon (pl. berendezés stílusa), munkájukban (pl. tevékenység, munkahely), szabadidős tevékenységeikben, lakhelyükön, kinézetükben (testalkat), egészségi állapotukon, öltözködési stílusukban, családi életükben, fizikai aktivitásukban, társas kapcsolataikban (barátok, ismerősök), végezetül pedig vásárlásaikban. Legtöbb esetben úgy érzékelték a válaszadók, hogy „semennyire” nem érzékelhető az adott területeken a változás. Ezen belül legkisebb százalékban (47%) az egészségi állapotot és a fizikai aktivitást választották – tehát ezeken a területeken inkább érzékelték a változást, mint a többin; ezzel szemben pedig meglátásuk alapján legkevésbé a vásárlásaikban mutatkozott meg az általuk említett komoly sorsfordulat (68,8%). A legtöbb „szembetűnően” szavazatot a munkában (pl. tevékenység, munkahely) megmutatkozó változás kapta, de ez is 15% alatti

arányt képvisel. Ezt követi a családi életben bekövetkező változás (12,5%), majd az egészségi állapoté (11%).

32. ábra: Mennyire mutatkozott meg az életében bekövetkezett legutóbbi komoly változás a következő területeken?

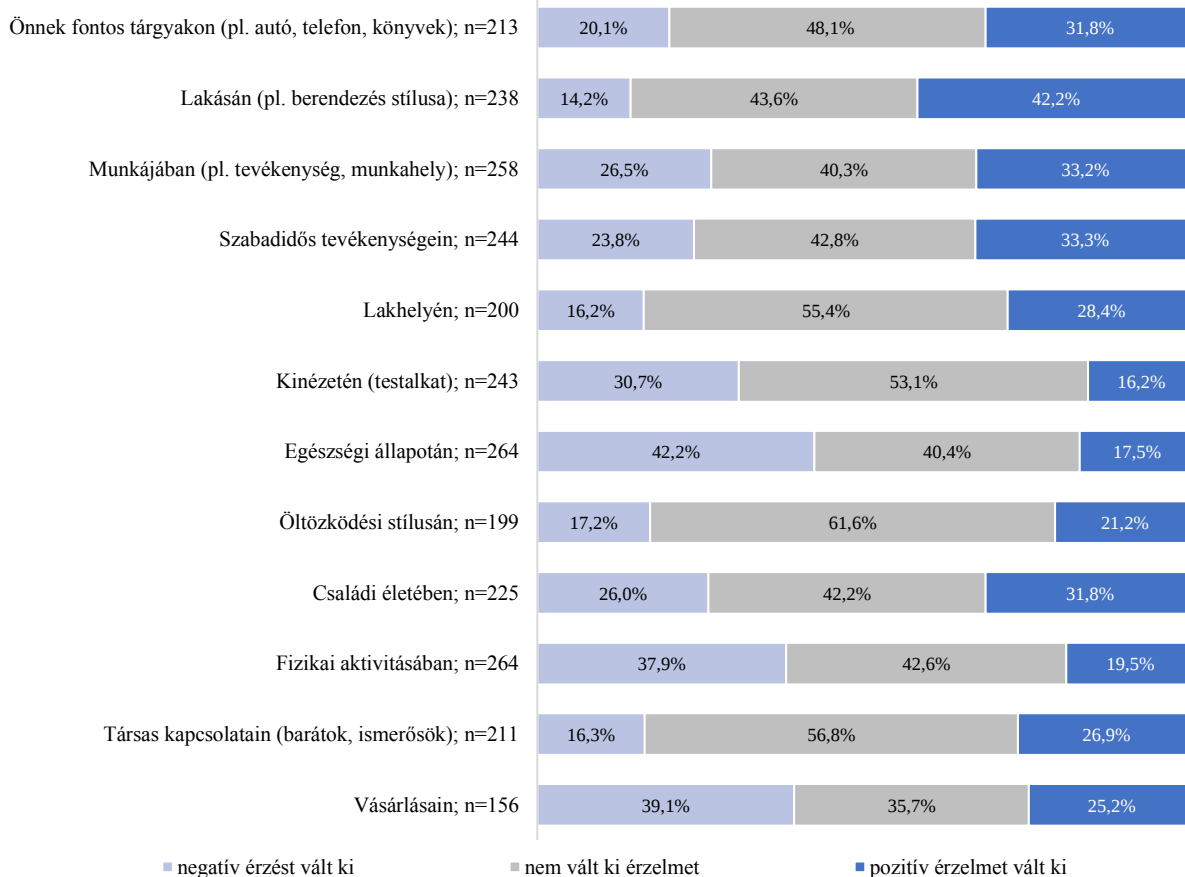

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, semennyire, az 5 pedig, hogy szembetűnően.”

A 33. ábra mutatja, hogy azok, akik érzékelték változást az adott kategóriákban, hogyan élték meg érzelmileg – átlagosan – az eltérést. Legtöbb esetben úgy nyilatkoztak, hogy az adott eltérés leginkább (a legtöbbek számára) nem váltott ki érzelmet. Ez alól kivétel egyedül az egészségi állapot, melyet 42%-ban negatívnak ítélték meg, 40,5%-ban semlegesnek, valamint 17,5%-ban pozitívnak. Meglehetősen magas a negatív kapcsolódó érzelmek a vásárlások megváltozása kapcsán is (39,3%), melyet a fizikai aktivitásban bekövetkező változás követ a sorban (37,9%). Pozitív érzelmet legkevésbé a kinézetben jelentkező változások okoztak (16%), míg leginkább a lakásban esett változásoknak örültek a válaszadók (42%). Hasonló mértékben váltottak ki pozitív érzelmet (32-33% körül) a szabadidős tevékenységeken, a munkában, a fontos tárgyakon (pl. autó, telefon, könyvek) valamint a családi életben bekövetkező változások. Az öltözködési stílus megváltozása kapcsán a válaszadók közel 62%-

a nyilatkozott úgy, hogy nem vált ki belőlük érzelmeket, melyet a társas kapcsolataikban (barátok, ismerősök) végbemenő változások követnek (56,8%), de szintén 50% felett kapott semleges szavazatot a lakhelyen, továbbá a kinézetén (testalkat) megmutatkozó változás. Ezzel szemben legkevésbé a vásárlások (35,7%), valamint a munkában (pl. tevékenység, munkahely) történő változások (40,3%) kapcsán tudtak semlegesek maradni a válaszadók.

33. ábra: A változás kapcsán kiváltott érzelmek

Forrás: saját szerkesztés; „Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben! 1=negatív érzést vált ki; 2=nem vált ki érzelmet; 3=pozitív érzelmet vált ki.”

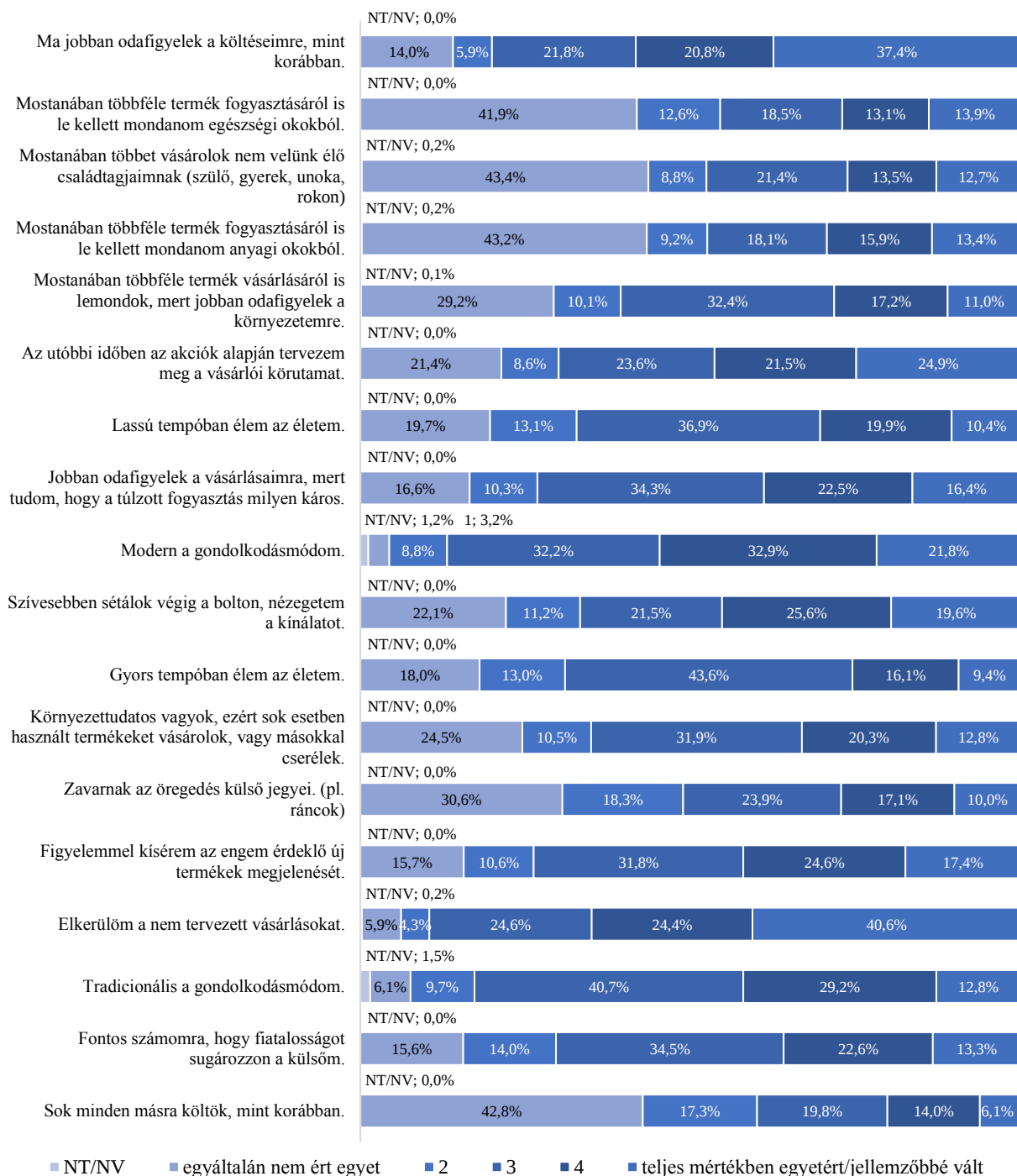
A kutatás során kitértünk arra is, hogy a vizsgált 50-70 éves korosztály, milyen *attitűdökkel rendelkezik vásárlási szokásaikkal, illetve fogyasztásukkal kapcsolatban* és ezek hogyan változtak az elmúlt évek során. A válaszok százalékos megoszlásai a 34. ábrán láthatók. A válaszadóknak 5 fokozatú skálán kellett kifejezniük, hogy mennyire értenek egyet az adott állításokkal, ahol az 1 azt jelentette, hogy egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált rá az adott állítás. Legkevésbé a „*mostanában többet vásárolok nem velünk élő családtagjaimnak (szülő, gyerek, unoka, rokon)*” értettek egyet a válaszadók (43,4%-ban jelölték 1-es értéket), melyet a „*mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból*” (43,2%) valamint a „*sok minden másra*

költök, mint korábban” (42,8%) állítások követnek. Legnagyobb arányban értettek egyet az *„elkerülöm a nem tervezett vásárlásokat”* állítással (5-ös értékelést figyelve 40,6%), továbbá azon mondattal, hogy *„ma jobban odafigyelek a költségeimre, mint korábban”* (37,4%). A *„gyors tempóban élem az életem”* kijelentés váltotta ki legnagyobb mértékben a semlegesnek számító 3-as jelölést (43,6%), de nem sokkal marad le mögötte (42,2%) a *„tradicionális a gondolkodásmódom”* kijelentés. A környezettudatosság növekvő trendje jegyében megfogalmaztunk pár ezzel kapcsolatos állítást is, hogy lássuk a megkérdezetti bázis mekkora figyelmet szentel környezete védelmére vásárlásaiban. A *„mostanában többféle termék vásárlásáról is lemondok, mert jobban odafigyelek a környezetemre”* attitűdállítás kapcsán 39,3%-ban szavaztak 1-2-es értékeléssel, melytől nem sokkal maradnak el a semlegesen nyilatkozók (32,5%). Hasonló képet mutatnak a *„környezettudatos vagyok, ezért sok esetben használt termékeket vásárolok, vagy másokkal cserélek”* állításra érkező szavazatok, mely esetében közel azonos arányban oszlanak meg a pozitívnak, negatívnak, illetve semlegesnek számító válaszok. Halványan, de egy fokkal pozitívabb képet fest a *„jobban odafigyelek a vásárlásaimra, mert tudom, hogy a túlzott fogyasztás milyen káros”* mondat, mely esetében már a pozitív oldali szavazatok voltak az erősebbek (4-5, közel 40%). Öregedésük kapcsán megállapítható, hogy a megkérdezetti kör 48,9%-át nem zavarják az *öregedés külső jegyei (pl. ráncok)*, de közel 36%-uknak *fontos, hogy fiatalosságot sugározzon a külseje*. Közel 55%-uk gondolja úgy, hogy *modern gondolkodásmóddal rendelkezik*. Emellett szerencsére csak 27%-uk nyilatkozott úgy, hogy *„mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondania egészségi okokból”*. Vásárlási szokások tekintetében 46%-uk vallotta, hogy *„az utóbbi időben az akciók alapján tervezi meg a vásárlói körútját”* és 45%-uk *„szívesebben sétál végig a bolton és nézegeti a kínálatot”*. Kicsivel kevesebben, a megkérdezettek 42%-a mondta, hogy *„figyelemmel kíséri az őt érdeklő új termékek megjelenését”*.

A 35. ábra vonultatja fel a *generációk vásárlási szokásaira jellemző tulajdonságokat* a válaszadók véleménye alapján. Arra kértük a válaszadókat, hogy az adott tulajdonságokat kapcsolják ahhoz a generációhoz (fiatal, közép- és idős generáció), amely vásárlási szokásaira szerintük a legjellemzőbb. A három generáció mellett vélekedhettek úgy is, hogy igazából egyikre sem jellemző, vagy hogy mindháromra jellemző az adott tulajdonság. Legkevésbé jellemző kifejezés a *„kényszerből vásárló”* volt a generációkra (42,4%), melyet az *„unatkozó”* (38,1%) és a *„bizonytalan”* (34%) követnek. Ettől függetlenül mindhárom jelzőt inkább az idős generációhoz párosították (sorban 25,6%, 31,8%, 37,7%-ban) a másik két lehetőséghez képest. Az idős generációhoz leginkább a *„lassan vásárló”* (74,2%), a *„spórolós”* (78,5%) és az *„akcióvadász”* (55,2%) szavakat rendelték, a középgeneráció tagjaihoz a *„vállalkozó*

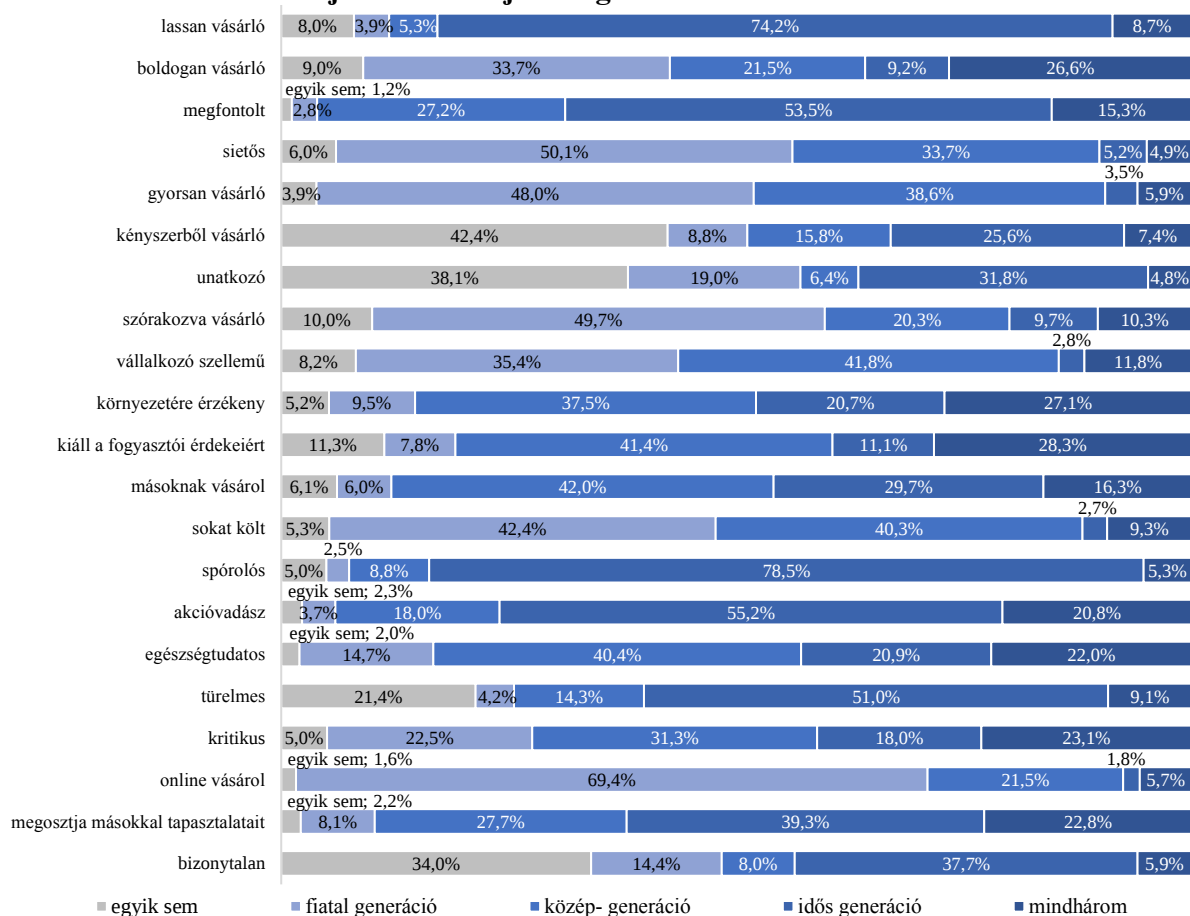
szellemű” (41,8%), „kiáll a fogyasztói érdekeiért” (41,4%) és a „másoknak vásárol” (40%) kifejezéseket, míg a fiatalokhoz az „online vásárol” (69,4%), „sietős” (50,1%), valamint „szórakozva vásárló” (49,7%) tulajdonságokat.

34. ábra: Vásárlással kapcsolatos attitűdállítások

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

35. ábra: Generációkra jellemző tulajdonságok

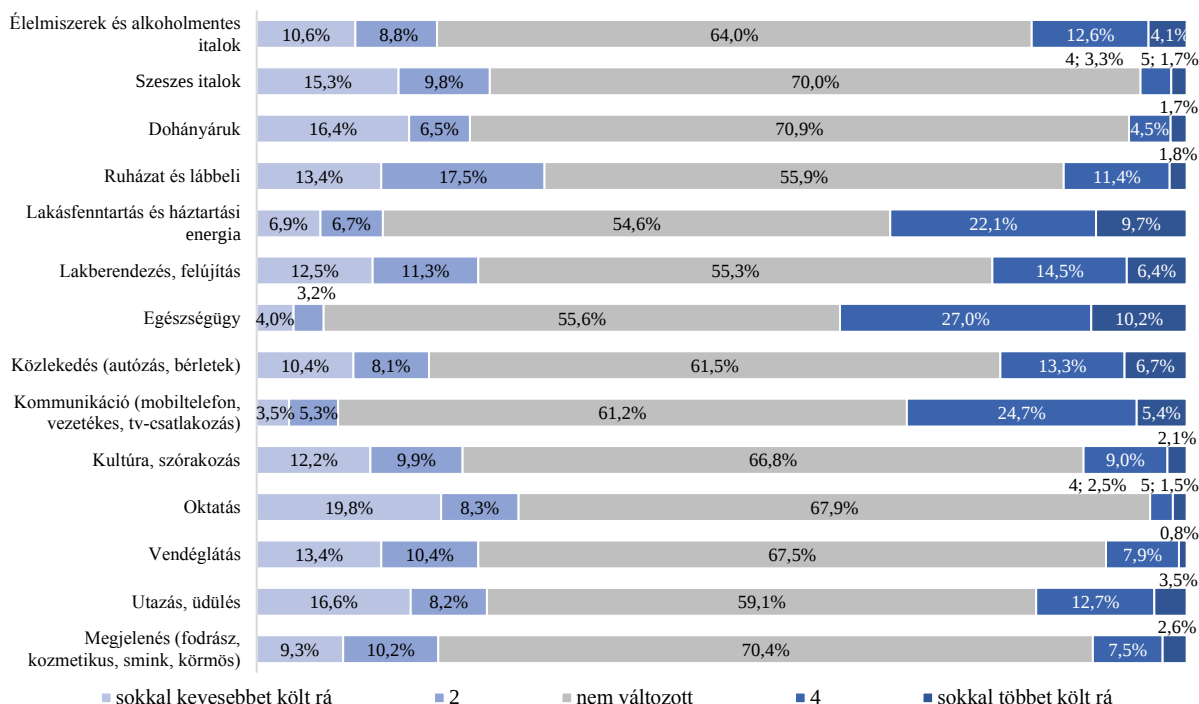

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, mondja meg, hogy az egyes tulajdonságok melyik generáció vásárlásaira jellemzőek inkább! Egy tulajdonságot hozzárendelhet csak az egyik generációhoz, de az is lehetséges, hogy mindhárom vagy egyik generációhoz sem rendeli hozzá.”

A következő ábrák mutatják meg az 50-70 éves korcsoport 10 éves viszonylatban vett különböző termékcsoporthoz való költségeit (36. ábra) és az ehhez fűződő érzelmeiket (37. ábra). A válaszadónak először arra kellett válaszolniuk, hogy hogyan változtak az adott termékcsoporthoz (KSH vásárlási kategóriák alapján) esetében a költségeik a 10 évvel ezelőtti életükhöz képest, majd – amennyiben változtak költségeik – milyen érzellemmel viszonyulnak ezekhez (pozitívan, negatívan, vagy semleges). A megkérdezetti körrel átlagosan megállapítható, hogy alapvetően nem változtattak egyik területen sem, ezen belül legkevésbé a dohányárak vásárlásában (70,9%). Az elmúlt évekhez képest sokkal többet költenek az egészségügyre (37,3%, 4-5-ös jelölések), a lakásfenntartásra és háztartási energiára (31,9%), valamint a kommunikációra (30,1%). Sokkal kevesebbet költenek közben a ruházatra (30,9%, 1-2-es jelölések) és az oktatásra (28,2%). Érzelmekről megállapítható, hogy legnagyobb arányban negatív érzelmeiket élte át a változások hatására, különös tekintettel az egészségügyre (65,7%), a lakásfenntartásra és háztartási energiára (53,5%), valamint a kultúrára (45,4%). Legpozitívabban pedig az utazás, üdülés (35,9%), a kommunikáció

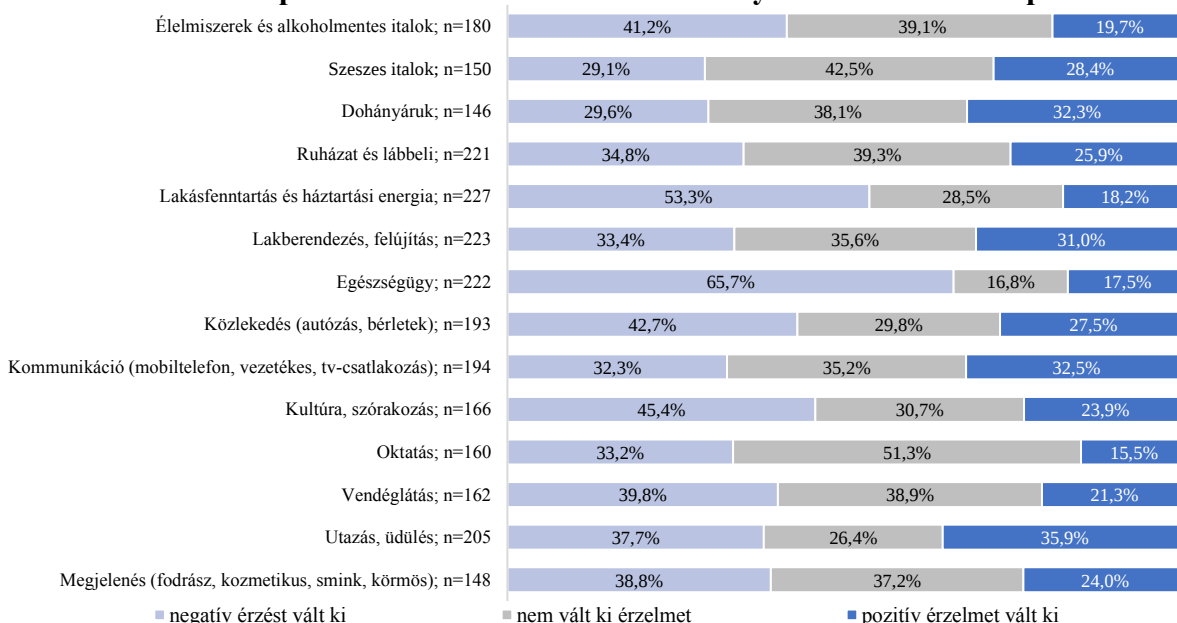
(mobiltelefon, vezetékes, tv-csatlakozás; 32,5%) és a dohányárak kapcsán éreztek (32,2%). A változások részletesebb érzelmi összefüggéseit a háttérelvezések során ismertettjük.

36. ábra: Termékcsoportokra való költség 10 éves viszonylatban

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, sokkal kevesebbet költ rá, 3: nem változott, az 5 pedig, hogy sokkal többet költ rá.”

37. ábra: Termékcsoportokra való költség 10 éves viszonylatban - érzelmi kapcsolódás

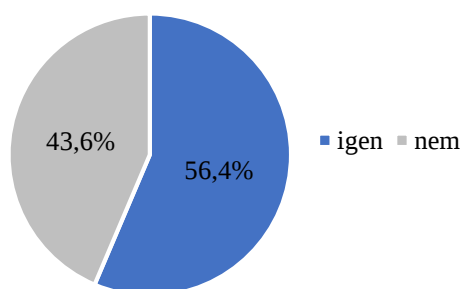

Forrás: saját szerkesztés; „Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben! 1=negatív érzést vált ki; 2=nem vált ki érzelmet; 3=pozitív érzelmet vált ki.”

3.7. Közösségi média használata

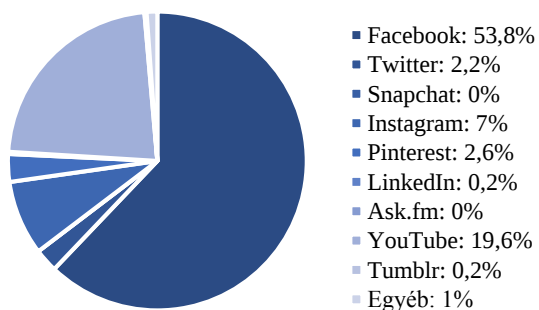
Közösségi média használatról megállapítható, hogy a válaszadó réteg 56,4%-a rendelkezik valamilyen közösségi média fiókkal, melyek közül a leggyakrabban a Facebookot és a YouTube-ot használják (38-39. ábrák). 32,8%-uk csak egy ilyen regisztrációval rendelkezik, 12,6%-uk kettővel (melyből a leggyakoribb párosítás a Facebook + Youtube) és csak 9%-uk említett 3 különböző portált, melyet használ. Az egyéb említések között a saját blog, viber, videa booking és Wiki tribune szerepeltek. Az online végzett fogyasztással kapcsolatos tevékenységekről a 40. ábra mutatja az általános képet. Megállapítható a válaszadói csoportról, hogy legnagyobb arányban soha nem *vásárolnak használt terméket* online (Pl. apróhirdetési felületek vagy adok-veszek csoportok használata); nem *adnak el használt termékeket*, nem *keresnek rá az adott felületeken látott hirdetések termékeire*, nem *vásárolnak webáruházakból*, illetve nem *hirdetik saját termékeiket vagy vállalkozásukat*. Amennyiben mégis, főként a hirdetésekre keresnek rá (39,2% ritkán vagy gyakran), vagy webáruházakból vásárolnak (37,7%).

38. ábra: Közösségi média jelenlét I.

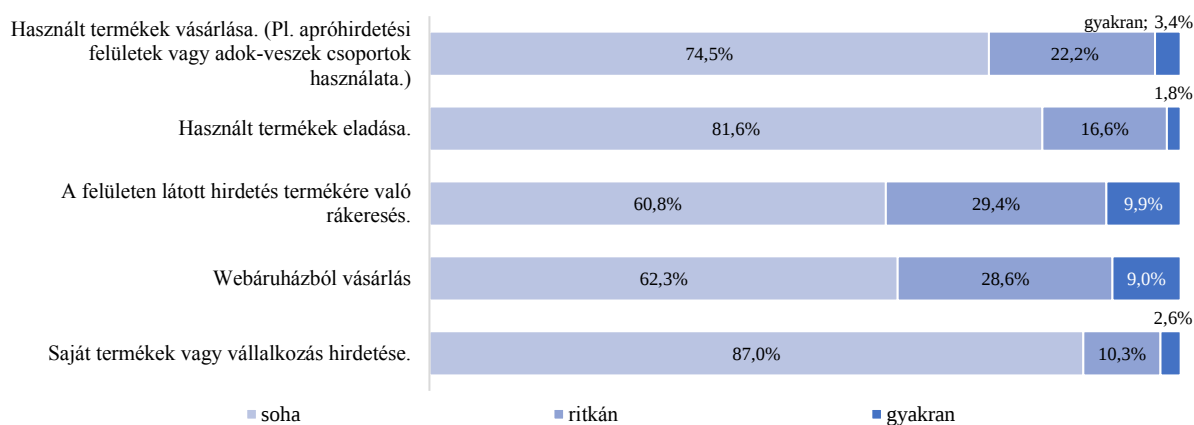
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Rendelkezik Ön valamilyen közösségi média-fiókkal, profillal?”

39. ábra: Közösségi média jelenlét II.

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Melyik az a közösségi média oldal, amit a leggyakrabban használ?”

40. ábra: Online végzett tevékenységek

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

4. Háttérelvezés

A fejezetben a válaszok demográfiai háttérelvezésének eredményeit ismertetjük. Chi-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy az egyes demográfiai csoportok egyes kérdésekre adott válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható (ún. szignifikáns) eltérések 5%-os szignifikancia határérték mellett (ehhez kapcsolódóan ábráinkon minden esetben feltüntettük a p értéket is).

4.1. Életstílus állítások

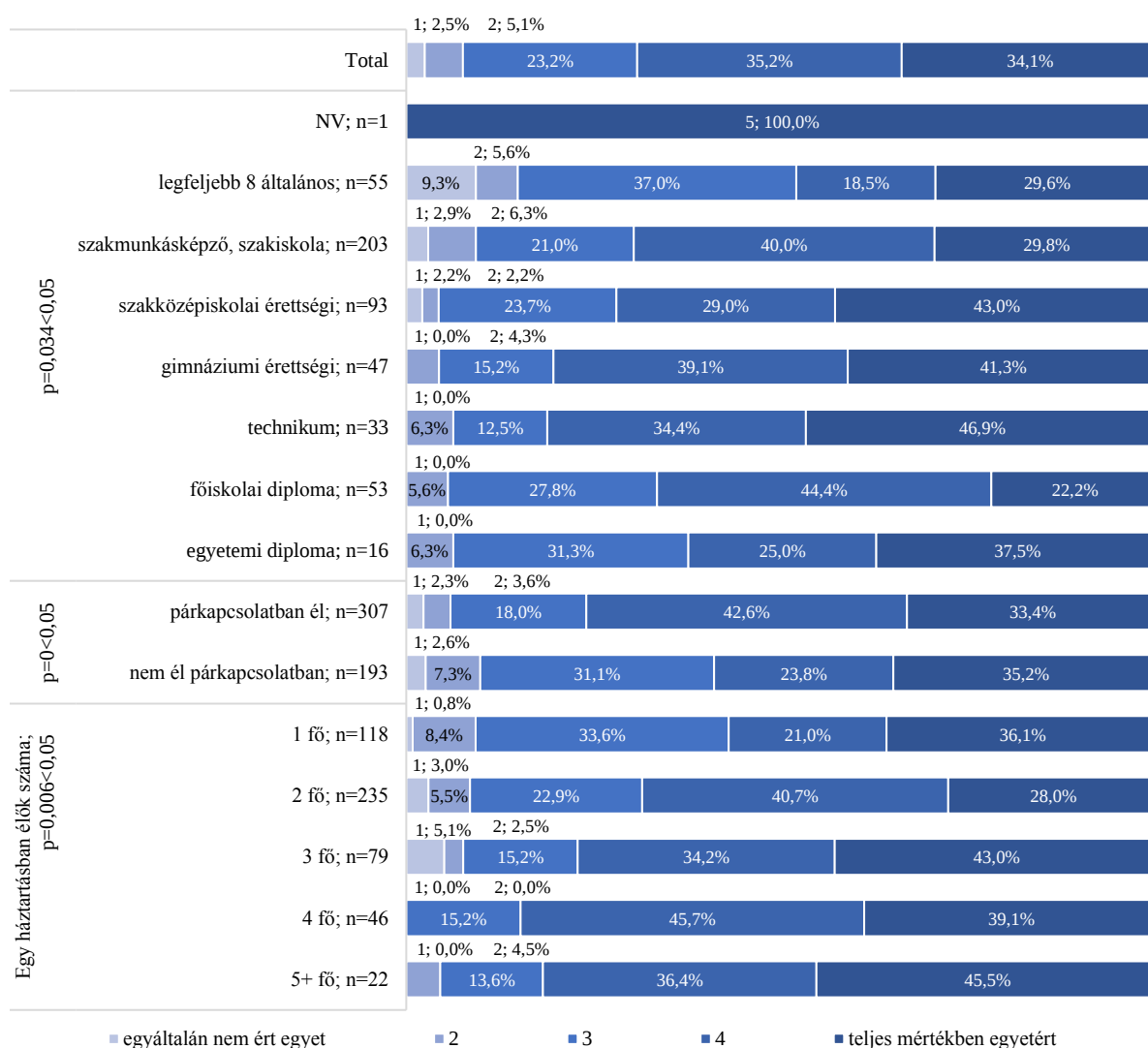
Az életstílus állításokat külön vizsgálva, az „*egészeben véve élvezem az életemet*” mondat kapcsán leginkább a technikumot végzetek értettek egyet (81%, 4-5-ös válaszokat nézve), őket pedig a gimnáziumi érettségivel rendelkezők követik (41. ábra). Hozzájuk képest a főiskolai diplomával rendelkezők 15%-kal kevésbé szavaztak pozitívan, míg az egyetemi végzettségűek 19%-kal voltak kevésbé „életélvezők”. A párkapcsolatban élők, illetve azon családok, ahol 4-en élnek együtt, élvezik jobban életüket, mint a többiek; de az adatok alapján az ember társasági igényére utal az is, hogy ha nem egyedül él otthonában, életét is jobban tudja élvezni. Az anyagi háttér csökkenésével az élet élvezete is háttérbe szorulhat – ezt mutatják a számok a 42. ábrán, valamint azt, hogy a leginkább életélvezők a háztartásbeliek és az aktív fizikai dolgozók. Régiókat figyelve az Észak-magyarországiak és a Közép-dunántúliak azok, akik egészeben véve a leginkább élvezik az életüket és a legkevésbé a Dél-dunántúliak. Leginkább élvezni tudják életüket a megyei jogú városok lakói (79%), akiket a falusiak követnek 73%-os 4-es és 5-ös válaszokkal. A 43. ábra elárulja azt is, hogy az egészségesebbek és a gyógyszert nem igénylők tudnak jobban koncentrálni az élet élvezetére.

Azok, akik nem élnek párkapcsolatban inkább szavaztak 4-es, illetve 5-ös értékeléssel a „*várom, hogy történjenek a dolgok*” állításra (53%), mellettük pedig a 4 fős háztartásokban élők (61%) és az egyedül háztartást vezetőik (54%) szavaztak szintén erős pozitívítással. A legkevésbé a Nyugat-dunántúliak várják, hogy történjenek a dolgok, és a leginkább pedig a Dél-Alföldön élők (44. ábra). Ezek mellett érdekes, hogy a településtípus méretének csökkenésével szinte arányosan csökken a „várakozók” száma, viszont a budapestiek többsége egyáltalán nem értett egyet az állítással (35%-ban 1-2-es válaszok), vagy semlegesén nyilatkozott (46%).

A vizsgált korosztály nagy része inkább egyetértett azon állítással, hogy „*ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba*” (45-46. ábrák). Főleg a jó anyagi lehetőségekkel rendelkezők gondolkodtak így, valamint a háztartásbeliek, de az aktív szellemi és fizikai dolgozók is hasonlóképp vélekednek önmagukról. Szignifikáns eltérést mutat az unokák száma

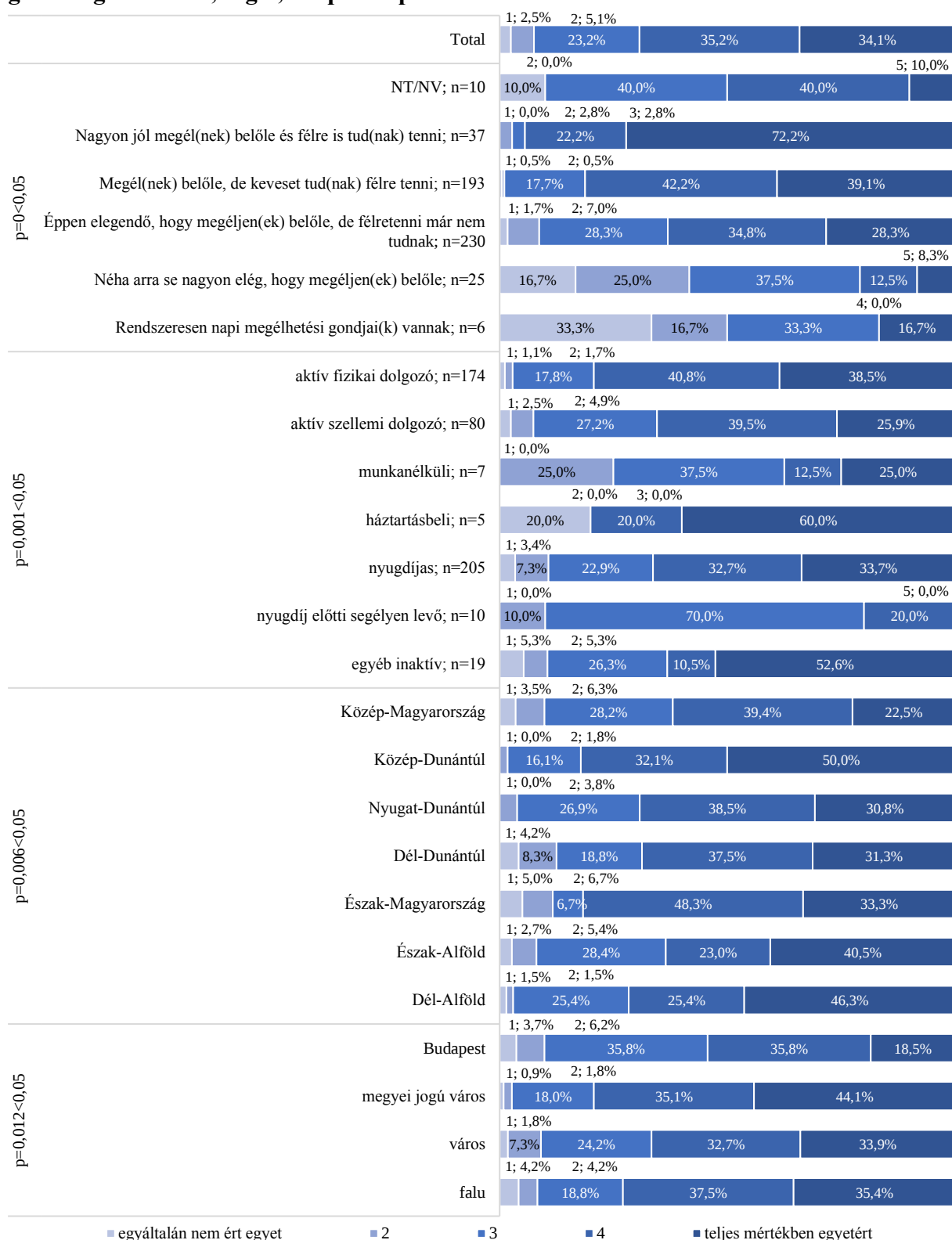
is, de a válaszok elég eltérő képet mutatnak. Leginkább egészségesnek a társaságba járáshoz azok gondolták magukat, akiknek 1, illetve 4 unokájuk is van. Emellett pedig az egy háztartásban élők számával növekedik a „társasági kedv”. Régiókat tekintve, főleg a Nyugat-dunántúli lakosok, őket követően pedig a Közép-dunántúli és Közép-magyarországiak érzik magukat elég egészségesnek a társasági programokhoz és azok, akik Budapesten élnek (47. ábra). Nem meglepő módon az egészségesebbek, és azok, akiknek nem kell gyógyszert szedniük egészségük megőrzése érdekében inkább válaszoltak pozitívan az állításra (48. ábra).

41. ábra: Egészsében véve élvezem az életemet – iskolai végzettség, párkapcsolat, egy háztartásban élők száma

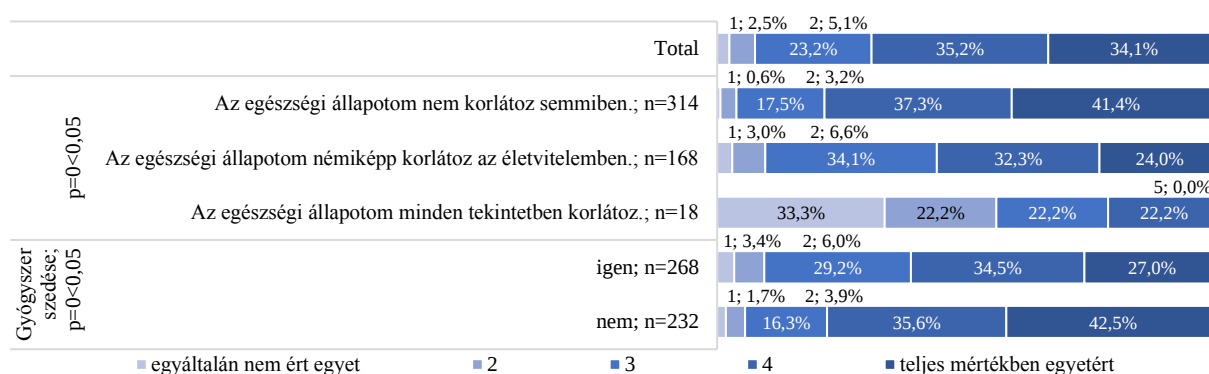
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

42. ábra: Egészsében véve élvezem az életemet – a család (háztartás havi nettó jövedelme), gazdasági aktivitás, régió, településtípus

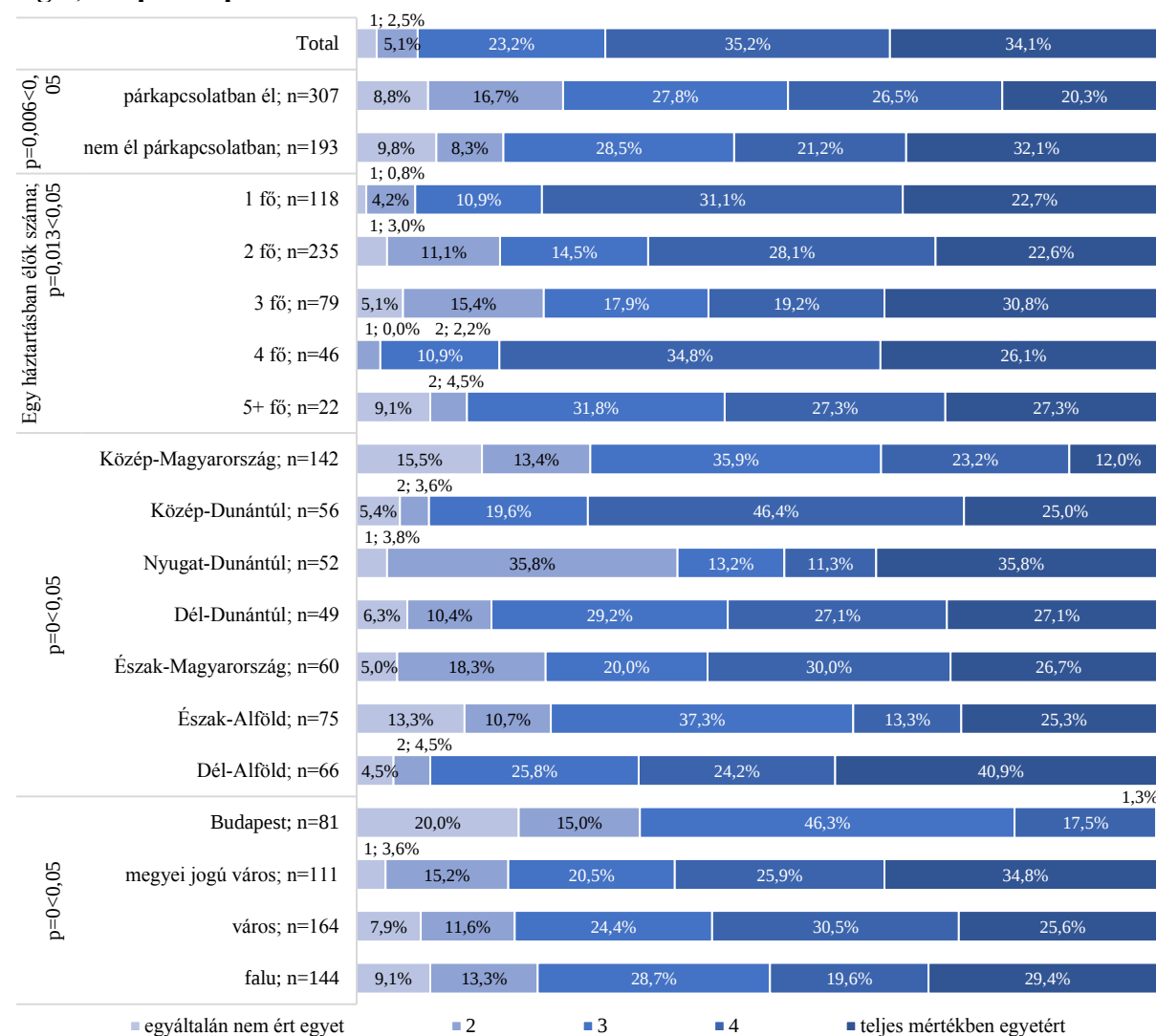
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

43. ábra: Egészsében véve élvezem az életemet – egészségi állapot, gyógyszer szedése

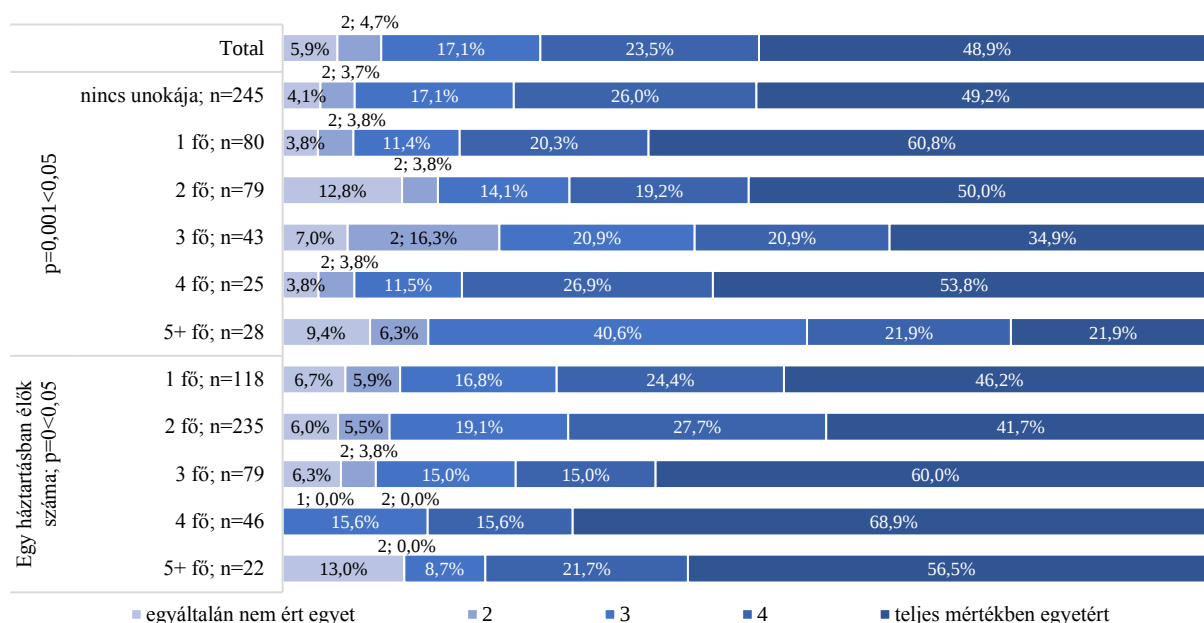
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

44. ábra: Várom, hogy történjenek a dolgok – párkapcsolat, egy háztartásban élők száma, régió, településtípus

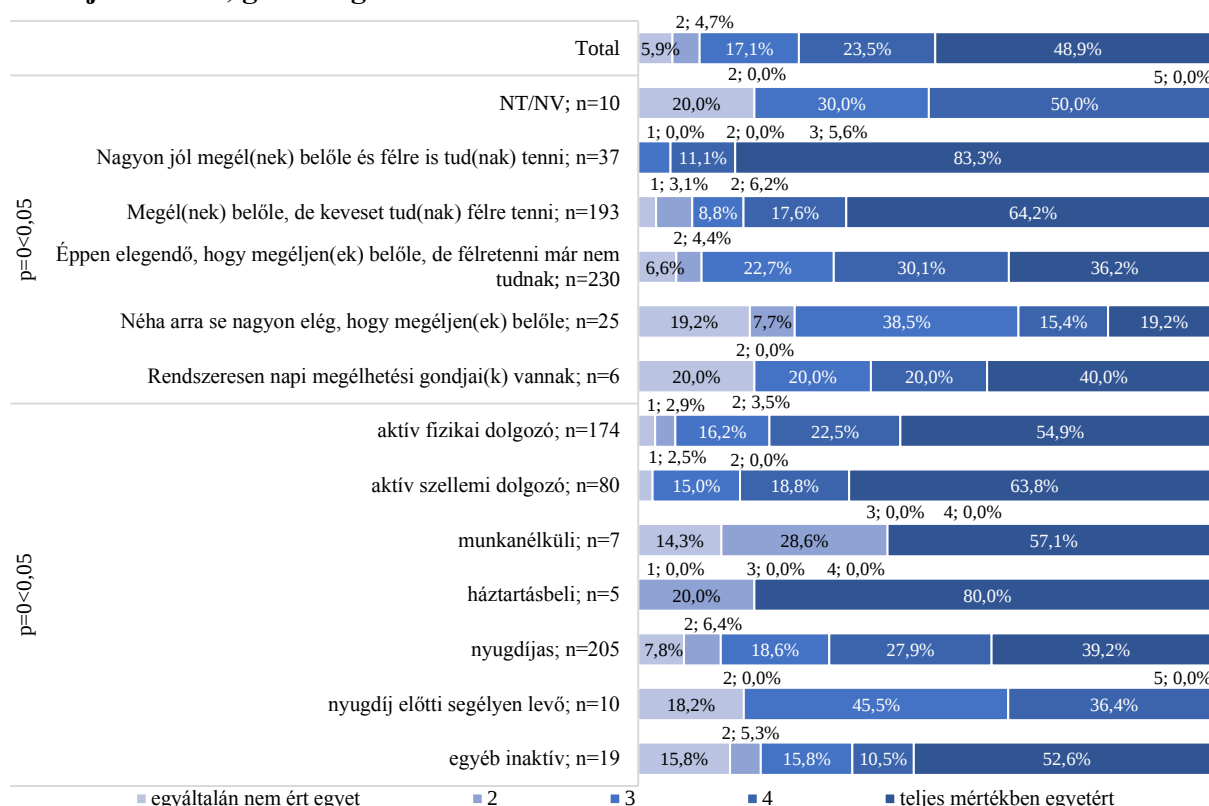
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

45. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

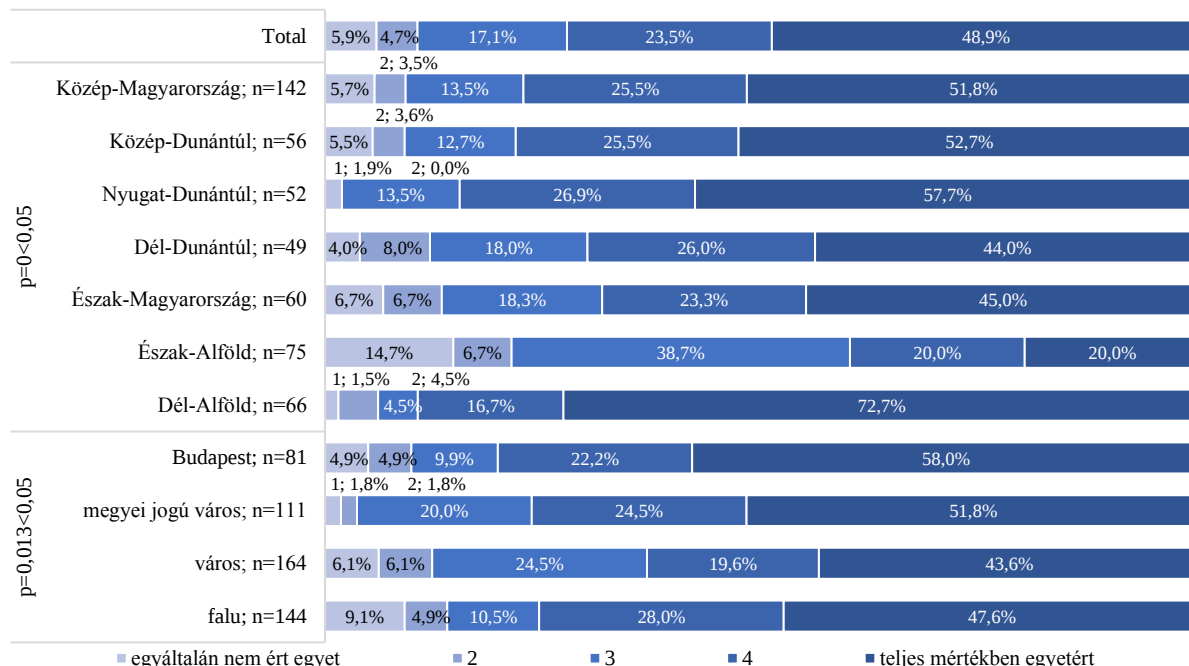
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

46. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

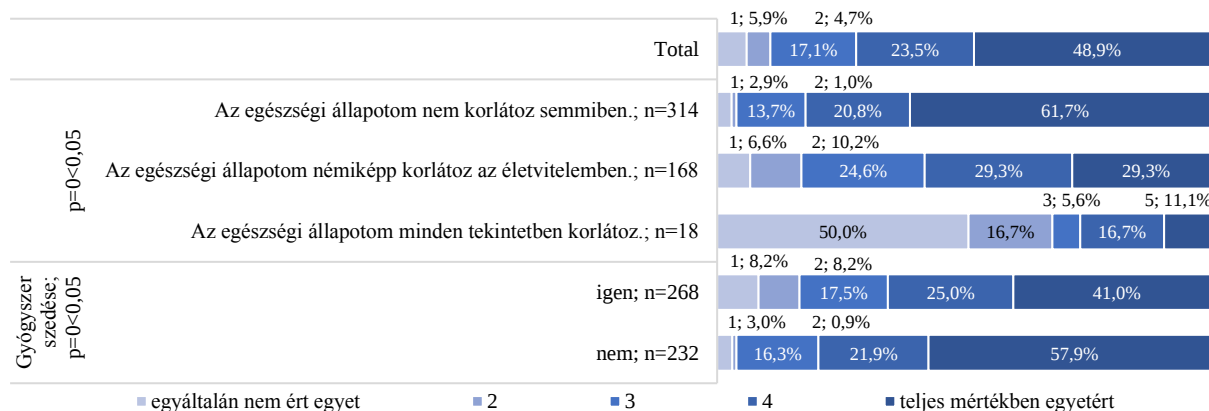
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

47. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

48. ábra: Ahhoz egészséges vagyok, hogy eljárjak társaságba – egészségi állapot, gyógyszer szedése

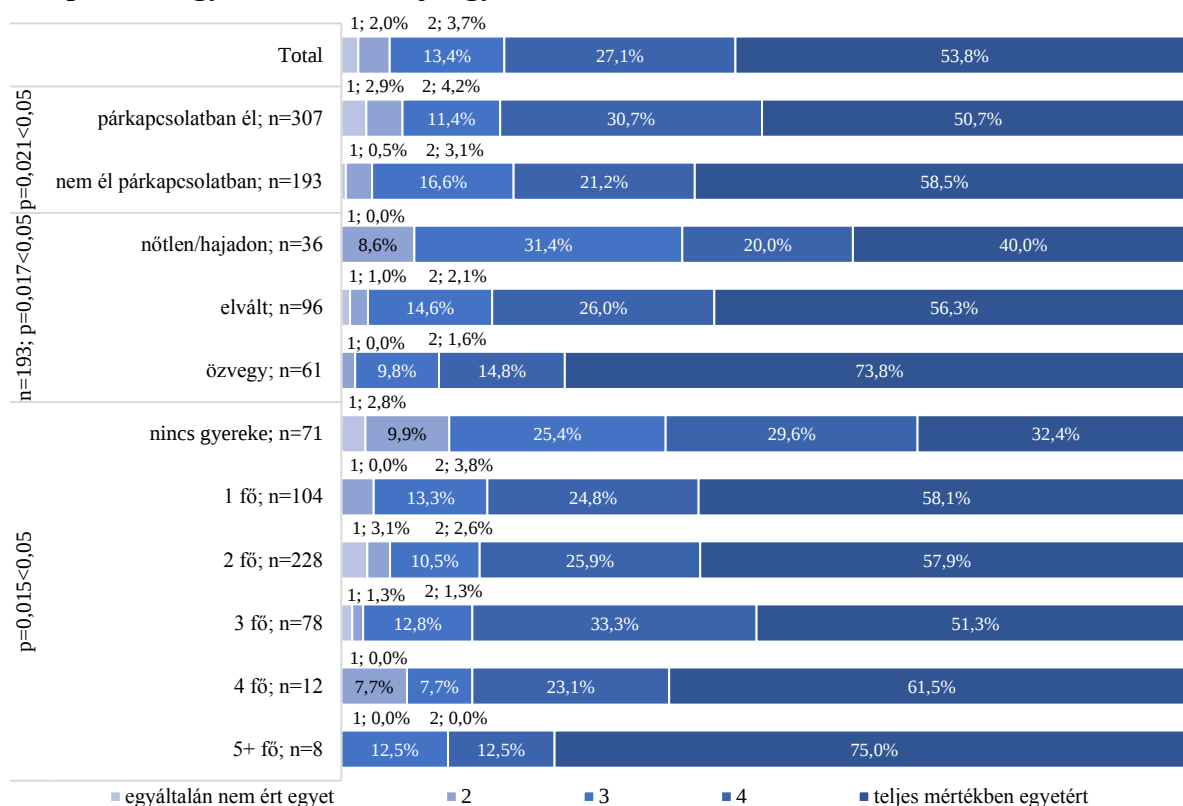
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

A 49. valamint az 50. ábrákon látható, hogy a válaszadók szerencsére nagymértékben értettek egyet azon állítással, hogy a „családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá”. A párkapcsolatban élők összességében kicsit többet szavaztak a pozitív oldalra, viszont az egyedülállók 58,5%-a válaszolt ötös, „teljes mértékben egyetért” skálaponttal; továbbá az egyedülállók közül az özvegyek azok, akik a leginkább egyetértettek az állítással, 74%-ban 5-ös válaszokat adva. Az egy háztartásban élők számával együtt növekszik azok száma is, akik számíthatnak segítségre. Az 50. ábra azt is elárulja, hogy a havi nettó jövedelem

növekedésével együtt nő azok aránya is, akik számíthatnak családtagjaikra, barátaikra, szomszédaikra. A többiekhez képest magasabb arányban értettek egyet ezzel azok, akik a Dél-Alföldön laknak (82%-ban adtak 5-ös értékelést), valamint a falusiak (67%). Viszont azok, akik rosszabbnak ítélték egészségi állapotukat kevésbé hiszik, hogy számíthatnak környezetükre.

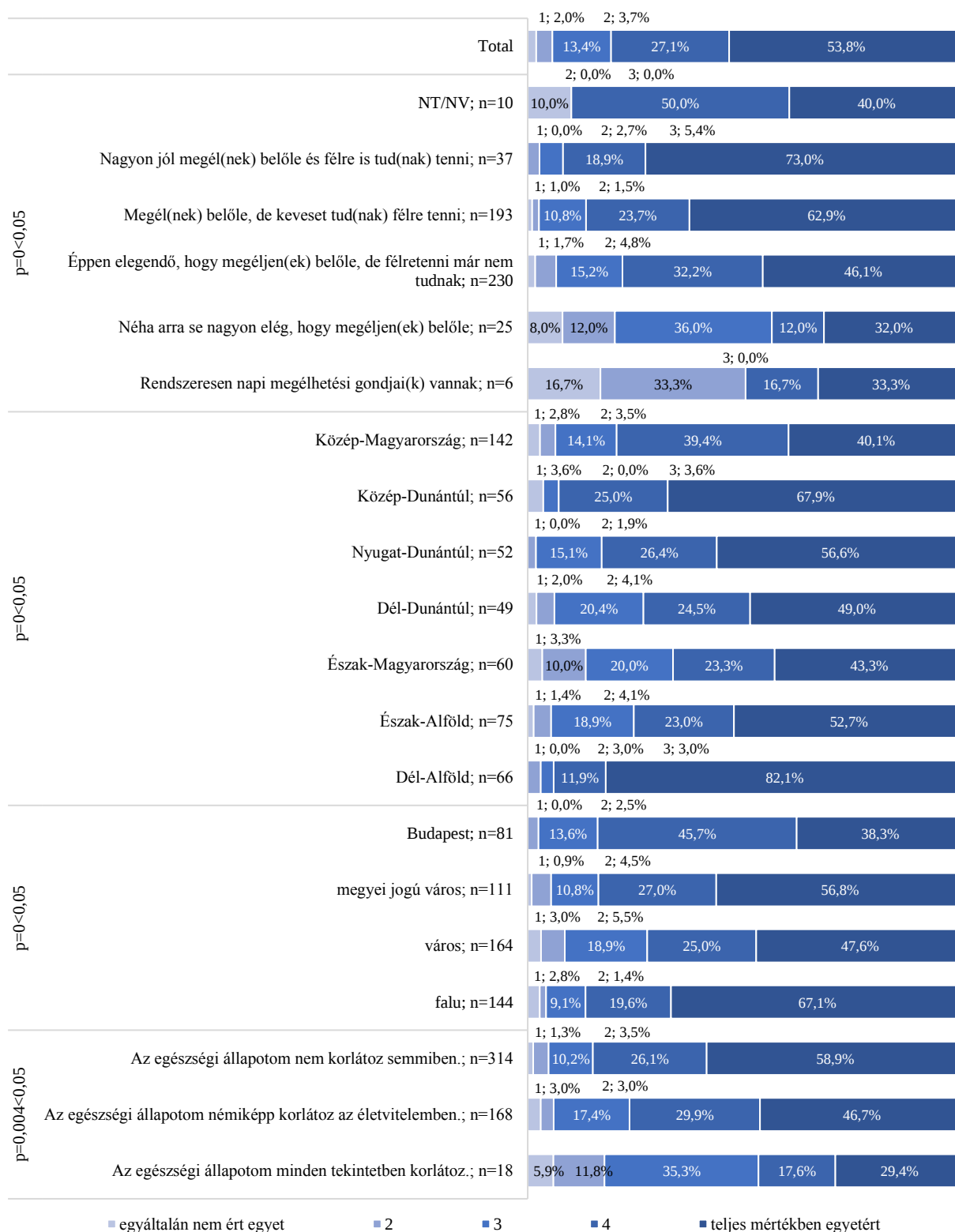
Az 51. ábrától kezdve a „*van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek*” állítás kapcsán láthatók a demográfiai bontások. Leginkább a főiskolai diplomásoknak vannak ilyen hobbiik (85%-ban 4-5-ös válaszok), mely pozitív arány az egyetemi diplomások esetében jelentősen visszaesik (50%). Háztartásokat vizsgálva a 3-4 fős családok rendelkeznek inkább élvezhető hobbikkal, valamint azok, akik nagyon jól megélik a jövedelmükből és félre is tudnak tenni belőle. Minél egészségesebb valaki, annál inkább válaszolt helyeslően a kérdésre és a „gyógyszer-mentes” élet is nagyobb arányban eredményez hobbikkal teli életet. Régiót tekintve a Dél-alföldi lakosok válaszoltak a legnagyobb arányban pozitívan, településtípust tekintve pedig a budapestiek (52. ábra).

49. ábra: Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá – párkapcsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma

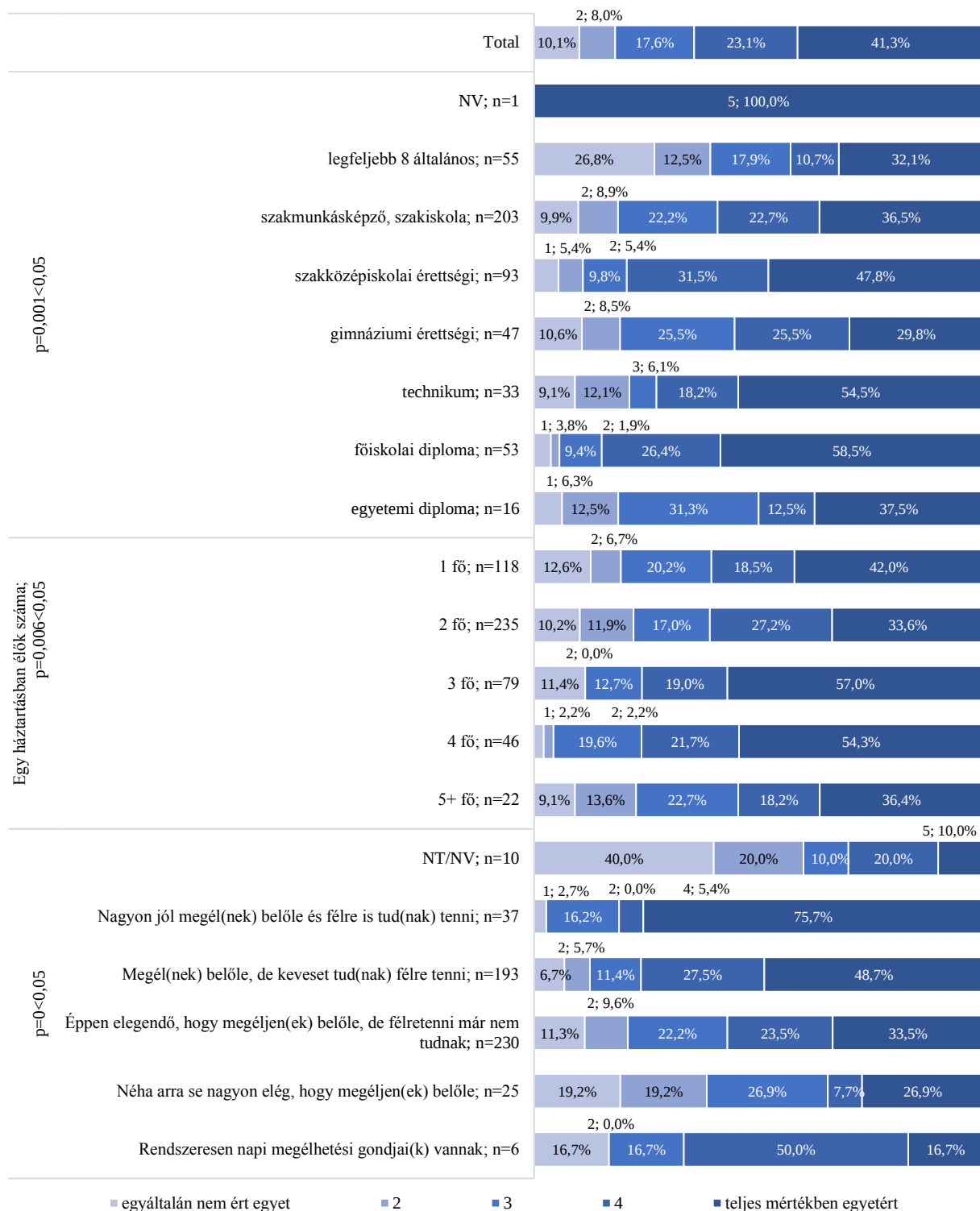
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

50. ábra: Családtagok, barátok vagy szomszédok segítenének, ha szükségem lenne rá – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot

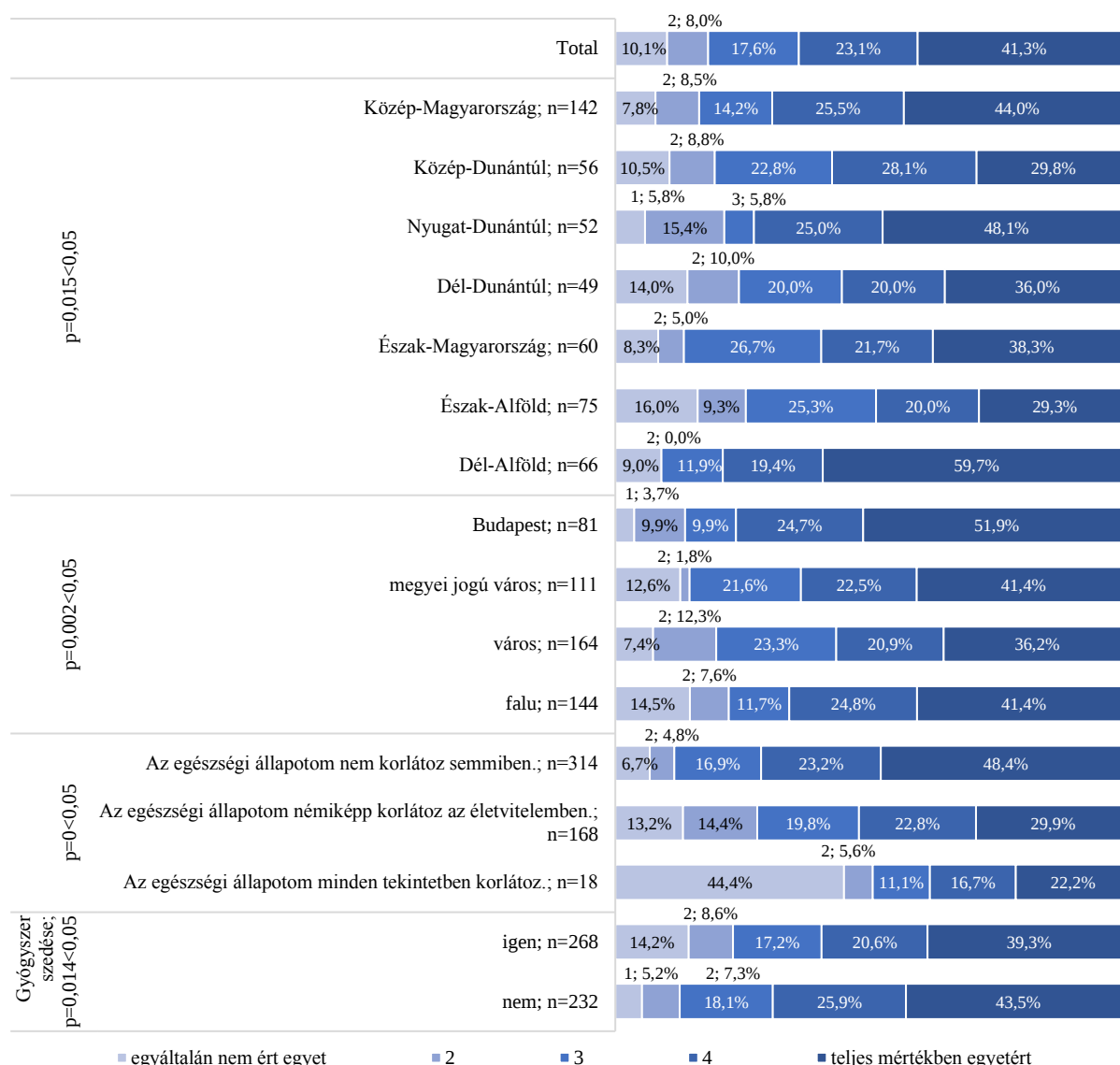
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

51. ábra: Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek – iskolai végzettség, egy háztartásban élők száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

52. ábra: Van olyan társadalmi/szabadidős tevékenységem (hobbi), amit élvezek – régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése

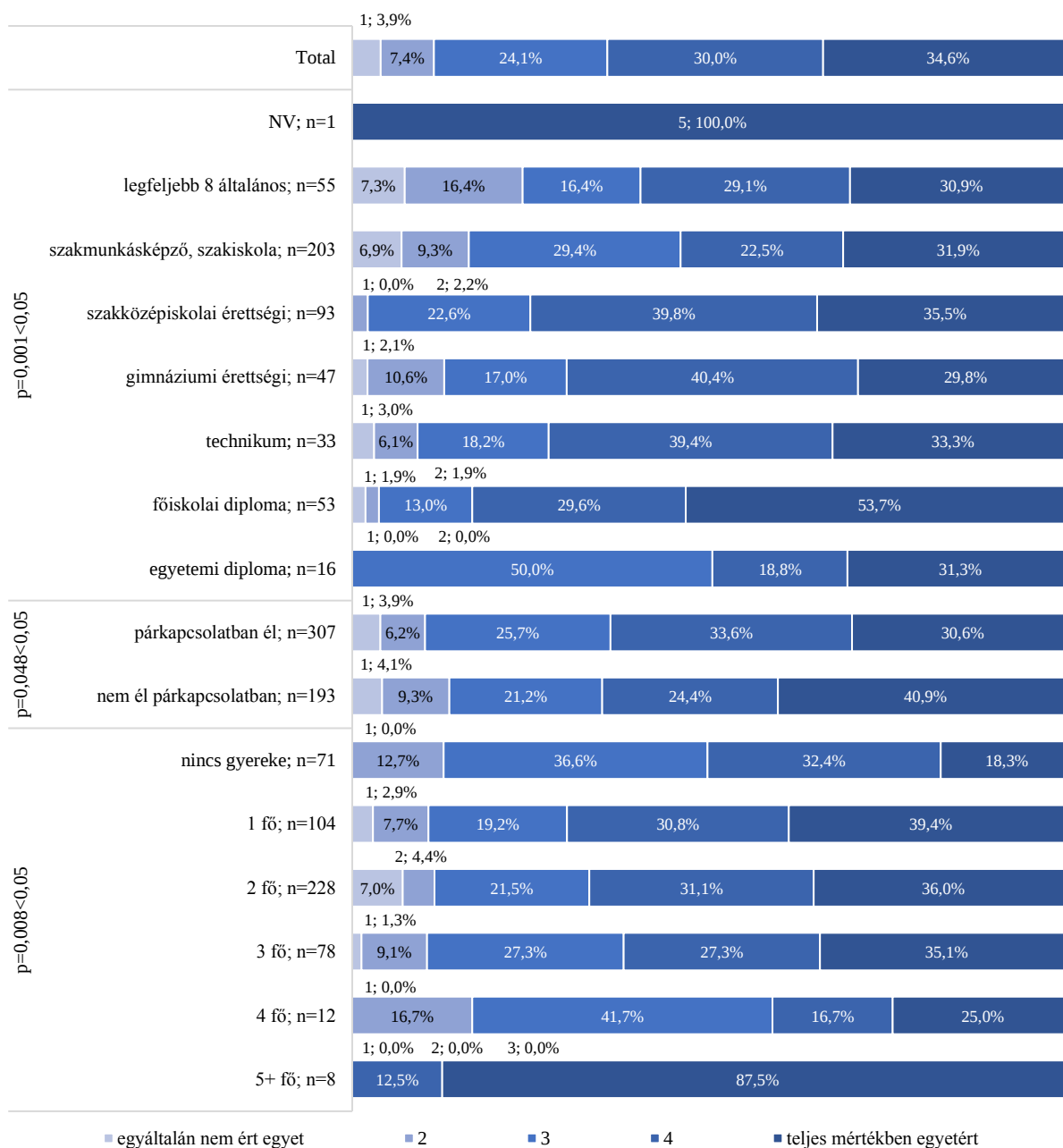

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

A „megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban” állítás helyeslői nagyobb arányban kerültek ki a főiskolai diplomások köréből, akik 54%-ban teljes mértékben egyetértettek az állítással (53. ábra). Mellettük az egyedülállók gondolkodtak hasonlóan (41%) és azok, akiknek egy gyermekük van (40%). Megállapítható továbbá, hogy minél kevesebb az egyén nettó jövedelme, annál kevésbé értett egyet azzal, hogy igyekszik bevonódva maradni (54. ábra); munka tekintetében pedig legkevésbé a nyugdíj előtti segélyből élők és munkanélküliek értettek egyet az attitűdállításal, de a nyugdíjasok körében is 14%-ban válaszoltak negatívan. Nem nagy különbséggel (11%-ban) adtak 1-2-es válaszokat az aktív fizikai dolgozók is, viszont az aktív szellemi dolgozók csak 1,2%-ban válaszoltak negatívan.

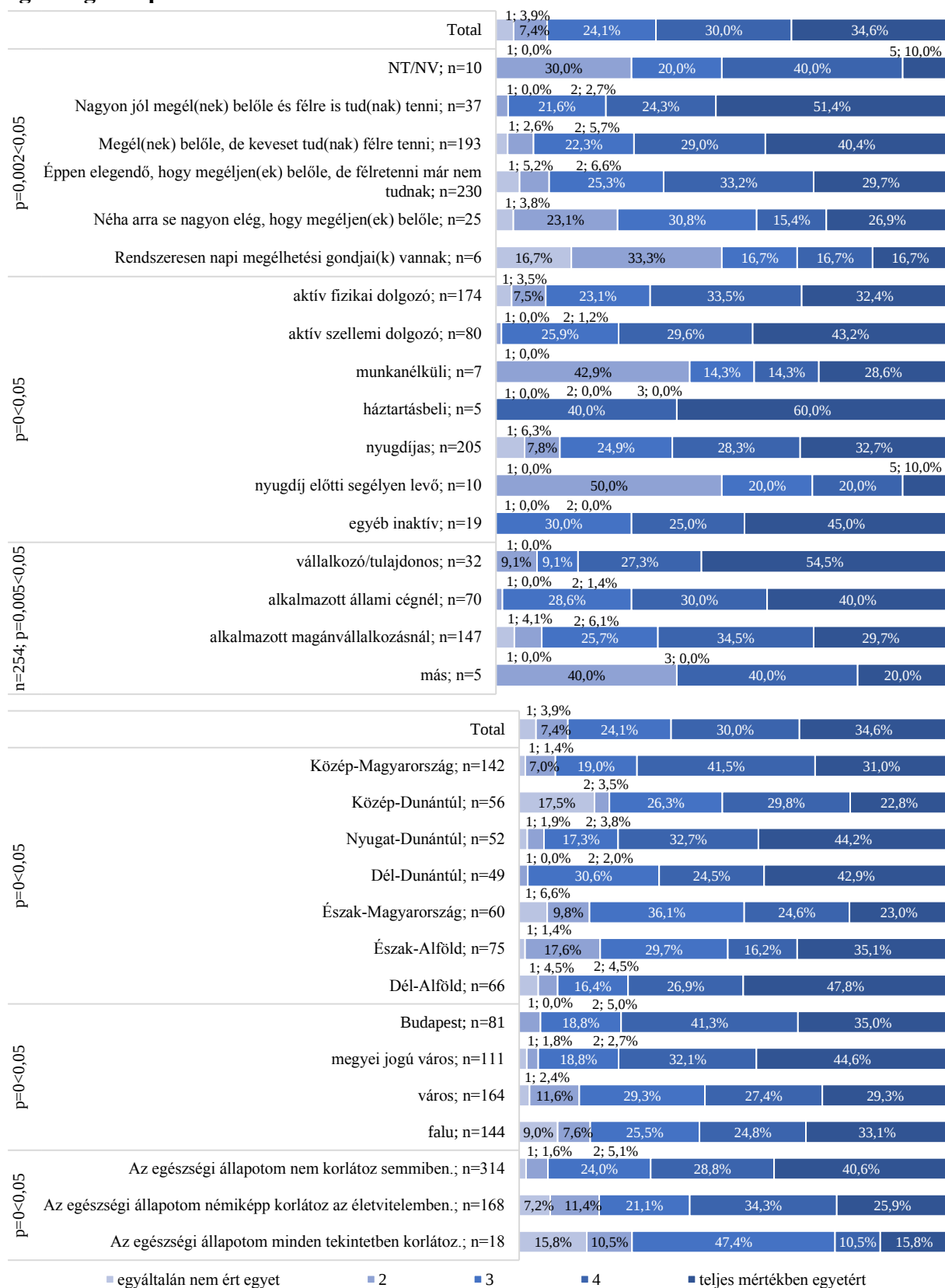
Munkakategóriát vizsgálva a vállalkozók/tulajdonosok 54,5%-ban teljes mértékben egyetértettek, míg az alkalmazottak visszafogottabban nyilatkoztak az állításról. A különböző dolgokra a legnyitottabbak a Dél-Alföldön, valamint Észak-Magyarországon élők, a budapestiek és nagyvárosok lakói, valamint azok, akiket egészségi állapotuk nem korlátoz semmiben.

53. ábra: Megpróbálok bevonódva maradni különböző a dolgokban – iskolai végzettség, párkapcsolat, saját gyerekek száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

54. ábra: Megpróbálók bevonódva maradni különböző a dolgokban – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

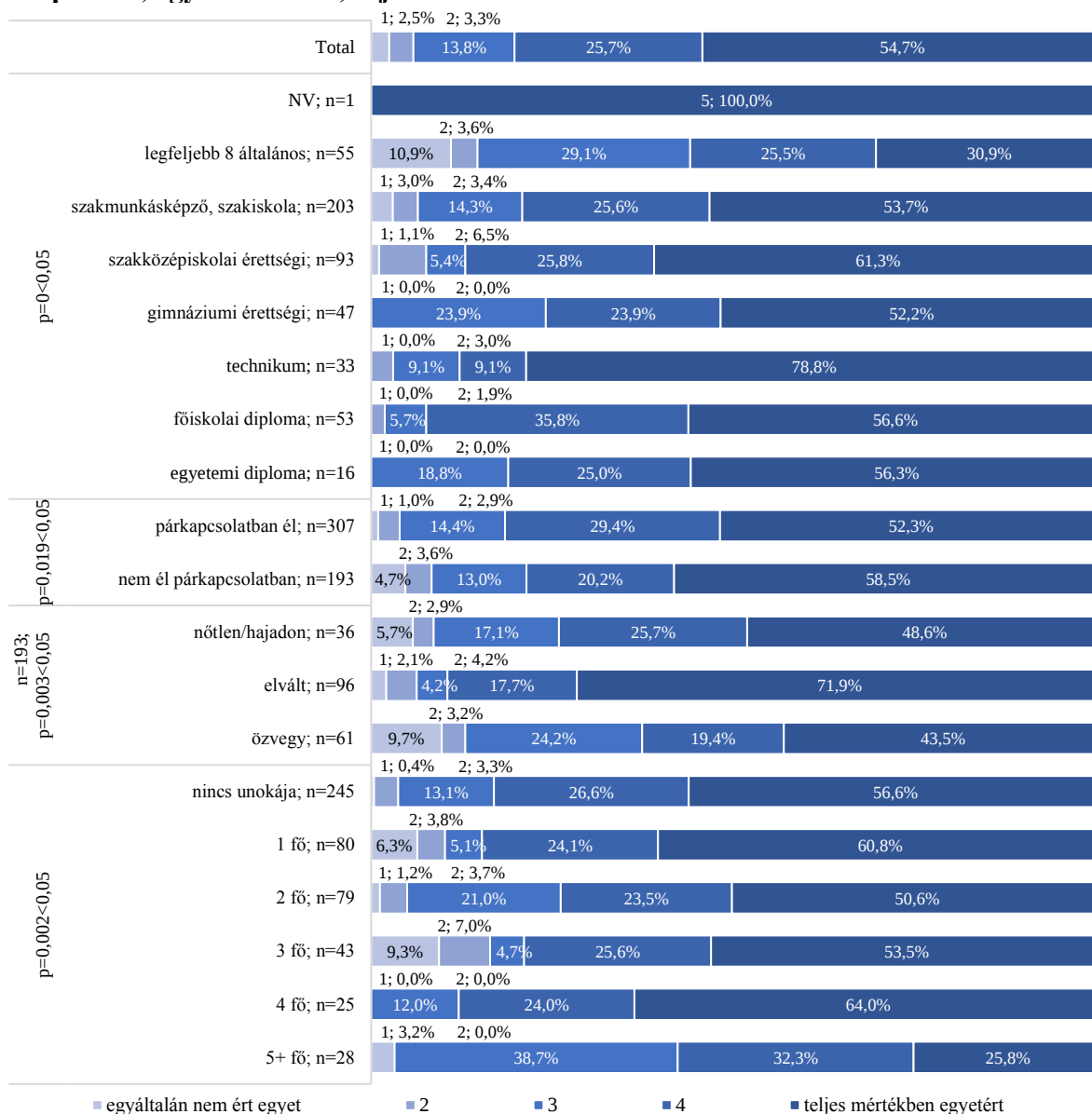
Azon válaszadóink vélekednek inkább úgy, hogy *elég egészségesek ahhoz, hogy függetlenek maradjanak*, akiknek magasabb iskolai végzettségük van (55. ábra). Közülük az egyetemi diplomások és a gimnáziumi érettségivel rendelkezők egyáltalán nem adtak 1-es vagy 2-es értékelést a mondatra, viszont legnagyobb arányban a teljes mértékben egyetértést jelölők a technikumot végzettek köréből kerültek ki (79%). A párkapcsolatban élők nem sokkal, de összességében pozitívabban vélekedtek, mint egyedülálló társaik, akik közül viszont az elváltak 72%-a teljes mértékben egyetértett az állítással. Az unokaszám is meghatározó a kérdésben: leginkább egészségesnek a 4 unokával rendelkezők vallották magukat, azok közül, akiknek van ilyen kiskorú családtagjuk, de nincsenek nagy hátrányban azok sem, akik – valószínűleg koruknál fogva – még nem örülhetnek unokának. A magasabb havi nettó jövedelem szintén pozitívan befolyásolja az egészséges függetlenség esélyét, valamint a jelenleg is aktív dolgozók nagyobb arányban érzik magukra vonatkozóan helyesnek az állítást, mint társaik. Érdekes megnézni azonban a munkanélküliek válaszát, akik 71,4%-ban teljes mértékben egyetértettek az állítással, míg 28,6%-ban inkább nem értettek egyet vele (2-es jelölés), egyéb skálapontokat nem jelölve (56. ábra). Természetesen, a jobb egészségi állapot és a „gyógyszermentes” élet is pozitívan befolyásolja a mérleget. A Dél-alföldiek kiemelkedő mértékben adtak 5-ös értékelést az állításra (79%-ban) míg hozzájuk képest az Észak-alföldiek csak 29%-ban, ahol – a régiókat tekintve – legkevesebben értettek egyet a mondattal. A fővárosi lakosok 69%-ban szavaztak teljes egyetértéssel, míg a legkevesbé egyetértők a megyeszékhelynek nem minősülő városok lakói közül kerültek ki.

Az 57. ábra ad információt arról, hogy az emberek 40%-a teljesen *meg van elégedve azzal, amit csinál*. Igaz ez főleg a jobb anyagi körülmények között élőkre, valamint az aktív dolgozókra, de a háztartásbeliek és az egyéb inaktív személyek is 60%-ban teljes mértékben egyetértettek az állítással. Munkakategóriát szemlélve nincs nagy különbség a pozitív szavazatok között, de a vállalkozók és a magánvállalkozások munkatársai elégedettebbnek vallották magukat az állami cégek munkavállalóihoz képest. Régiókat figyelve a leginkább a Közép-Dunántúl és Dél-Alföld lakói; valamint mellettük a megyei jogú városokban, valamint a falvakban élők bizonyultak elégedettebbnek. Az egészségi állapot romlásával és a gyógyszerekre való igénnyel együtt csökken az elégedettség mértéke is.

Szerencsére a kapott válaszokból az derül ki, hogy az emberek több mint 60%-a *biztonságban érzi magát ott, ahol él* (58. ábra). Azoknál mutat kedvezőtlenebb képet az állítás, akiknek több mint 5 unokájuk van (45%-ban jelöltek 5-ös értékelést), illetve akiknek néha arra sem elég, hogy megéljenek a jövedelmükből (28%) vagy egészségi állapotuk mindenben korlátozza őket (22%). Régiót tekintve nem, viszont településtípusok között van szignifikáns különbség:

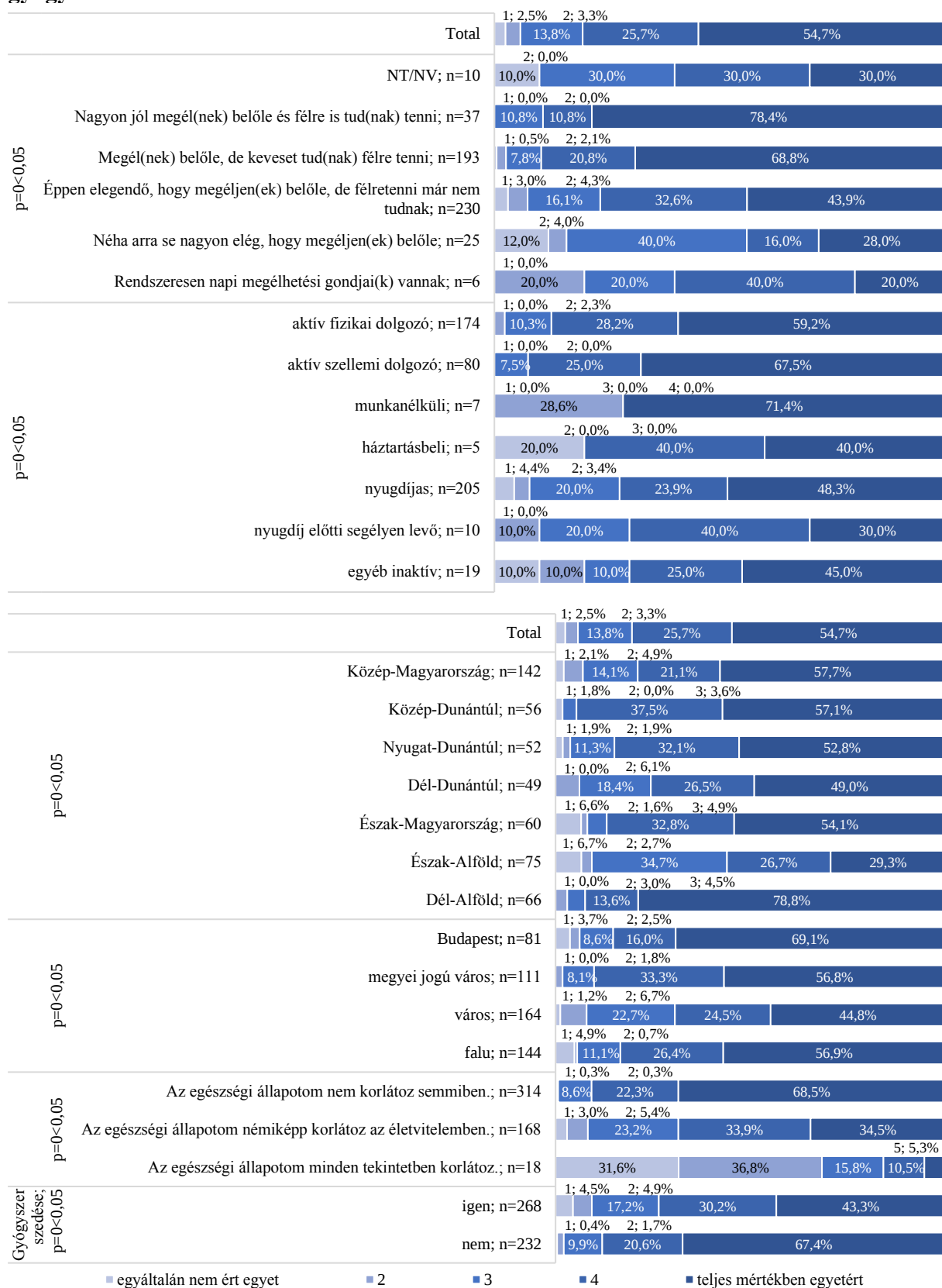
a legkevésbé a kis- illetve nagyvárosiak érzik magukat biztonságban élőhelyükön. Emellett pedig a munkanélküliek vélekedtek a legnagyobb arányban semlegesen (57%-ban 3-as jelölést adva).

55. ábra: Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak – iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját unokák száma

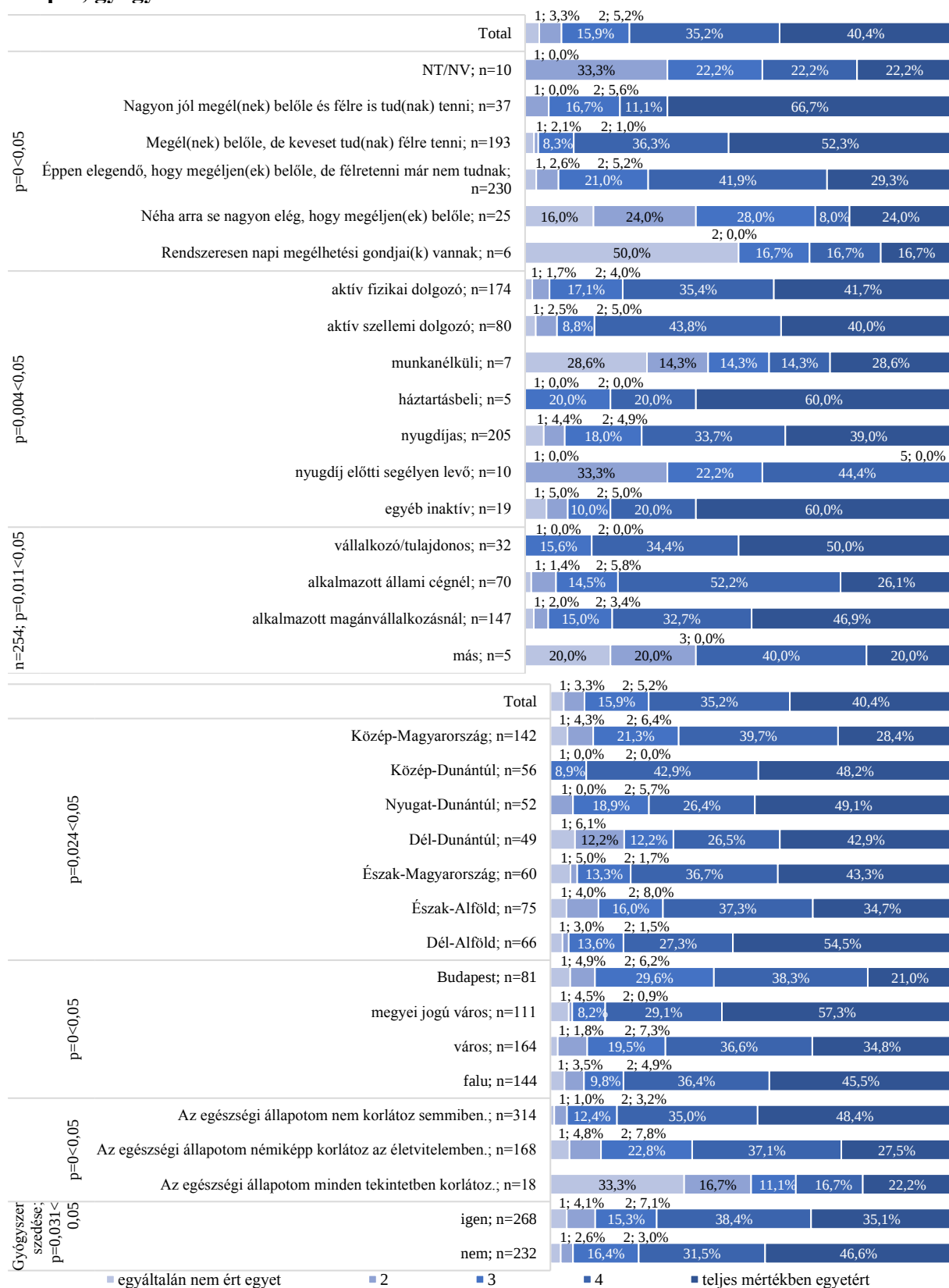
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

56. ábra: Elég egészséges vagyok ahhoz, hogy független maradjak – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése

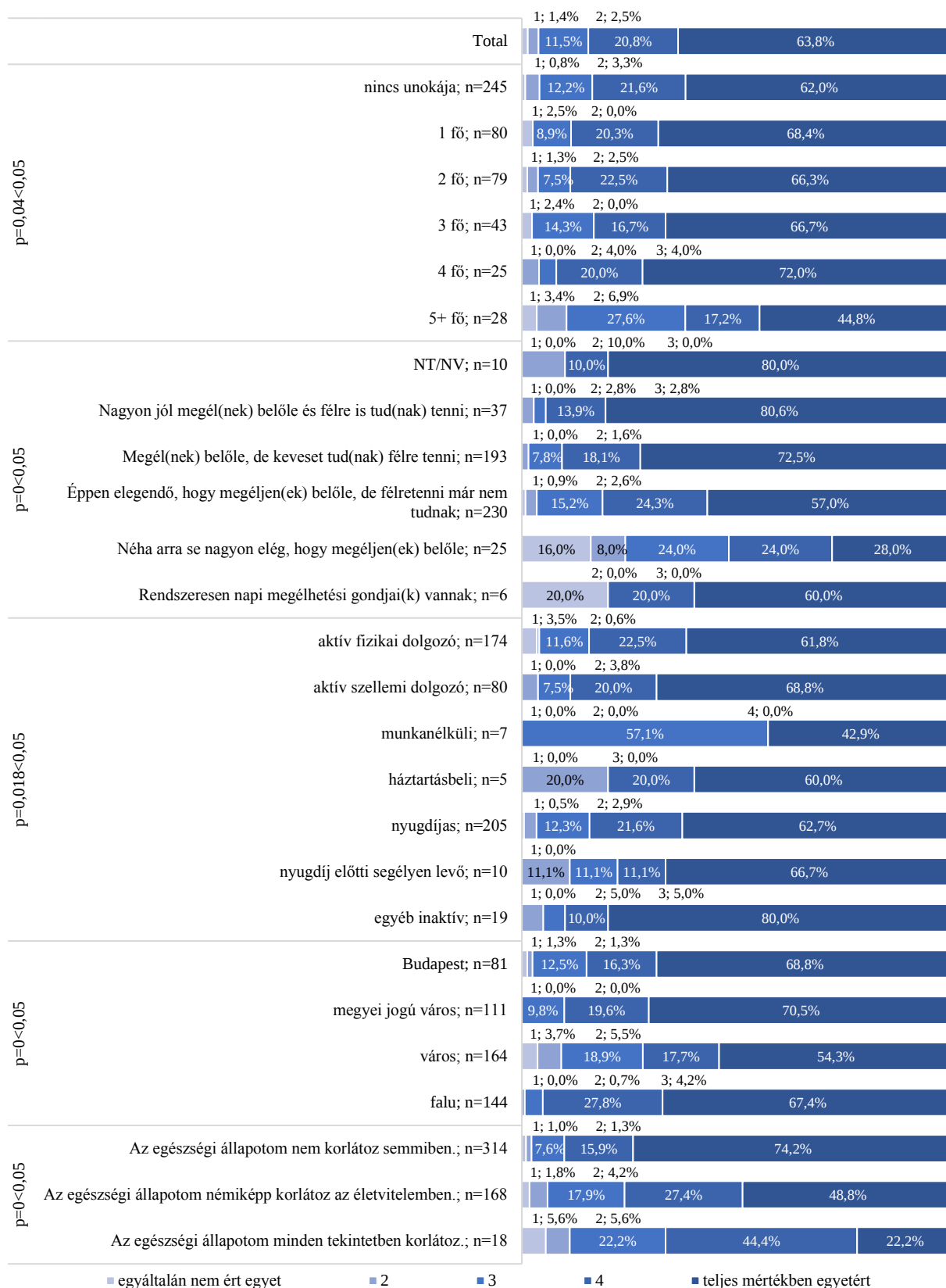
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

57. ábra: Meg vagyok elégedve azzal, amit csinálok – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

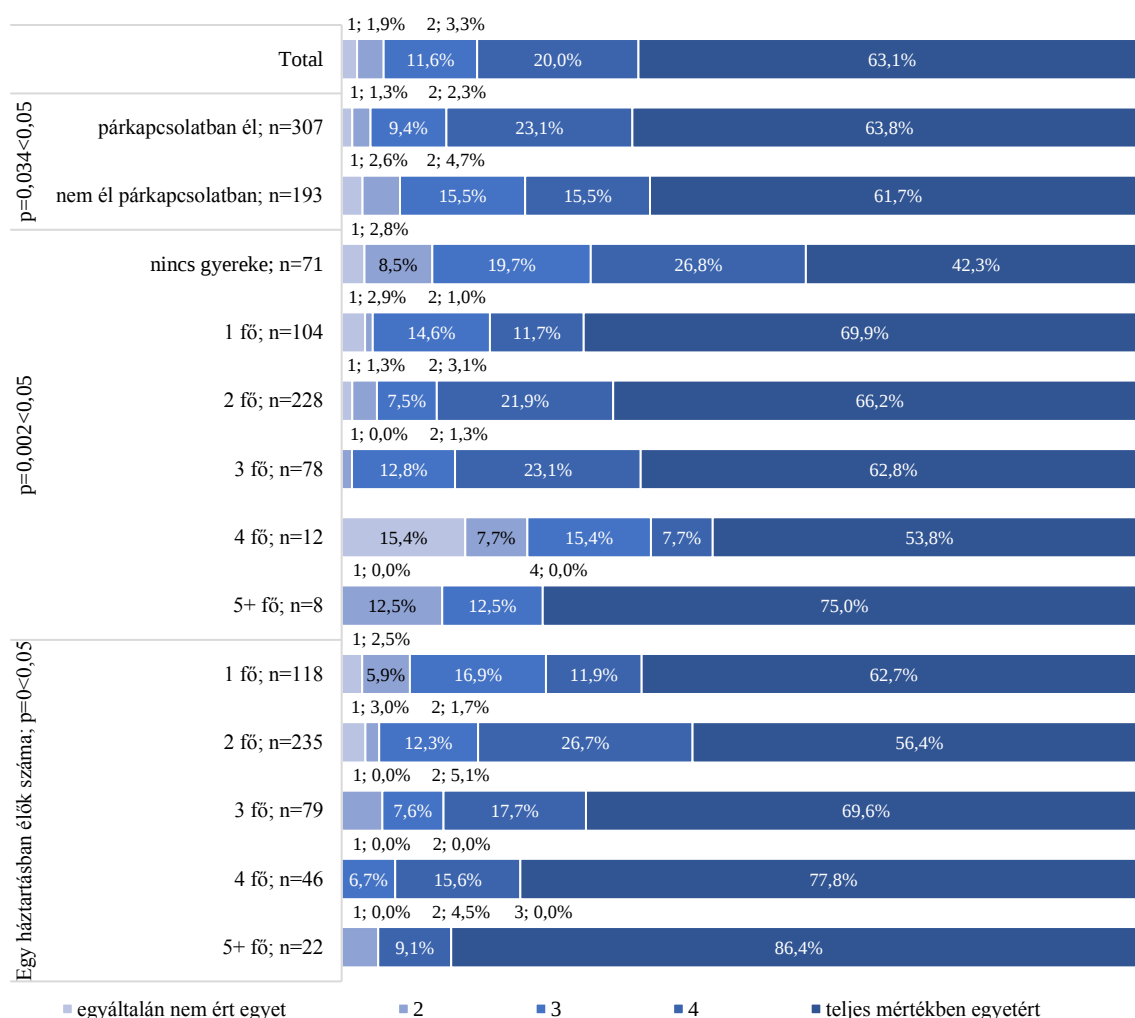
58. ábra: Biztonságban érzem magam, ahol élek – saját unokák száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

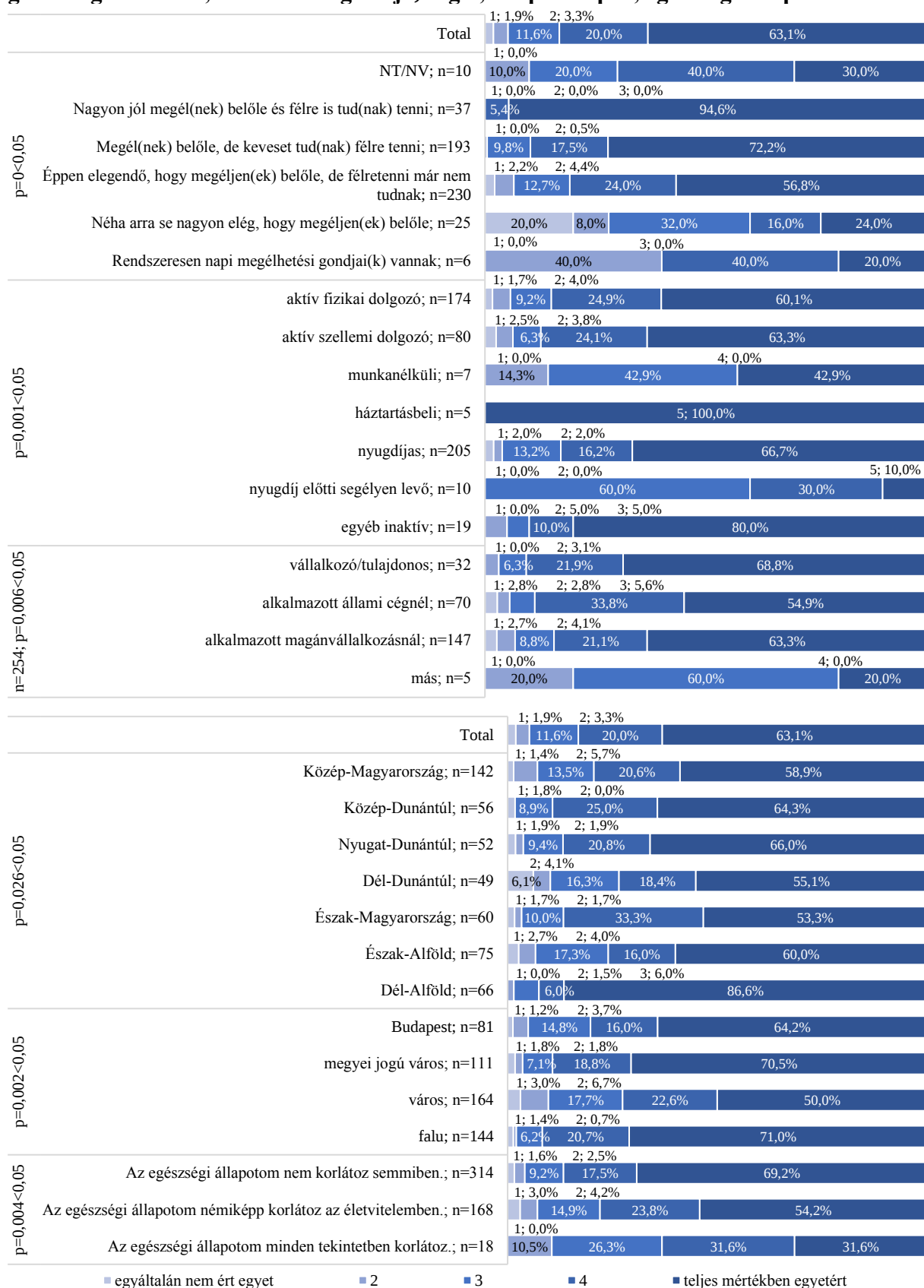
A „saját otthonom örömmel tölt el” attitűdállítást kapcsán az átlagnál magasabb arányban válaszoltak pozitívan a párkapcsolatban élők, az egy, két, vagy ötnél több gyermekes felnőttek, illetve azok, akik háztartásában 3-nál több személy él (59. ábra), mely alátámaszthatja az ember társas-lény mivoltát. Továbbá, szinte teljes mértékben egyetértettek az állítással azok, akik nagyon jól megélik és félre is tudnak tenni a jövedelmükből, mert a skálán 95%-ban az 5-ös értékre voksoltak. Mellettük a háztartásbeliek vélekedtek 100%-ban így, illetve a vállalkozók/tulajdonosok is átlag felett értékelték egyet az állítással (60. ábra). Nagy volt az egyetértők száma a falusiak, illetve az egészséges emberek között, mellettük pedig azon személyek gondolkodtak hasonlóan, akik a Közép-Dunántúlon élnek.

59. ábra: A saját otthonom örömmel tölt el – párkapcsolat, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

60. ábra: A saját otthonom örömmel tölt el – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

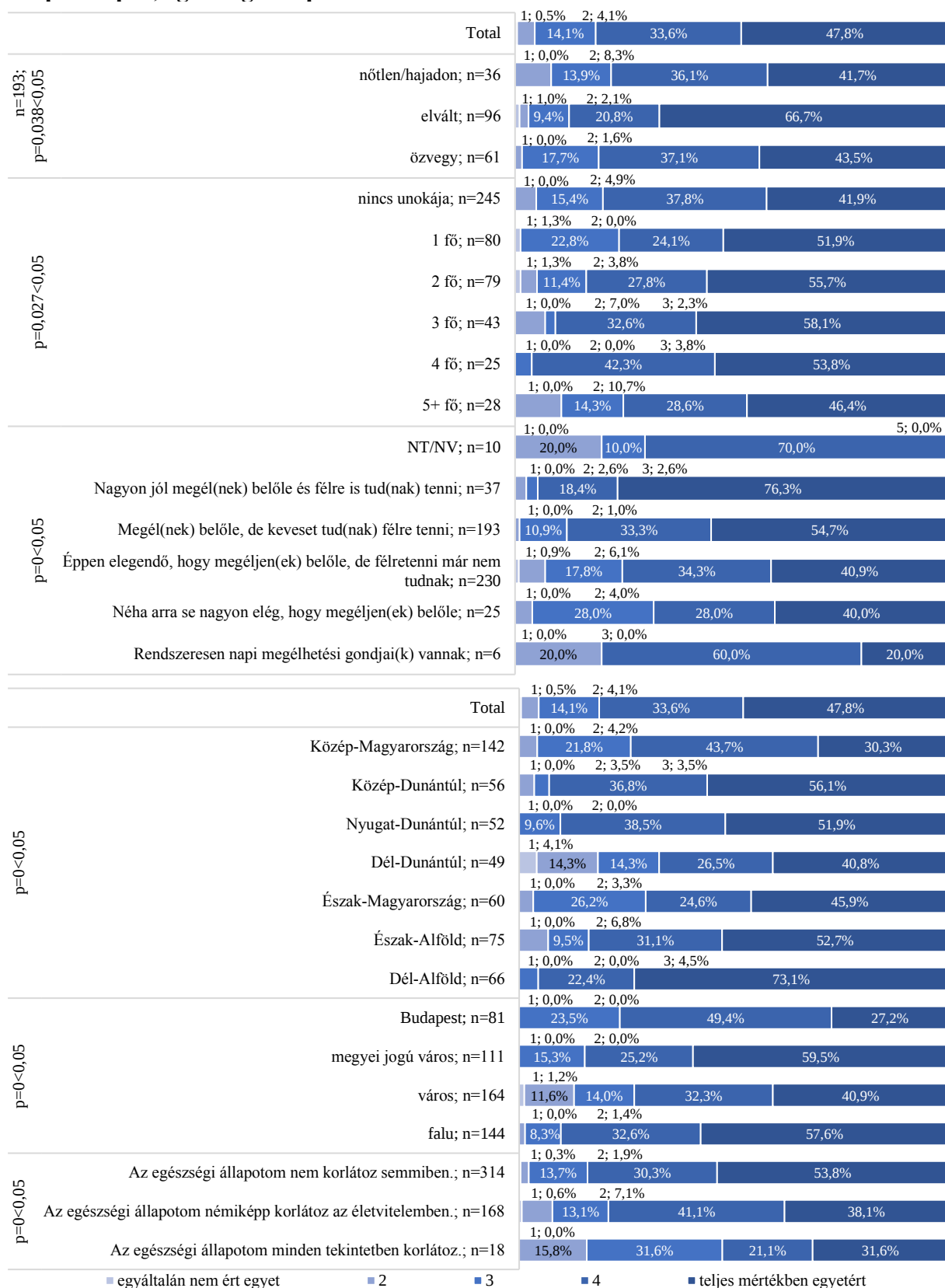
A 61. ábra szerint az emberek közel 50%-a vélekedik teljes mértékben úgy, hogy „*úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle*”. Ez főleg az elváltakra, a 4 unokás emberekre és a jó anyagi helyzettel megáldottakra igaz. Mellettük átlag felett válaszoltak így a Közép-dunántúliak és Dél-alföldiek, a megyei jogú városok lakói, a falusiak, valamint a jó egészségi állapotnak örvendőik.

„*A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam*” mondat kapcsán már jobban megoszlottak a kapott válaszok (62-63. ábrák). Az átlaghoz képest szerencsésebbnek érzik magukat az 50-54 évesek, a párkapcsolatban élők – bár utóbbi esetében érdekes módon az egyedülállók nagyobb arányban válaszoltak „teljes mértékben egyetért-tel”, mint a párkapcsolatban élők. Az egy háztartásban élők száma alapján a 4 fős háztartások, munka alapján pedig az aktív fizikai dolgozók és a vállalkozók. A háztartásbeli személyek 60%-ban semlegesén vélekedtek, viszont az önmagukat „egyéb inaktív” kategóriába soroló személyek 50%-a teljes mértékben egyetért az állítással. A jövedelem csökkenésével és az egészségi állapot romlásával csökken a „szerencsés” érzet is, továbbá a budapestiek átlag alatt válaszoltak pozitívan az állításra.

A 64. és 65. ábrák szemléltetik a „*van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat*” állítást. Legpozitívabban a technikumot és főiskolát végzettek, valamint a párkapcsolatban élők vélekedtek, saját gyermekek számát tekintve pedig az 5 főnél több gyermekkel büszkélkedők (22 fő), akik 87,5%-ban teljes mértékben egyetértettek a kijelentéssel. Az egyedülállók között a nőtlenek/hajadonok válaszoltak átlag alatt pozitívan, és ezen válasz tükröződik abban is, hogy az egyedül élők szavaztak kevésbé 4-es vagy 5-ös értékekkel. Nem meglepő, hogy a jövedelem csökkenésével és az egészségi állapot romlásával az állítással való egyetértés is csökken, valamint a ma is aktívan dolgozók inkább fejezték ki egyetértésüket. Jó hír továbbá, hogy a nyugdíjas válaszadók 75%-a is egyetértett az attitűdállításal. Régiókat szemlélve átlag felett pozitívan válaszoltak a Dél- Alföldön élők, településtípusok alapján pedig a falusiak 52%-a értett egyet teljes mértékben a mondattal.

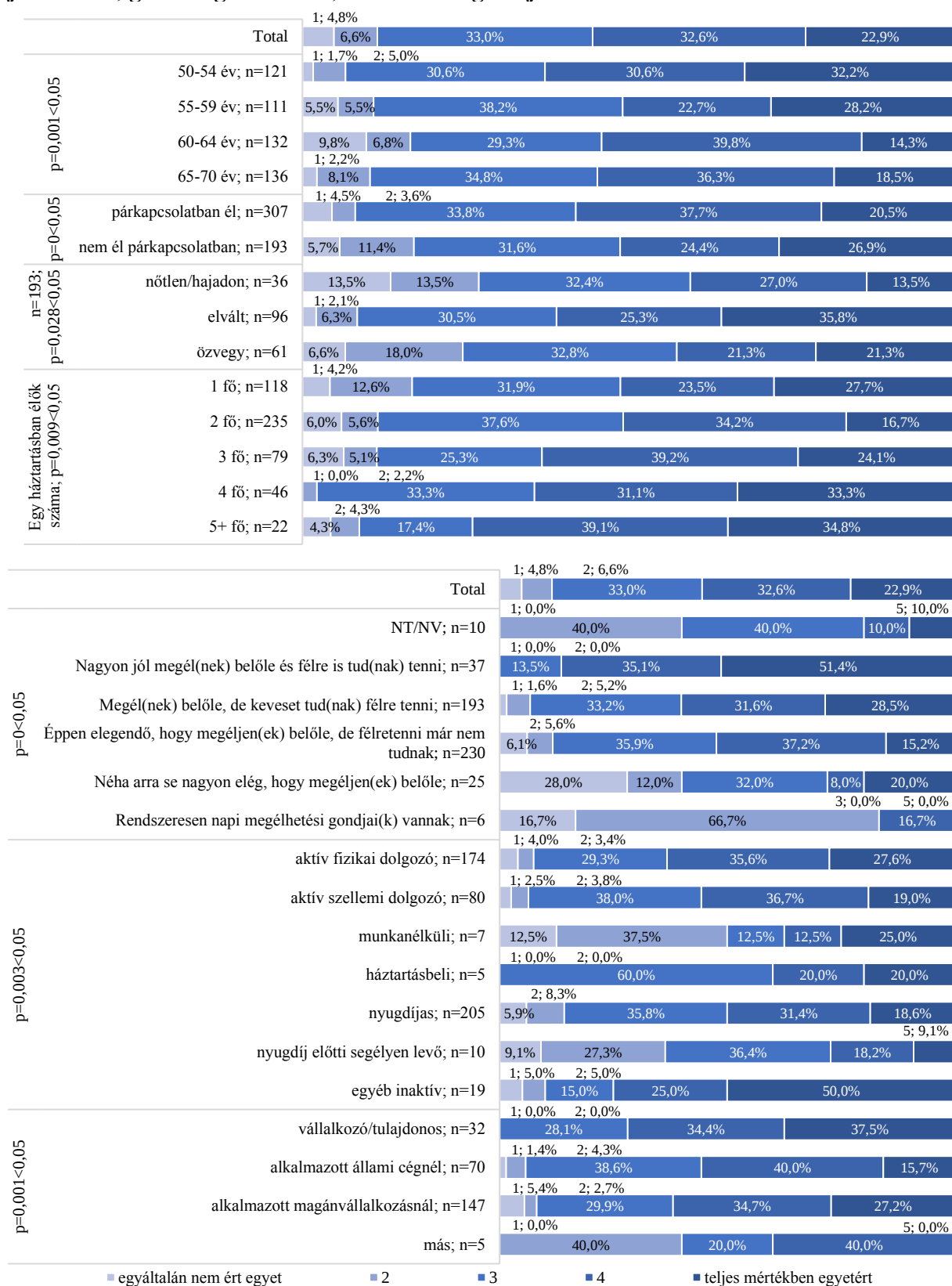
A válaszadók 63%-a teljes mértékben egyetértett azzal, hogy *vannak számára fontos emberi kapcsolatok* (66-67. ábrák). Igaz ez az egyedülállókra is – főleg az elváltakra, de a gyermektelenek 86%-a is 4-es vagy 5-ös értékeléssel válaszolt. Az unokák és az egy háztartásban élők számával együtt szintén nő az állítással való egyetértés, viszont a jövedelem és az egészségi állapot romlása sajnos maga után vonta azt is, hogy a válaszadók kevésbé találnak számukra fontos emberi kapcsolatokat. Átlag felett értettek egyet viszont a falusiak és városok lakói, valamint a Dél-alföldiek és Nyugat-dunántúli lakosok.

61. ábra: Úgy veszem az életet, ahogy jön, és megpróbálom a legjobbat kihozni belőle – egyedüllét oka, saját unokák száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot

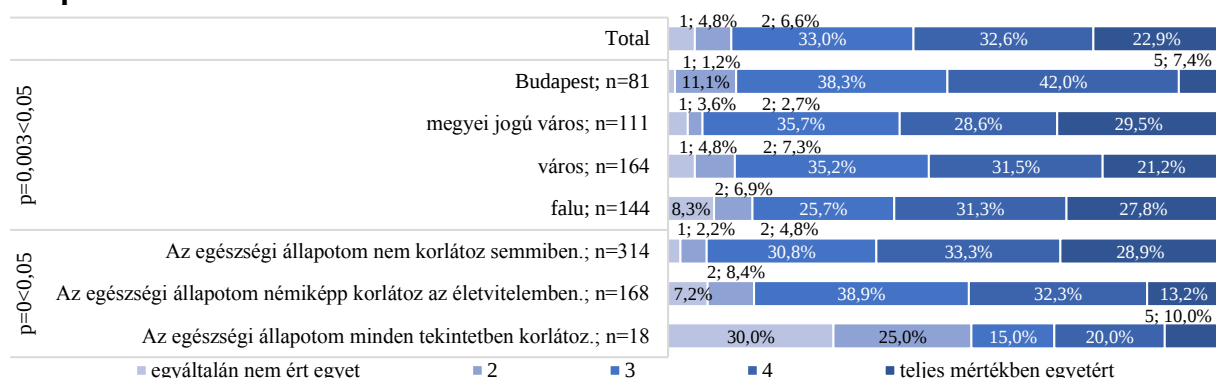
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

62. ábra: A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam – korcsoportok, párkapcsolat, egyedüllet oka, egy háztartásban élők száma, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

63. ábra: A többi emberhez képest szerencsésnek érzem magam – településtípus, egészségi állapot

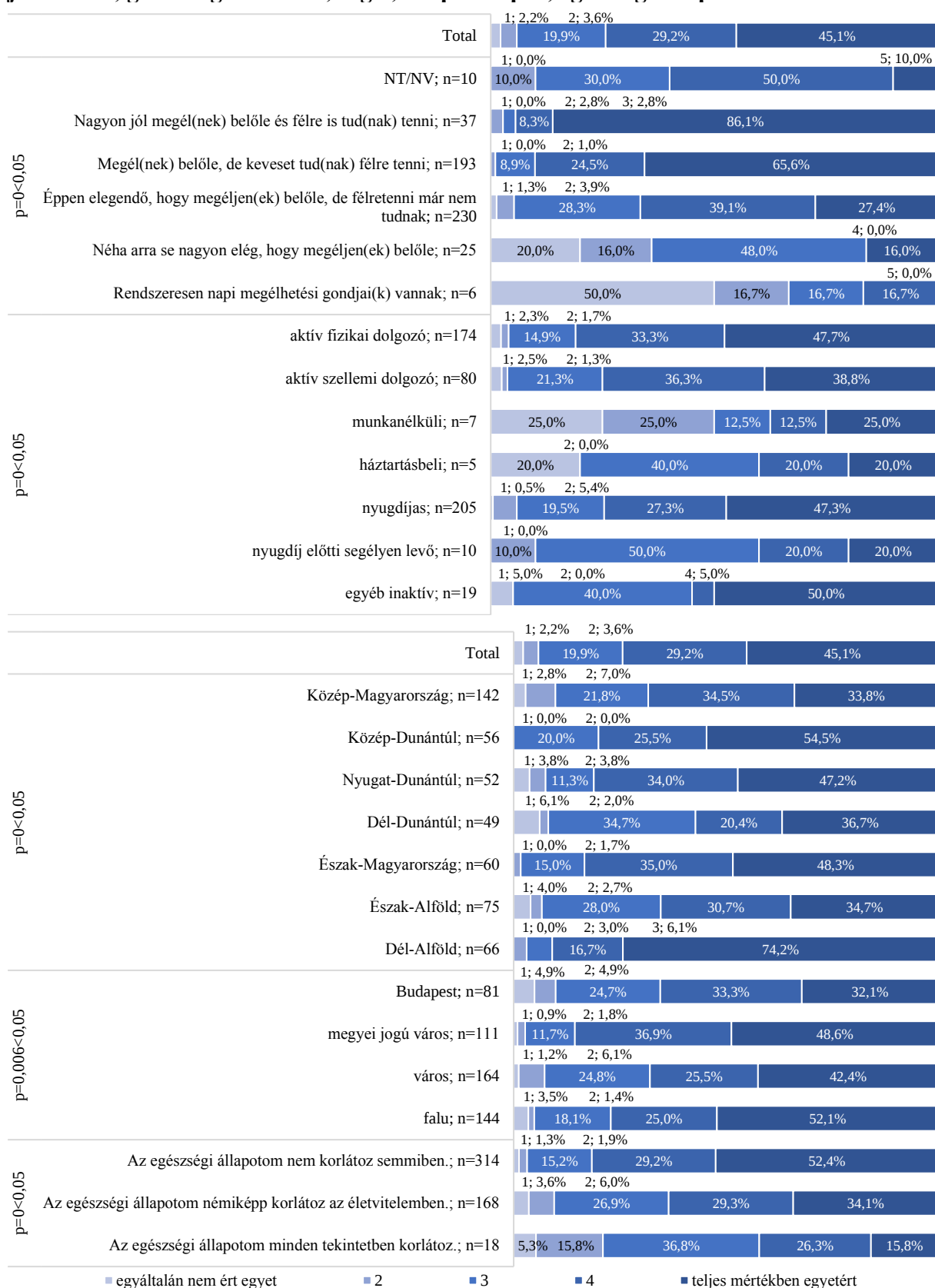
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire érzem egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem érzem egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

64. ábra: Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat – iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllet oka, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma

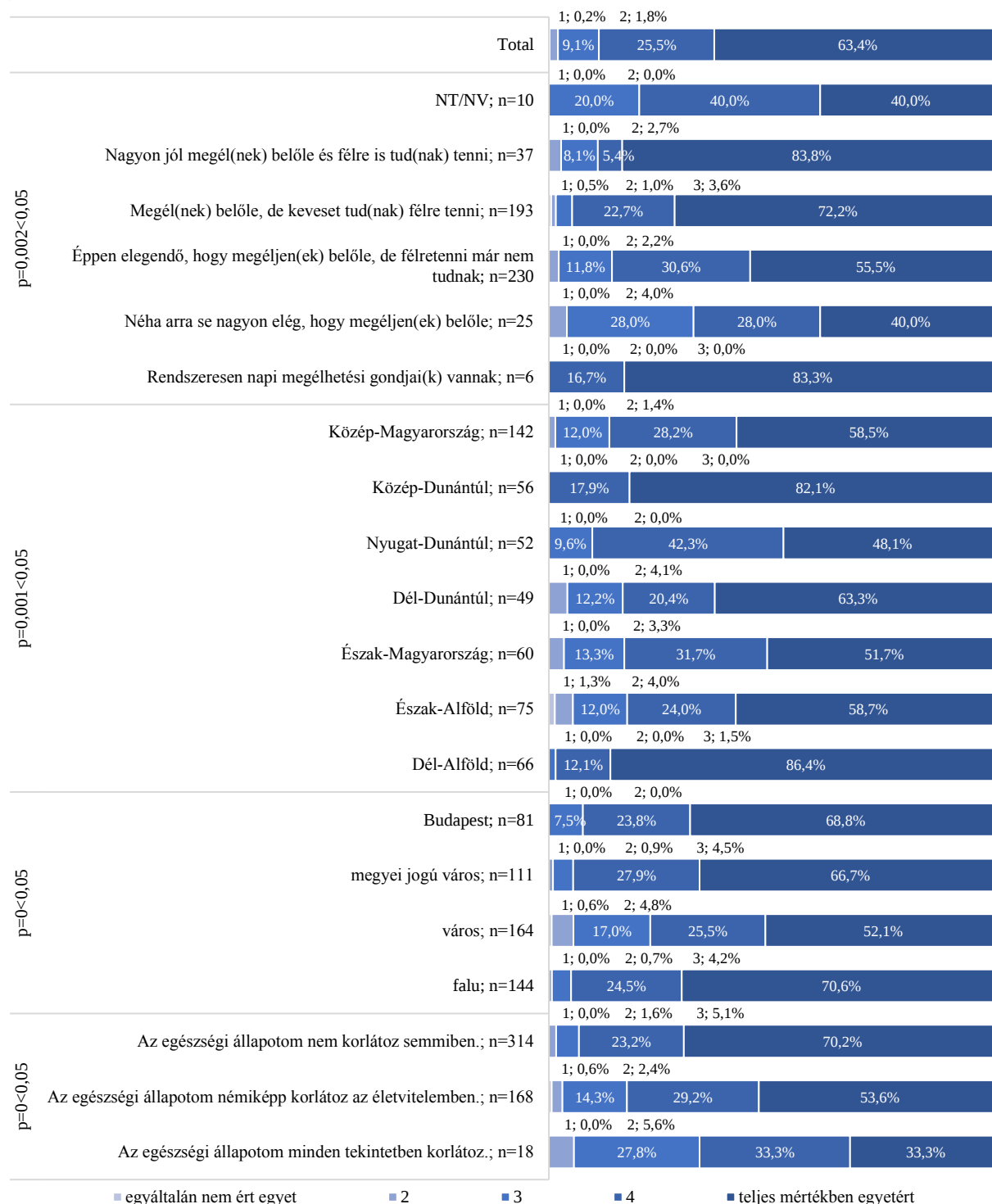
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire érzem egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem érzem egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

65. ábra: Van elég pénzem, hogy kifizessem a számláimat – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot

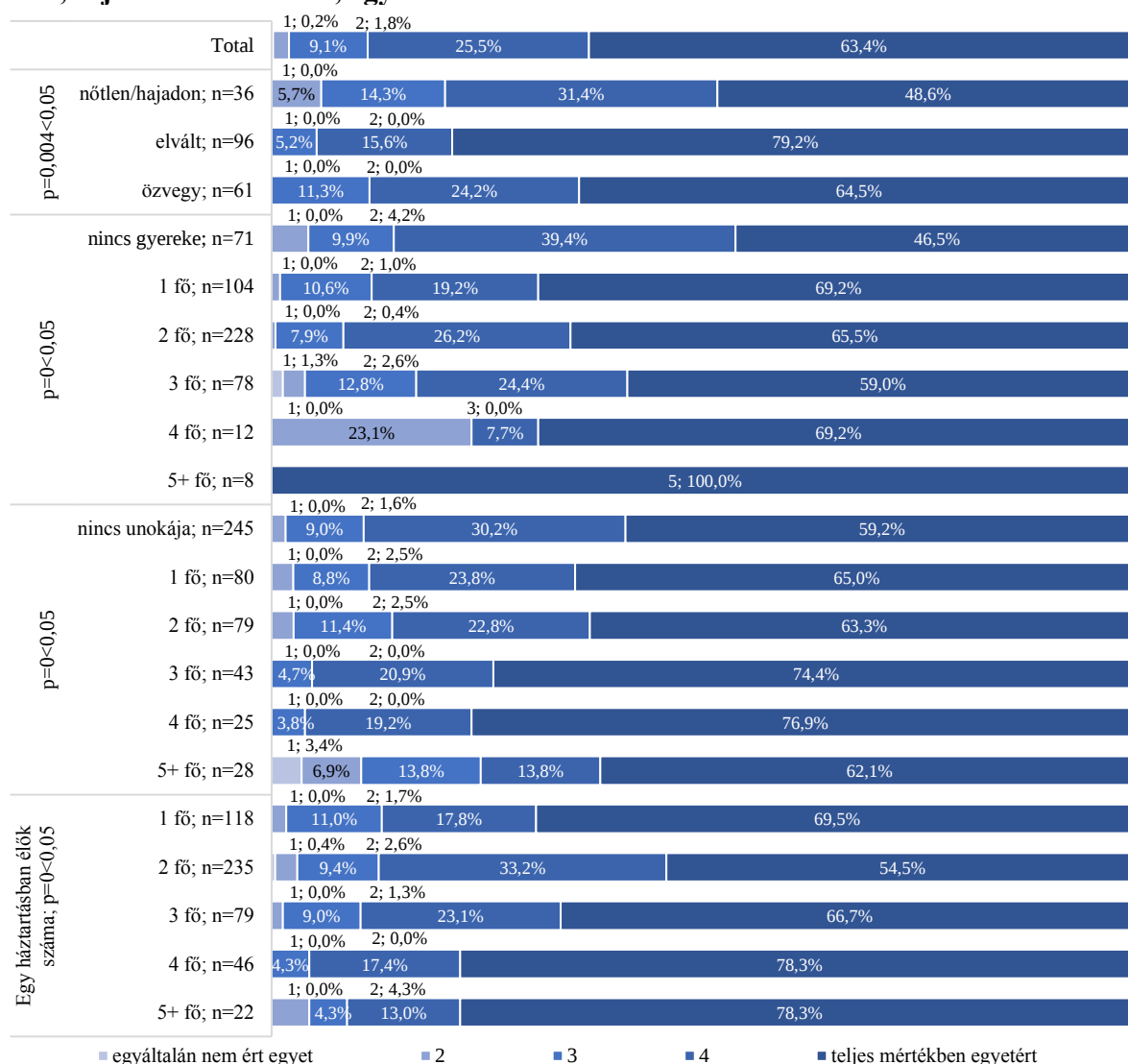
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

66. ábra: Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

67. ábra: Vannak számomra fontos emberi kapcsolatok – egyedüllet oka, saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Kérjük, értékelje ötfokozatú skálán, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal! Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért.”

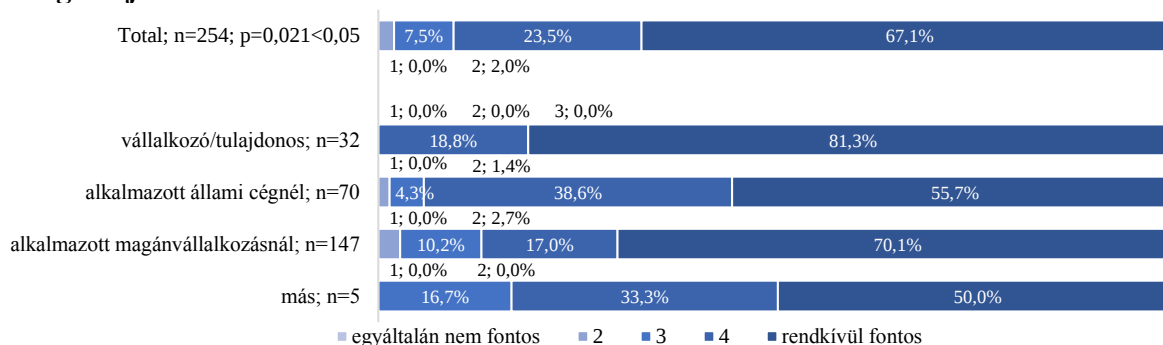
Tényezők fontossága

Az alábbiakban Chi-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy a demográfiaileg eltérő csoportok és a „Mennyire fontosak az Ön számára az alábbi tényezők?” kérdés adott kifejezései mentén kialakítható csoportok válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható, szignifikáns eltérések 5%-os szignifikancia határérték mellett (ehhez kapcsolódóan ábráinkon minden esetben feltüntettük a p értéket is, és csak a szignifikáns eredményt mutató kapcsolatokat ábrázoltuk). Az eredményekről összességében megállapítható, hogy a demográfiai eltérések hatással vannak a véleményalkotásra, ha nem is minden demográfiai jellemző mindegyik tényezőre. Legfontosabb – szinte minden esetben eltérést mutató – jellemzőként az egészségi állapotot és a régiót emelnénk ki.

Önállóság

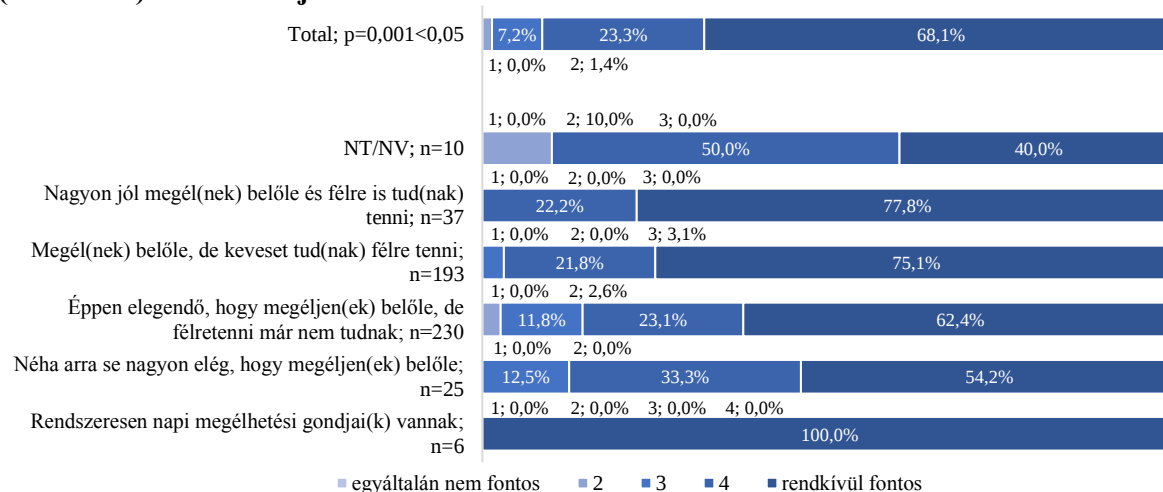
Önállóság terén meghatározó szempontnak számítanak az egyén munkavállalással kapcsolatos jellemzői és a hely, ahol él. A 68. ábra ad képet arról, hogy azon személyek közül, akik dolgoznak (n=254 fő), a vállalkozók/tulajdonosok számára a legfontosabb az önállóság (n=32 fő) és őket követik a magánvállalkozásnál dolgozók (n=147 fő). Nem érkezett jelölés az „egyáltalán nem fontos” lehetőségre, így megállapítható, hogy minden munkaterületen számít a munkavállalóknak adott önállóság. Azon személyek számára, akik havi nettó jövedelmükből jól megélnek és félre is tudnak tenni 78%-ban rendkívül fontos az önállóság, náluk jobban csak a rendszeres napi megélhetéssel küzdőknek van igényük rá (69. ábra). Semleges hozzáállást inkább azok mutattak, akiknek *néha arra se nagyon elég, hogy megéljenek belőle* (12,5%), vagy éppen kijönnek az adott megkeresett összegből (12%).

68. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? önállóság – munka kategóriája

Forrás: saját szerkesztés; „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

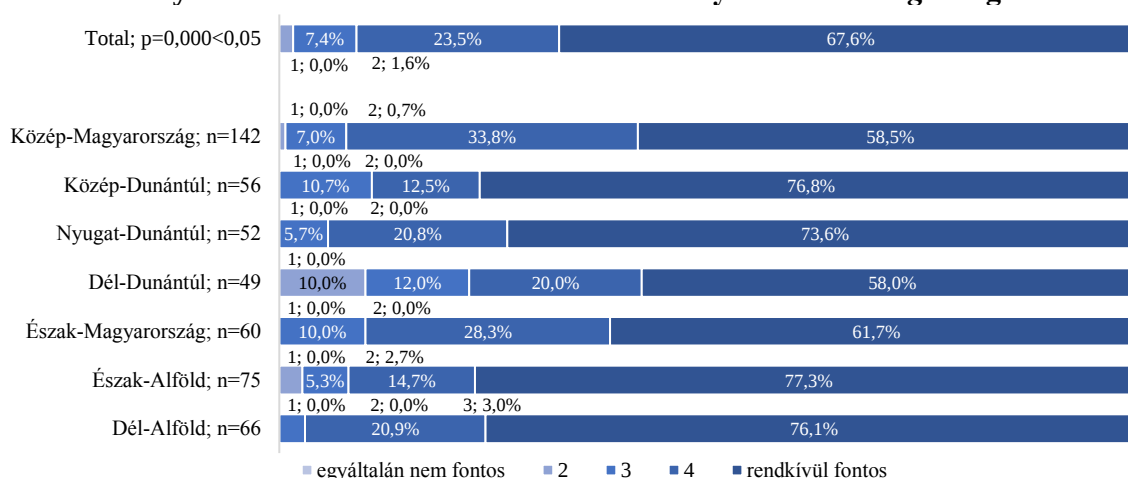
69. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? önállóság – a család (háztartás) havi nettó jövedelme

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

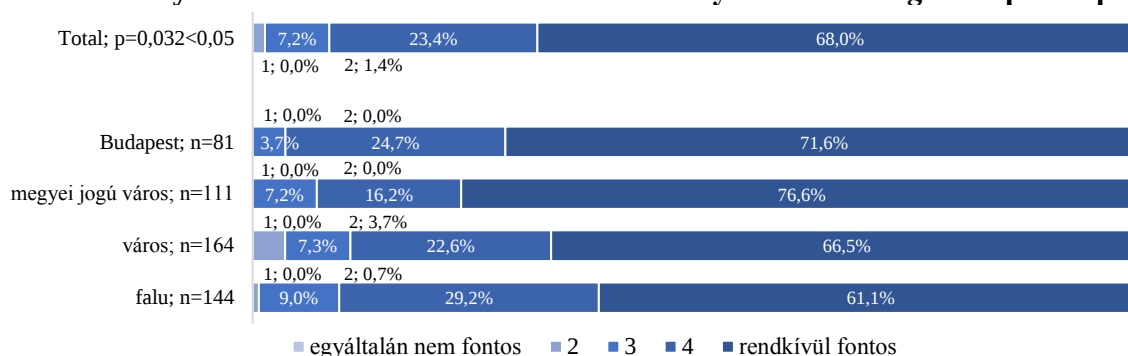
Régiót tekintve legfontosabb a Közép-Dunántúl és a Dél-Alföld lakóinak a kifejezés (70. ábra). A legkevesebb „rendkívül fontosra” voksolók a Dél-dunántúli térségből kerültek ki (58,5%), de átlag alatt szavaztak 5-ös értékelésre a Közép-magyarországiak (58%) és az Észak-magyarországiak is (62%). Településtípusok szerint (71. ábra) a megyei jogú városban élők számára legfontosabb az önállóság (5-ös jelöléssel 76,6%), viszont a 4-es és 5-ös pozitív oldalt egyben figyelve a budapestiek nyernek (96%, míg a megyei jogú városok lakóinak esetében 93%). A falusiak (90%) és a városban élők (89%) pedig közel azonos fontosságúnak tartják a kifejezést, de a városok lakói inkább értettek egyet a rendkívül fontos lehetőséggel.

70. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? önállóság – régió

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezte ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

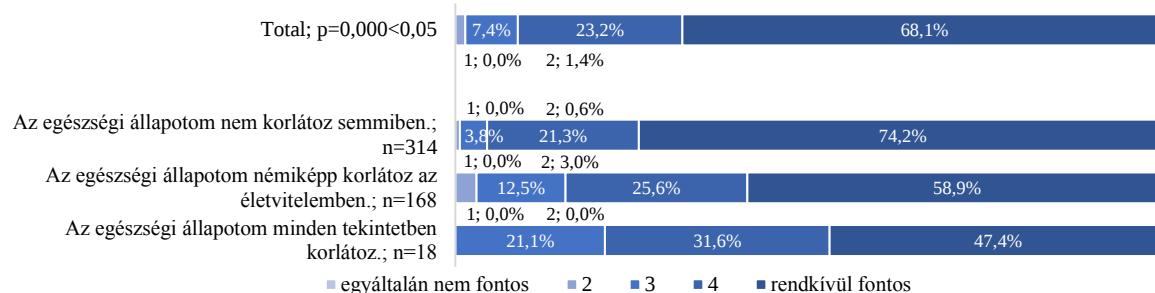
71. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? önállóság – településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezte ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Az egészségi állapot (72. ábra) meghatározóan fontos életünkben, így önállóságunkban is. Érthető, hogy akiket állapotuk minden tekintetben korlátoz, azok a legkevésbé tartják rendkívül fontosnak személyes önállóságukat (47%), de összességében még számukra is jelentős a kifejezés (79%). Átlag fölötti fontosságúnak pedig az egészséges emberek jelölték a szót.

72. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *önállóság – egészségi állapot*

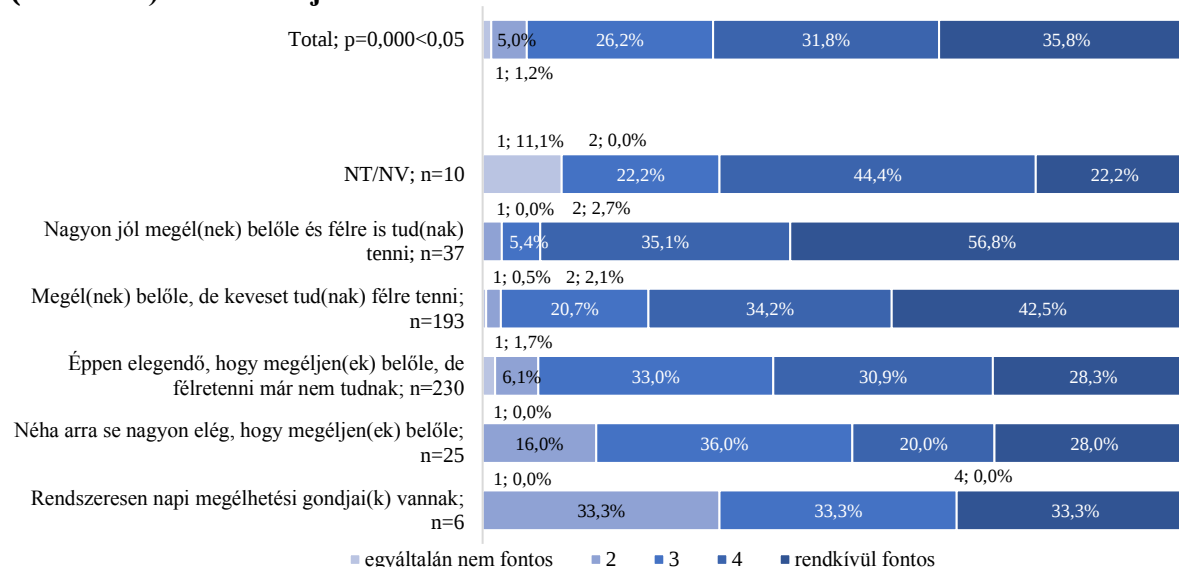

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Sikeresség

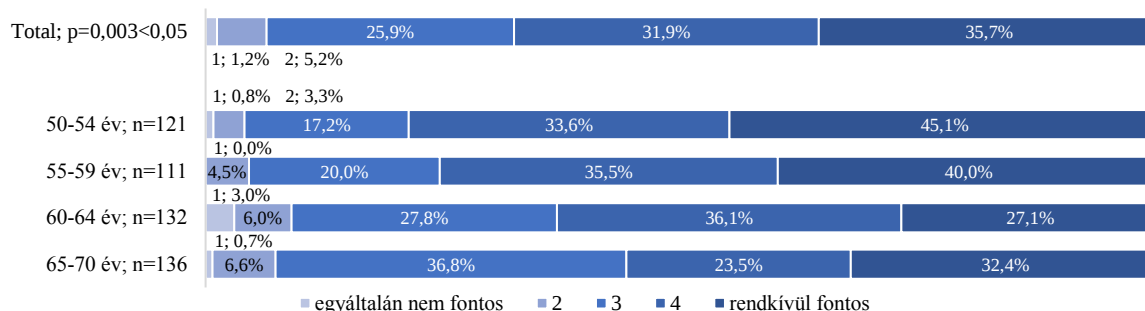
Átlagosan a sikerességet „rendkívül fontosnak” 35%-ban ítélik a válaszadók, de a 60-64 évesek, az alkalmazottak állami cégnél vagy épp a korlátozott egészségi állapotúak még alacsonyabb mértékben gondolják ötös erősségűnek a kifejezés fontosságát. Leginkább a spórolni tudó, jó megélhetéssel rendelkezőknek számít a sikeresség, ők 4-es, 5-ös válaszokat nézve több mint 90%-ban szavaztak pozitívan, mellettük pedig a vállalkozók/tulajdonosok (84%) és az 50-54 évesek értékelik lényegesebbnek a kifejezést (73-74-75. ábrák). Az adatokból továbbá megállapítható az is, hogy minél jobb valakinek az egészségi állapota, annál inkább jelentős tényező számára a sikeresség (76. ábra).

73. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *sikeresség – a család (háztartás) havi nettó jövedelme*

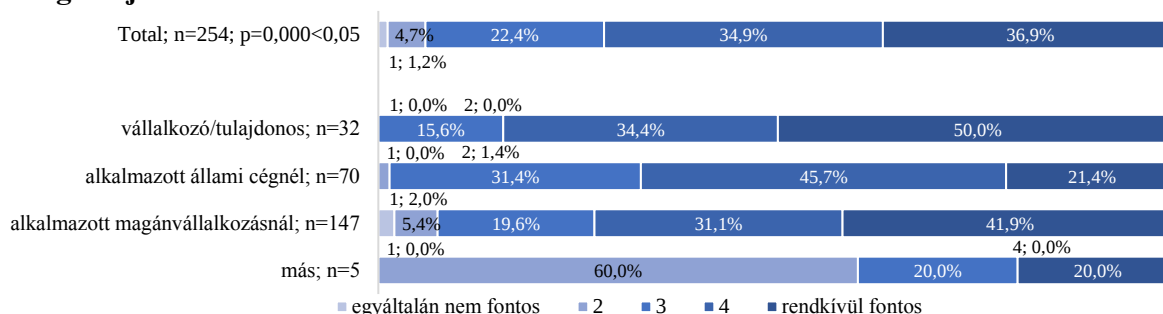
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

74. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *sikeresség* – korcsoport

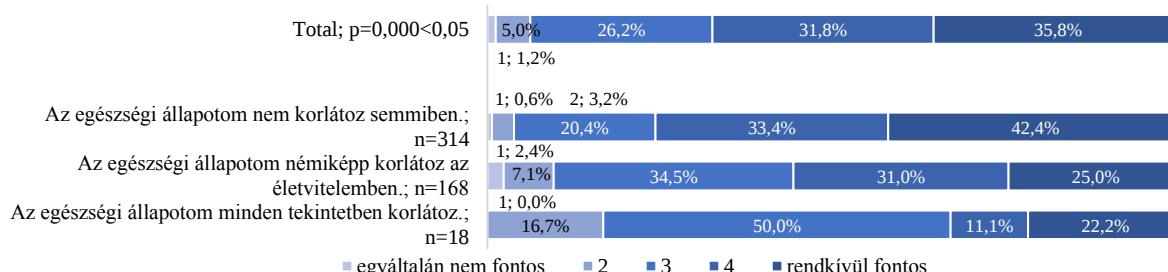
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

75. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *sikeresség* – munka kategóriája

Forrás: saját szerkesztés; „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

76. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *sikeresség* – egészségi állapot

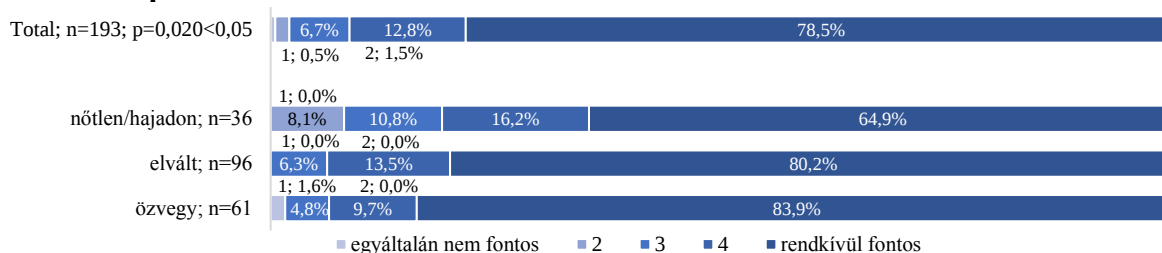
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Megbecsültség a családban

A legfontosabb tényező a megbecsültség a családban a válaszadók számára, hiszen közel 80%-uk rendkívül fontossként tekint rá. Annak ellenére, hogy nem rendelkezik párkapcsolattal a válaszadók közel 40%-a (n=193 fő), számukra is nagy jelentőségű a családi megbecsültség, de eltérés mutatkozik az egyedüllet típusának következtében a kifejezés értékelésében (77. ábra). Legfontosabb az özvegyek számára és őket követik az elváltak a sorban, míg a nőtlenek/hajadonok, csak 65%-ban értékelték ötös szintűre a kifejezés súlyát. Megállapítható, hogy az egy háztartásban élők számával növekszik a kifejezés fontossága (78. ábra), mely

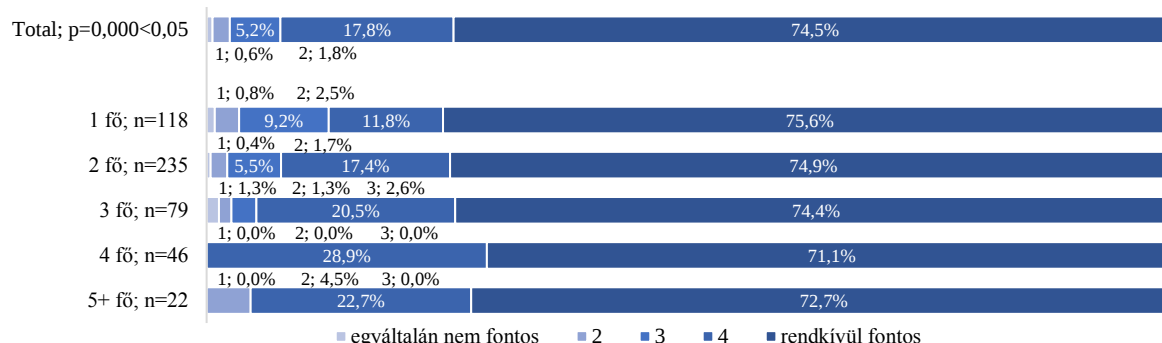
kifejezetten igaz a 4 főt magában foglaló háztartásokra (4-es és 5-ös értékeléseket figyelve), viszont a rendkívül fontosnak az egyedül élők sorolták be a legtöbben (75,6%). Régiók alapján a Közép-dunántúliak kimagaslóan jelentősnek gondolják (94,6%) a kifejezést, emellett pedig – a többiekhez képest – kevésbé lényeginek a Dél-dunántúli és Észak-magyarországi lakosok értékelték (1-es és 2-es értékeléseket figyelve). Településtípust szemlélve, a budapestiek számára a legfontosabb (82,5%-ban ötös értékelést adtak), őket követően pedig a falusiak (77,8%) értékelték igen erősen a szó jelentőségét (79-80. ábrák).

77. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a családban – családi állapot*

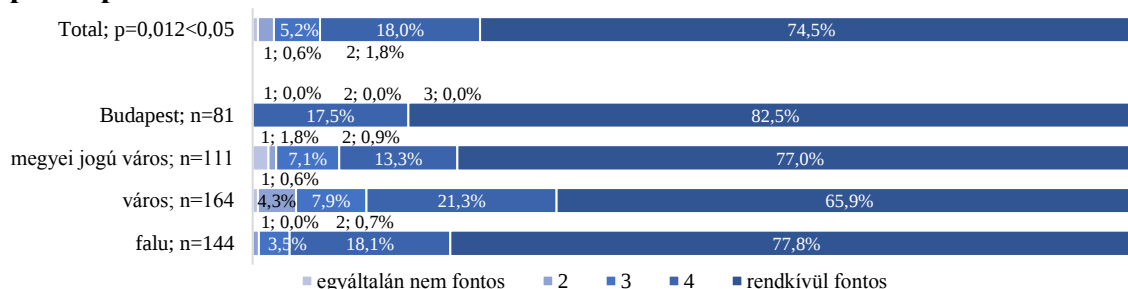
Forrás: saját szerkesztés; „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

78. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a családban – egy háztartásban élők száma*

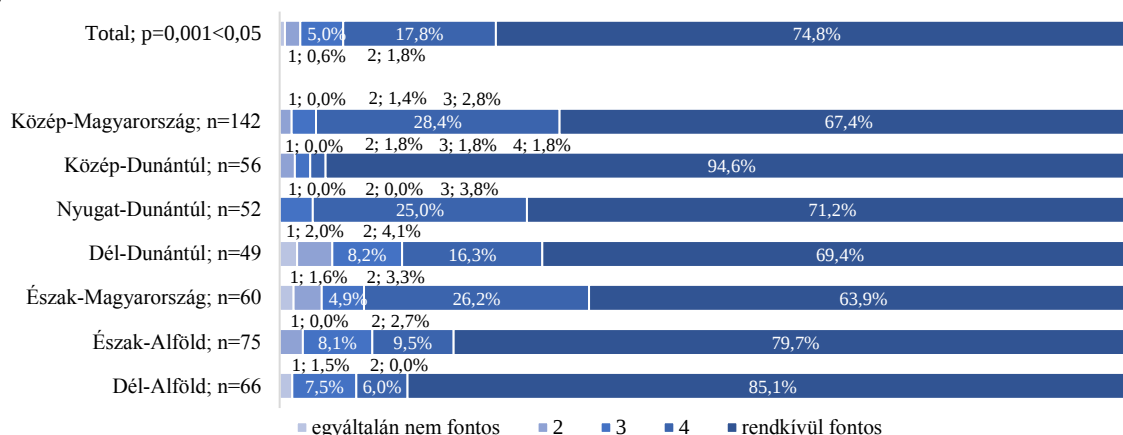
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

79. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a családban – településtípus*

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

80. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a családban* – régió

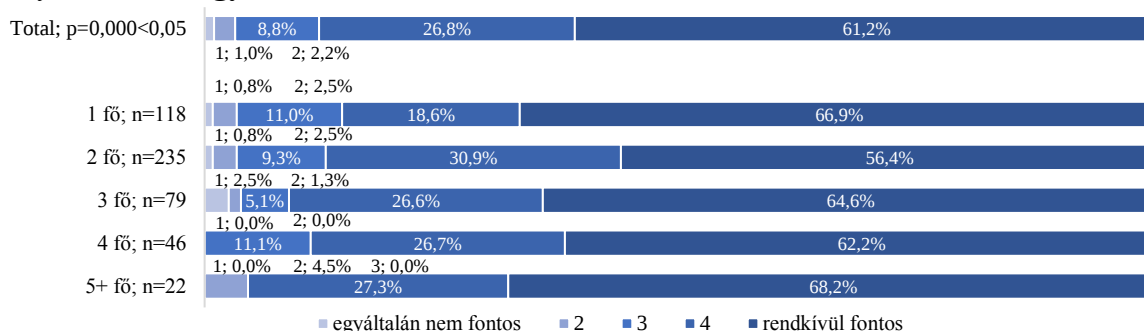

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Megbecsültség a környezetében

A környezet megbecsülése elengedhetetlen az ember életben való boldogulásához. Látszik ez abból is, hogy minél többen élnek egy háztartásban, annál fontosabb lesz az egyéneknek a megbecsültség érzése. A 81. ábrán látható a 4-es és 5-ös értékek növekedése, továbbá, hogy a 4 fős háztartásokban élők nem szavaztak negatív, 1-es vagy 2-es értékelésekre. A sokfős (5+ feletti) háztartásokat követően viszont az egyedül élők szavaztak másodikként a „rendkívül fontos” lehetőségre a legtöbben (67%), hiszen természetesen nekik is számít, hogy elérjék környezetük megbecsülését.

81. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a környezetében* – egy háztartásban élők száma

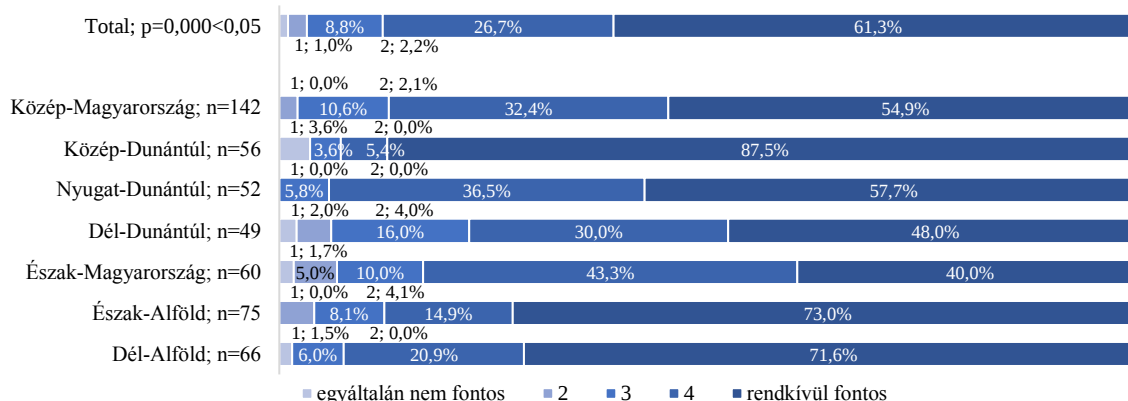

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Megállapítható a válaszadókról az is, hogy a Közép- és Nyugat-dunántúliak számára a legfontosabb ezen feléjük tanúsított viselkedés (a pozitív oldalt figyelve), de a fontosság erősségének szintjében nagy véleménykülönbségek érzékelhetők a különböző régiók lakosságát tekintve (82. ábra). Míg a Közép-Dunántúlon 87,5%-ban rendkívül fontos a

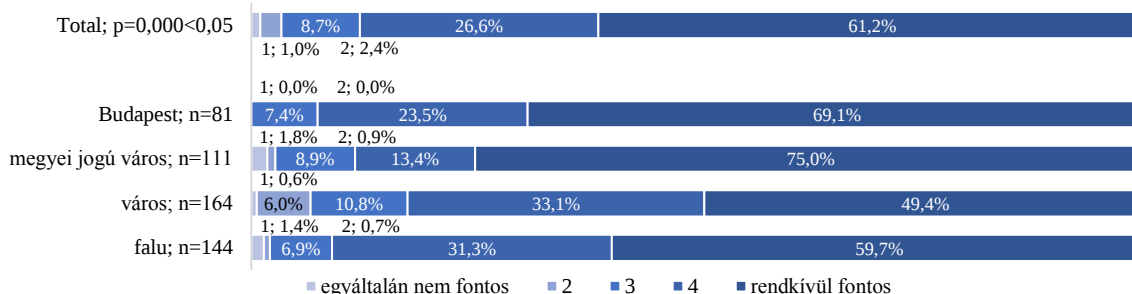
kifejezés, addig Észak-Magyarországon már csak 40%-ban jelölték az 5-ös értéket a skálán és a Dél-dunántúliak is csak 48%-ban választották a legmagasabb skálapontot. A 83. ábra emellett elárulja, hogy a megyei jogú városoknak lakói 75%-ban rendkívül fontosnak ítélik a megbecsültséget környezetükben, viszont, a tényezőt összességében vizsgálva, az a budapestiek számára a legfontosabb.

82. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *megbecsültség a környezetében – régió*

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

83. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező: *megbecsültség a környezetében – településtípus*

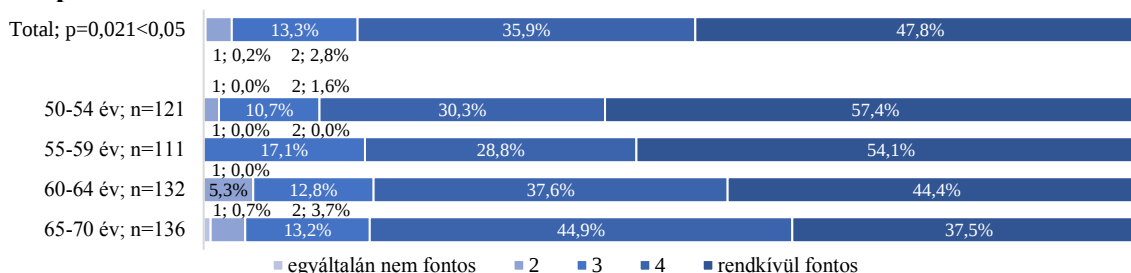
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Anyagi lehetőségek

A magyarországi lakosok életkorukat tekintve eléggé hasonlóan vélekednek az anyagiakról, de a kifejezés fontosságának visszaesését szemlélteti, hogy az életkor előrehaladtával csökken az 5-ös, „rendkívül fontos” jelölések száma (84. ábra), sőt a 65 év feletti korcsoportjában vannak olyan személyek, akik szerint „egyáltalán nem fontos” – bár csak elhanyagolható mértékben. Velük szemben viszont az 55-59 évesek közül senki nem jelölt meg 1-es és 2-es értékeléseket, ami mutathatja az életközépi válság idejében a pénz jelentőségének felértékelődését. A 85. ábra szemlélteti, hogy azok tartják legfontosabbnak az anyagiakat, akik 4 fős háztartásokban élnek

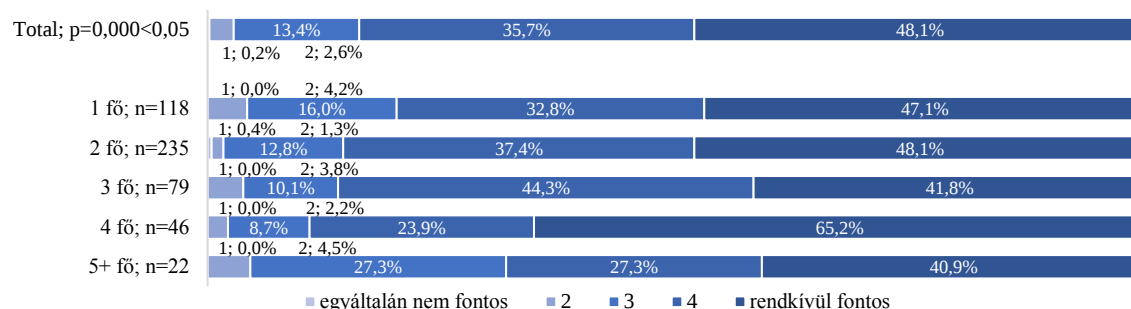
(65%-ban tartják rendkívül fontosnak) és hozzájuk képest, ahol 5-en vagy többen élnek együtt, már 20%-kal kevesebben jelölték rendkívül számottevőnek az anyagiakat. Munkakategóriát tekintve a vállalkozóknak/tulajdonosoknak a legfontosabb, őket követik a magánvállalkozásnál dolgozók, majd az állami cégek alkalmazottai (86. ábra).

84. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? anyagi lehetőségek – korcsoport

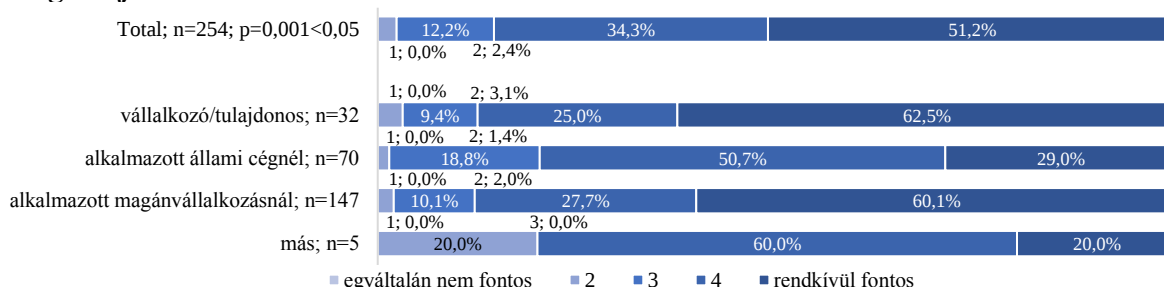
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyéltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

85. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? anyagi lehetőségek – egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyéltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

86. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? anyagi lehetőségek – munka kategóriája

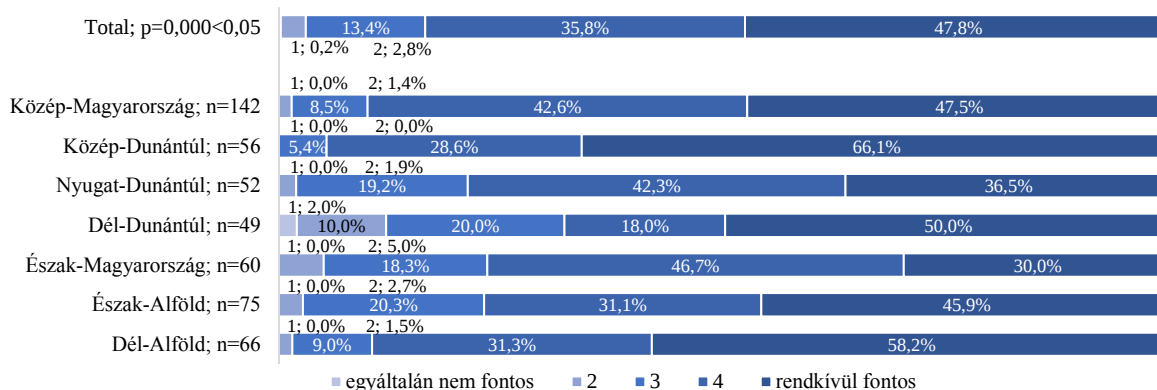

Forrás: saját szerkesztés; „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyéltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

A 87. ábráról leolvasható, hogy a Közép-dunántúliak a leganyagiasabbak, hiszen amellet, hogy nem adtak 1-es vagy 2-es értékelést, közel 95%-ban fontosnak ítélték a kifejezést. Legkevésbé

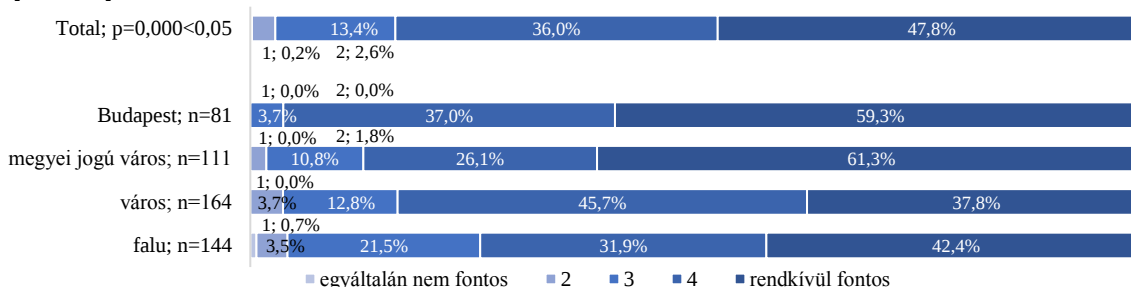
a Dél-dunántúli lakosok szavaztak pozitívan a többiekhez képest, és az Észak-alföldiek voksoltak a leginkább a semlegesnek tekinthető 3-as skálaértékre (20,3%). Az anyagiak leginkább a budapestieknek számítanak és a településméret csökkenésével ennek fontosság-érzete mérséklődik a válaszadókban (88. ábra). A 89. ábrán látható, hogy a legfontosabb az egészségeseknek az általuk elérhető anyagi lehetőségek, őket pedig azok követik, akiket egészségi állapotuk minden tekintetben korlátoz, ők nem is szavaztak a kifejezésre negatívan.

87. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *anyagi lehetőségek* – régió

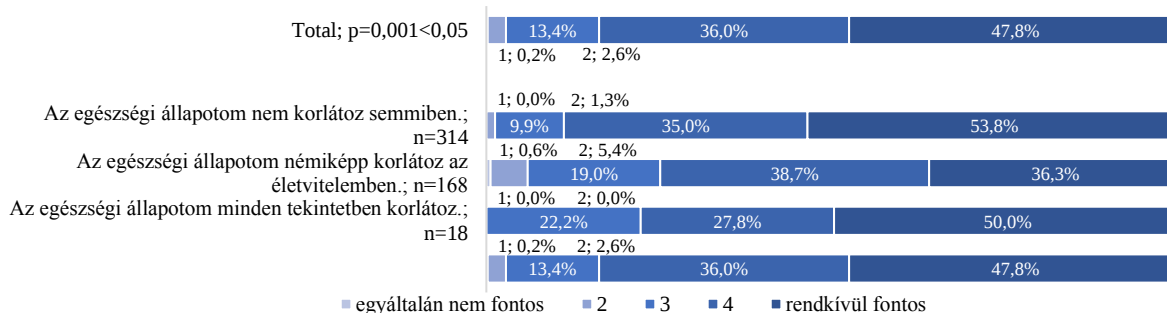
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

88. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *anyagi lehetőségek* – településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

89. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *anyagi lehetőségek* – egészségi állapot

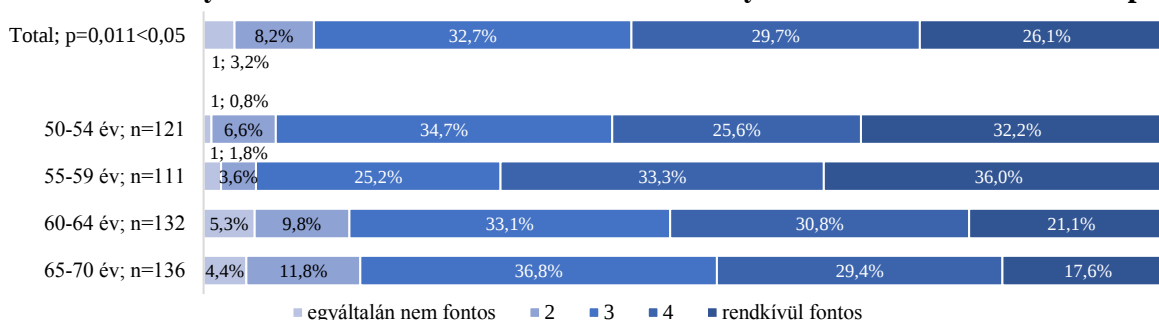

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Külső vonzerő

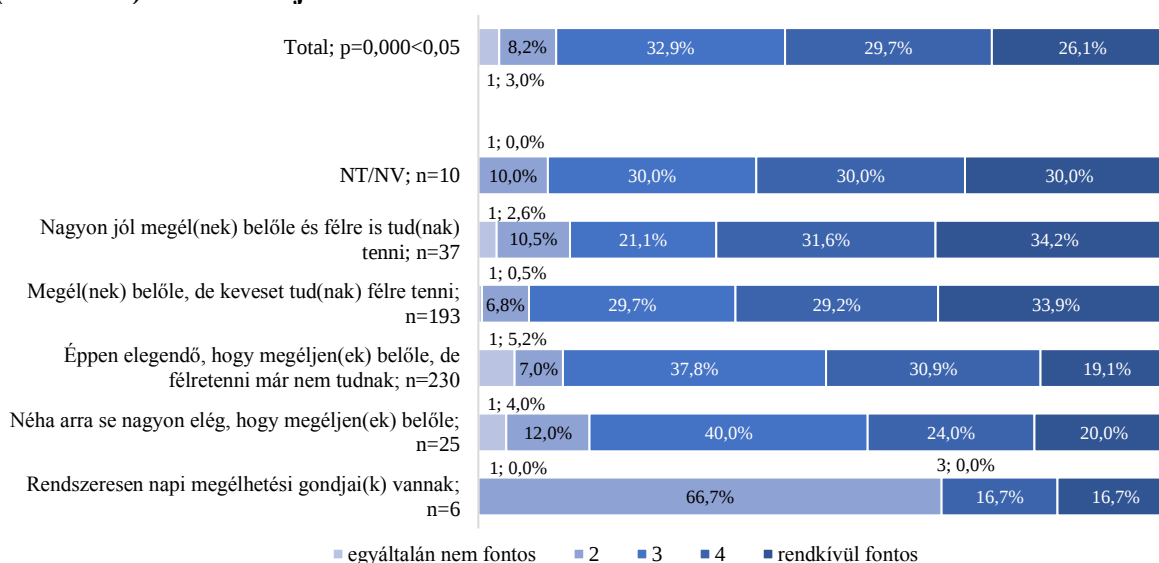
A 90. ábra arról tanúskodik, hogy minél fiatalabb az illető, annál fontosabb számára a külső vonzerő. A vizsgált korosztályban emellett pedig az 55-59 évesek számára a legfontosabb, akik élethelyzetükből adódóan (közelítve a nyugdíjhoz, de azt még „távolról szemlélve”) szeretnének fiatalabbnak tűnni, messzebbre tolni az „időskor” (60 éves kortól) kezdetét. Legkevésbé fontos ez a rendszeres napi megélhetési gondokkal küzdőknek, ők 66,7%-ban 2-es értékeléssel szavaztak, majd ezt követően a megélhetési szint növekedésével a kinézetre irányuló figyelem és igény fokozódik (91. ábra). Nem meglepő módon a vállalkozók és tulajdonosok azok, akik a leginkább figyelmet fordítanak a külső vonzerőre (37,5%-ban ötös választ jelöltek), őket pedig a magánvállalkozások alkalmazottai követik (92. ábra).

90. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező: *külső vonzerő* – korcsoport

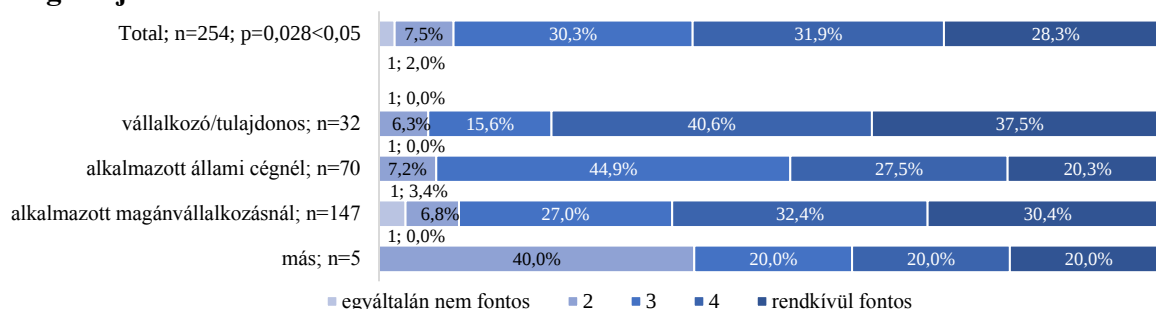
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

91. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *külső vonzerő* – a család (háztartás) havi nettó jövedelme

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

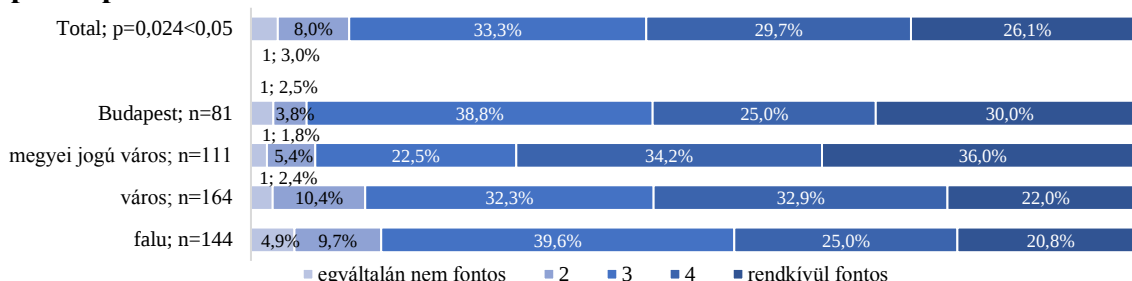
92. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *külső vonzerő – munka kategóriája*

Forrás: saját szerkesztés; „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

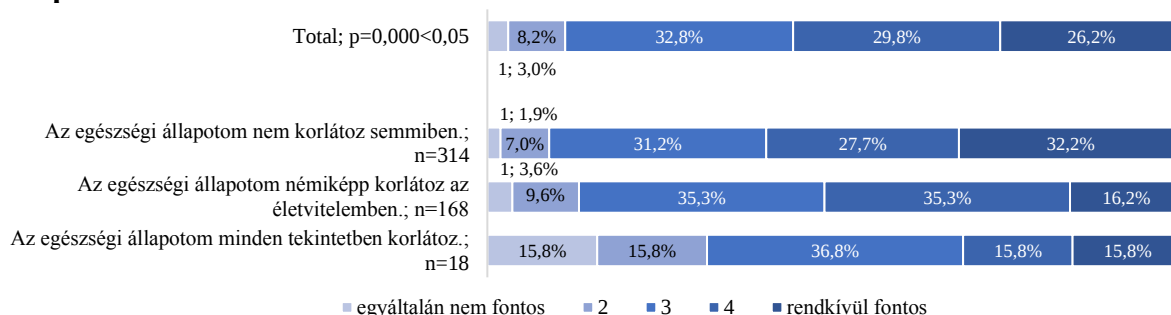
Külső vonzerő tekintetében a különböző régiók lakosai között nincsenek szignifikáns eltérések, viszont az eltérő típusú településeken élők között már van (93. ábra): összességében minél nagyobb lélekszámú településen él valaki, annál fontosabb számára a külseje, ezen belül pedig a megyei jogú városokban élők számára jelent a legtöbbet (36%-uknak rendkívül fontos). Hasonlóan viszonyulnak a kifejezéshez egészségi állapot tekintetében is a válaszadók – minél egészségesebb valaki, annál inkább jelenik meg nála a külső vonzerő jelentősége (94. ábra).

93. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *külső vonzerő – településtípus*

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

94. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *külső vonzerő – egészségi állapot*

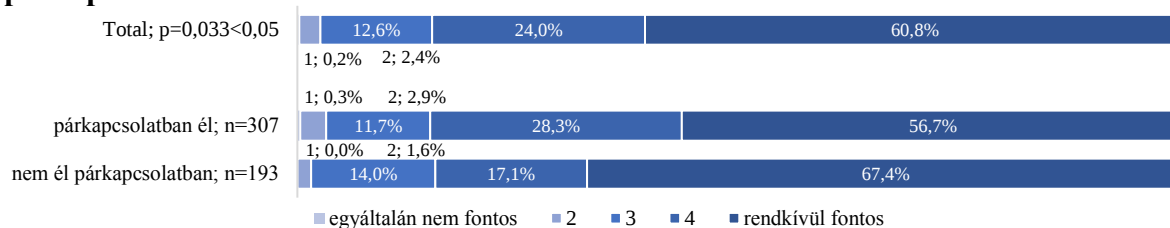

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Fizikai teljesítőképesség

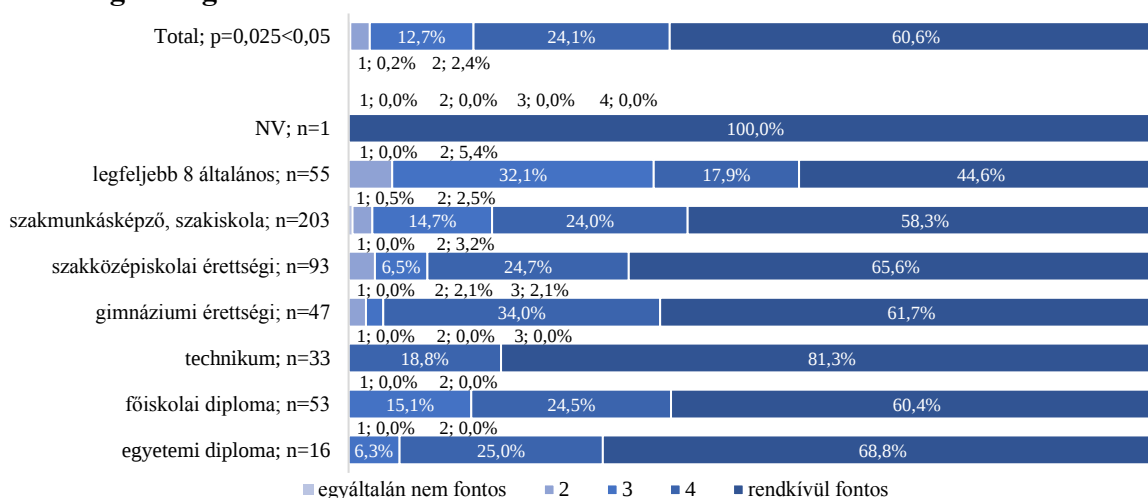
Nemek vagy életkor tekintetében nem adott szignifikáns eltéréseket a fizikai teljesítőképesség kifejezés fontossága, viszont az már számított, hogy az adott egyén párkapcsolatban él-e vagy sem. Az adatok azt mutatják, hogy azok számára fontosabb, akik egyedül vannak, hiszen kevesebb negatív értékelést adtak rá, valamint 67%-uk rendkívül jelentősnek érzi a kifejezést (95. ábra). A 96. ábráról ezen kívül leolvasható, hogy legfontosabb a technikumot végzetteknek (81%-ban 5-ös értékelést adtak), őket az egyetemi diplomások (69%) majd a szakközépiskolai érettségivel rendelkezők (66%) követik. A 97. ábra azt sugallja, hogy rendkívül fontosnak a 3 fős háztartásokban élők érzik a kifejezést (65%), ettől nem sokkal lemaradva az egyedül élők adtak 63%-os szavazati arányt az 5-ös skálapontra. A család (háztartás) havi nettó jövedelmét vizsgálva megállapítható, hogy legkevésbé azoknak számít, akiknek *néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle*, hiszen a többi kategóriához képest sokkal többen szavaztak negatív irányba (7,6%), valamint 35%-ban semleges válaszértéket adtak (98. ábra).

95. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? fizikai teljesítőképesség – párkapcsolat

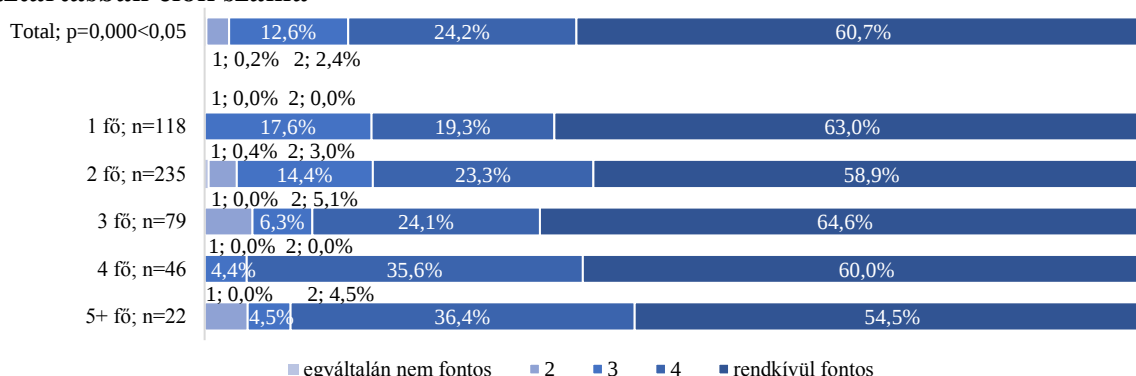
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

96. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? fizikai teljesítőképesség – iskolai végzettség

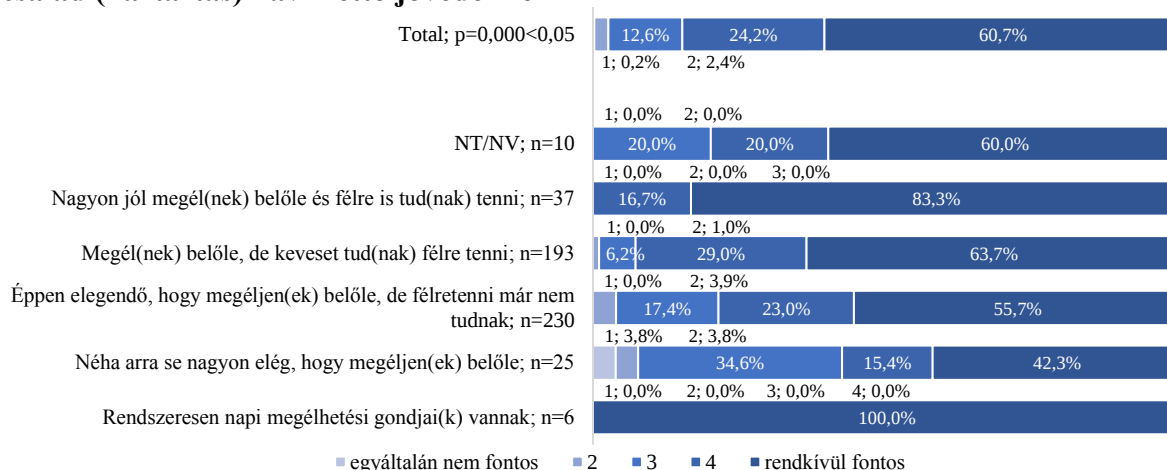
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

97. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? fizikai teljesítőképesség – egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

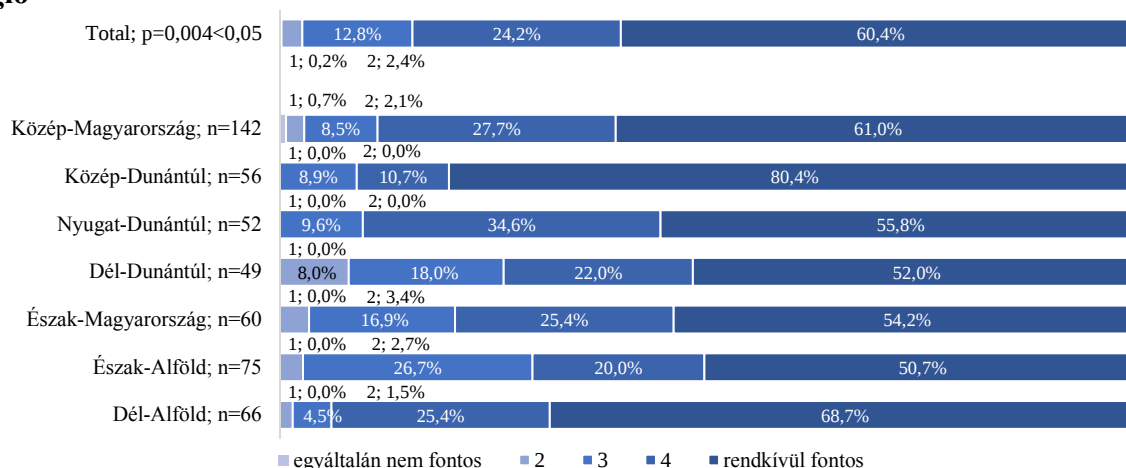
98. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? fizikai teljesítőképesség – a család (háztartás) havi nettó jövedelme

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

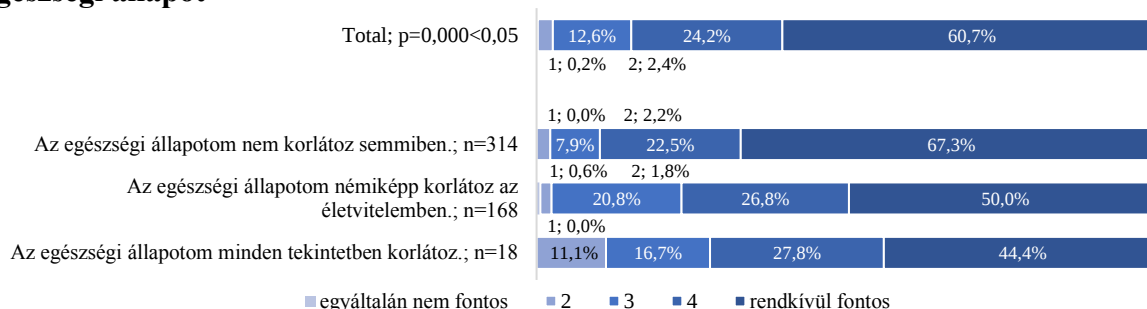
Magyarország régióit szemlélve látható (99. ábra), hogy a pozitív oldalt nézve (4-es és 5-ös értékelések) a Dél-alföldiek számára a legjelentősebb fizikai teljesítőképességük (94%), viszont a legnagyobb arányban ötös értékelést a Közép-Dunántúlról kaptunk (80%), emellett pedig a Közép- és Nyugat-dunántúliak egyáltalán nem adtak egyes és kettes értékeléseket a skálán. A 100-101. ábrák szemléltetik, hogy minél egészségesebb valaki, annál döntőbb számára a fizikai teljesítőképesség, emellett pedig, azok számára fontosabb, akik nem szednek gyógyszert (88%), szemben azokkal, akik sajnos rászorulnak egészségük érdekében a gyógyszerek szedésére (82%).

99. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *fizikai teljesítőképesség – régió*

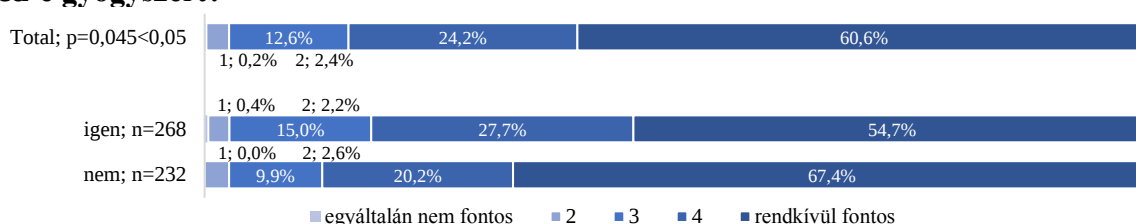
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

100. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *fizikai teljesítőképesség – egészségi állapot*

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

101. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *fizikai teljesítőképesség – szed-e gyógyszert?*

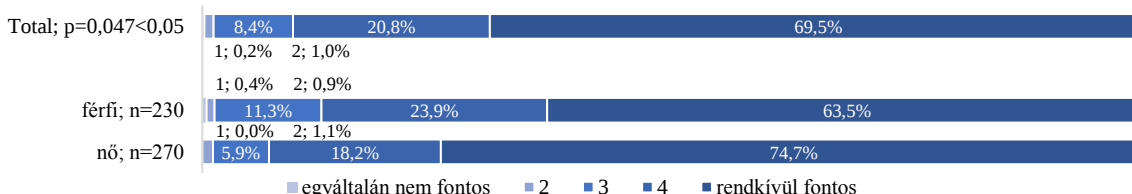
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Lelki egyensúly

Lelki egyensúlyunk megléte vagy hiánya az élet minden területén befolyásol minket, de az eredményekből az is megállapítható, hogy a nők számára ezen tényező jelentősebb (102. ábra). Az iskolázottság is hat a kifejezés értékelésére, hiszen technikumtól kezdve elég hasonlóan, pozitív túlsúllyal vélekednek a szóról, valamint szinte teljes mértékben eltűnnek a negatív,

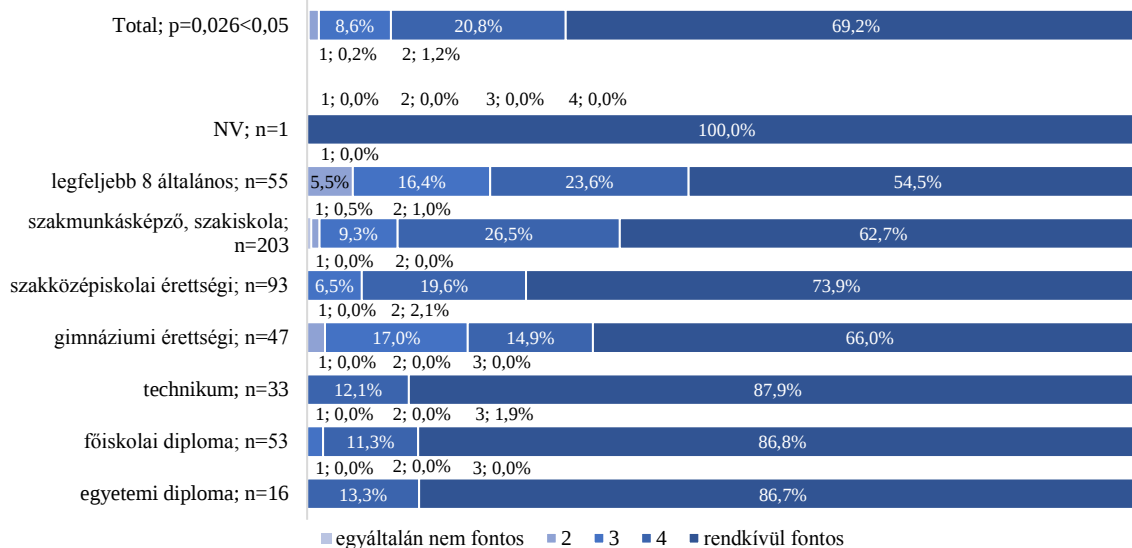
illetve semleges értékelések (103. ábra). Befolyásoló hatással bír az értékelésre az egyének kapcsolatrendszere is, mert a párkapcsolatban élők 3,4%-kal fontosabbnak érezték a kifejezést (a pozitív oldalt szemlélve); valamint a 2 fős háztartásokban élők érezték a legfontosabbnak a lelki egyensúlyt (104-105. ábrák), őket követően pedig a 3 főt magában foglaló családokban élők szavaztak rá leginkább 4-es vagy 5-ös értékelésekkel. A 106. ábra mutatja, hogy azok számára a legkevésbé fontos a lelki egyensúly, akiknek néha nem jut elég bevétel a megélhetésükhöz, viszont azt nem lehet kijelenteni, hogy a havi bevétel csökkenése egyenes arányban állna a lelki egyensúly fontosságának csökkenésével, mert a megélhetési gondokkal küzdők számára is igen fontos a tényező. Településtípus tekintetében a nagyobb településeken (megyei jogú városok, Budapest) fontosabb a tényező (107. ábra), ezzel szemben a kisebb városokban élőknek a legkevésbé fontos. Továbbá pedig megállapítható az is, hogy az egészségi állapot romlásával csökken a kifejezés fontosságának megítélése a válaszadó emberek körében (108. ábra).

102. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *lelki egyensúly* – nem

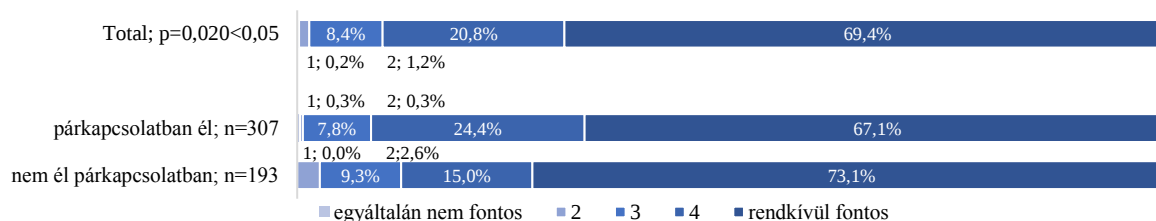
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

103. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? *lelki egyensúly* – iskolai végzettség

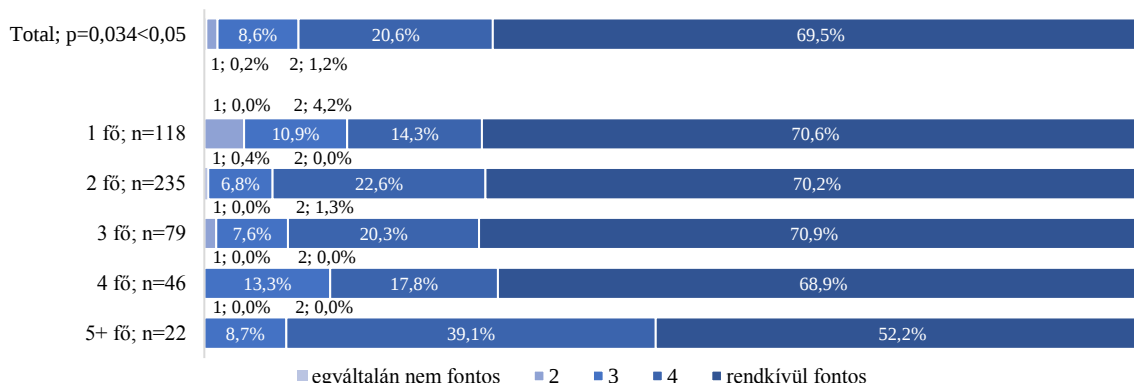
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

104. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? lelki egyensúly – párkapcsolat

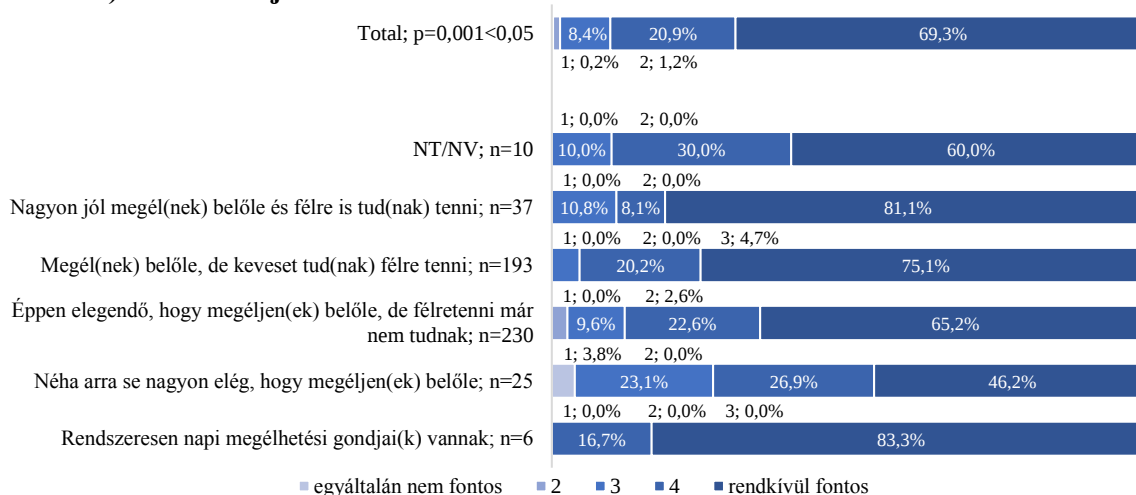
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

105. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? lelki egyensúly – egy háztartásban élők száma

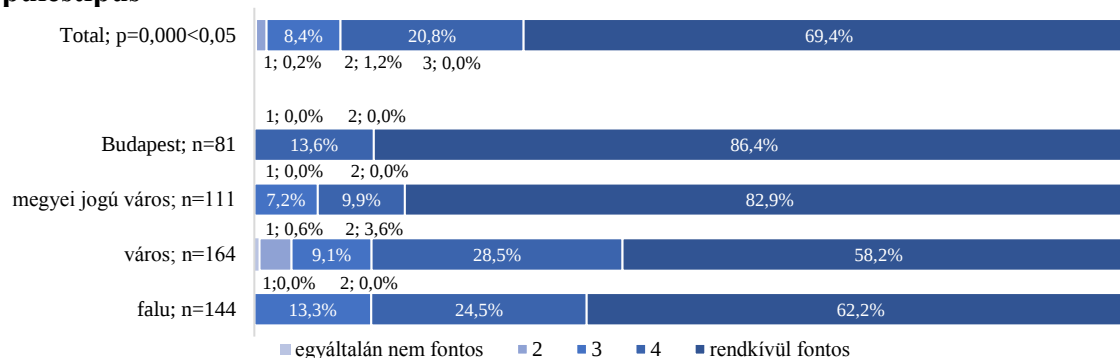
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

106. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? lelki egyensúly – a család (háztartás) havi nettó jövedelme

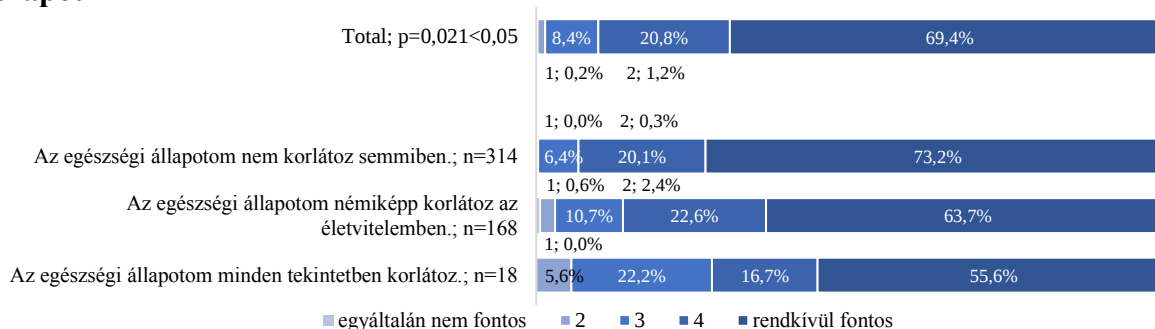
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

107. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? lelki egyensúly – településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

108. ábra: Mennyire fontos az Ön számára az alábbi tényező? lelki egyensúly – egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, egyáltalán nem fontos, az 5 pedig, hogy rendkívül fontos!”

Tényezőkkel való elégedettség jelenleg és 10 éve

Az alábbiakban az eddig elemzett 8 tényező közül a fizikai teljesítőképesség és a lelki egyensúly mentén szemléltetjük a demográfiai háttérelmzéseket a velük kapcsolatos jelenlegi, valamint a 10 évvel ezelőtti elégedettség függvényében. Mélyebb elemzéseket, valamint a többi tényező elemzését további publikációkban közlünk. Amennyiben mindkét időszakra – tehát a jelenlegi és 10 évvel ezelőtti elégedettség kapcsán is szignifikáns eredményt kaptunk (Chi-négyzet próba alapján), egy ábrán jelentettük meg a demográfiai kategóriákat, egyéb esetben külön bontottuk a jelenlegi (kék színnel jelölt) és a 10 évvel ezelőttiére vonatkozókat (zöld színnel jelölt).

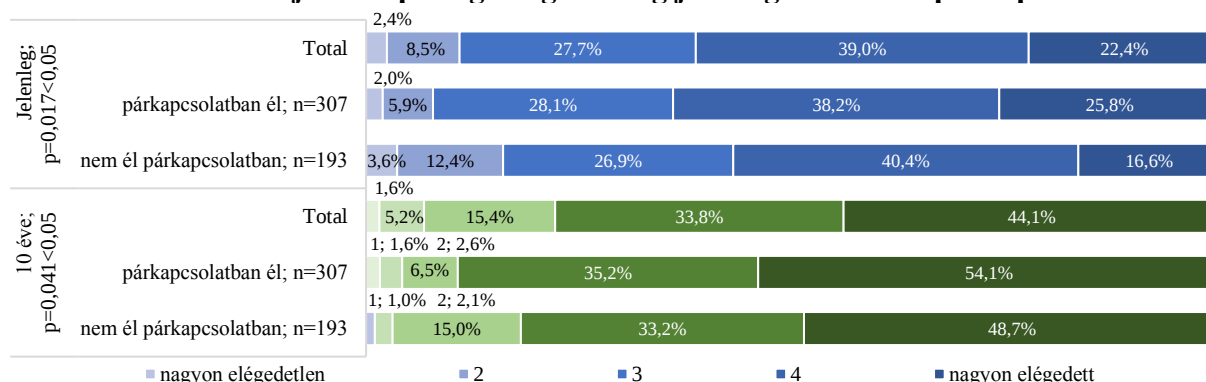
Összességében azonban – mind a 8 tényező kapcsán – megállapítható volt, hogy az emberek elégedettebbek voltak a kifejezésekkel a 10 évvel ezelőtti életükre vonatkozóan, mint manapság.

Fizikai teljesítőképesség

Fizikai teljesítőképesség kapcsán *mindkét időszakra* vonatkozóan szignifikáns eltérést kaptunk párkapcsolat (109. ábra), a család havi nettó jövedelme (110. ábra), gazdasági aktivitás (111. ábra), egészségi állapot és az ennek megőrzése érdekében szedett gyógyszer alapján (112. ábra). A *jelenlegi* időszakra vonatkozóan pedig a 113. ábra szemlélteti, hogy korcsoportok, iskolai végzettség és az egyedüllét oka kapcsán mennyire elégedettek a válaszadók fizikai teljesítőképességükkel. A *10 évvel ezelőtti időszak* elégedettségére vonatkozóan az unokák száma, az egy háztartásban élők száma, régió és településtípus kapcsán mutathattunk ki eltéréseket (114. ábra).

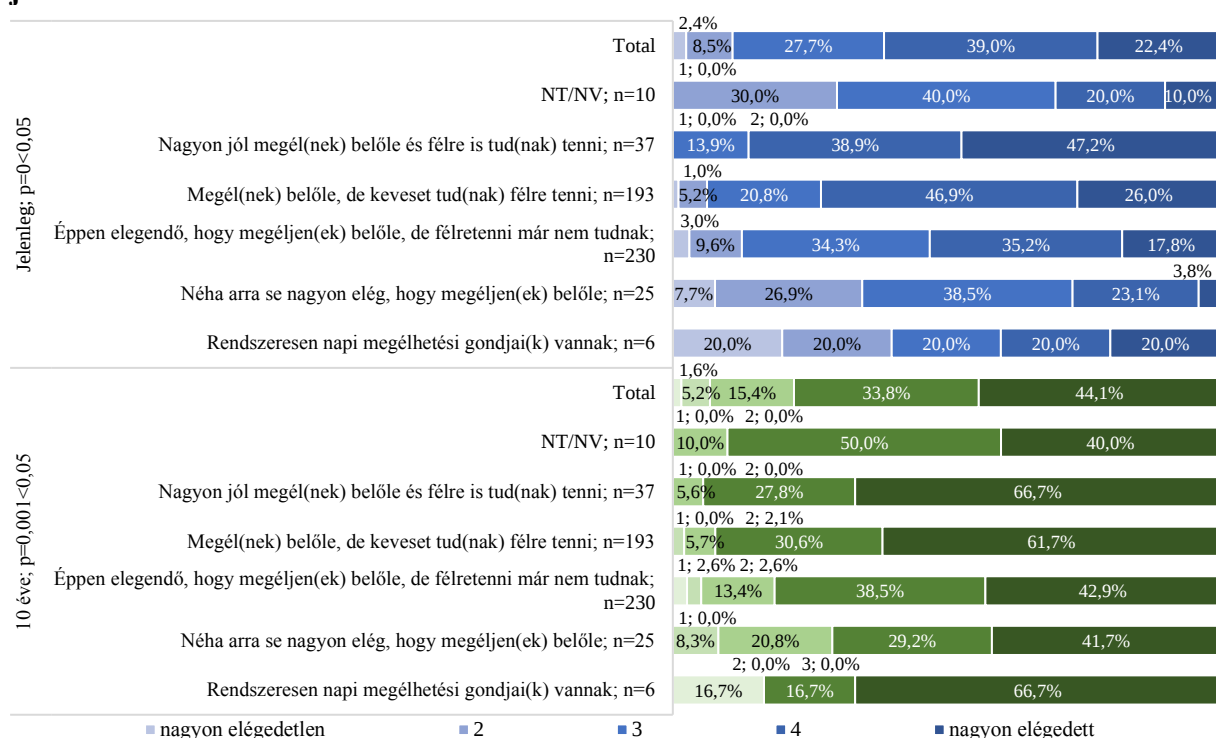
Átlag felett elégedettek a párkapcsolatban élők és a jó megélhetési lehetőségeknek örvendő (bár ők jelentősen boldogabbak voltak 10 éve), az aktív fizikai dolgozók, a háztartásbeli személyek, valamint a jó egészségi állapotúak vallották magukat jelenlegi életükre vonatkozóan. Emellett jelenlegi fizikai teljesítőképességükkel főképp a fiatalabb korcsoportok és a magasabb végzettségűek elégedettebbek. 10 évvel ezelőtre visszatekintve viszont, az akkori teljesítőképességük kapcsán a Közép-dunántúliak, a budapestiek, valamint azok, akiknek több unokájuk is van az átlaghoz képest elégedettebbek voltak.

109. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve - párkapcsolat

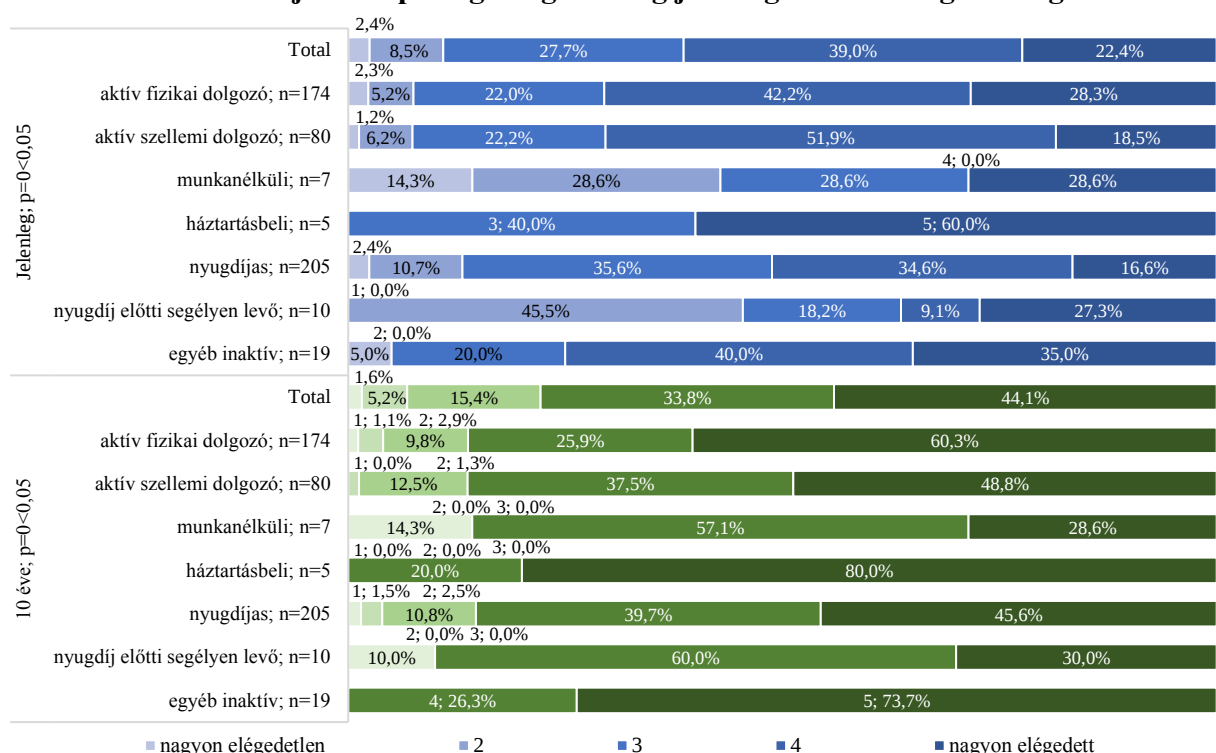
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

110. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – a család havi nettó jövedelme

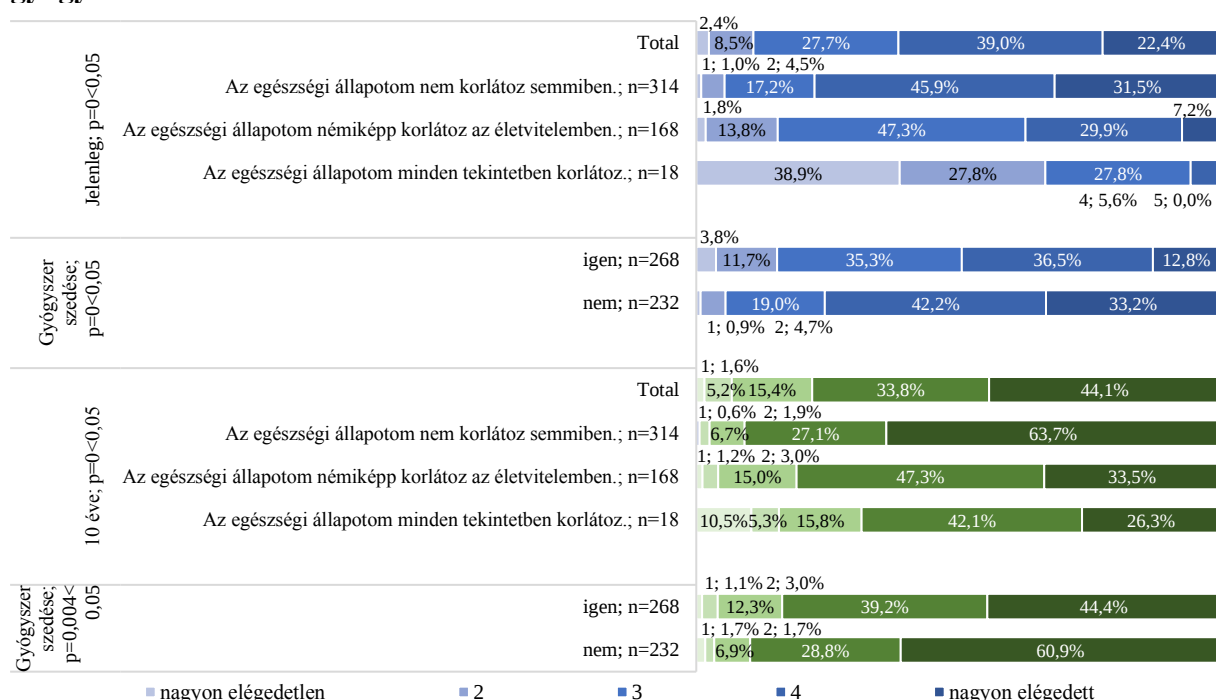
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

111. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – gazdasági aktivitás

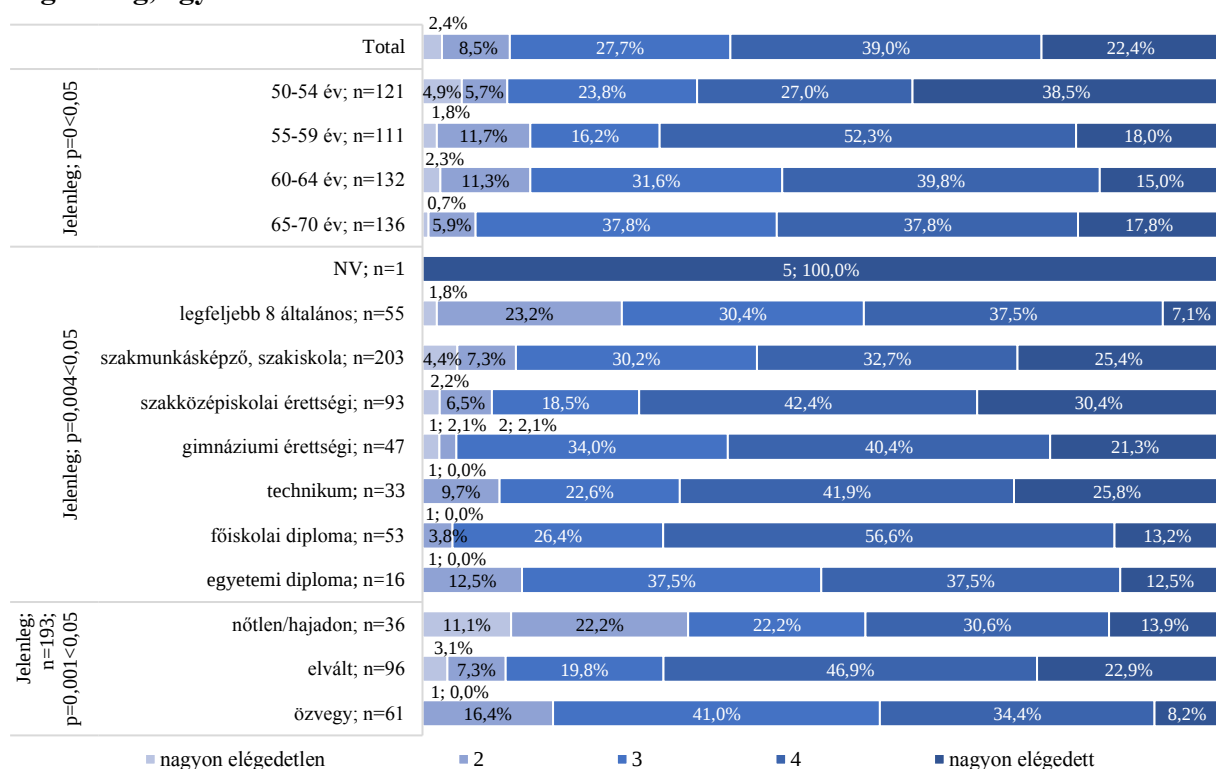
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

112. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg és 10 éve – egészségi állapot és gyógyszer szedése

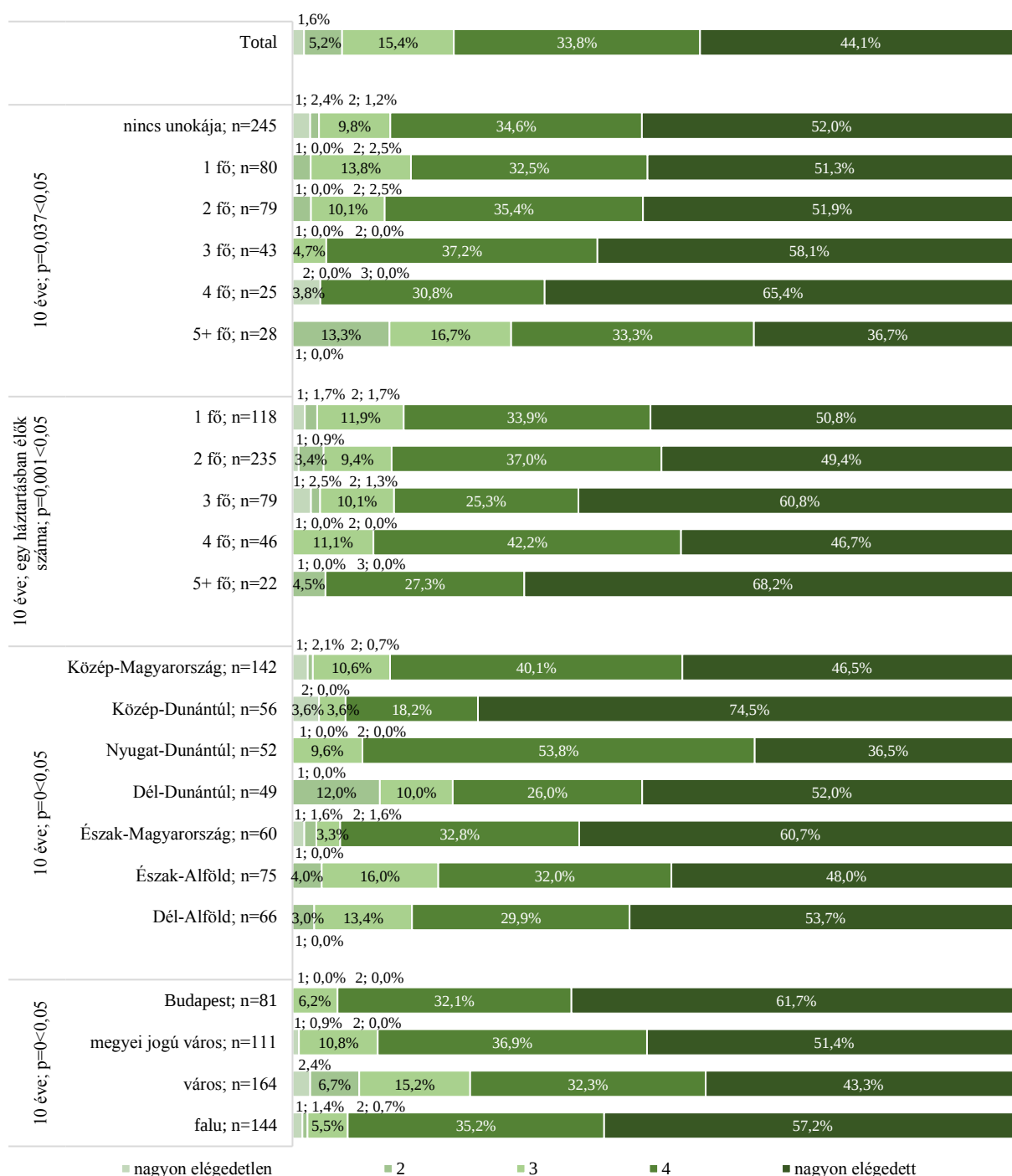
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

113. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség jelenleg – korcsoportok, iskolai végzettség, egyedüllét oka

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen, az 5 pedig, hogy nagyon elégedett.”

114. ábra: Fizikai teljesítőképesség- elégedettség 10 éve – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma, régió, településtípus

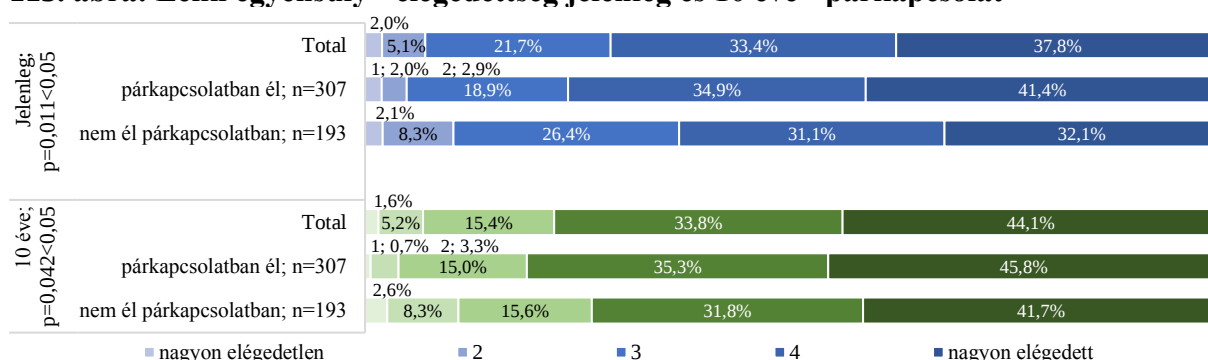
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen volt, az 5 pedig, hogy nagyon elégedett volt.”

Lelki egyensúly

Lelki egyensúly kapcsán *mindkét időszakra* vonatkozóan szignifikáns eltérést kaptunk párkapcsolat (115. ábra), régió (116. ábra), településtípus (117. ábra), egyézségi állapot és az ennek megőrzése érdekében szedett gyógyszer (118. ábra) alapján. A *jelenlegi* időszakra

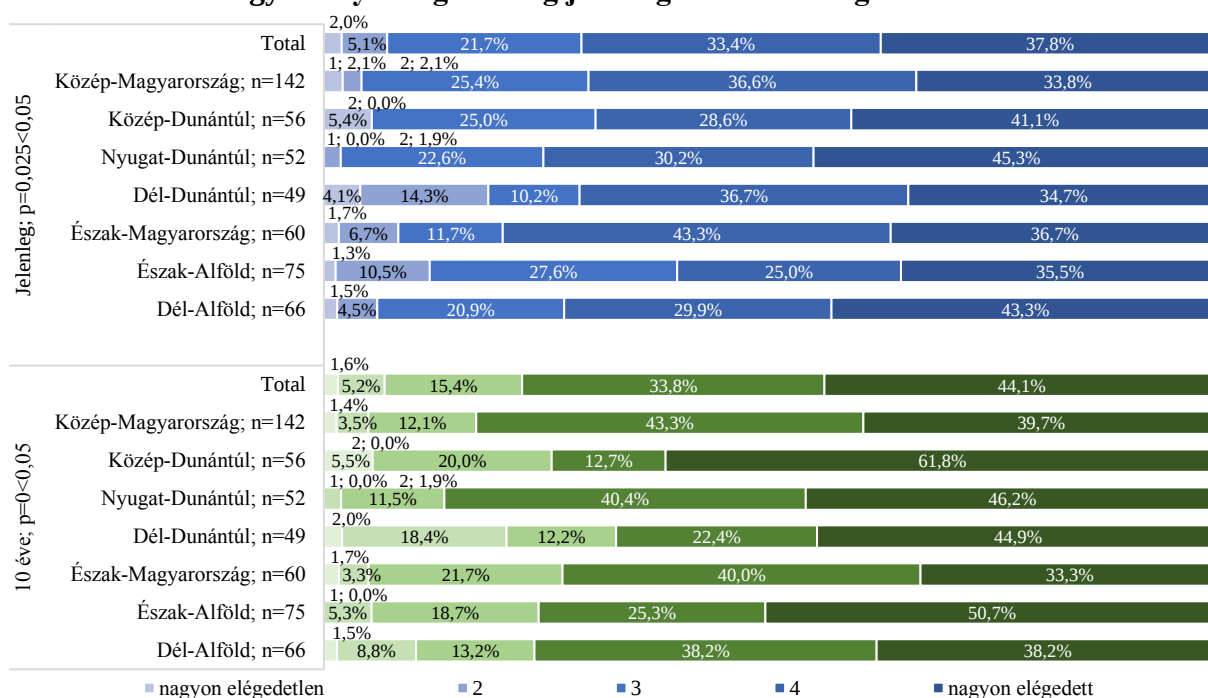
vonatkozóan pedig a 119. ábra szemlélteti, hogy gazdasági aktivitás és a család havi nettó jövedelme kapcsán mennyire elégedettek a válaszadók. Megállapítható, hogy elégedettebbek lelki egyensúlyukkal a párkapcsolatban élők. A megyei jogú városok lakói esetében és az egészségi állapot romlásával, valamint a gyógyszer-igénnyel együtt romlik az elégedettség mértéke. 10 éves viszonylatban szemlélve a Közép-dunántúliak lelki egyensúlyukkal kapcsolatos elégedettsége 20%-kal romlott (5-ös értékelést nézve). Jelenleg a legelégedettebbeknek számítanak e téren a jó megélhetésnek örvendő (67,6%) és a háztartásbeliek (60%).

115. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - párkapcsolat

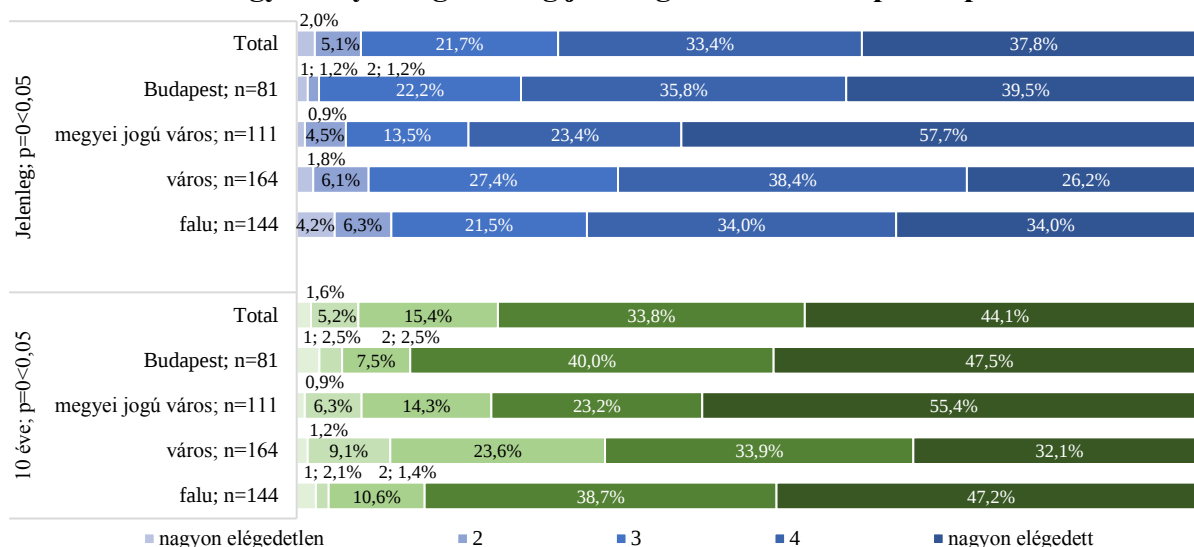
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

116. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - régió

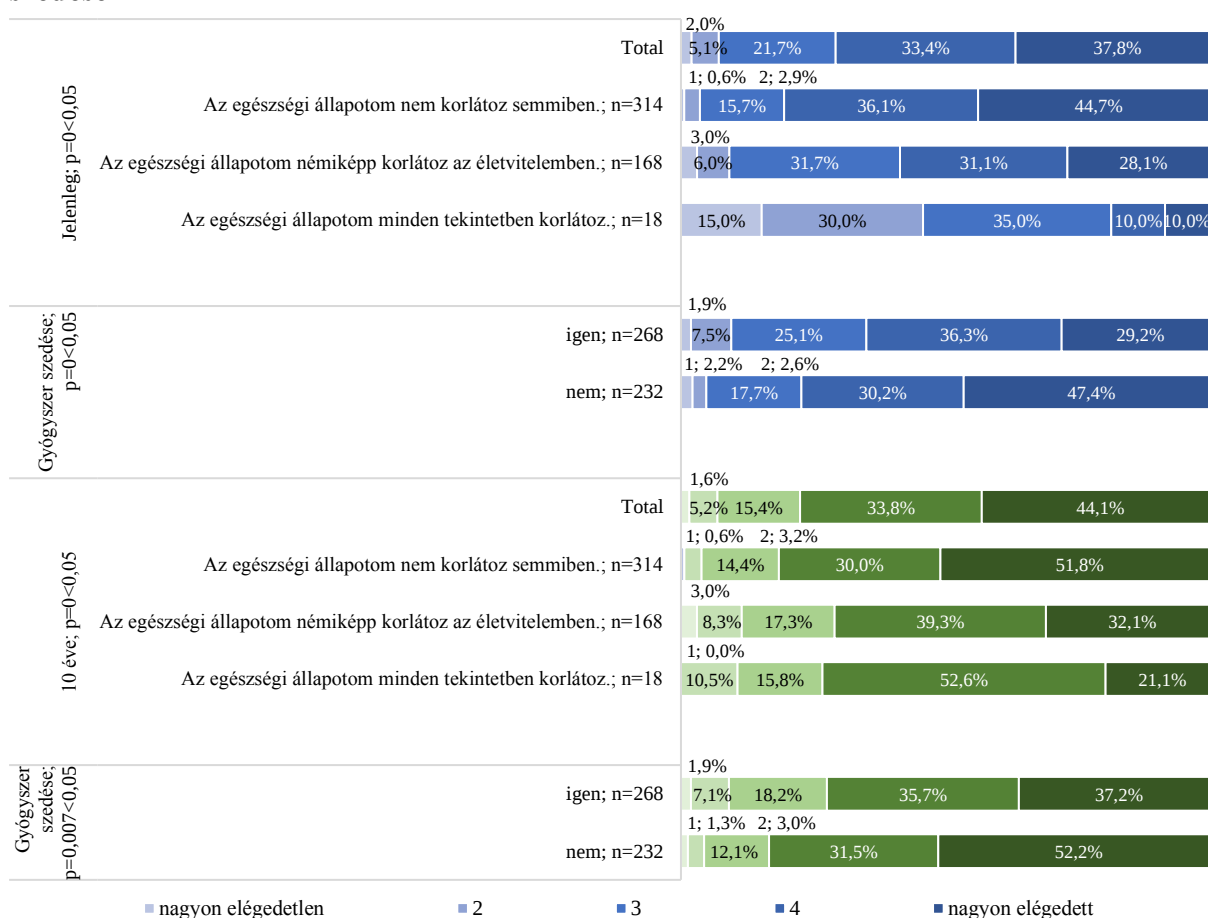
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

117. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve - településtípus

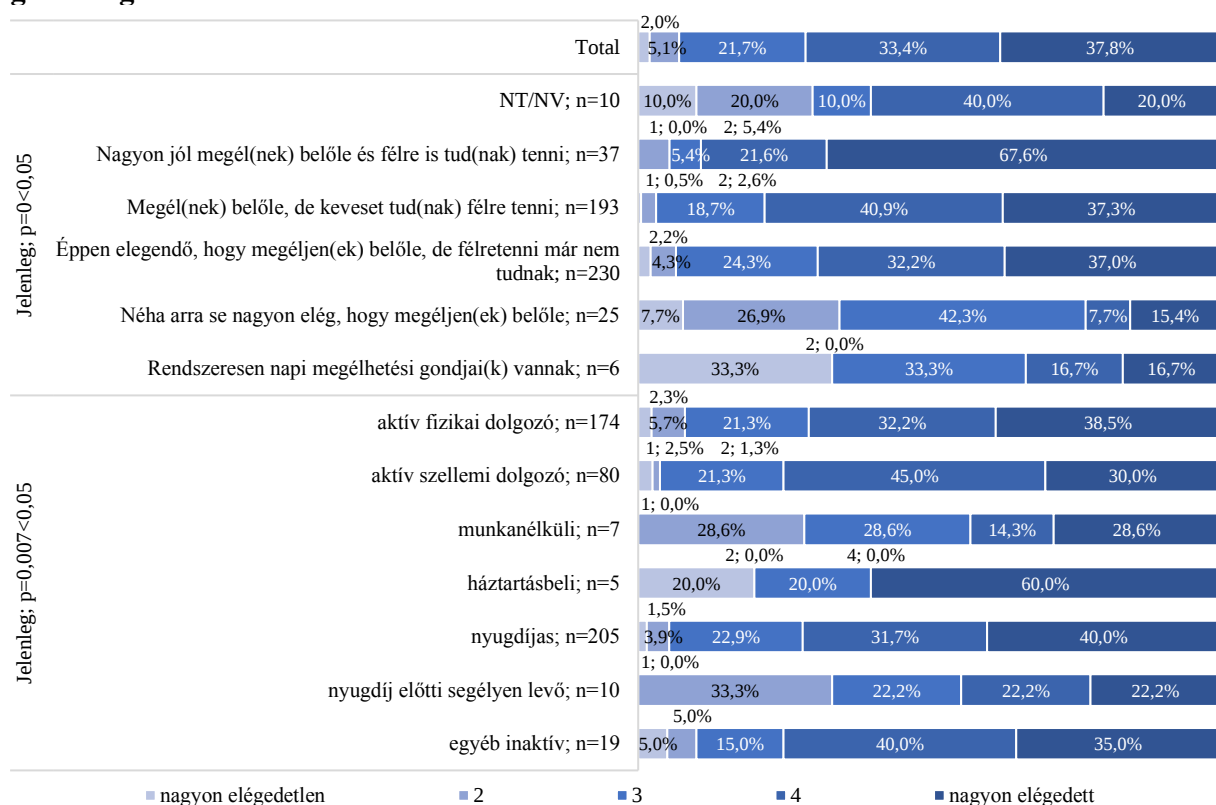
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

118. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg és 10 éve – egészségi állapot és gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi, illetve 10 évvel ezelőtti helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen (volt), az 5 pedig, hogy nagyon elégedett (volt).”

119. ábra: Lelki egyensúly - elégedettség jelenleg – a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

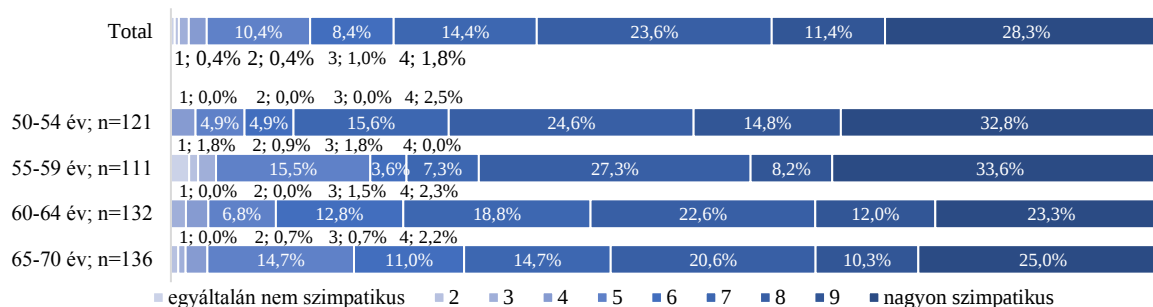
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire elégedett saját jelenlegi helyzetével az alábbi tényezők alapján? Véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, nagyon elégedetlen, az 5 pedig, hogy nagyon elégedett.”

Szavak szimpátiája

Szimpatizálás életkori bontásban

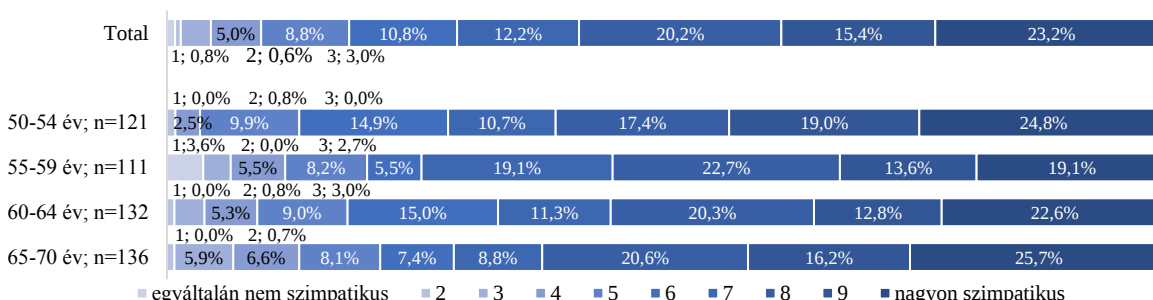
A válaszadók közel 40%-ban táplálnak nagyon pozitív érzéseket (9,10-es skálaértékek) a *siker* szó irányában és ez főleg az 50-es éveiben járókra igaz, a későbbiekben kissé csökken a szimpatizálás mértéke (120. ábra). Mérsékeltebben gondolkodnak a *fenntarthatóság* kapcsán, ami átlag felett kedvelt a korai ötvenes, illetve késői hatvanas éveikben járók körében (121. ábra). *Kaland* szempontjából már csak 26%-ban adtak nagyon pozitív (9,10-es válaszokat) és szintén a fiatalabbak számára rokonszenvesebb a kifejezés (122. ábra). A *gyors* szó már nagyobb arányban vált ki negatív vagy semleges érzelmeket és ez a tendencia az életkor előrehaladtával növekszik (123. ábra). Érzékelhető némi ellenérzés a *virtuális világ* kapcsán is az idősebbek (60 év felettiek) körében, mert a pozitív oldali szavazatok (6-10-es skálaértékek) aránya nem éri el az 50%-ot (124. ábra). Nem olyan borúlátók az *öreg* kifejezés hallatán a válaszadók, átlagosan 54%-ban vélekednek róla pozitívan, és az 50-54 évesek, valamint a 65-70 évesek átlag felett szavaztak 10-es, nagyon szimpatikus értékeléssel (125. ábra). Végezetül új *dolgok* terén a fiatalabb korcsoportok mutattak erősebb szimpátiát (126. ábra).

120. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *siker* – korcsoportok

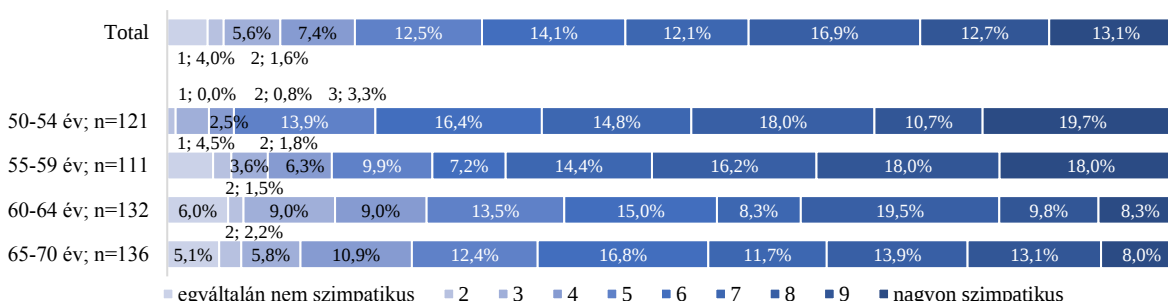
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,011<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

121. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *fenntarthatóság* – korcsoportok

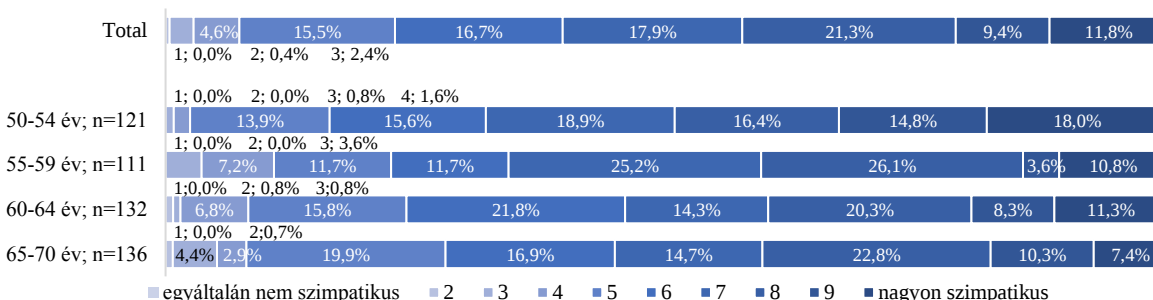
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,023<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

122. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *kaland* – korcsoportok

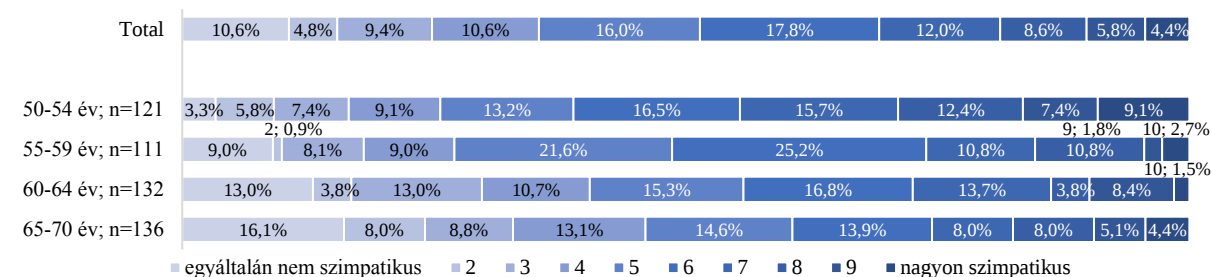
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,019<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

123. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *gyors* – korcsoportok

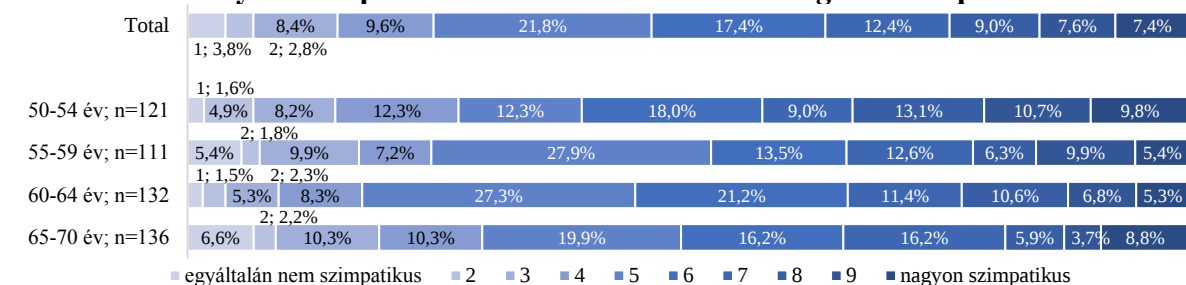
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,011<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

124. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *virtuális világ* – korcsoportok

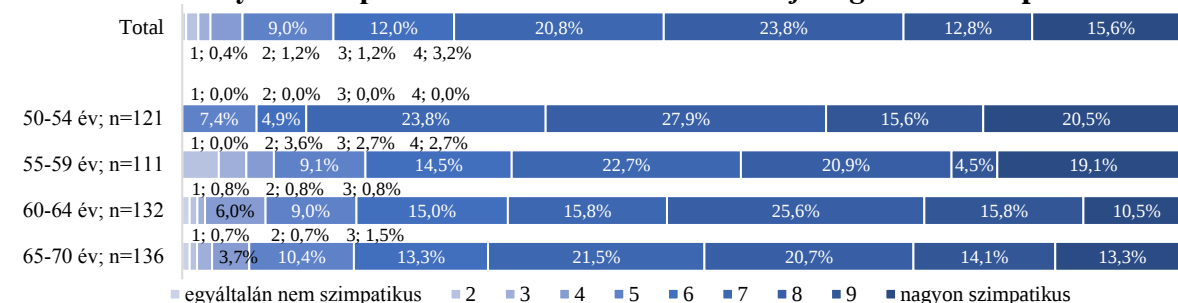
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,002<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

125. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *öreg* – korcsoportok

Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,043<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

126. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *új dolgok* – korcsoportok

Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,015<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

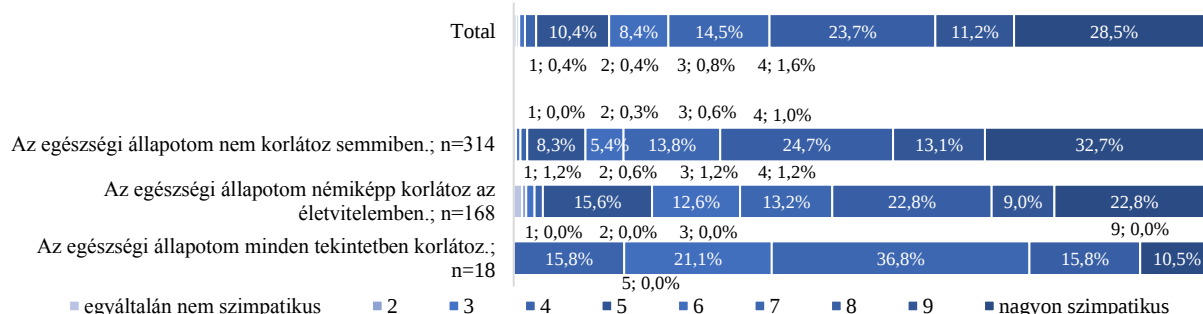
Szimpatizálás egészségi állapot bontásában

Az egészségi állapot szinte minden téren befolyásolja az emberek gondolkodását, érzelmvilágát, így nem meglepő, hogy majdnem minden kifejezés kapcsán szignifikáns eltéréseket kaphattunk. Összességében azonban megállapítható, hogy minél egészségesebb valaki, annál pozitívabban szemléli maga körül a világot.

Átlag felett vélekedtek pozitívan a *siker* kapcsán az egészségesek, de nagyon szimpatikus, 10-es választ ők is csak 33%-ban adtak (127. ábra). *Fenntarthatóság* szempontjából 82%-ban 6-os vagy feletti értékelést kaptunk vissza (128. ábra) és hasonlóan szimpatikus számukra a *helyi* kifejezés is (129. ábra). Utóbbi esetében átlag felett válaszoltak 10-es értékkel azok, akiket

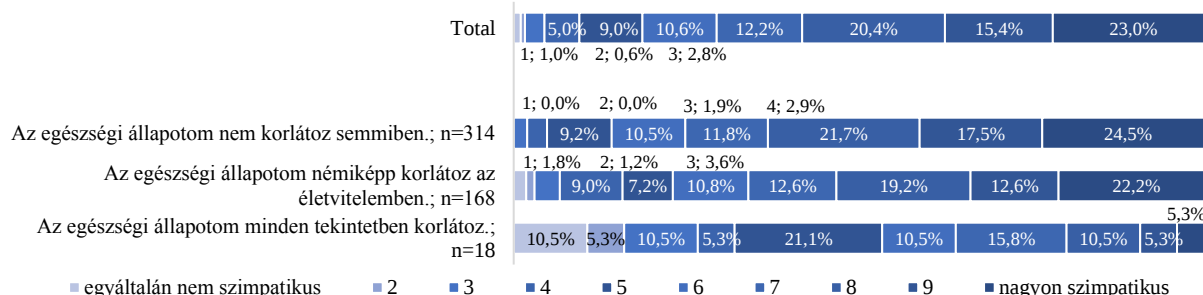
egészségi állapotuk némiképp korlátoz. Az *én* kifejezéssel kapcsolatban legsemlegesebben azok gondolkodtak, akiket egészségi állapotuk mindenben korlátoz (130. ábra), míg a *szépség* hallatán a betegek esetén átlag alatti szimpátiát lehet érzékelni (131. ábra). Hozzá kell tenni azonban, hogy azok, akiket egészségi állapotuk mindenben korlátoz, egyáltalán nem szavaztak 1-3-as skálaértékekkel a szó hallatán. A *kaland* szónál nem csak az egészségi állapot javulása befolyásol pozitívan, hanem az is, ha az illetőnek nincs szüksége gyógyszerre egészségének megőrzése érdekében (132-133. ábrák).

127. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *siker* – egészségi állapot

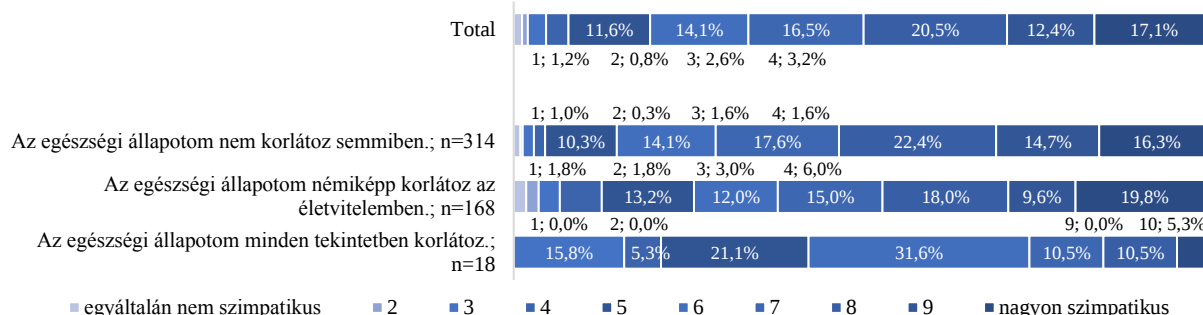
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,000<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

128. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *fenntarthatóság* – egészségi állapot

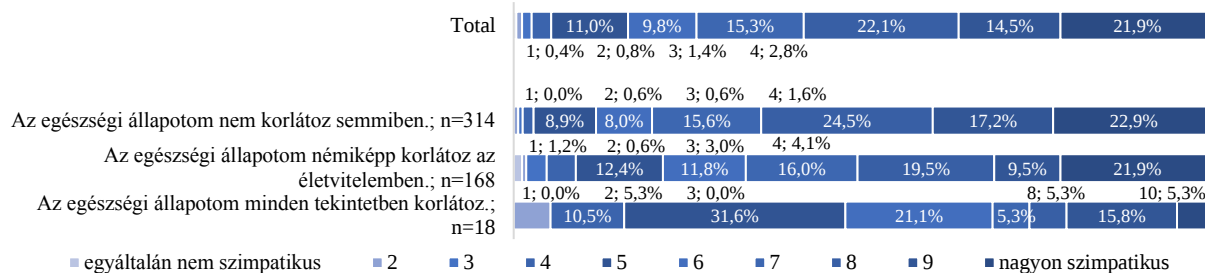
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,000<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

129. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *helyi* – egészségi állapot

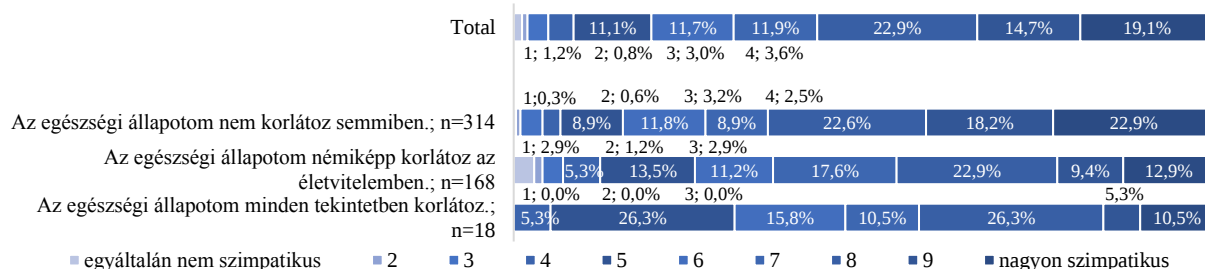
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,001<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

130. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *én* – egészségi állapot

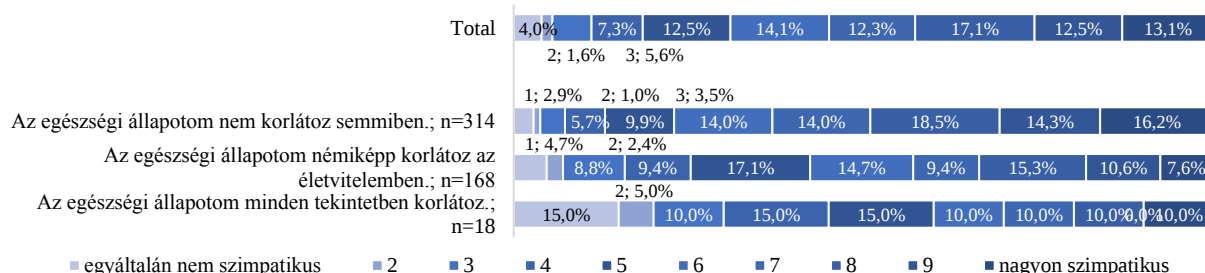
Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,000<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

131. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *szépség* – egészségi állapot

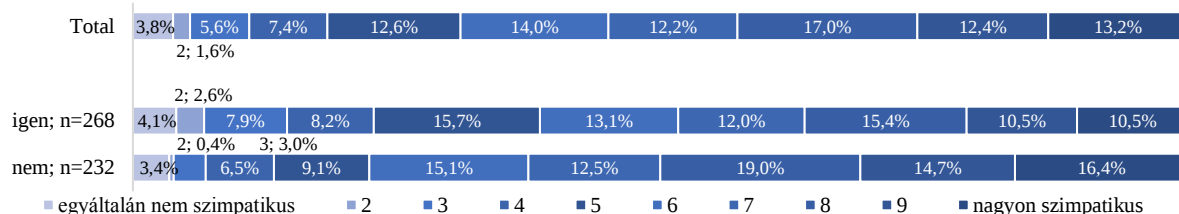
Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,005<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

132. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *kaland* – egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,003<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

133. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *kaland* – gyógyszer szedése

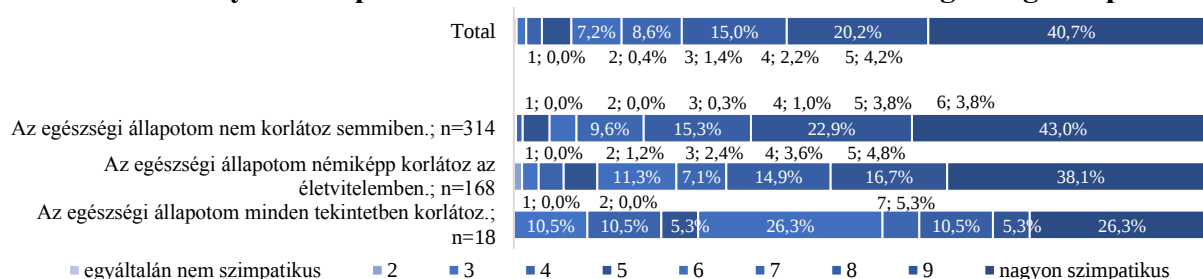

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,016<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

A természet kapcsán a válaszadók 41%-ban voksoltak a nagyon szimpatikus (10-es) lehetőségre. Legnagyobb eltérést a 9-es skálaérték szavazatai kapcsán láthatunk, mely átlagosan 20%-ot kapott, viszont az igen nehéz egészségi állapottal küzdők csak 5%-ban

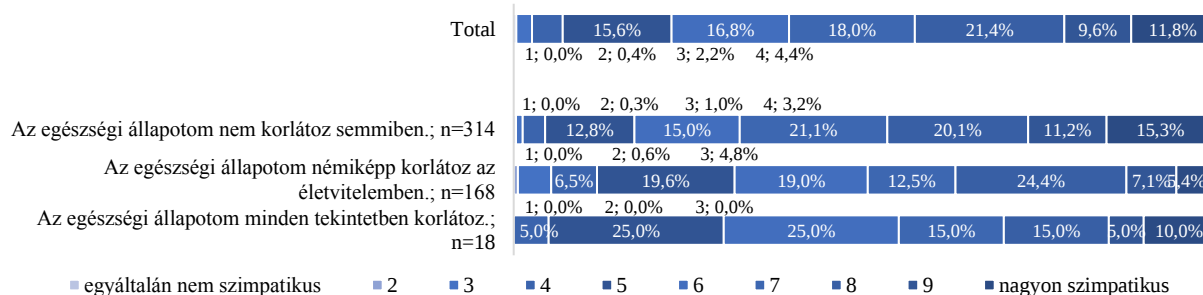
választották ezt a skálaértéket (134. ábrák). Nem olyan kedvező a kép a *gyors* kifejezés kapcsán, mely esetében átlagosan csak 12%-ban szavaztak a legmagasabb értékkel (135. ábrák) és az egészségi állapotukban némiképp korlátozottak csak 5%-ban. Szinte elhanyagolható mértékű negatív szavazatokat kapott az *élmény* kifejezés (136. ábrák). Ezt követően a 137. ábrán látható, hogy a *technika* ugyan kevésbé népszerű, de a legegészségesebbek közel 20%-ban nagyon szimpatikusként vélekednek róla. A *biztonság* az egyik legrokonszenvesebb szó a válaszadóink számára, így nem véletlen, hogy még a legbetegebbek is több mint 45%-ban voksoltak a 10-es, szélső skálapontra (138. ábra).

134. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *természet* – egészségi állapot

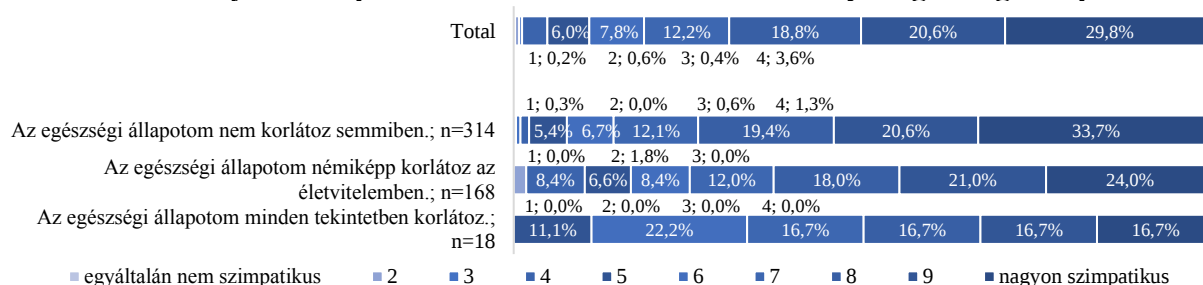
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,000<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

135. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *gyors* – egészségi állapot

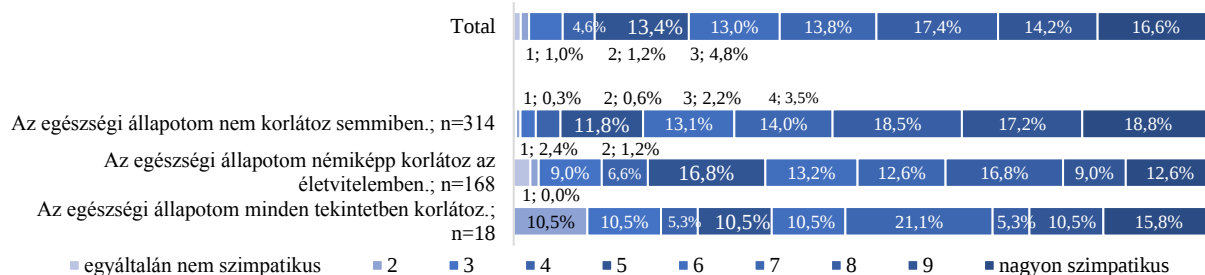
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,004<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

136. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *élmény* – egészségi állapot

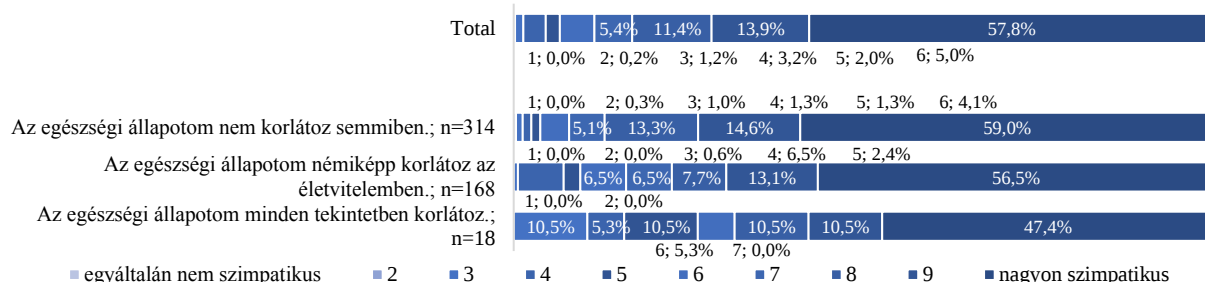
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,009<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

137. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *technika* – egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,000<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

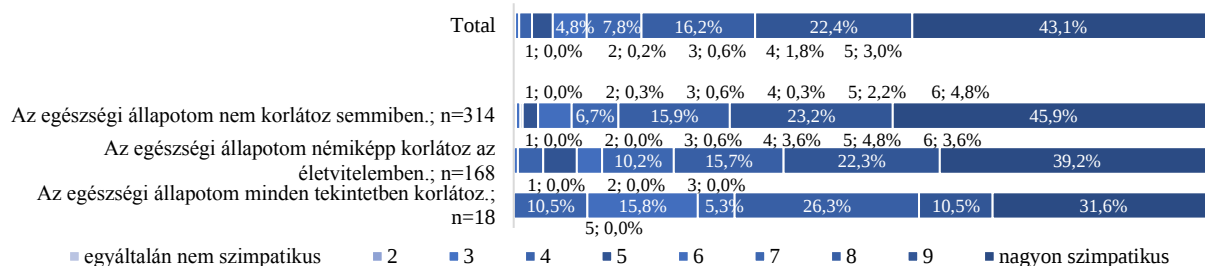
138. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *biztonság* – egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,001<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

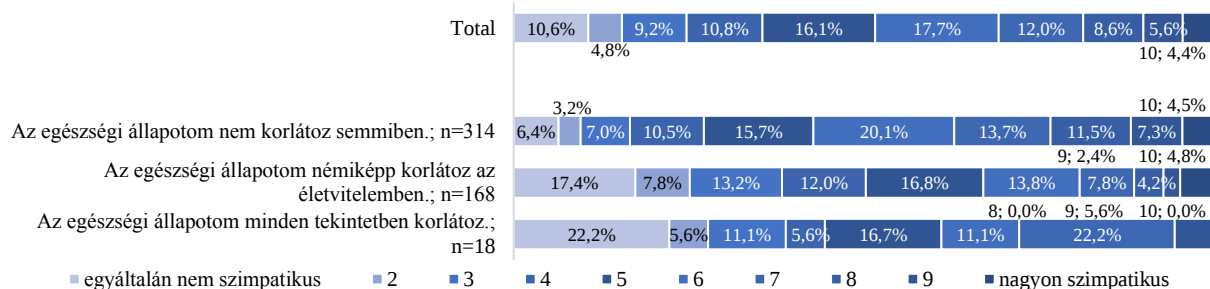
A 139. ábra mutatja, hogy a *felelősség* mindenkiből nagyon szimpatikus érzéseket vált ki, hiszen a legnehezebb egészségi körülmények között élők is közel 90%-ban adtak 6-os feletti válaszokat. Kevésbé éreztek pozitívan a válaszadók a *virtuális világ* tekintetében, hiszen átlagosan 11%-ban szavaztak 1-essel, míg a legbetegebbek esetében 22%-ban egyáltalán nem találták szimpatikusnak a szót (140. ábra). Az *egészség* kifejezés átlagosan 63%-ban kapott „nagyon szimpatikus” értékelést, de érezhető a legbetegebbek ellenérzése, hiszen ők már csak 32%-ban szavaztak a szó kapcsán 10-essel (141. ábra). A *teljesítmény* szó hallatán azok, akiket egészségi állapotuk semmiben sem korlátoz 40%-ban éreztek 10-es szintű rokonszenvet, míg hozzájuk képest a legbetegebbek több mint 20%-kal kevésbé (142. ábra).

139. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *felelősség* – egészségi állapot

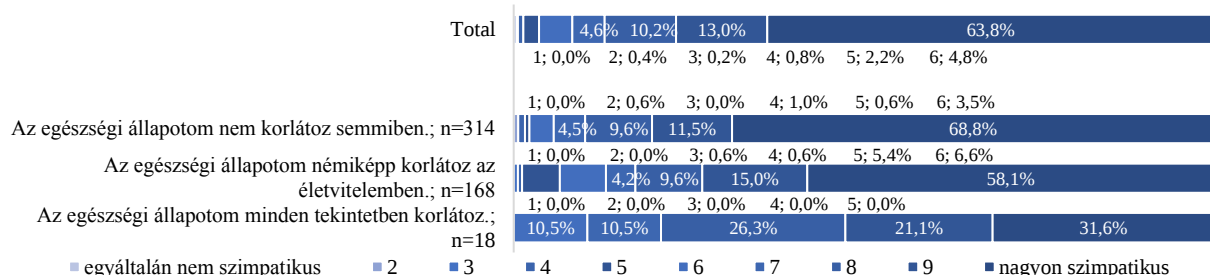
Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,018<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

140. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *virtuális világ* – egészségi állapot

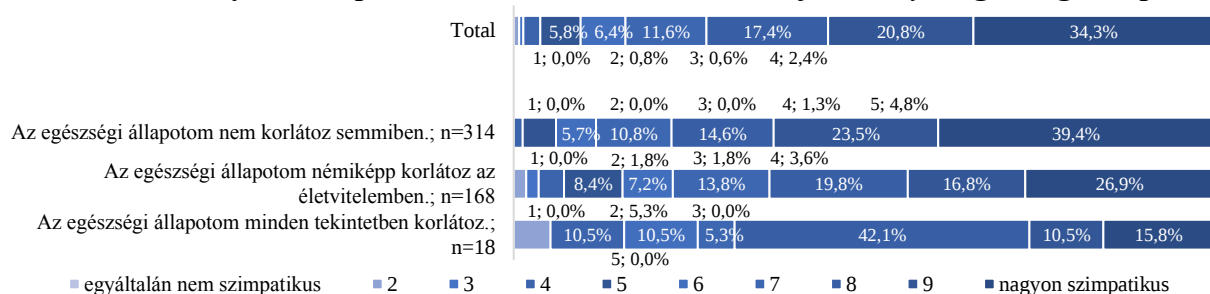
Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,000<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

141. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *egészség* – egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,009<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

142. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *teljesítmény* – egészségi állapot

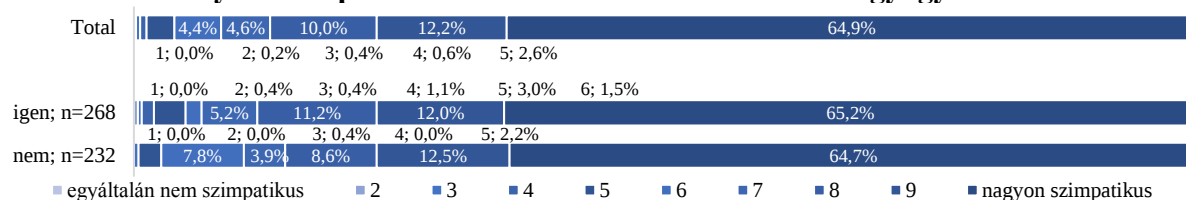

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,000<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

A család kapcsán az egészségi állapot nem, viszont a gyógyszer szedése mutat némi különbséget – azok számára szimpatikusabb a fogalom egy fokkal, akik rászorulnak gyógyszer szedésre (143. ábra). A sokszínűség viszont újra mutat eltérést: minél betegbb valaki, annál kevésbé szimpatikus számára a kifejezés (144. ábra), mely tendencia igaz az elismertség kapcsán is (145. ábra). Utóbbi a legbetegberek esetében azonban egyáltalán nem kapott 5-ös alatti szavazatokat. Azok számára, akiket egészségi állapotuk mindenben korlátoz, az igazságosság feleannyira sem szimpatikus, mint a teljesen egészségeseknek (10-es szavazatokat figyelve, 146. ábra). Ezzel szemben az átlagos élet kapcsán már nincsenek ilyen

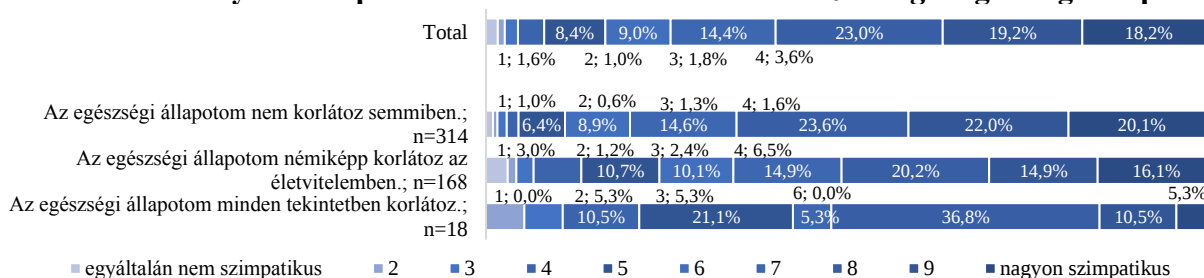
kiugró eltérések (147. ábra), valamint az *új dolgokkal* kapcsolatos rokonszenv is a semlegeshez közelebbi pozitív szavazatok felé tolódik inkább (148. ábra).

143. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? család – gyógyszer szedése

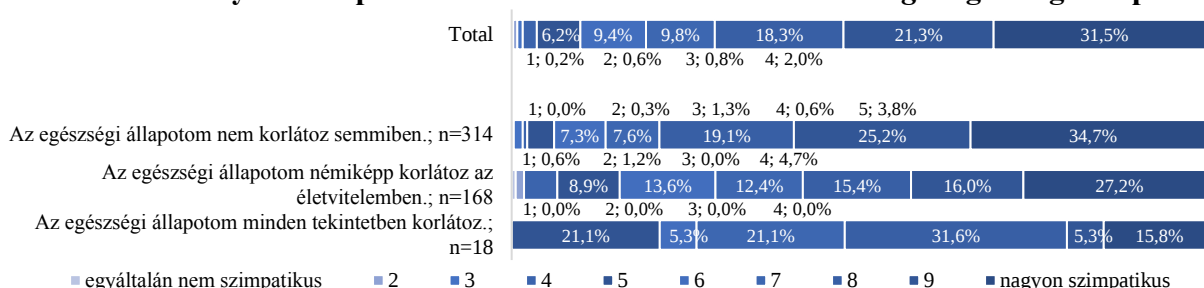
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,039<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

144. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? sokszínűség – egészségi állapot

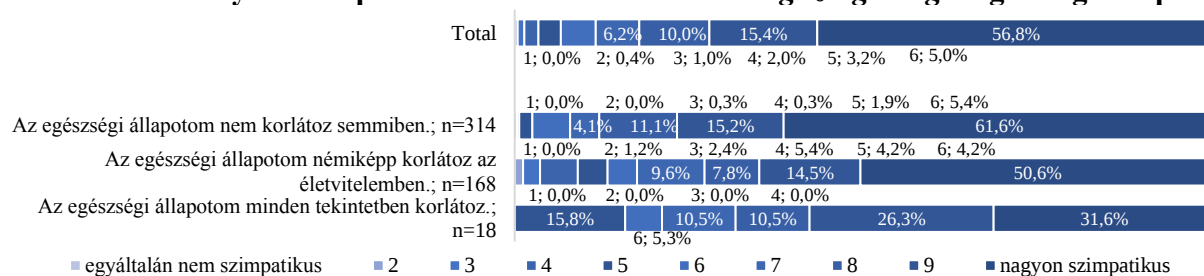
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,005<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

145. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? elismertség – egészségi állapot

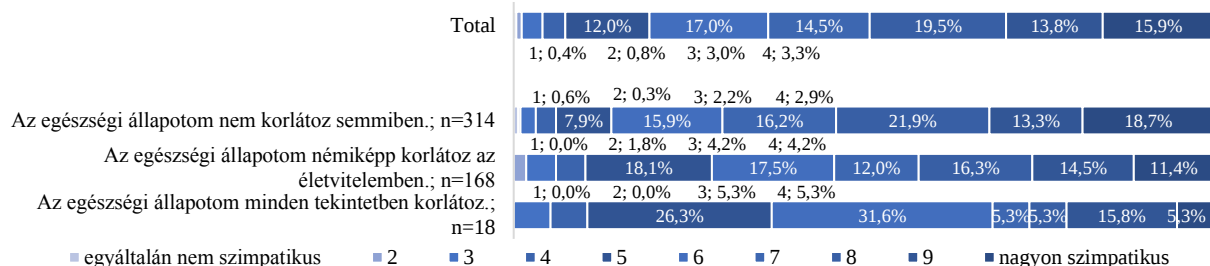
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,000<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

146. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? igazságosság – egészségi állapot

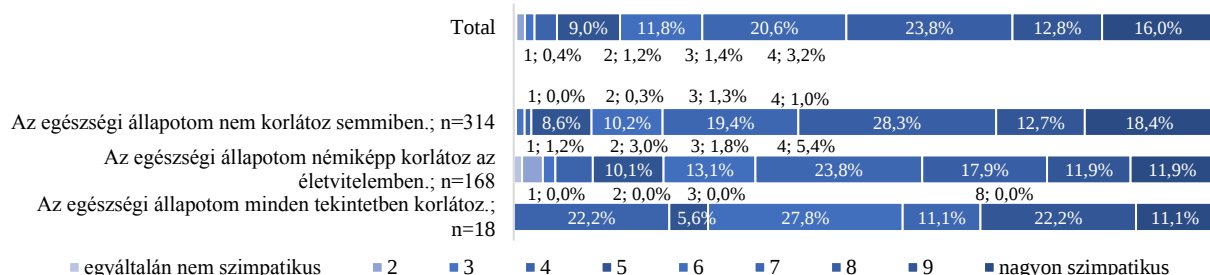
Forrás: saját szerkesztés (n=500, p=0,000<0,05); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

147. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *átlagos élet – egészségi állapot*

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,014<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

148. ábra: Mennyire szimpatikus Önnek az alábbi szó? *új dolgok – egészségi állapot*

Forrás: saját szerkesztés (n=500, $p=0,000<0,05$); „Jelölje szimpátiáját 1-től 10-ig terjedő skálán. Legyen 1 az egyáltalán nem szimpatikus, a 10 pedig a nagyon szimpatikus!”

4.2. Hátrányok érzékelése demográfiai bontásban

Az alábbiakban Chi-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy a demográfiaileg eltérő csoportok és az érzékelt hátrányok mentén kialakítható csoportok válaszaiban vannak-e statisztikailag igazolható, szignifikáns eltérések 5%-os szignifikancia határérték mellett (ehhez kapcsolódóan ábráink forrásában minden esetben feltüntettük a p értéket is, és csak a szignifikáns eredményt mutató kapcsolatokat ábrázoltuk).

A 149. ábra a „hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt” állítás háttérelmezése látható. Következtetesként levonható, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségűek, a rosszabb egészségi állapotúak és a kedvezőtlenebb jövedelmi viszonyok között élők a teljes mintához képest inkább hátrányban érzik magukat anyagi helyzetük miatt, viszont az egyetemi diplomások 26%-a is érzékel hátrányokat. Továbbá inkább az egyedülállók, a munkanélküliek, valamint nyugdíj előtti segélyből élők és a „más” munkakategóriát (pl. közmunkás, egyházi alkalmazott, nonprofit szervezetnél dolgozó) jelölő személyek érzékelik hátrányként e tényezőt.

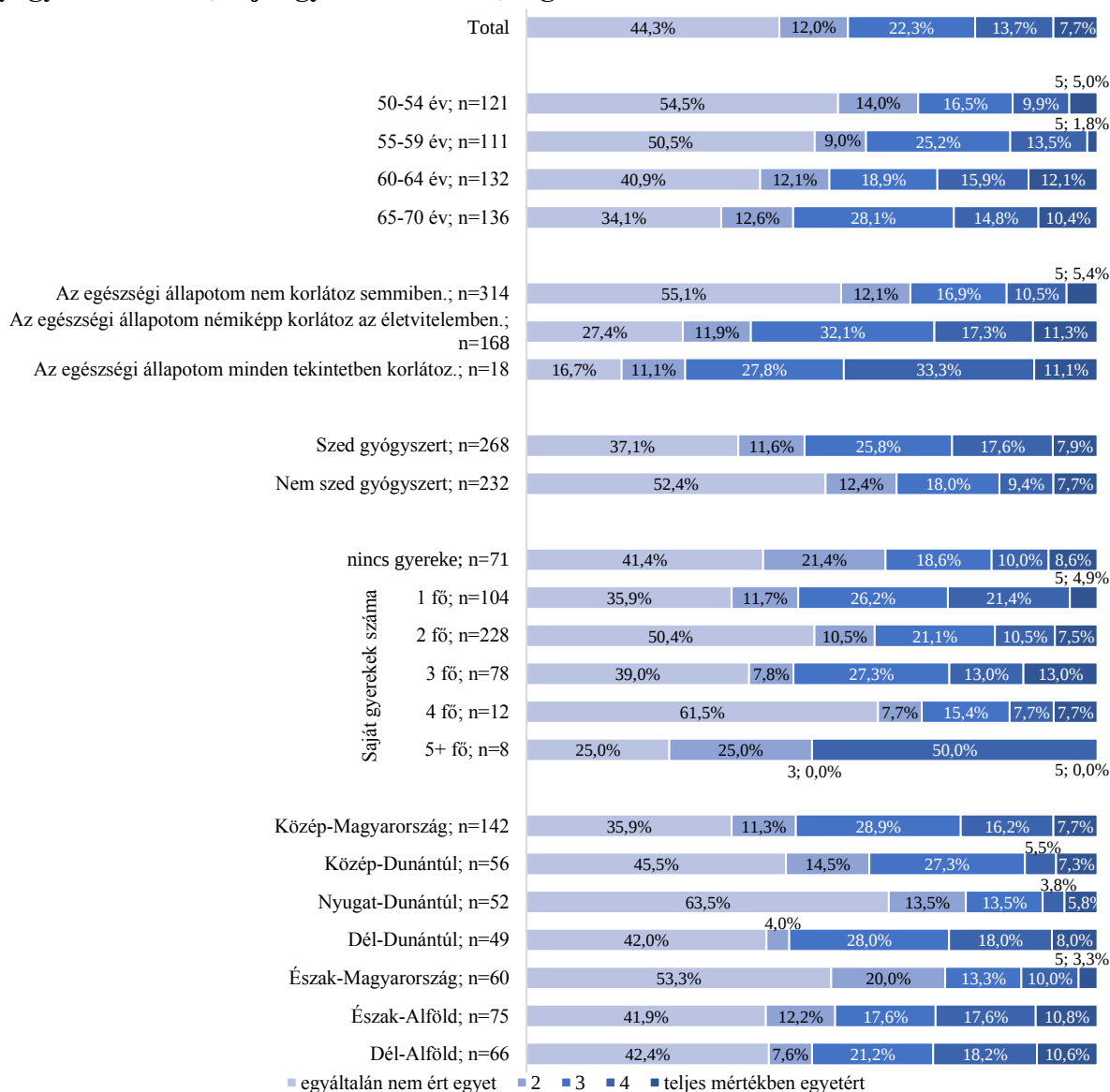
149. ábra: Hátrányban vagyok az anyagi helyzetem miatt – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája, párkapcsolat, egészségi állapot, iskolai végzettség

Forrás: saját szerkesztés (n=500; a család (háztartás) havi nettó jövedelme (p=0,000<0,05), gazdasági aktivitás (p=0,000<0,05), munka kategóriája (n=254; p=0,000<0,05), párkapcsolat (p=0,015<0,05), egészségi állapot (p=0,000<0,05), iskolai végzettség (p=0,016<0,05)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

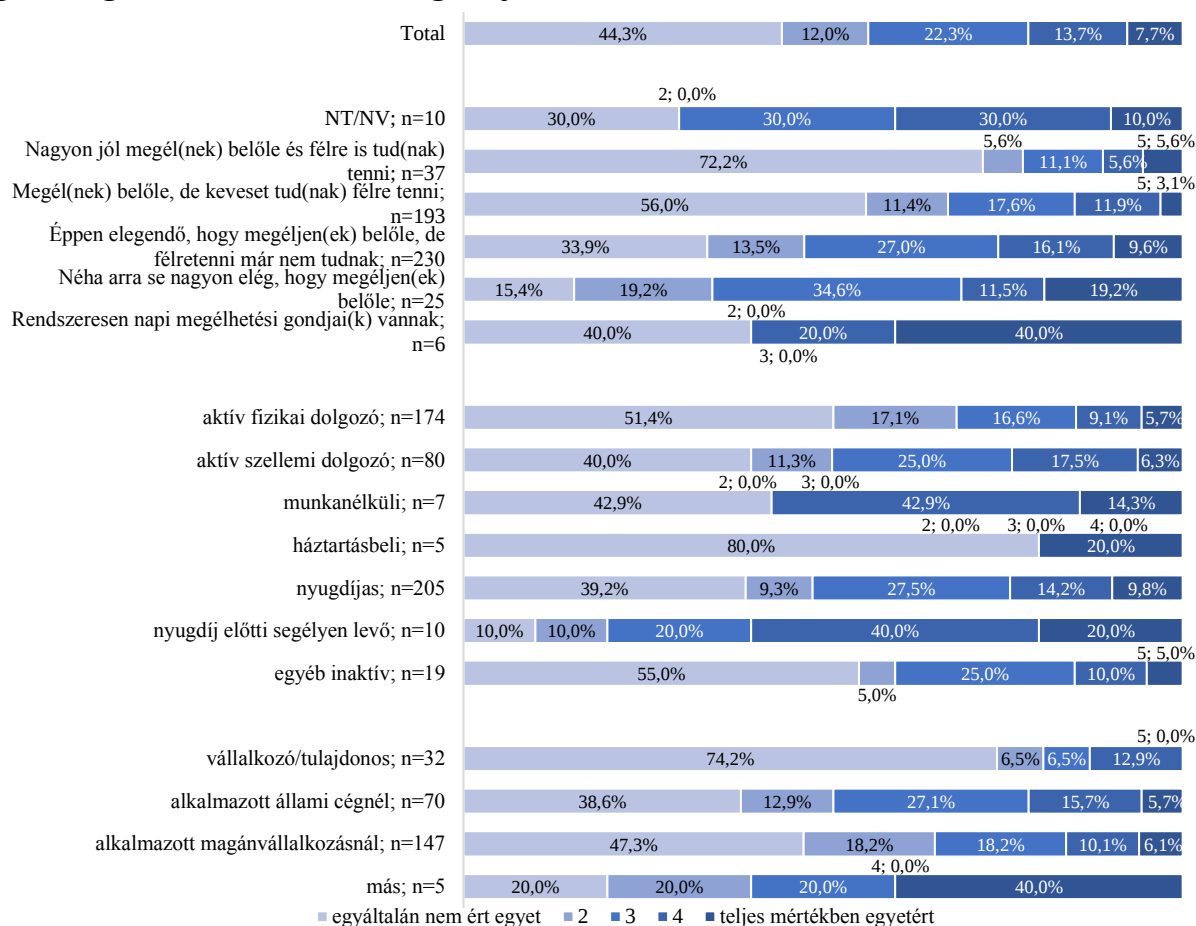
Az életkori hátrány érzékelése már markánsabb demográfiai eltéréseket mutat. Az életévek növekedésével a hátrány érzékelése is erősebbé válik, továbbá a rosszabb egészségi állapot és a gyógyszerek szedésének ténye is negatívan befolyásol (150. ábra). A saját gyerekek számának növekedése is erősebbé teszi az életkorral kapcsolatos érzékenységet. Régiót tekintve a legkevésbé a Közép- és Nyugat-dunántúliak érzékelnek koruk miatt negatívumokat. A 151. ábra továbbá látható, hogy a rosszabb anyagi körülmények is elősegítik az életkori negatívumokra való koncentrációt, továbbá ezt a nyugdíj előtti segélyből élők és a munkanélküliek érzékelik erősebben. Az alkalmazottak közül pedig az állami cégeknél dolgozók.

150. ábra: Hátrányban vagyok a *korom* miatt – életkori csoportok, egészségi állapot, gyógyszer szedése, saját gyerekek száma, régió

Forrás: saját szerkesztés (n=500; életkori csoportok (p=0,010<0,05), egészségi állapot (p=0,000<0,05), gyógyszer szedése (p=0,003<0,05), saját gyerekek száma (p=0,006<0,05), régió (p=0,037<0,05)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

151. ábra: Hátrányban vagyok a *korom* miatt – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

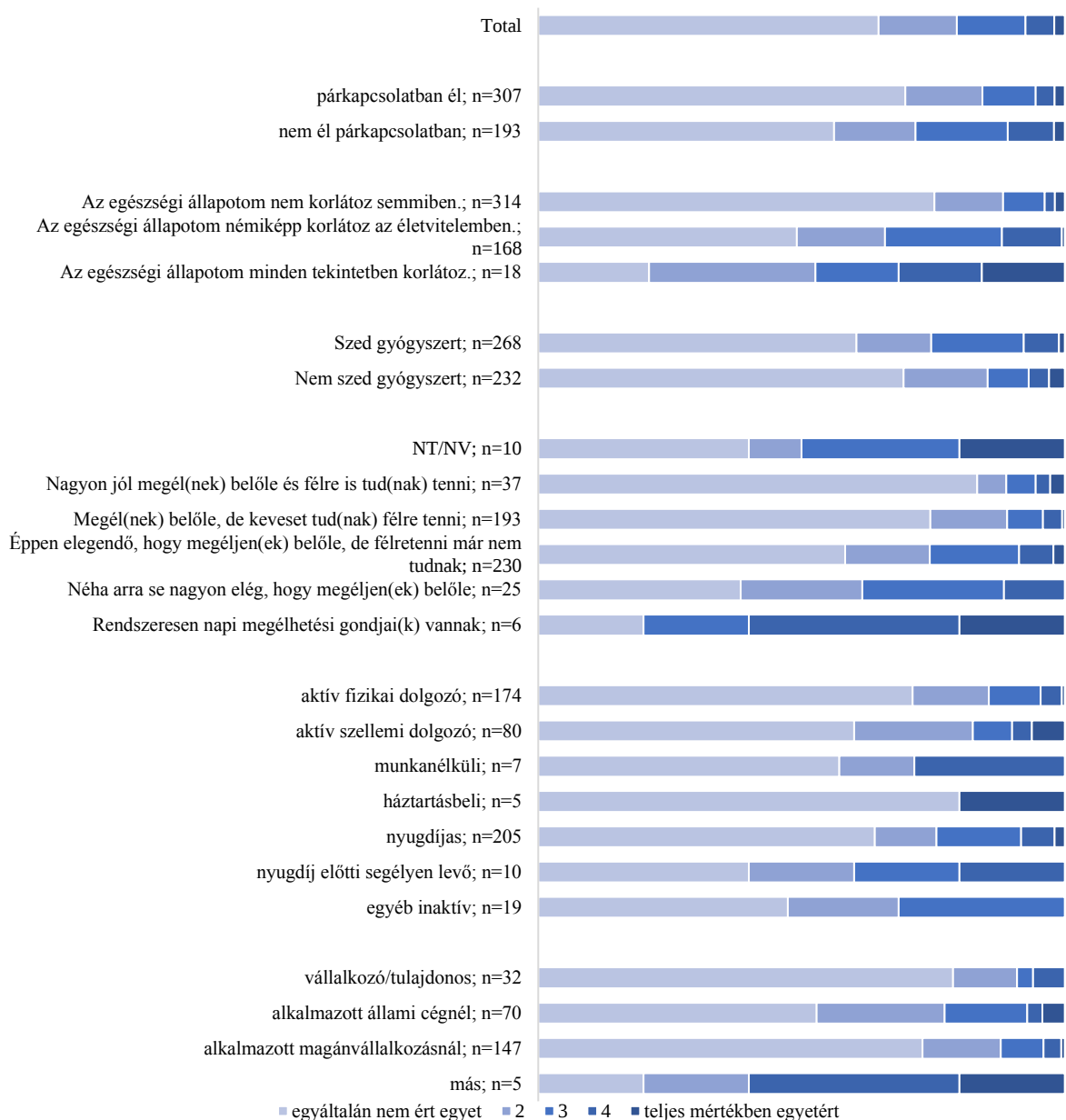

Forrás: saját szerkesztés (n=500; a család (háztartás) havi nettó jövedelme ($p=0,000<0,05$), gazdasági aktivitás ($p=0,010<0,05$), munka kategóriája (n=254; $p=0,006<0,05$)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

A válaszadók *megjelenésük és ruházatuk miatt* átlagosan 7,5%-ban érezték hátrányban magukat (152. ábra). A negatívumok érzékelése növekedik az egészségi állapot romlásával és a kevesebb havi nettó jövedelmekkel, de az egészségi állapot miatti gyógyszeresedés is hangsúlyosabbá teszi. Inkább érzékelik ezt a párkapcsolatban nem élők, valamint a munkanélküliek.

Azon válaszadók értettek egyet átlag felett a „hátrányban vagyok a *testi adottságaim miatt*” állítással, akik nem élnek párkapcsolatban, egészségi állapotuk korlátozza vagy mindenben korlátozza őket és emiatt gyógyszert is kell szedniük (153. ábra). Legkevésbé azok érzékelik e hátrányt, akiknek nincsen gyermekük, régiókat tekintve pedig akik a Nyugat-Dunántúlon élnek. Az aktív fizikai dolgozók 9%-a (4-5-ös válaszokat figyelve), a szellemi dolgozók viszont dupla annyian figyelnek ezen negatívumokra. A vállalkozóknak/tulajdonosoknak 6,3%-a érzi hátrányban magát saját teste miatt és jövedelmi viszonyokat tekintve a spórolni tudó - jól élő válaszadók csak 11%-a szavazott 4-es vagy 5-ös értékeléssel (154. ábra).

152. ábra: Hátrányban vagyok a megjelenésem/ruházatom miatt – párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

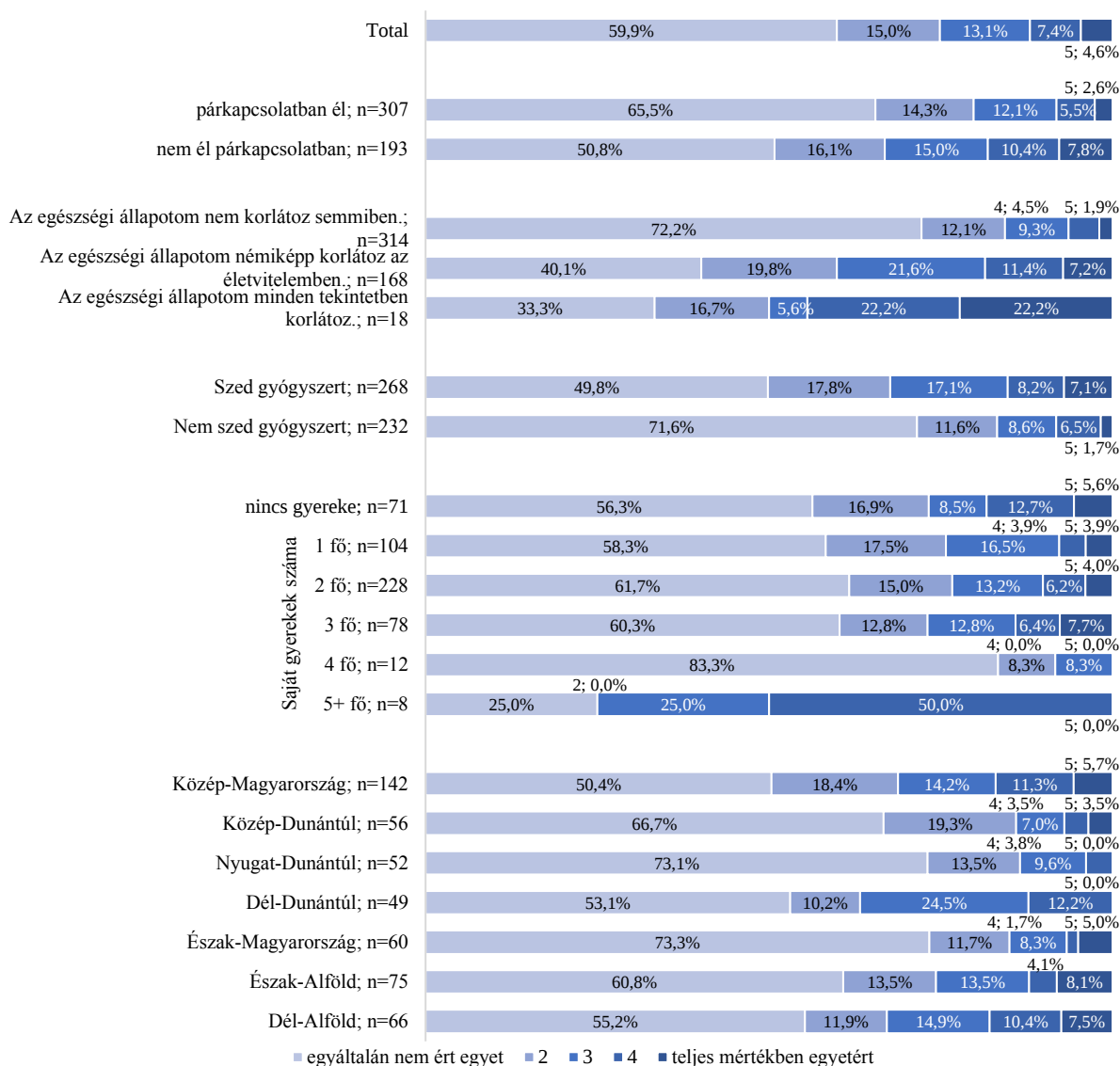

Demográfia	1	2	3	4	5
Total	64,6%	14,9%	13,0%	5,5%	2,0%
párkapcsolatban él; n=307	69,7%	14,7%	10,1%	3,6%	2,0%
nem él párkapcsolatban; n=193	56,2%	15,5%	17,5%	8,8%	2,1%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	75,2%	13,0%	7,9%	1,9%	1,9%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelemben.; n=168	49,1%	16,8%	22,2%	11,4%	0,6%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	21,1%	31,6%	15,8%	15,8%	15,8%
Szed gyógyszert; n=268	60,4%	14,2%	17,5%	6,7%	1,1%
Nem szed gyógyszert; n=232	69,4%	15,9%	7,8%	3,9%	3,0%
NT/NV; n=10	40,0%	10,0%	30,0%	0,0%	20,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	83,3%	5,6%	5,6%	2,8%	2,8%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	74,5%	14,6%	6,8%	3,6%	0,5%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	58,3%	16,1%	17,0%	6,5%	2,2%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	38,5%	23,1%	26,9%	11,5%	0,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	20,0%	0,0%	20,0%	40,0%	20,0%

Demográfia	1	2	3	4	5
aktív fizikai dolgozó; n=174	71,1%	14,5%	9,8%	4,0%	0,6%
aktív szellemi dolgozó; n=80	60,0%	22,5%	7,5%	3,8%	6,3%
munkanélküli; n=7	57,1%	14,3%	0,0%	28,6%	0,0%
háztartásbeli; n=5	80,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	63,9%	11,7%	16,1%	6,3%	2,0%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	40,0%	20,0%	20,0%	20,0%	0,0%
egyéb inaktív; n=19	47,4%	21,1%	31,6%	0,0%	0,0%
vállalkozó/tulajdonos; n=32	78,8%	12,1%	3,0%	6,1%	0,0%
alkalmazott állami cégnél; n=70	52,9%	24,3%	15,7%	2,9%	4,3%
alkalmazott magánvállalkozásnál; n=147	73,0%	14,9%	8,1%	3,4%	0,7%
más; n=5	20,0%	20,0%	0,0%	40,0%	20,0%

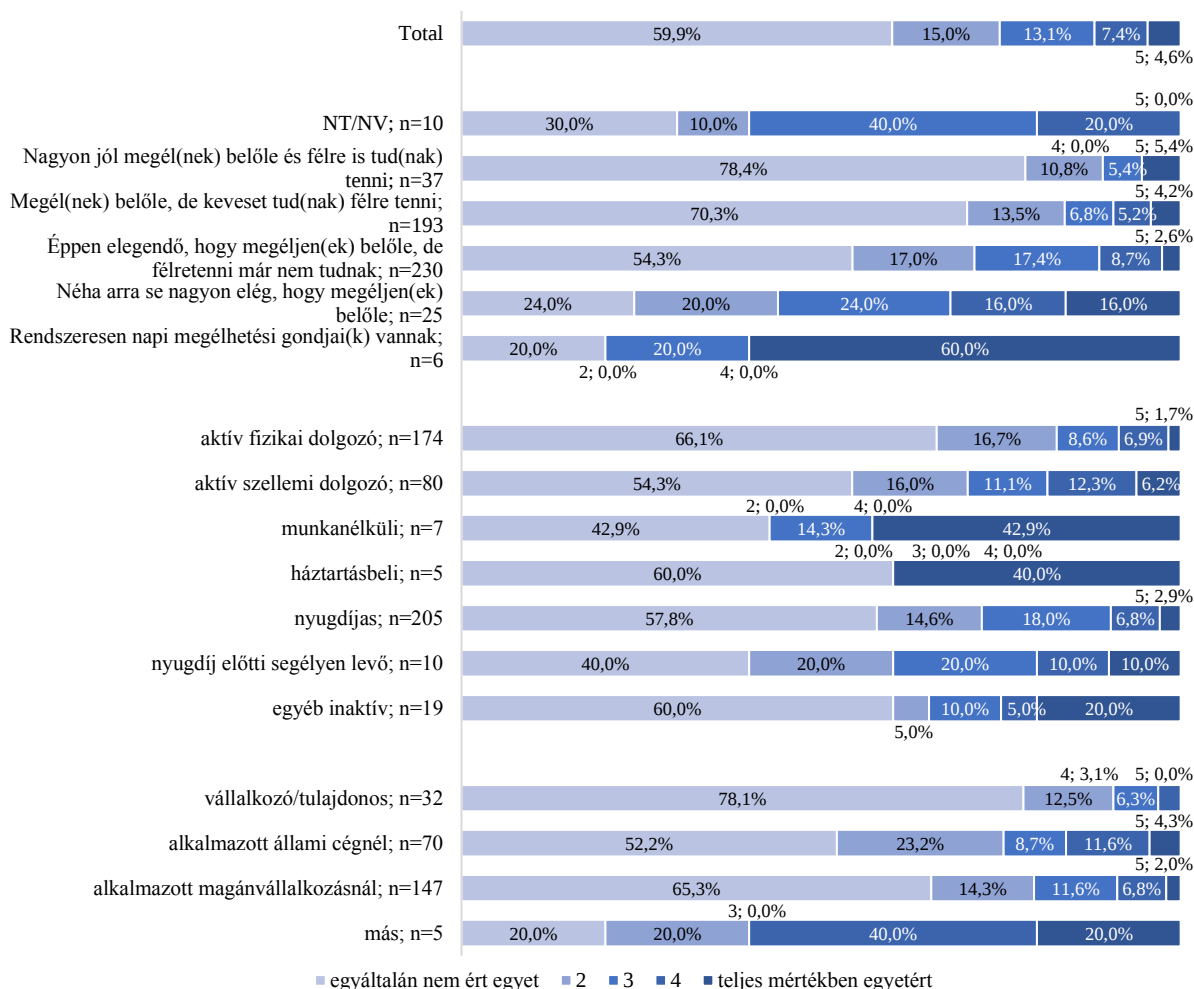
Forrás: saját szerkesztés (n=500; párkapcsolat ($p=0,007<0,05$), egészségi állapot ($p=0,000<0,05$), gyógyszer szedése ($p=0,005<0,05$), a család (háztartás) havi nettó jövedelme ($p=0,000<0,05$), gazdasági aktivitás ($p=0,001<0,05$), munka kategóriája (n=254; $p=0,000<0,05$)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

153. ábra: Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt – párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, saját gyerekek száma, régió

Forrás: saját szerkesztés (n=500; párkapcsolat ($p=0,003<0,05$), egészségi állapot ($p=0,000<0,05$), gyógyszer szedése ($p=0,000<0,05$), saját gyerekek száma ($p=0,009<0,05$), régió ($p=0,038<0,05$)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

154. ábra: Hátrányban vagyok a testi adottságaim miatt – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

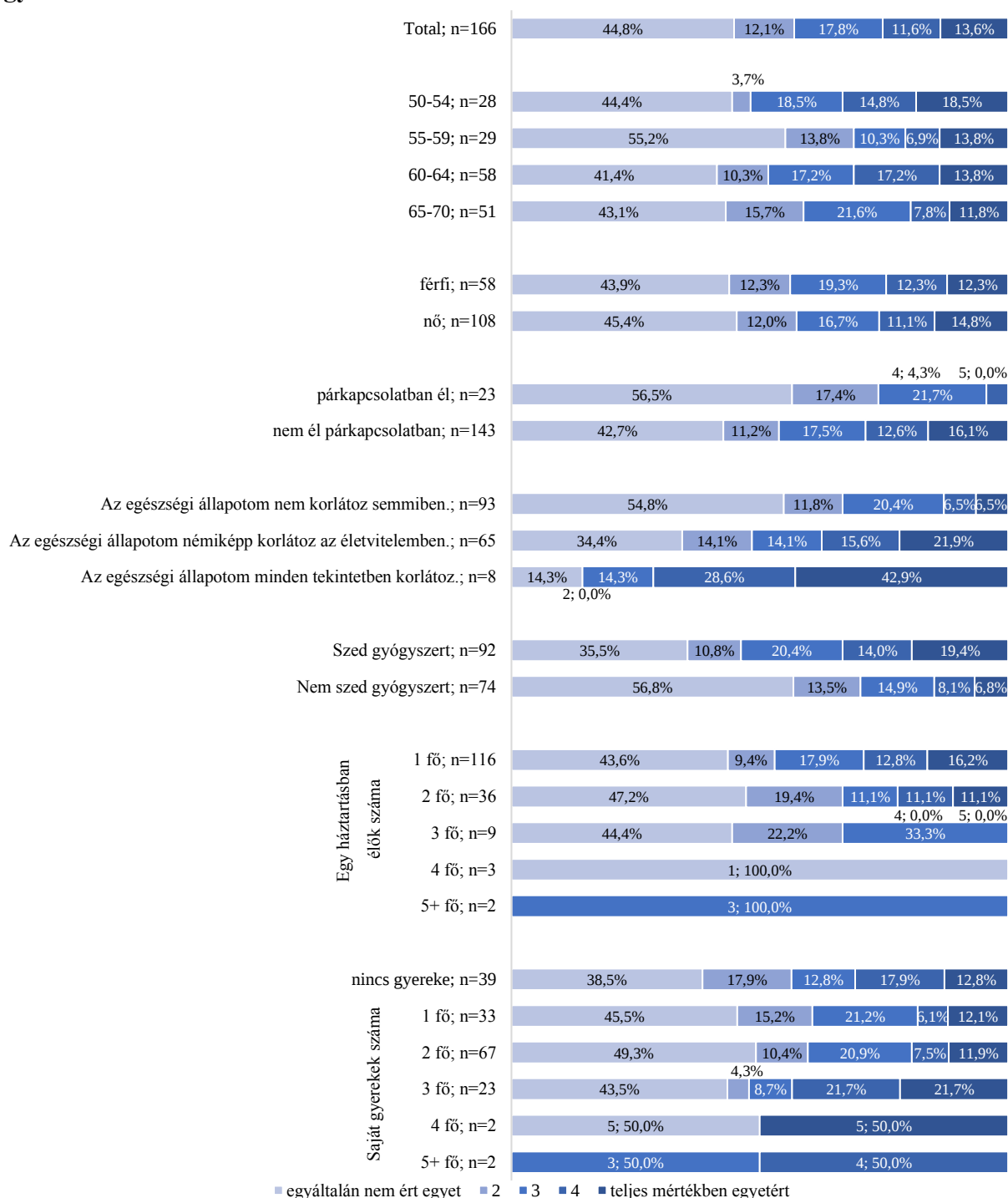

Forrás: saját szerkesztés (n=500; a család (háztartás) havi nettó jövedelme ($p=0,000<0,05$), gazdasági aktivitás ($p=0,000<0,05$), munka kategóriája (n=254; $p=0,022<0,05$)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

A megkérdezetti kör csak 33%-a él egyedül, de kíváncsiak voltunk rá, ők mennyire érzékelik ezt hátránynak (155-156. ábrák). Közel felük egyáltalán nem érzékel ilyen téren hátrányt életében. Életkort figyelve inkább a korai ötvenes, illetve hatvanas években járók számoltak be hátrányról, és kicsivel nagyobb arányban a nők, valamint azok, akik nem élnek párkapcsolatban. Az egészségi állapot romlása és a gyógyszer szedése is fokozza a hátrány érzékelését. Kevésbé érzékelik hátránynak azokat, akiknek nincs gyermekük és ahol többen vannak egy háztartásban. Ez utóbbi demográfiai adat is mutatja, hogy az emberek többféleképpen is értelmezhetik az „egyedül élek” kifejezést. Minél magasabb egy személynek a havi nettó jövedelme, annál kisebb mértékben érzi hátránynak, ha egyedül él, továbbá a vállalkozók/tulajdonosok egyáltalán nem érzékelnek ilyen negatívumot (4-5-ös szavazatok aránya 0%). Azon személyek pedig, akik már a nyugdíjukból élnek 42%-ban egyáltalán nem

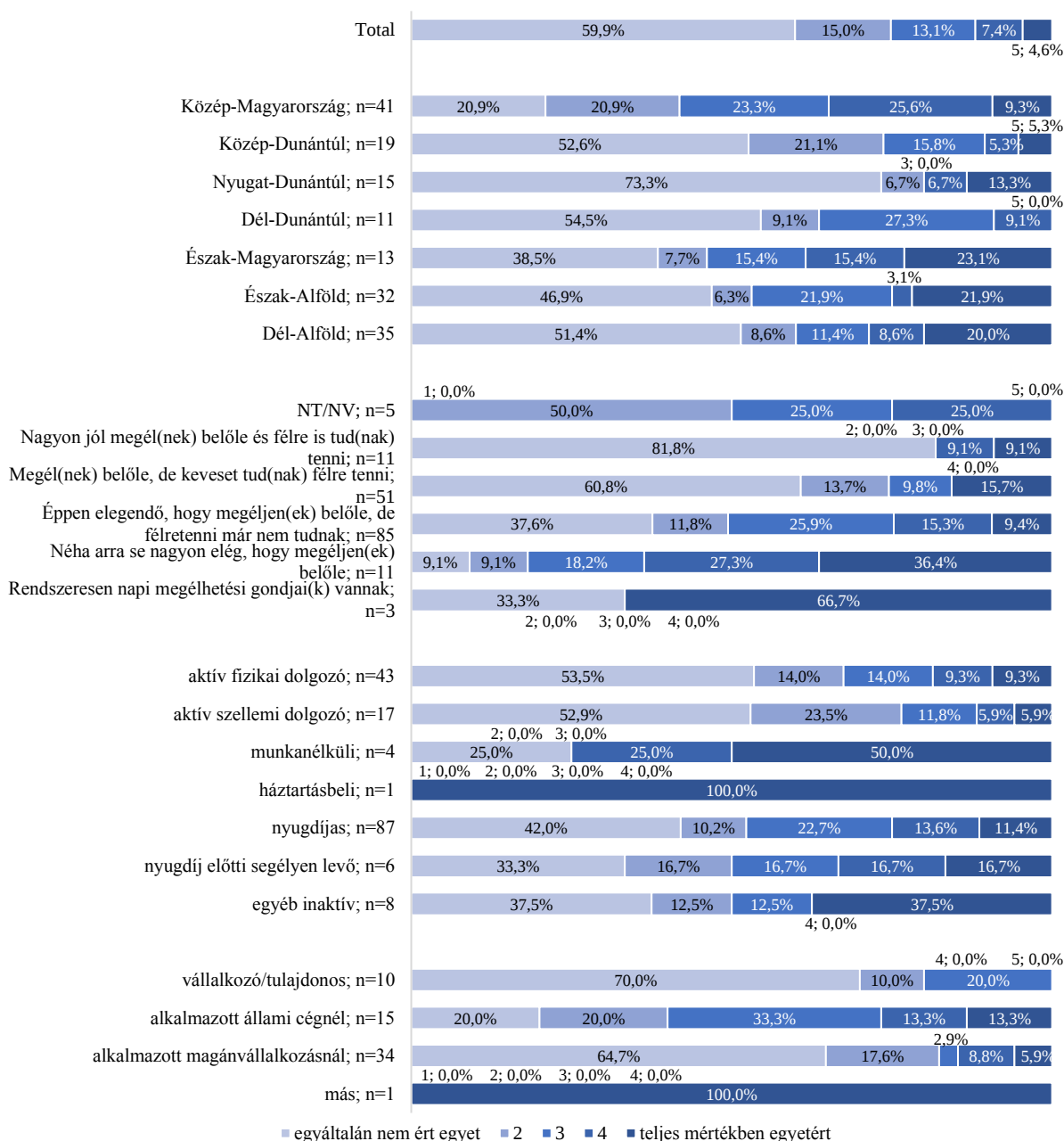
érzik ezt a hátrányt. Régiókat szemlélve a legkevésbé a Nyugat-dunántúliak a leginkább pedig az Észak-magyarországiak szenvedik meg az egyedüllétet.

155. ábra: Hátrányban vagyok, mert *egyedül élek* (n=166) – korcsoportok, nemek, párkapcsolat, egészségi állapot, gyógyszer szedése, egy háztartásban élők száma, saját gyerekek száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500; korcsoportok (p=0,048<0,05), nemek (p=0,020<0,05), párkapcsolat (p=0,000<0,05), egészségi állapot (p=0,001<0,05), gyógyszer szedése (p=0,041<0,05), egy háztartásban élők száma (p=0,000<0,05), saját gyerekek száma (p=0,005<0,05)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

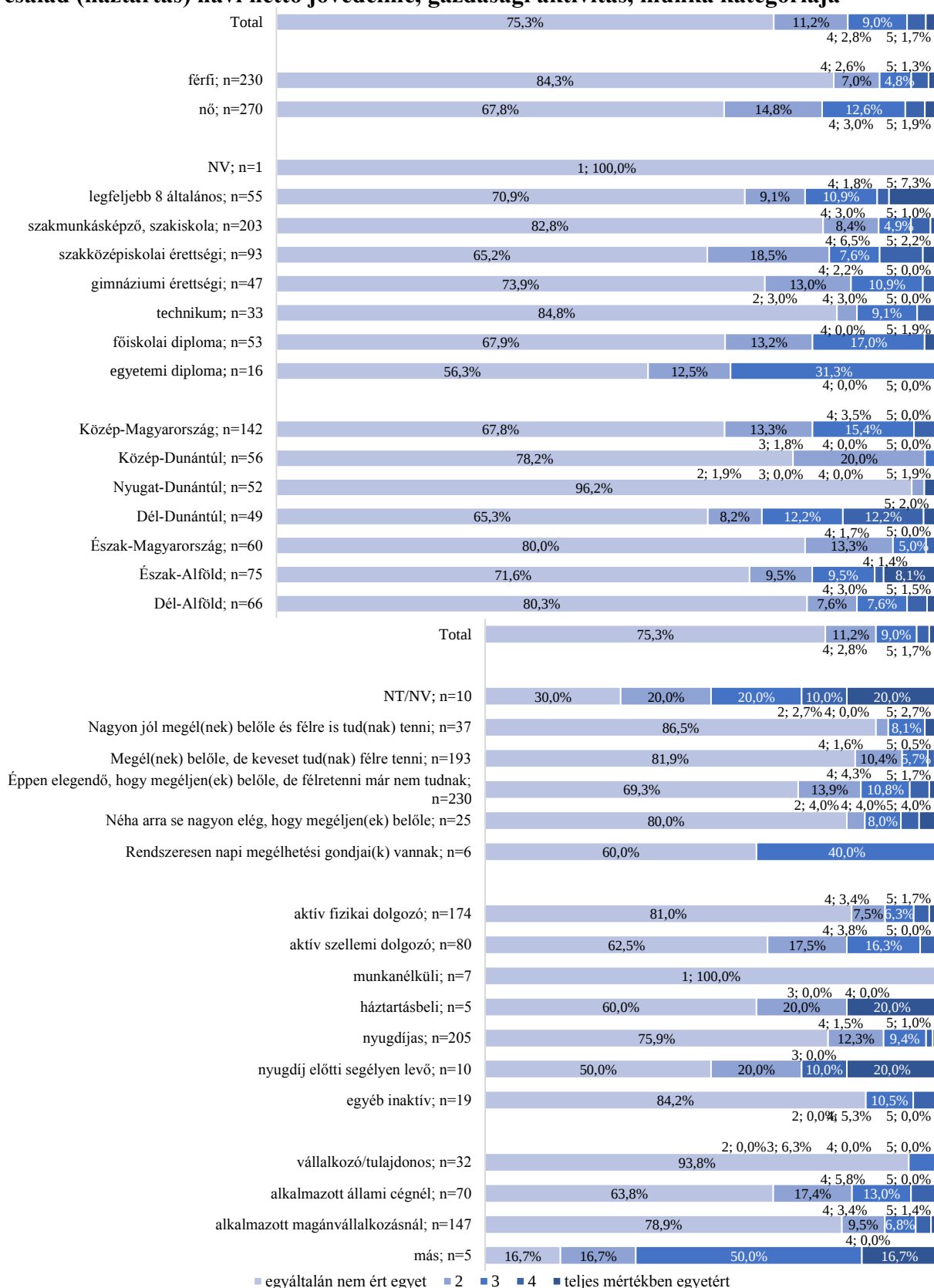
156. ábra: Hátrányban vagyok, mert egyedül élek (n=166) – régió, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

Forrás: saját szerkesztés (n=166; régió (p=0,002<0,05), a család (háztartás) havi nettó jövedelme (p=0,000<0,05), gazdasági aktivitás (p=0,006<0,05), munka kategóriája (n=59; p=0,000<0,05)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

A 157. ábra mutatja, hogy a *válaszadó neve* hátrányként jelenik-e meg az életében vagy sem. Amellett, hogy a válaszadók 75%-ban 1-es „egyáltalán nem értek egyet” választ adtak, fellelhetők eltérések. A nők és az alacsonyabb végzettségűek inkább érzékelik e hátrányt; továbbá a Dél-Dunántúlon élők, míg velük szemben a Nyugat-dunántúliak 96%-ban egyáltalán nem. Azok, akiknek jelenleg nincs állásuk (pl. munkanélküliek, nyugdíj előtti segélyen lévők vagy egyéb inaktívak) szintén nagyobb arányban jelezték, hogy nem érzékelik e hátrányt.

157. ábra: Hátrányban vagyok, mert nő/férfi vagyok – nem, iskolai végzettség, régió, a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka kategóriája

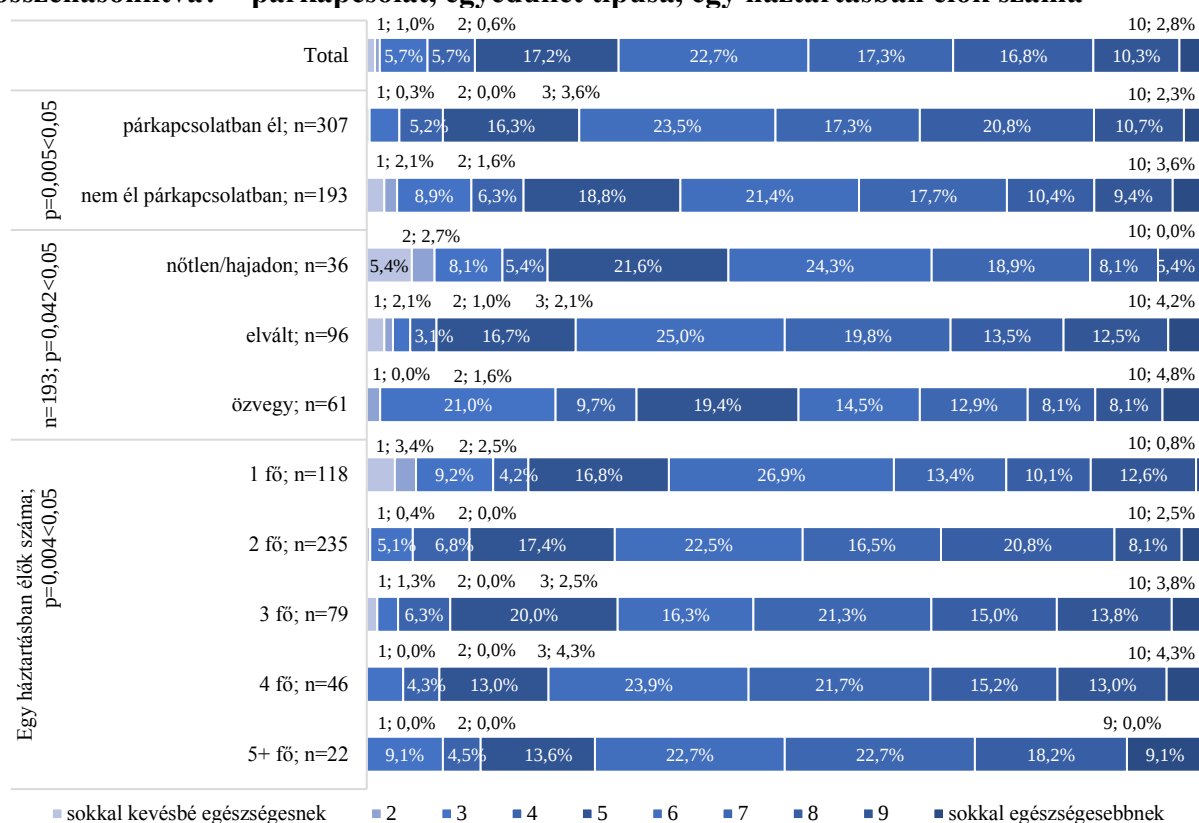
Forrás: saját szerkesztés (n=166; nem (p=0,000<0,05), iskolai végzettség (p=0,011<0,05), régió (p=0,000<0,05), a család (háztartás) havi nettó jövedelme (p=0,000<0,05), gazdasági aktivitás (p=0,000<0,05), munka kategóriája (n=254; p=0,000<0,05)); „Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Jelölje az 1-et, ha az adott állítással egyáltalán nem ért egyet, míg az 5-öst, ha teljes mértékben egyetért!”

4.3. Önmaga viszonyítása másokhoz adott szempontok alapján

Egészségi szempontból

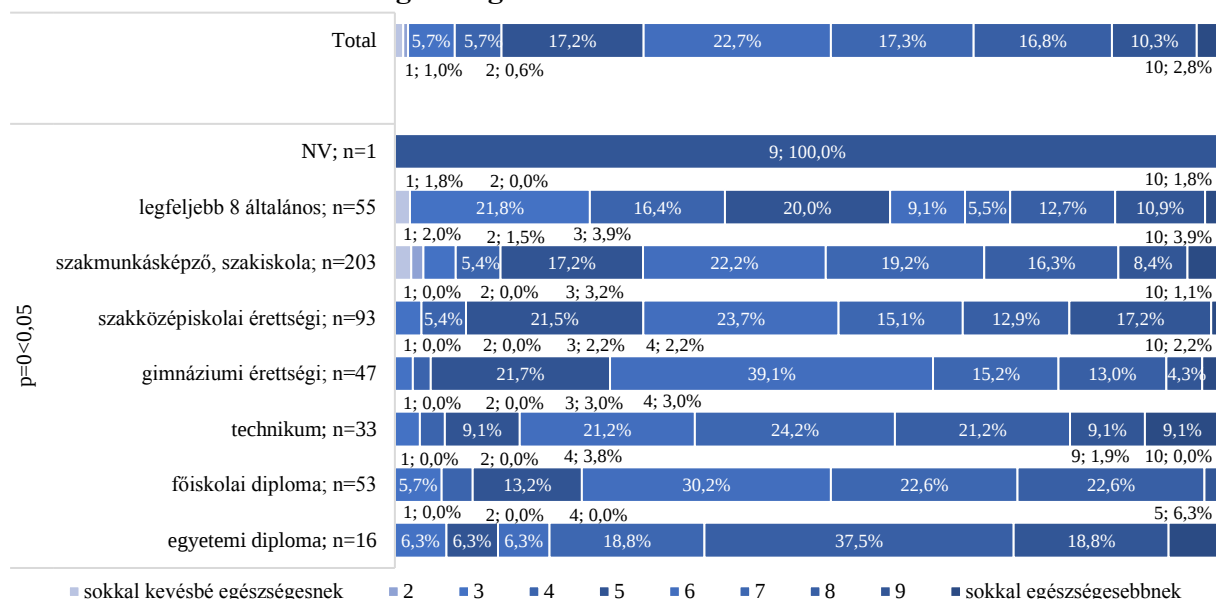
Egészségi állapot szempontjából az átlagnál kedvezőbb állapotról számoltak be a szakközépiskolai érettségivel rendelkezők, a technikumot végzettek és az egyetemi diplomások. Mellettük jobb állapotúnak vélik magukat azok is, akik párkapcsolatban élnek; az egyedülállók közül az elváltak és azon személyek, akiknek háztartásában egynél többen élnek (158-159. ábrák). A jobb megélhetési lehetőségek fokozzák az „egészségesebb vagyok” érzetét, de a munkanélküliek is egészségesebbnek érezték magukat a velük egykorúakhoz viszonyítva (160. ábra). A leginkább pozitívan látják egészségi állapotukat a többiekéhez képest az Észak-magyarországiak, valamint a városok lakói. A kedvezőbb egészségi állapot és a „gyógyszermentes” élet is erősíti ezt a meglátást (161-162. ábrák).

158. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – párkapcsolat, egyedüllet típusa, egy háztartásban élők száma

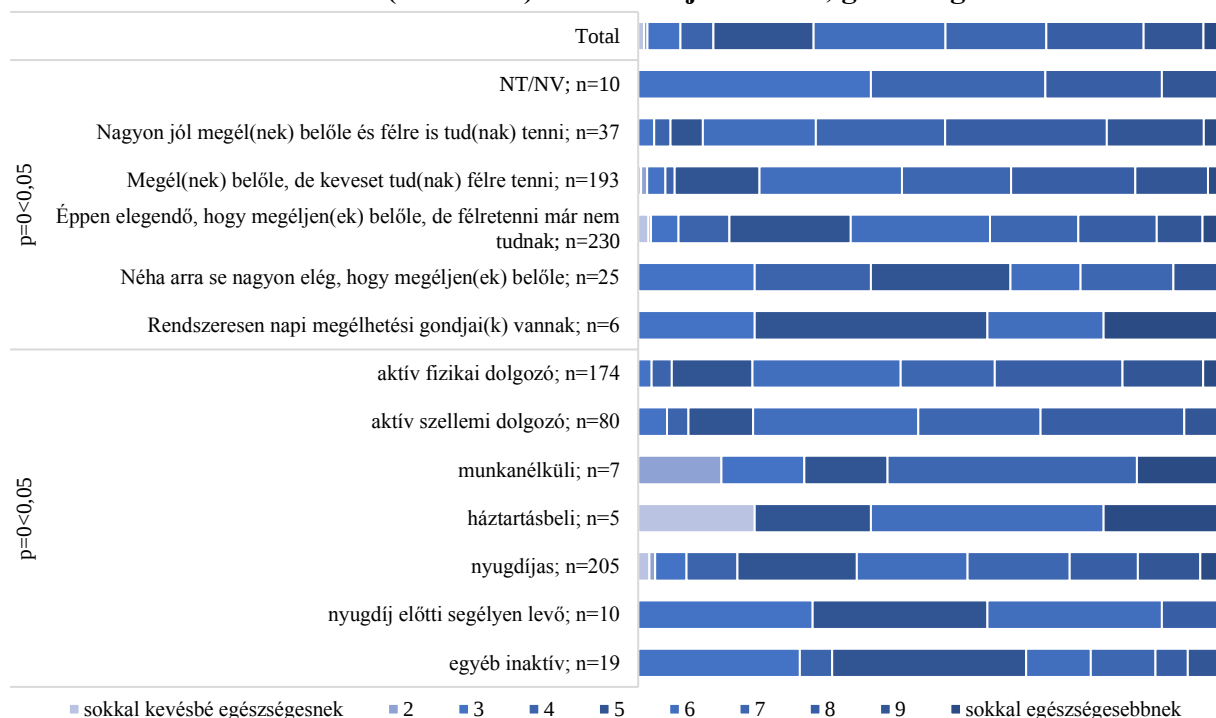
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

159. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – iskolai végzettség

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

160. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

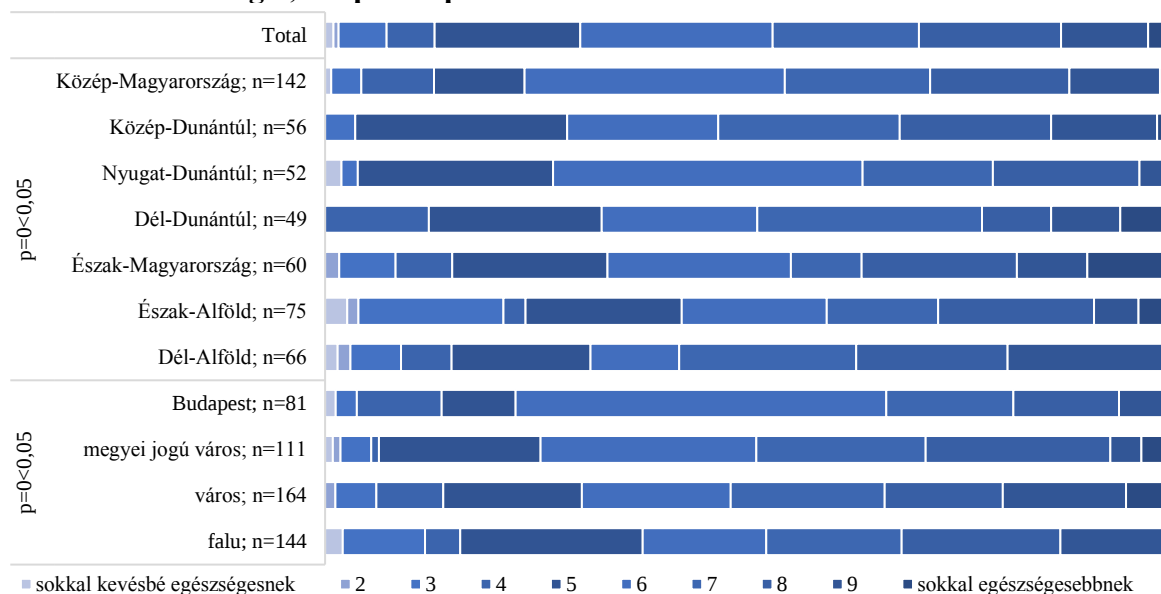

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	1,0%	0,6%	5,7%	5,7%	17,2%	22,7%	17,3%	16,8%	10,3%	2,8%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	30,0%	20,0%	10,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	2,8%	2,8%	5,6%	19,4%	22,2%	27,8%	16,7%	2,8%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,5%	1,0%	3,1%	1,6%	14,6%	24,5%	18,8%	21,4%	12,5%	2,1%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	1,7%	0,4%	4,8%	8,7%	20,9%	23,9%	15,2%	13,5%	7,8%	3,0%

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	0,0%	20,0%	20,0%	24,0%	12,0%	16,0%	0,0%	8,0%	0,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	40,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	2,3%	3,5%	13,9%	25,4%	16,2%	22,0%	13,9%	2,9%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	0,0%	4,9%	3,7%	11,1%	28,4%	21,0%	24,7%	6,2%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	14,3%	14,3%	0,0%	14,3%	0,0%	42,9%	0,0%	0,0%	14,3%
háztartásbeli; n=5	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	2,0%	1,0%	5,4%	8,8%	20,5%	19,0%	17,6%	11,7%	10,7%	3,4%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	30,0%	0,0%	30,0%	30,0%	0,0%	10,0%	0,0%	0,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	27,8%	5,6%	33,3%	11,1%	11,1%	5,6%	5,6%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

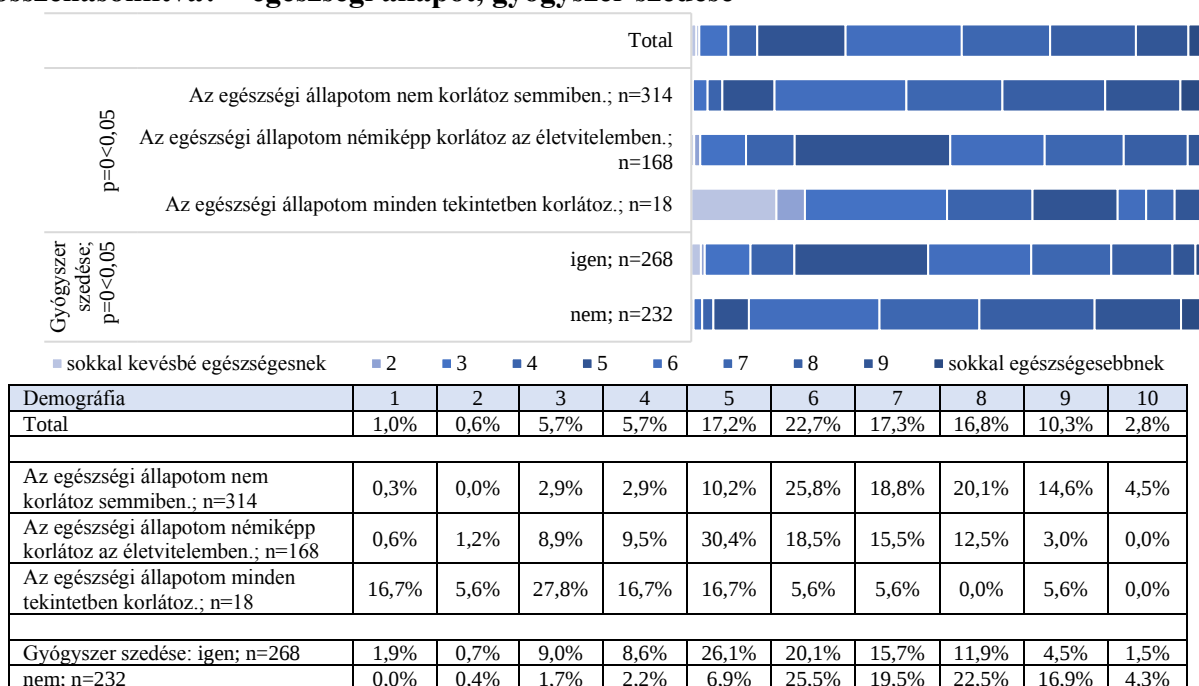
161. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	1,0%	0,6%	5,7%	5,7%	17,2%	22,7%	17,3%	16,8%	10,3%	2,8%
Közép-Magyarország; n=142	0,7%	0,0%	3,6%	8,6%	10,7%	30,7%	17,1%	16,4%	10,7%	1,4%
Közép-Dunántúl; n=56	0,0%	0,0%	3,6%	0,0%	25,0%	17,9%	21,4%	17,9%	12,5%	1,8%
Nyugat-Dunántúl; n=52	1,9%	0,0%	1,9%	0,0%	23,1%	36,5%	15,4%	17,3%	3,8%	0,0%
Dél-Dunántúl; n=49	0,0%	0,0%	0,0%	12,2%	20,4%	18,4%	26,5%	8,2%	8,2%	6,1%
Észak-Magyarország; n=60	0,0%	1,7%	6,7%	6,7%	18,3%	21,7%	8,3%	18,3%	8,3%	10,0%
Észak-Alföld; n=75	2,6%	1,3%	17,1%	2,6%	18,4%	17,1%	13,2%	18,4%	5,3%	3,9%
Dél-Alföld; n=66	1,5%	1,5%	6,0%	6,0%	16,4%	10,4%	20,9%	17,9%	19,4%	0,0%
Budapest; n=81	1,3%	0,0%	2,5%	10,0%	8,8%	43,8%	15,0%	12,5%	6,3%	0,0%
megyei jogú város; n=111	0,9%	0,9%	3,6%	0,9%	19,1%	25,5%	20,0%	21,8%	3,6%	3,6%
város; n=164	0,0%	1,2%	4,8%	7,9%	16,4%	17,6%	18,2%	13,9%	14,5%	5,5%
falu; n=144	2,1%	0,0%	9,7%	4,2%	21,5%	14,6%	16,0%	18,8%	12,5%	0,7%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

162. ábra: Mennyire tartja egészségesnek önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése

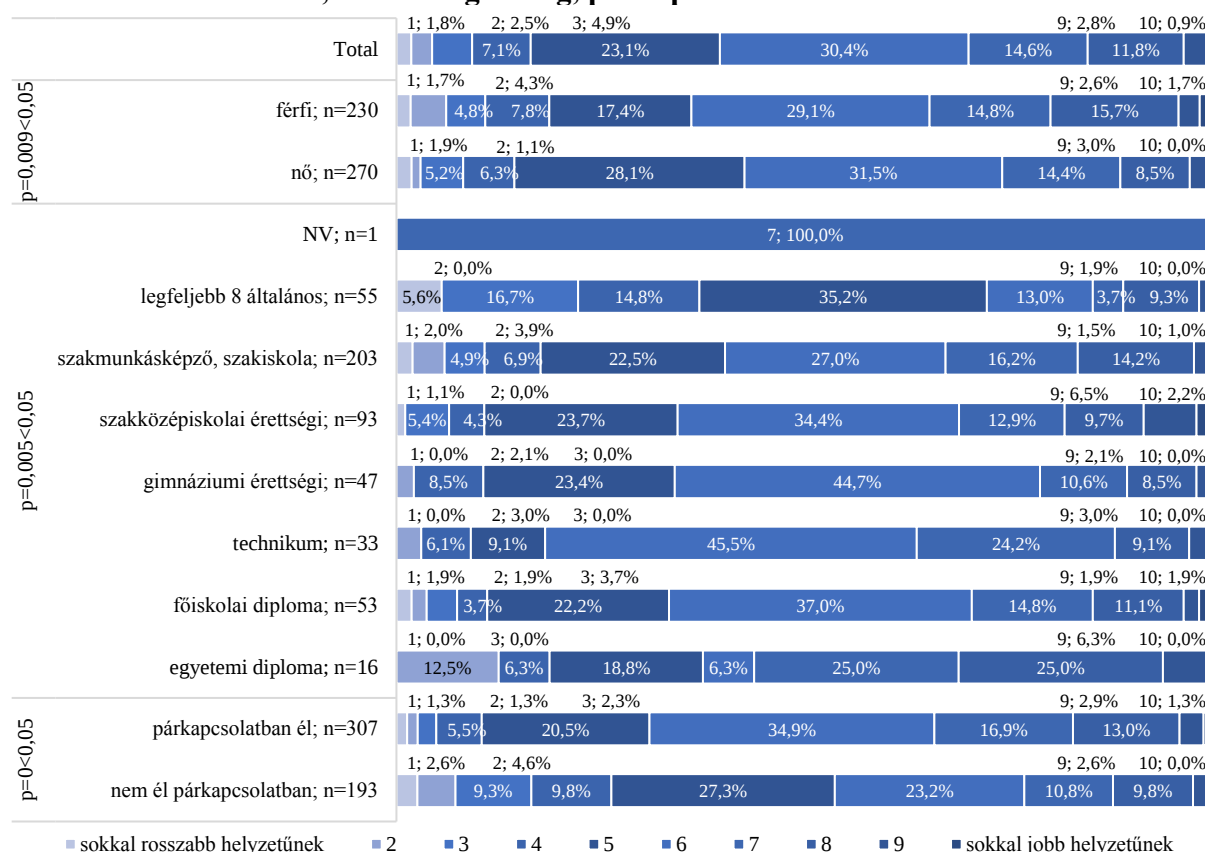

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal egészségesebbnek, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé egészségesnek tartja magát!”

Anyagi szempont

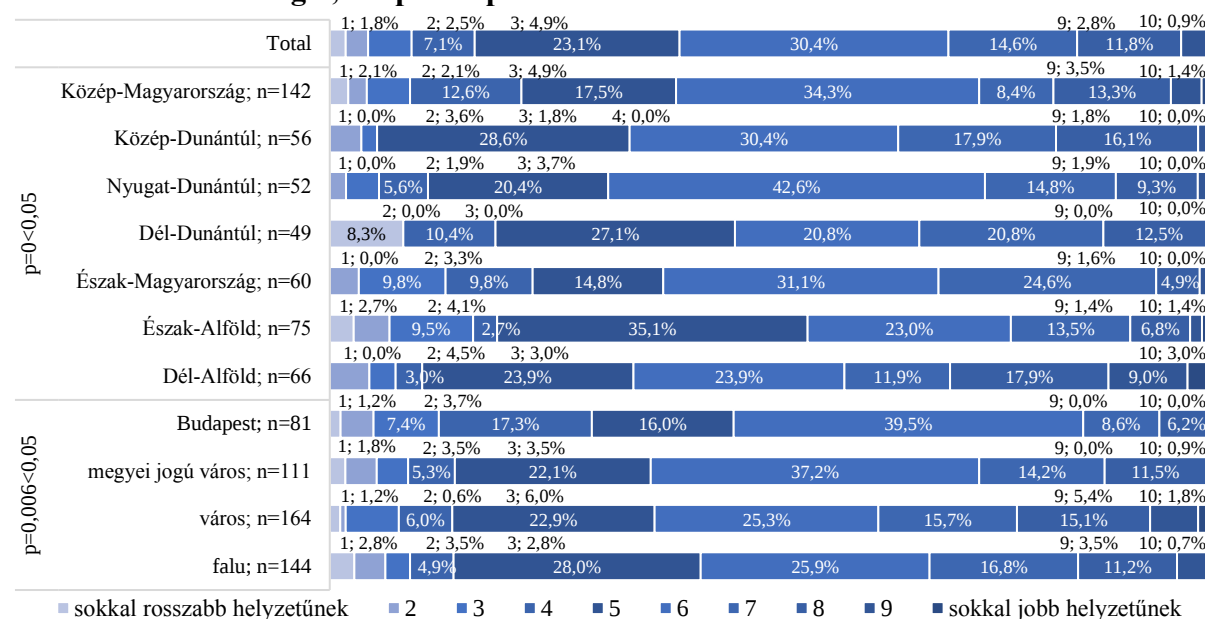
Az anyagiak kapcsán kevésbé ítélték meg helyzetüket jobbnak a válaszadók, mint egészségi vagy aktivitási szempontból. Nagyobb arányban igaz ez a férfiakra és a magasabb végzettségűekre, a jobb anyagi helyzetnek örvendőkre, valamint a jelenleg is aktív dolgozókra (163. ábra). Mellettük azonban a nyugdíjasok is 51%-ban 6-os vagy a feletti értékekre szavaztak a skálán. Kevésbé mondták jobb anyagi helyzetűnek magukat a Dél-Dunántúlon élők és a budapestiek, akik egyáltalán nem adtak 9-10-es szintű válaszokat (164-165. ábrák). Továbbá megállapítható, hogy a jobb egészségi állapot, és az, ha ennek megőrzése érdekében nincs szükség gyógyszerre, kedvezően hat az értékítéletre (166. ábra).

163. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – nem, iskolai végzettség, párkapcsolat

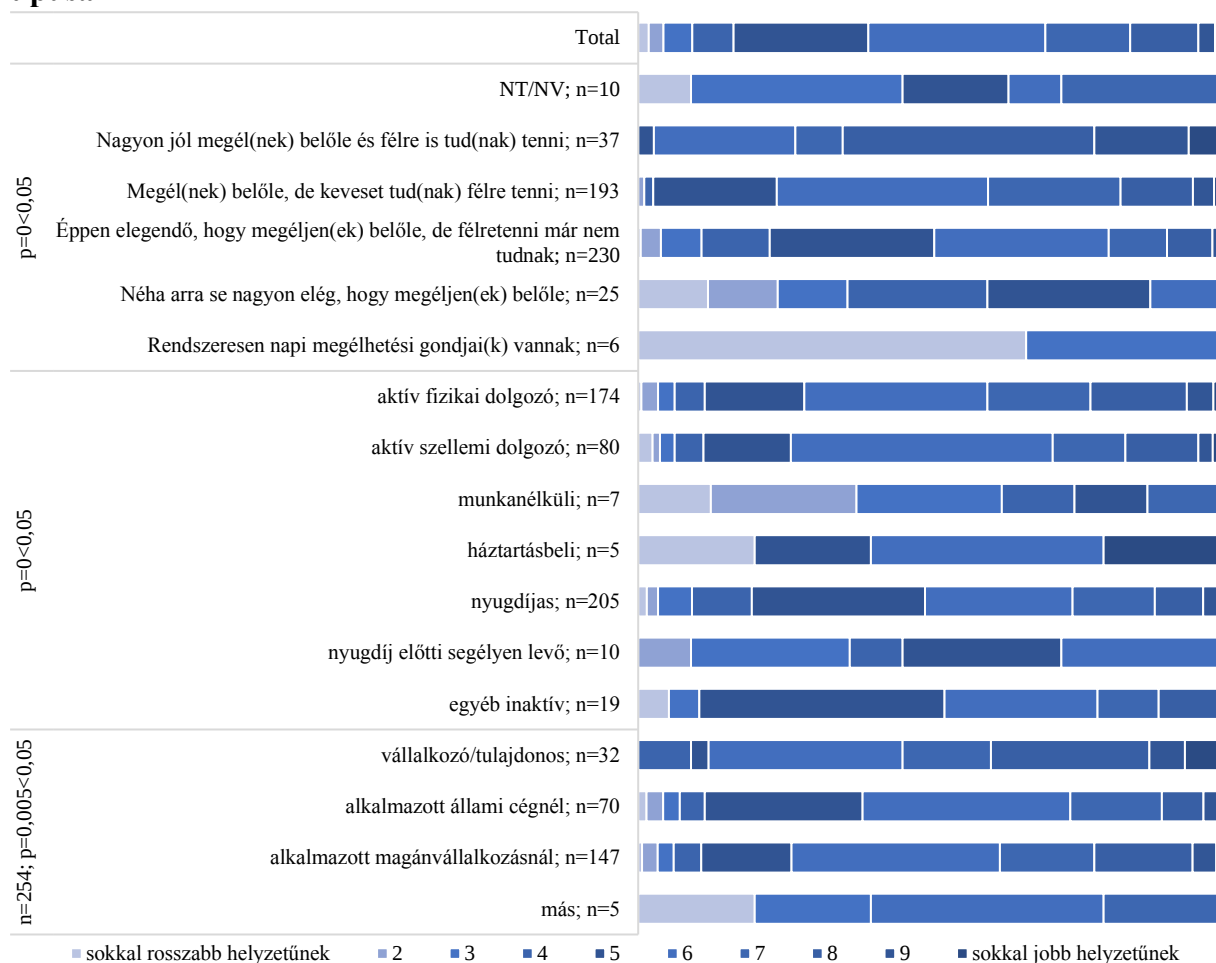
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal jobb az anyagi helyzete, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal rosszabb az anyagi helyzete, mint az Önnel egykoriaknak!”

164. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal jobb az anyagi helyzete, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal rosszabb az anyagi helyzete, mint az Önnel egykoriaknak!”

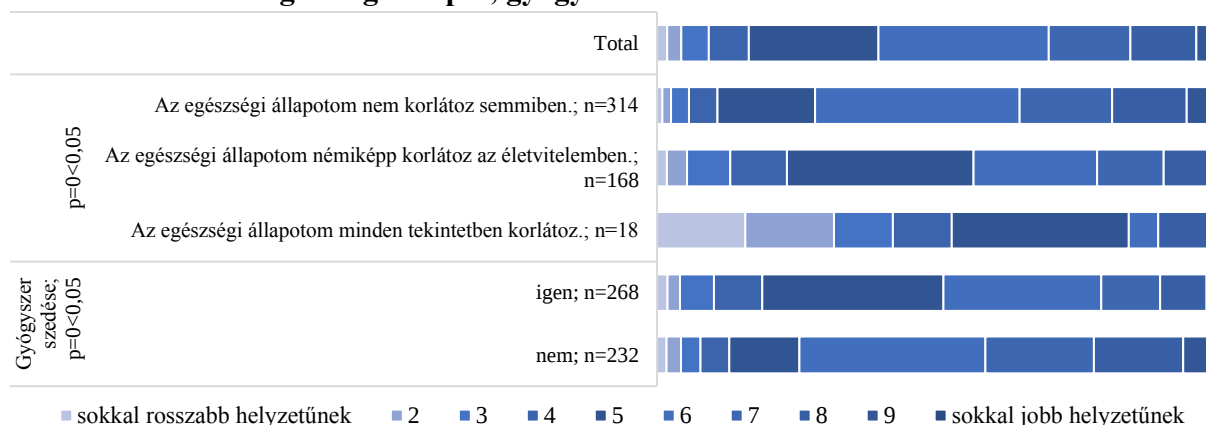
165. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munka típusa

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	1,8%	2,5%	4,9%	7,1%	23,1%	30,4%	14,6%	11,8%	2,8%	0,9%
NT/NV; n=10	9,1%	0,0%	36,4%	0,0%	18,2%	9,1%	27,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%	24,3%	8,1%	43,2%	16,2%	5,4%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	1,0%	0,0%	1,6%	21,2%	36,3%	22,8%	12,4%	3,6%	1,0%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,4%	3,5%	7,0%	11,7%	28,3%	30,0%	10,0%	7,8%	0,9%	0,4%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	12,0%	12,0%	12,0%	24,0%	28,0%	12,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	66,7%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,6%	2,9%	2,9%	5,1%	17,1%	31,4%	17,7%	16,6%	4,6%	1,1%
aktív szellemi dolgozó; n=80	2,5%	1,3%	2,5%	5,0%	15,0%	45,0%	12,5%	12,5%	2,5%	1,3%
munkanélküli; n=7	12,5%	25,0%	25,0%	12,5%	12,5%	0,0%	12,5%	0,0%	0,0%	0,0%
háztartásbeli; n=5	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	1,5%	2,0%	5,9%	10,2%	29,8%	25,4%	14,1%	8,3%	2,4%	0,5%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	9,1%	27,3%	9,1%	27,3%	27,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
egyéb inaktív; n=19	5,3%	0,0%	5,3%	0,0%	42,1%	26,3%	10,5%	10,5%	0,0%	0,0%
vállalkozó/tulajdonos; n=32	0,0%	0,0%	0,0%	9,1%	3,0%	33,3%	15,2%	27,3%	6,1%	6,1%
alkalmazott állami cégnél; n=70	1,4%	2,9%	2,9%	4,3%	27,1%	35,7%	15,7%	7,1%	2,9%	0,0%
alkalmazott magánvállalkozásnál; n=147	0,7%	2,7%	2,7%	4,7%	15,5%	35,8%	16,2%	16,9%	4,1%	0,7%
más; n=5	20,0%	0,0%	20,0%	0,0%	0,0%	40,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal jobb az anyagi helyzete, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal rosszabb az anyagi helyzete, mint az Önnel egykoriának!”

166. ábra: Milyen helyzetűnek tartja anyagilag önmagát, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése

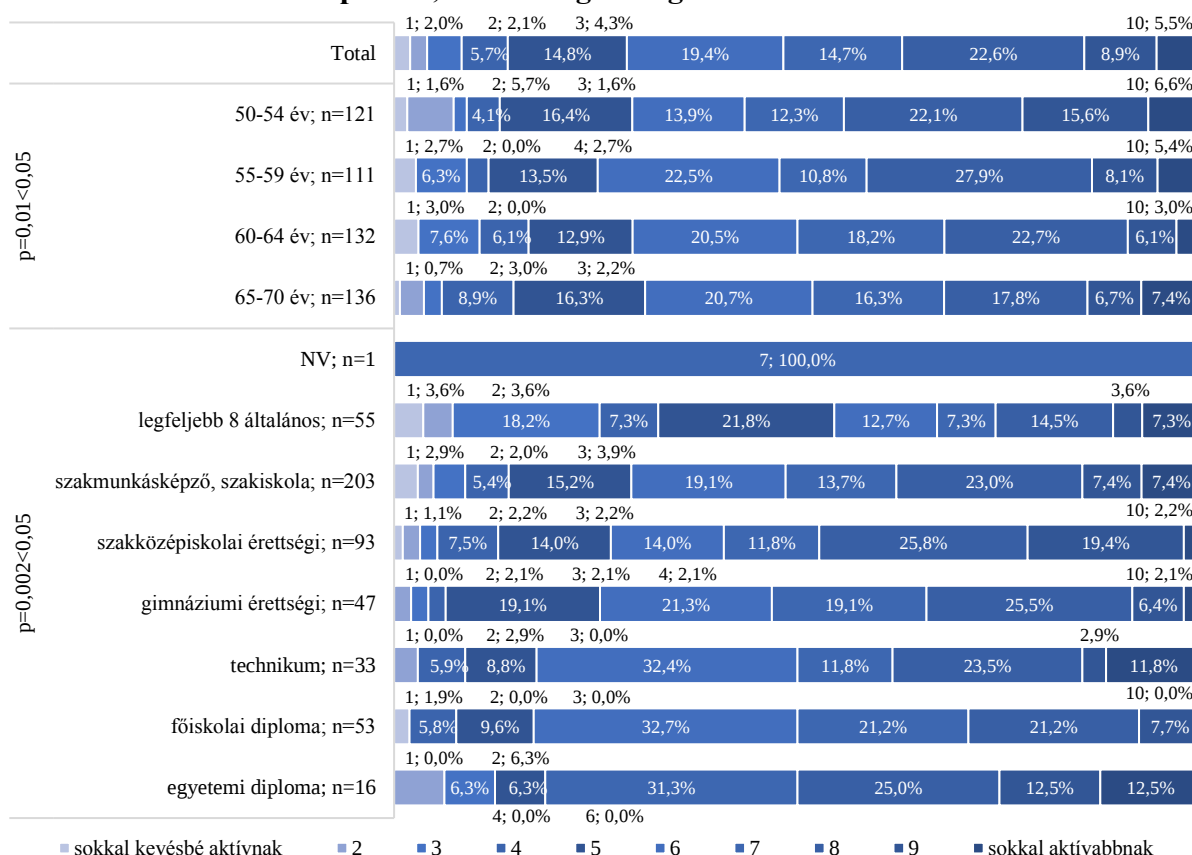
Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	1,8%	2,5%	4,9%	7,1%	23,1%	30,4%	14,6%	11,8%	2,8%	0,9%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	1,0%	1,6%	3,2%	5,1%	17,5%	36,5%	16,5%	13,3%	4,1%	1,3%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben.; n=168	1,8%	3,6%	7,7%	10,1%	33,3%	22,0%	11,9%	8,9%	0,6%	0,0%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	15,8%	15,8%	10,5%	10,5%	31,6%	5,3%	0,0%	10,5%	0,0%	0,0%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	1,9%	2,3%	6,0%	8,6%	32,3%	28,2%	10,5%	8,3%	1,5%	0,4%
nem; n=232	1,7%	2,6%	3,4%	5,2%	12,5%	33,2%	19,4%	15,9%	4,3%	1,7%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal jobb az anyagi helyzete, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal rosszabb az anyagi helyzete, mint az Önnel egykorúaknak!”

Fizikai aktivitás szempontja

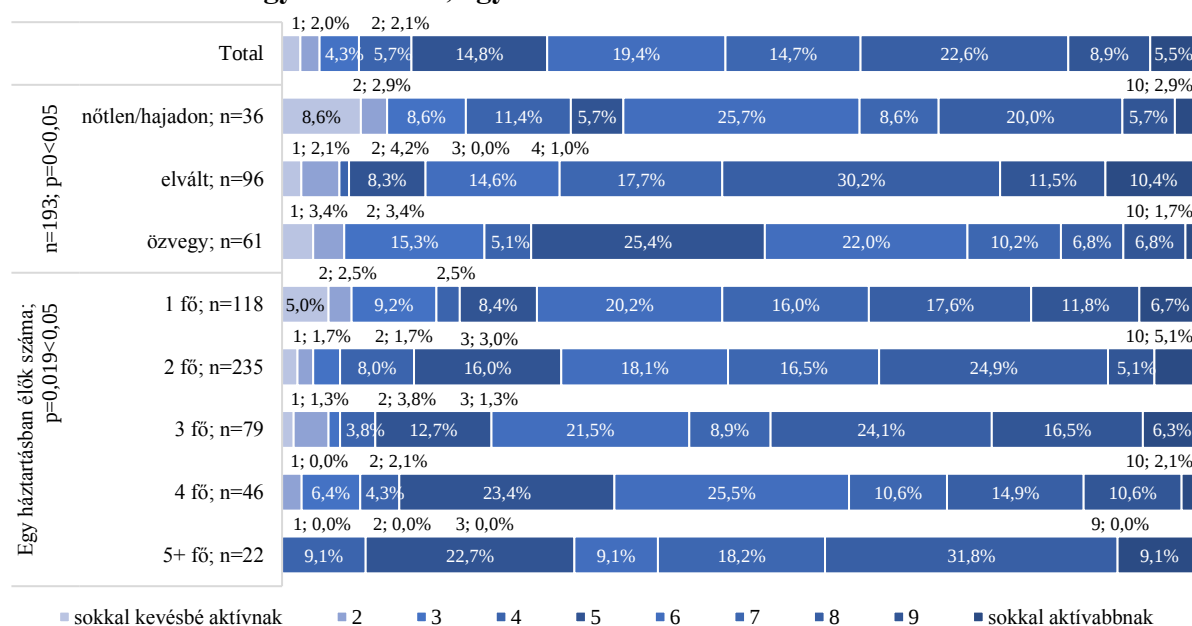
Fizikai szempontból főleg az 50-54 éves korosztály mondta sokkal aktívabbnak önmagát, a kor előrehaladtával érzékelhető e véleménynek a mérséklődése (167. ábra). Átlagon felül elégedettek fizikai aktivitásukkal az egyetemi diplomások, valamint azok, akik egyedül élnek egy háztartásban. Akiknek nincs párkapcsolatuk, közülük az elváltak vélekedtek a legjobban saját fizikai aktivitásukról a többiekhez képest (168. ábra). Sokkal aktívabbnak vallották magukat a jelenleg is aktív fizikai dolgozók és azok, akik nagyon jól megélnek a jövedelmükből és félre is tudnak tenni (169. ábra). Leginkább aktívnak a városok lakói vélték magukat, a falusi embereket is megelőzve, valamint az Észak-magyarországi lakosok, és nem meglepő módon ezen a téren is javítja az értékelést a jobb egészségi állapot és a gyógyszermentesség (170-171. ábrák).

167. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – korcsoportok, iskolai végzettség

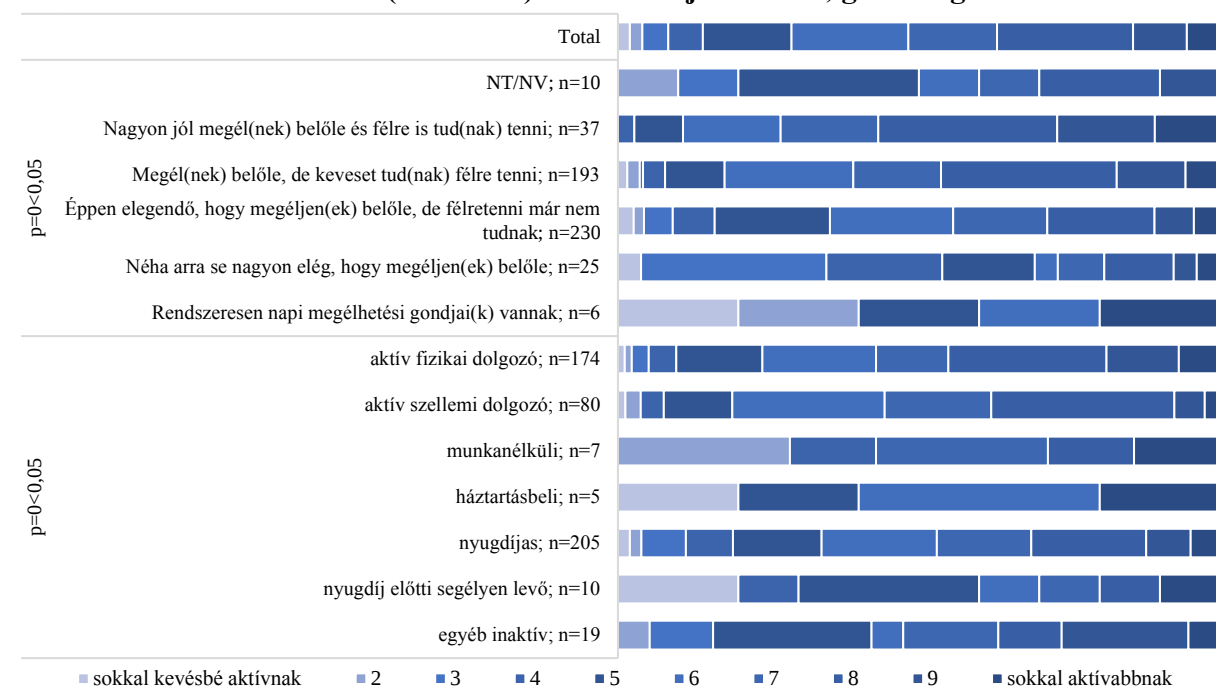
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktívnek!”

168. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egyedülállók, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktívnek!”

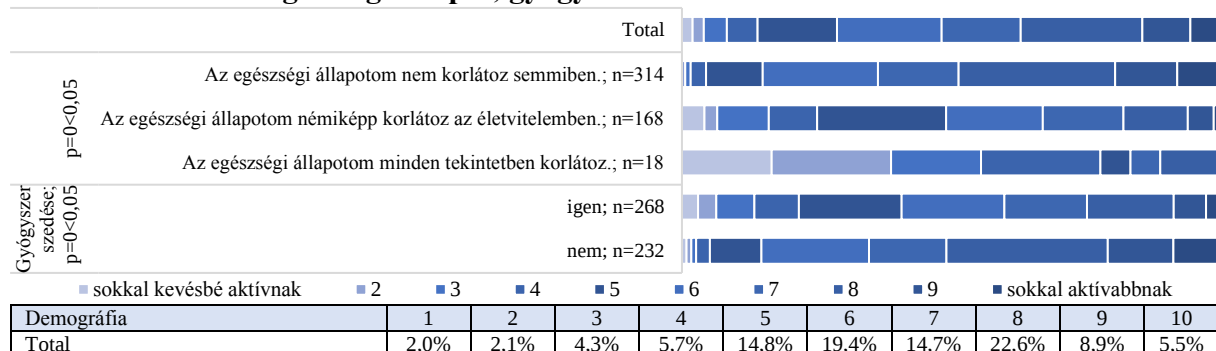
169. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	2,0%	2,1%	4,3%	5,7%	14,8%	19,4%	14,7%	22,6%	8,9%	5,5%
NT/NV; n=10	0,0%	10,0%	10,0%	0,0%	30,0%	10,0%	10,0%	20,0%	10,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%	8,1%	16,2%	16,2%	29,7%	16,2%	10,8%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	1,6%	2,1%	0,5%	3,6%	9,9%	21,4%	14,6%	29,2%	11,5%	5,7%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	2,6%	1,7%	4,8%	7,0%	19,1%	20,4%	15,7%	17,8%	6,5%	4,3%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	3,8%	0,0%	30,8%	19,2%	15,4%	3,8%	7,7%	11,5%	3,8%	3,8%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	20,0%	20,0%	0,0%	0,0%	20,0%	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
aktív fizikai dolgozó; n=174	1,1%	1,1%	2,9%	4,6%	14,3%	18,9%	12,0%	26,3%	12,0%	6,9%
aktív szellemi dolgozó; n=80	1,3%	2,5%	0,0%	3,8%	11,4%	25,3%	17,7%	30,4%	5,1%	2,5%
munkanélküli; n=7	0,0%	28,6%	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	28,6%	14,3%	0,0%	14,3%
háztartásbeli; n=5	20,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	2,0%	2,0%	7,4%	7,8%	14,7%	19,1%	15,7%	19,1%	7,4%	4,9%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	20,0%	0,0%	0,0%	10,0%	30,0%	10,0%	10,0%	10,0%	0,0%	10,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	5,3%	10,5%	0,0%	26,3%	5,3%	15,8%	10,5%	21,1%	5,3%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktívnak!”

170. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – egészségi állapot, gyógyszer szedése

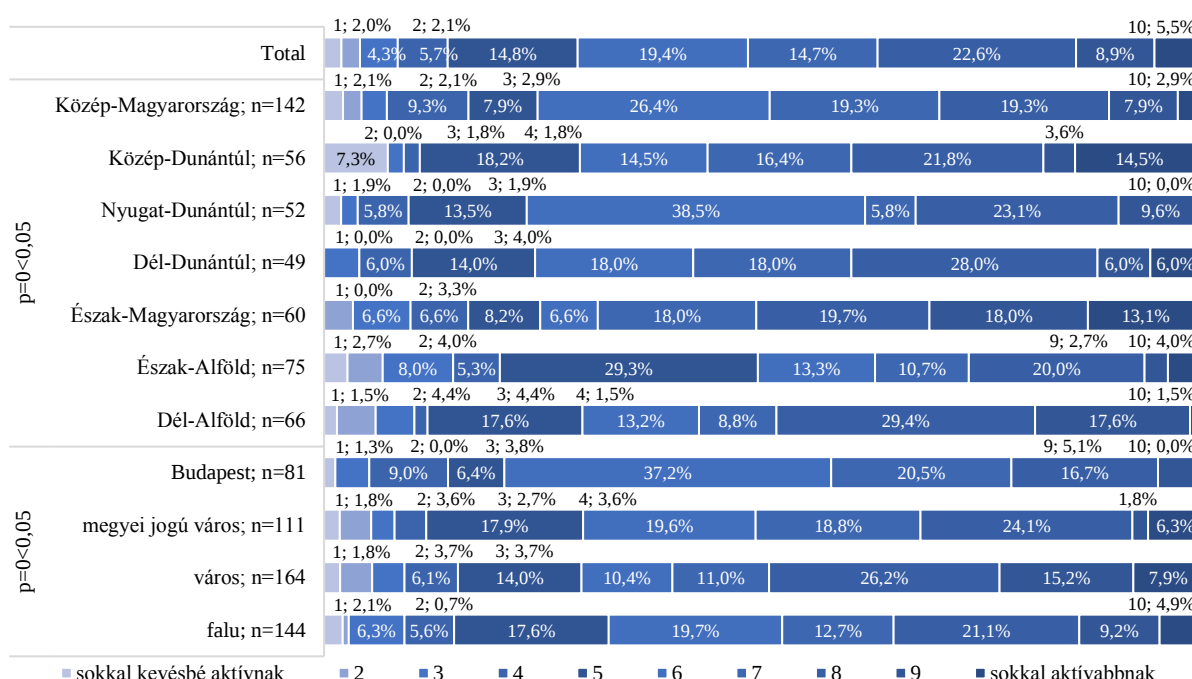

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Total	2,0%	2,1%	4,3%	5,7%	14,8%	19,4%	14,7%	22,6%	8,9%	5,5%

Demográfia	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	0,6%	1,0%	2,9%	10,5%	21,4%	15,0%	29,1%	11,5%	8,0%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben.; n=168	4,2%	2,4%	9,6%	9,0%	24,0%	18,0%	15,0%	12,0%	4,8%	1,2%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	16,7%	22,2%	16,7%	22,2%	5,6%	0,0%	5,6%	11,1%	0,0%	0,0%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	3,0%	3,4%	7,1%	8,2%	19,1%	19,1%	15,4%	16,1%	6,0%	2,6%
nem; n=232	0,9%	0,9%	0,9%	2,6%	9,6%	20,0%	14,3%	30,0%	12,2%	8,7%

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktív!”

171. ábra: Mennyire elégedett fizikai aktivitásával, az Önnel egykorú emberekkel összehasonlítva? – régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét, kérjük, tízfokozatú skálán fejezze ki, ahol a 10 azt jelenti, hogy sokkal aktívabbnak, az 1 pedig azt jelenti, hogy sokkal kevésbé aktív!”

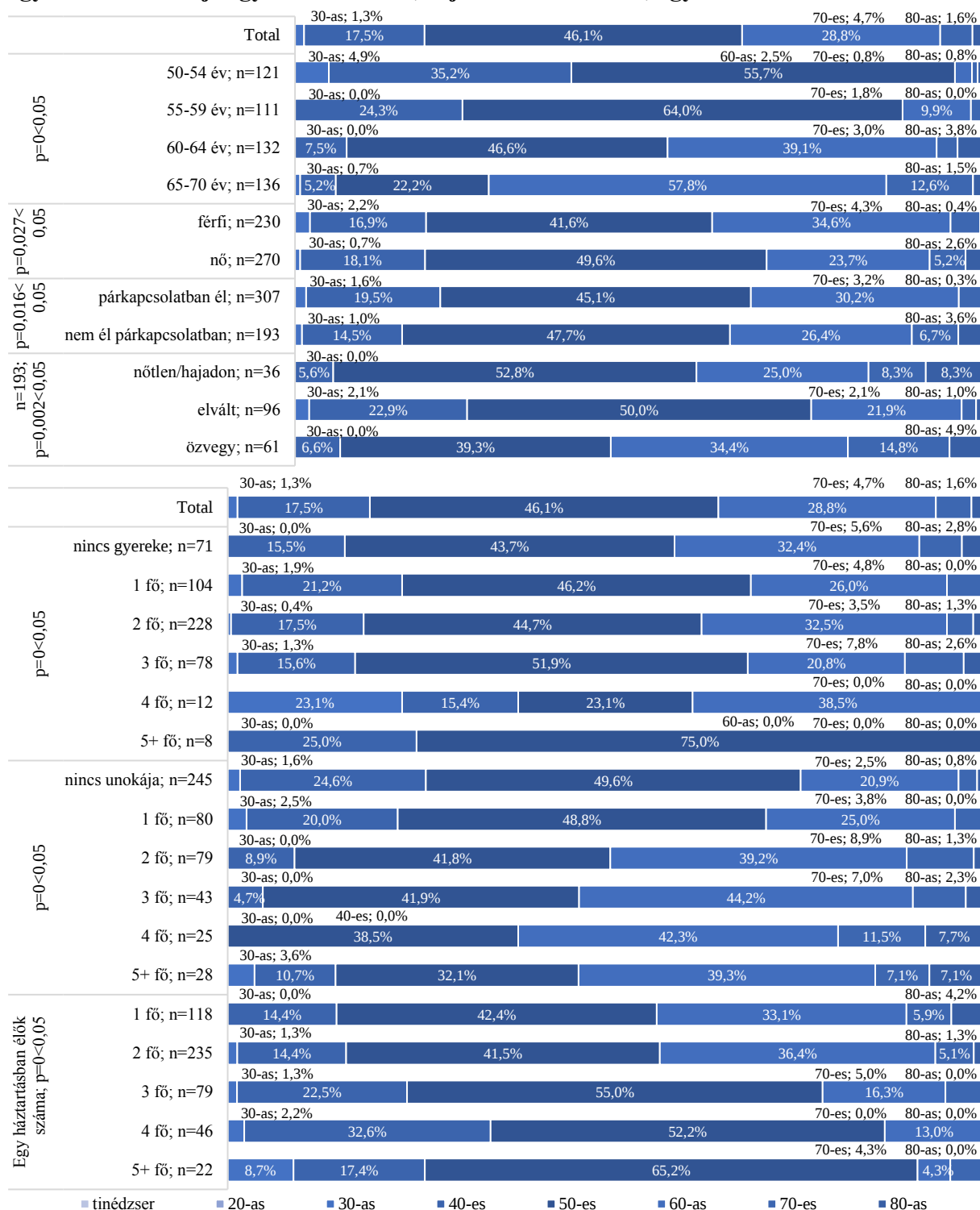
4.4. Életkori viszonyítás

Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék

Legtöbbször az 50-es éveket jelölték meg, mint érzett életkori csoport; a fiatalabb korosztály nagyobb arányban gondolta még hogy a 40-es, illetve a 30-as éveiben járna és a 65 éves elmúlt megkérdezettek pedig 58%-ban hatvanasnak mondták magukat. Fiatalabbnak érzik magukat, akik párkapcsolatban vannak, mint akik nem, és utóbbiak közül pedig azok, akik elváltak (172. ábra). Az átlagnál fiatalabbnak érezték magukat, akiknek van gyermekük, illetve többen élnek egy háztartásban, viszont az unokaszám növekedése az idősebb érzett életkorok felé vitte el a súlyt. Emellett a jobb jövedelmi helyzet és a gazdasági aktivitás is a „fiatalabbság” malmára hajtotta a vizet, legöregebbnek pedig a nyugdíj előtti segélyből élők érezték magukat

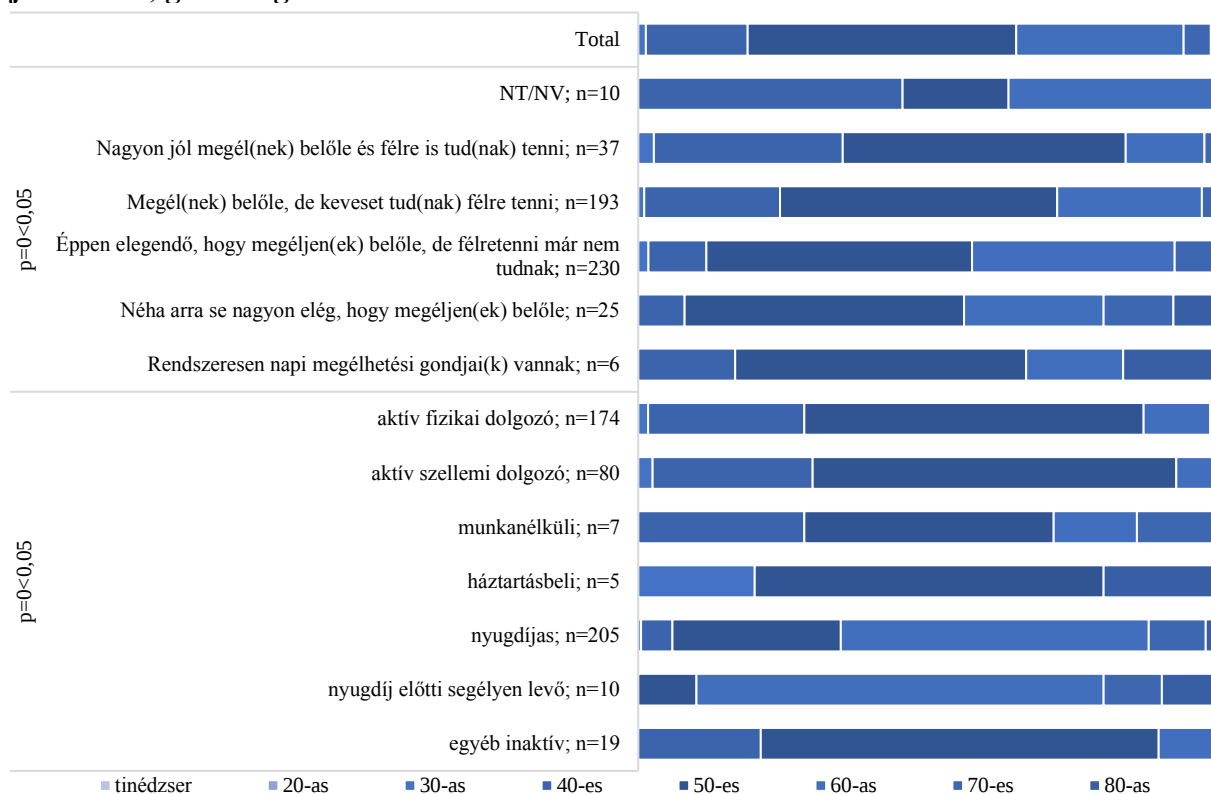
(173. ábra). Szintén erősíti a fiatalos attitűdöt a jobb egészségi állapot, és ha nincs szükség gyógyszerre az egészség megőrzése érdekében (174. ábra).

172. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – korcsoportok, nem, párkapcsolat, egyedüllét oka, saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

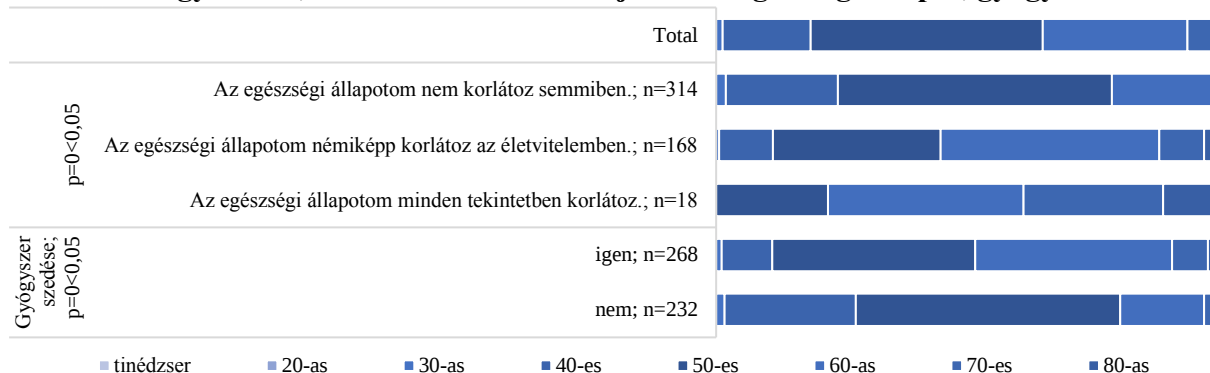
173. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

Úgy ÉRZEM, mintha a ... éveimben járnék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,0%	1,3%	17,5%	46,1%	28,8%	4,7%	1,6%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	45,5%	18,2%	36,4%	0,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	2,7%	32,4%	48,6%	13,5%	2,7%	0,0%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	0,0%	1,0%	23,3%	47,7%	24,9%	2,6%	0,5%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,0%	0,0%	1,7%	10,0%	45,7%	34,8%	6,5%	1,3%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	0,0%	0,0%	8,0%	48,0%	24,0%	12,0%	8,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	16,7%	0,0%	16,7%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	1,7%	26,9%	58,3%	11,4%	1,1%	0,6%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	0,0%	2,5%	27,5%	62,5%	7,5%	0,0%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	0,0%	0,0%	28,6%	42,9%	14,3%	14,3%	0,0%
háztartásbeli; n=5	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	60,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	0,0%	0,0%	0,5%	5,4%	28,9%	52,9%	9,8%	2,5%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	70,0%	10,0%	10,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	0,0%	21,1%	68,4%	10,5%	0,0%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

174. ábra: Úgy érzem, mintha a ... éveimben járnék – egészségi állapot, gyógyszer szedése

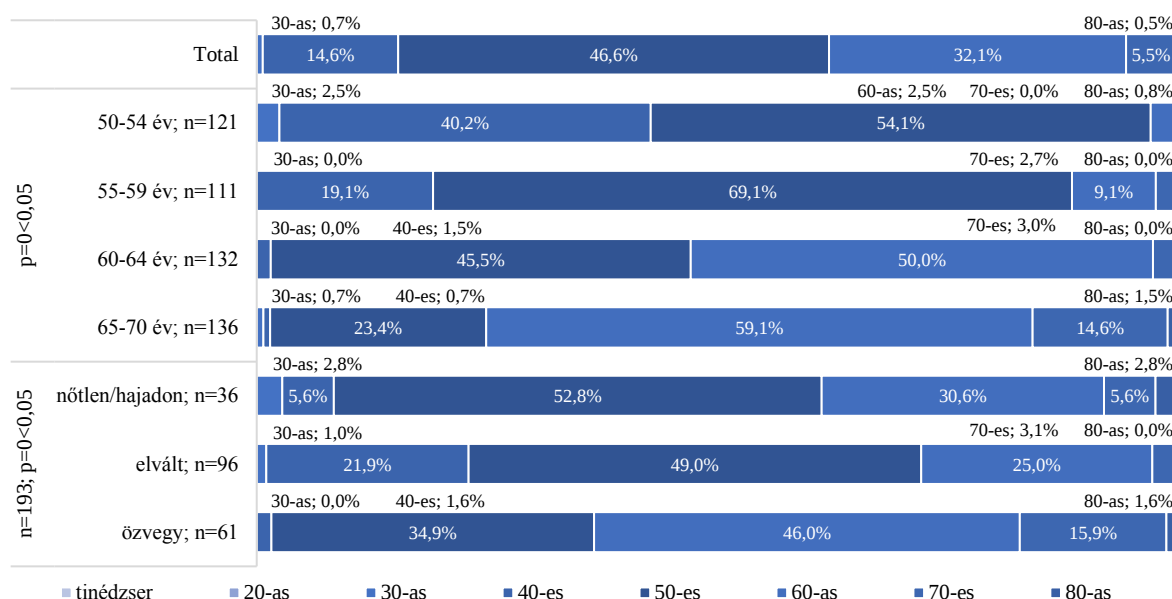
Úgy ÉRZEM, mintha a ... éveimben járnék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,0%	1,3%	17,5%	46,1%	28,8%	4,7%	1,6%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	0,0%	1,9%	22,3%	54,5%	20,1%	1,0%	0,3%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelében.; n=168	0,0%	0,0%	0,6%	10,7%	33,3%	43,5%	8,9%	3,0%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%	38,9%	27,8%	11,1%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	0,0%	0,0%	1,1%	10,1%	40,3%	39,2%	7,1%	2,2%
nem; n=232	0,0%	0,0%	1,7%	26,1%	52,6%	16,7%	2,1%	0,9%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék

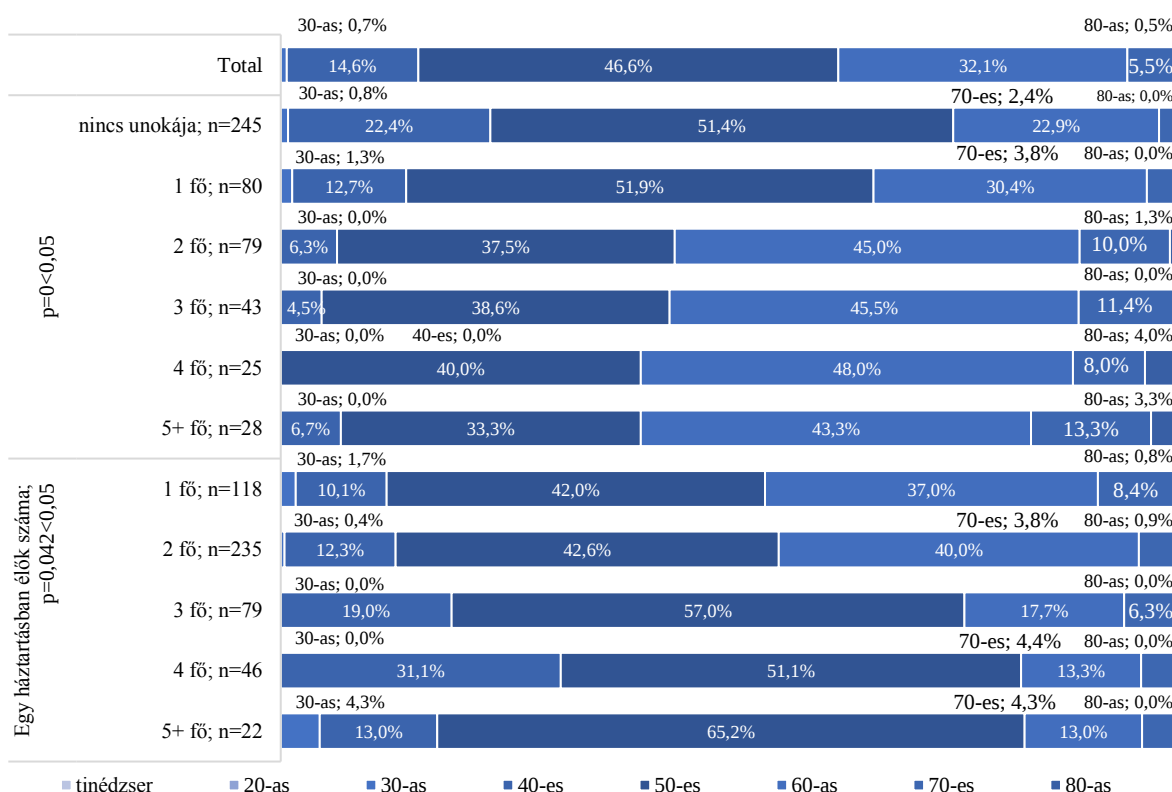
A válaszadók kinézet szempontjából főleg a 40-es és 50-es éveikre voksoltak, különösen az 50-54 éves kohorsz. A nőtlenek/hajadonok 58%-ban úgy vélték, hogy az 50 évesekhez hasonlítanak, míg az elváltak átlagosan ennél fiatalosabbnak vallották magukat (175. ábra). Azon személyek, akiknek nincs unokájuk, vagy kevesebb unokájuk van, szintén a fiatalabb 40-50-es évekre szavaztak inkább, míg az egy háztartásban lévők száma pont fordítottn befolyásolta a kinézet érzékelését – akik egyedül élnek öregebb külsejűnek vallották magukat a többiekénél (176. ábra). Leginkább az idősebb korcsoportra szavazók azon gazdasági kategóriákból kerültek ki, akiknek éppen elegendő a jövedelmük, de félretenni már nem tudnak belőle, és a nyugdíj előtti segélyen lévők vagy nyugdíjasok (177. ábra). Továbbá akiket egészségi állapotuk mindenben korlátoz, valamint gyógyszert kell szedniük egészségük megőrzése érdekében (178. ábra).

175. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – korcsoportok, egyedüllet típusa

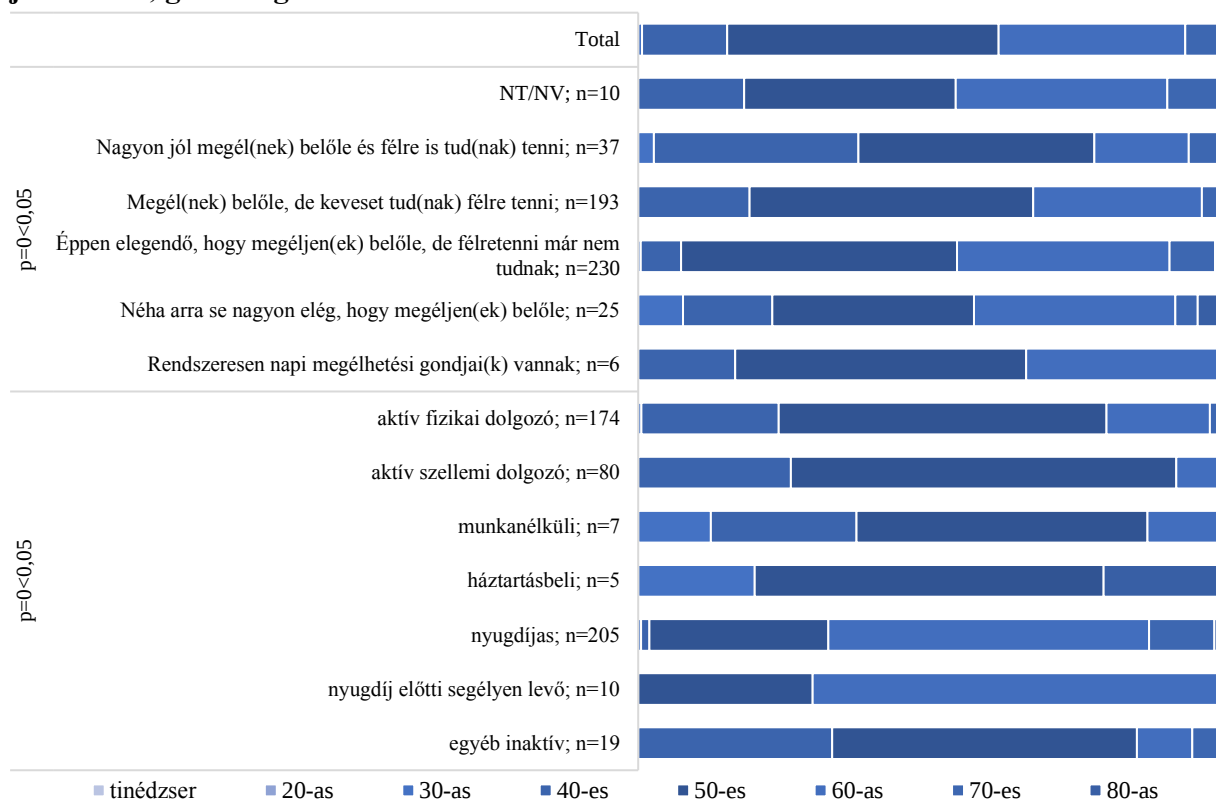
Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

176. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

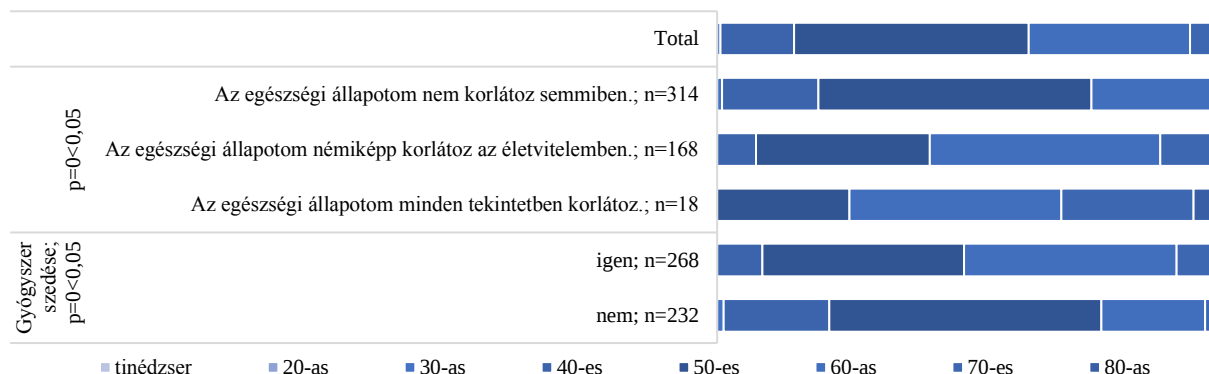
177. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,0%	0,7%	14,6%	46,6%	32,1%	5,5%	0,5%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	18,2%	36,4%	36,4%	9,1%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	2,7%	35,1%	40,5%	16,2%	5,4%	0,0%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	0,0%	0,0%	19,2%	48,7%	29,0%	3,1%	0,0%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,0%	0,0%	0,4%	7,0%	47,4%	36,5%	7,8%	0,9%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	0,0%	7,7%	15,4%	34,6%	34,6%	3,8%	3,8%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	33,3%	0,0%	0,0%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	0,6%	23,6%	56,3%	17,8%	1,7%	0,0%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	0,0%	0,0%	26,3%	66,3%	7,5%	0,0%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	0,0%	12,5%	25,0%	50,0%	12,5%	0,0%	0,0%
háztartásbeli; n=5	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	60,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	0,0%	0,0%	0,5%	1,5%	30,7%	55,1%	11,2%	1,0%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	30,0%	70,0%	0,0%	0,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	52,4%	9,5%	4,8%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoportba tartozónak ÉRZI magát valójában.”

178. ábra: Úgy nézek ki, mintha a ... éveimben lennék – egészségi állapot, gyógyszer szedése

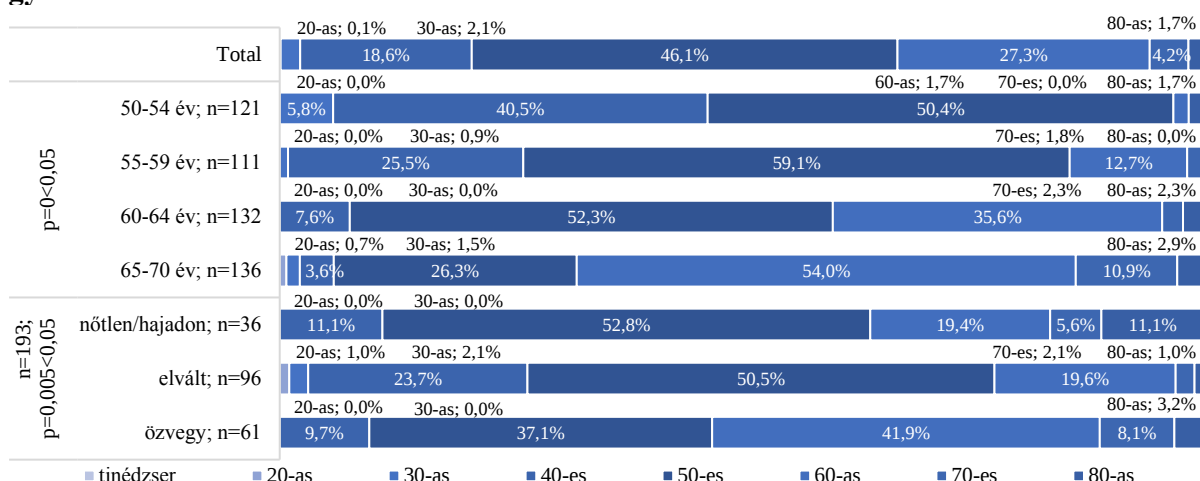
Úgy ÉRZEM, mintha a ... éveimben járnék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,0%	0,7%	14,6%	46,6%	32,1%	5,5%	0,5%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	0,0%	1,0%	19,2%	54,3%	24,3%	1,3%	0,0%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelemben.; n=168	0,0%	0,0%	0,0%	7,7%	34,5%	45,8%	10,7%	1,2%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	26,3%	42,1%	26,3%	5,3%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	0,0%	0,0%	0,0%	9,0%	40,1%	42,3%	7,5%	1,1%
Gyógyszer szedése: nem; n=232	0,0%	0,0%	1,3%	21,0%	54,1%	20,6%	3,0%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0; 20-as évek: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoportba tartozónak ÉRZI magát valójában.”

A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék

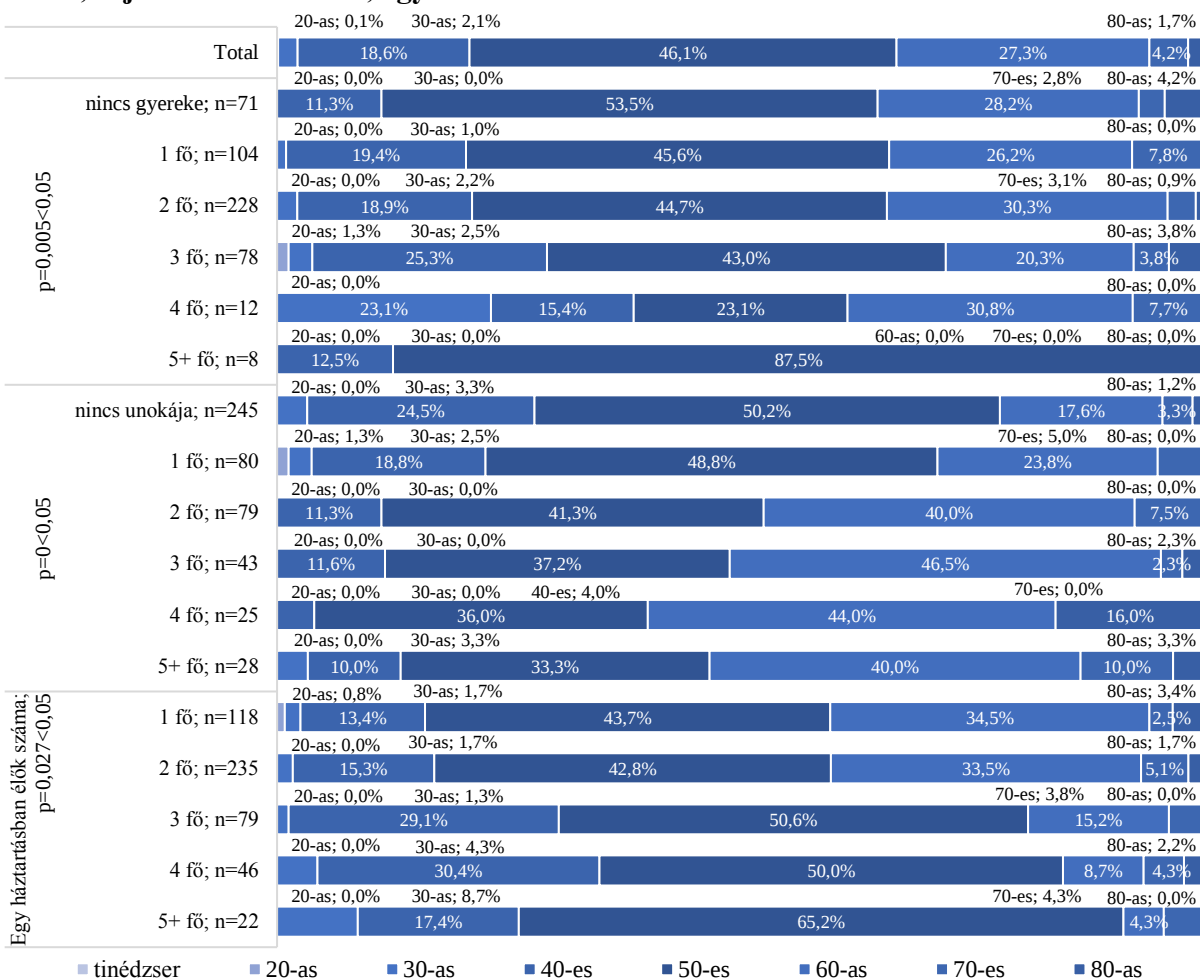
Aktivitás kérdésében az átlagnál idősebbnek érezték magukat a 60 fölöttiek és az özvegyek, valamint akiknek 4 gyermekük van és azok, akiknek van unokájuk (179-180. ábrák). Mellettük azok, akik egyedül élnek egy háztartásban és megélhetési gondokkal küzdenek. Velük szemben azon személyek említették, hogy a legtöbb dolgot úgy csinálják, mintha a 30-as éveiben járnának, akik háztartásbeliként élnek (181. ábra). Továbbá a teljesen egészségesek 0,3%-a és a gyógyszert nem szedők 0,4%-a a 20-as éveket is megemlíttette (182. ábra).

179. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – korcsoportok, egyedüllet oka

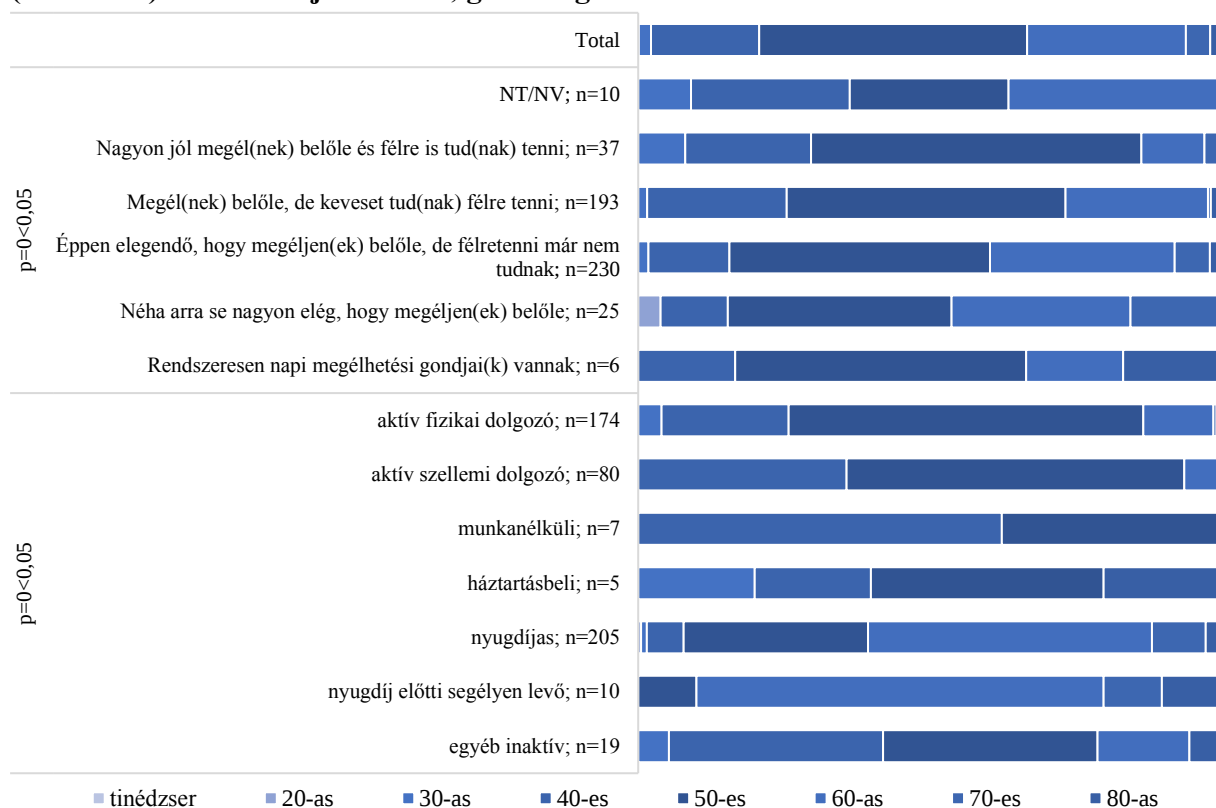
Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

180. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

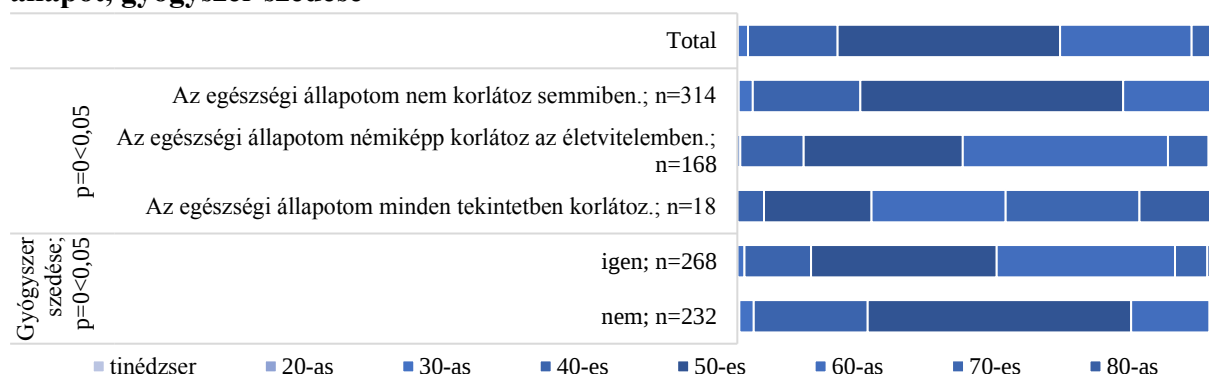
181. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,1%	2,1%	18,6%	46,1%	27,3%	4,2%	1,7%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	9,1%	27,3%	27,3%	36,4%	0,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	8,1%	21,6%	56,8%	10,8%	2,7%	0,0%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	0,0%	1,6%	24,0%	47,9%	24,5%	0,5%	1,6%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,0%	0,0%	1,7%	13,9%	44,8%	31,7%	6,1%	1,7%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	3,8%	0,0%	11,5%	38,5%	30,8%	15,4%	0,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	16,7%	0,0%	16,7%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	4,0%	21,8%	60,9%	12,1%	0,6%	0,6%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	0,0%	0,0%	35,8%	58,0%	6,2%	0,0%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	0,0%	0,0%	62,5%	37,5%	0,0%	0,0%	0,0%
háztartásbeli; n=5	0,0%	0,0%	20,0%	20,0%	40,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	0,0%	0,5%	1,0%	6,3%	31,7%	48,8%	9,3%	2,4%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	70,0%	10,0%	10,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	5,3%	36,8%	36,8%	15,8%	0,0%	5,3%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

182. ábra: A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék – egészségi állapot, gyógyszer szedése

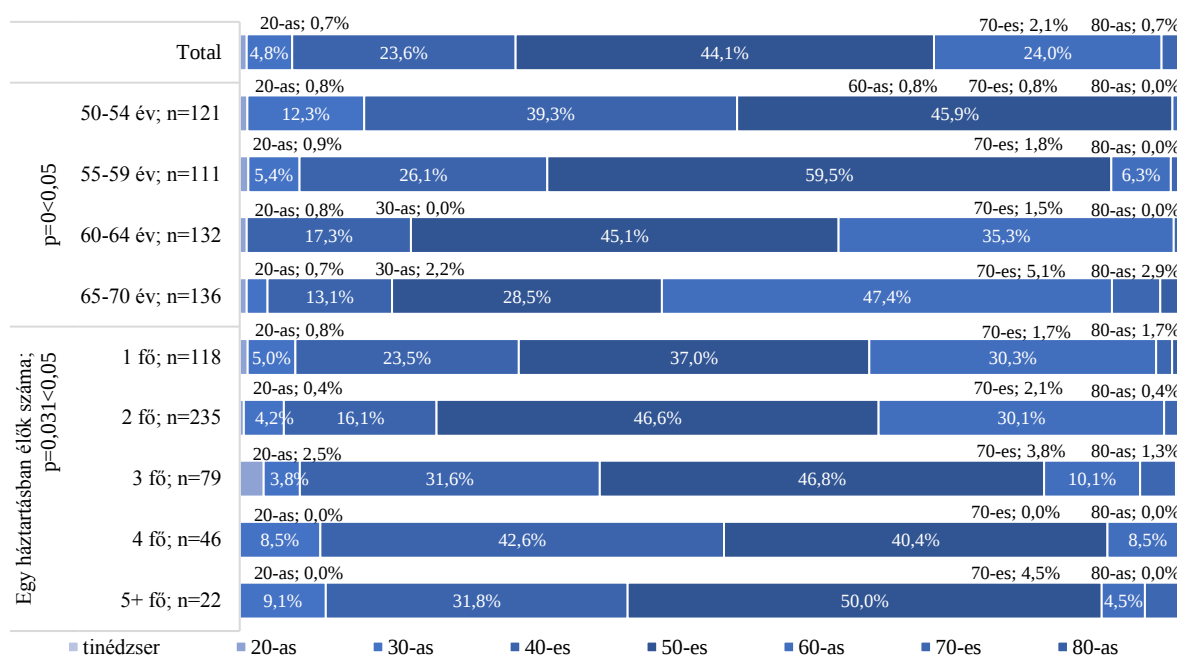
A legtöbb dolgot úgy csinálom, mintha a ... éveimben járnék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,1%	2,1%	18,6%	46,1%	27,3%	4,2%	1,7%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	0,3%	2,9%	22,3%	54,5%	19,4%	0,3%	0,3%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelemben.; n=168	0,0%	0,0%	0,6%	13,2%	32,9%	42,5%	8,4%	2,4%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	22,2%	27,8%	27,8%	16,7%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	0,0%	0,0%	1,5%	13,8%	38,4%	36,9%	6,7%	2,6%
Gyógyszer szedése: nem; n=232	0,0%	0,4%	3,0%	23,6%	54,5%	16,3%	1,3%	0,9%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősekként, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoportba tartozónak ÉRZI magát valójában.”

Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké

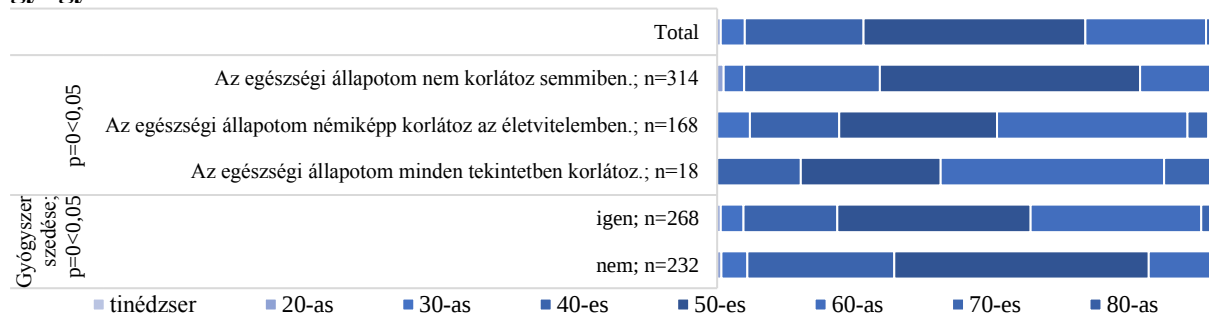
A vizsgált korcsoportokat szemlélve azok mondták legnagyobb arányban, hogy az érdeklődési körük leginkább olyan, mint 20 éveseké, akik 55-59 évesek, de a többi korcsoport is hasonló (1% alatti) mértékben voksolt ezen évekre. Az érdeklődési kör „fiatalodik”, amennyiben többen élnek egy háztartásban (183. ábra) és ha a család (háztartás) nettó havi jövedelme magasabb. Az átlagnál fiatalabb érdeklődési körrel rendelkeznek továbbá az aktív szellemi dolgozók és az egészségesek, de 0,9%-ban azok is rendelkeznek huszonéves érdeklődési körrel, akiknek egészségi állapotuk miatt gyógyszert kell szedniük (184-185. ábrák).

183. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – korcsoportok, egy háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

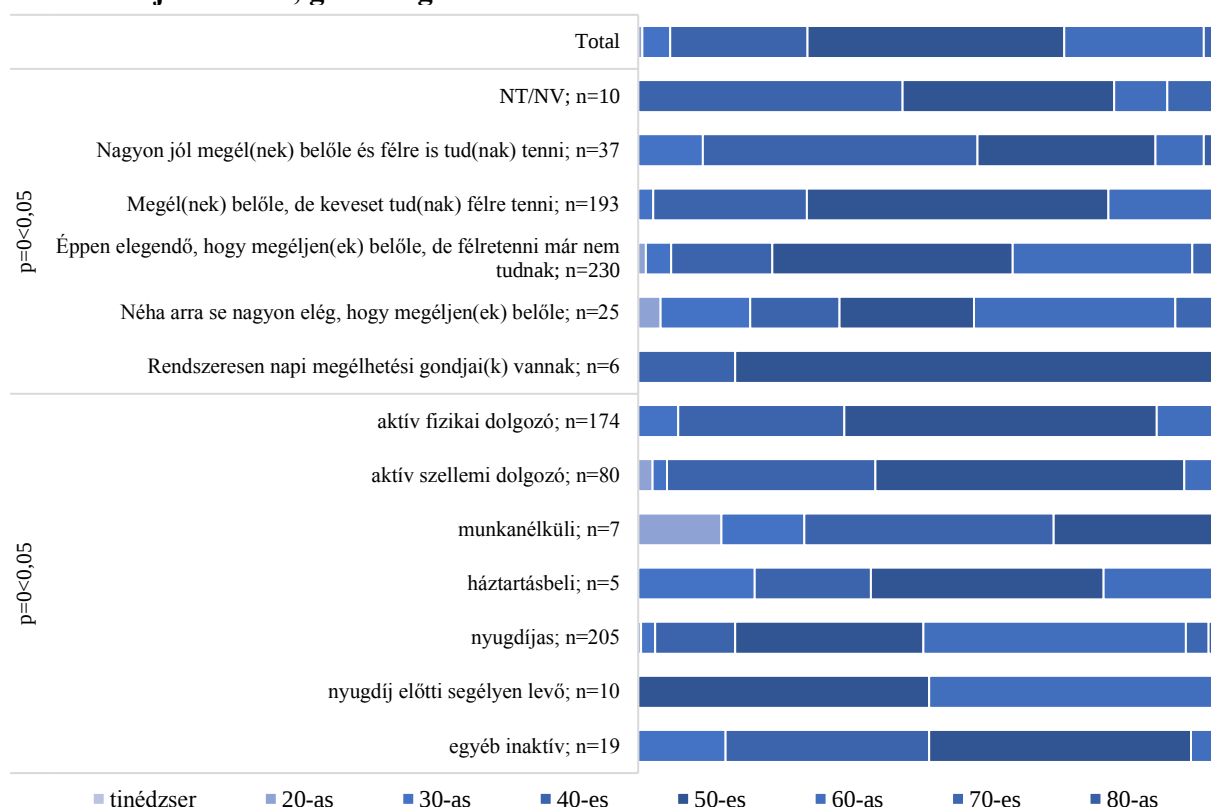
184. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – egészségi állapot, gyógyszer szedése

Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,7%	4,8%	23,6%	44,1%	24,0%	2,1%	0,7%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	1,3%	4,1%	27,0%	51,7%	15,2%	0,6%	0,0%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelben.; n=168	0,0%	0,0%	6,5%	17,8%	31,4%	37,9%	4,1%	2,4%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	27,8%	44,4%	11,1%	0,0%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	0,0%	0,7%	4,5%	18,7%	38,4%	34,0%	2,6%	1,1%
Gyógyszer szedése: nem; n=232	0,0%	0,9%	5,2%	29,2%	50,6%	12,4%	1,3%	0,4%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi idősnek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

185. ábra: Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

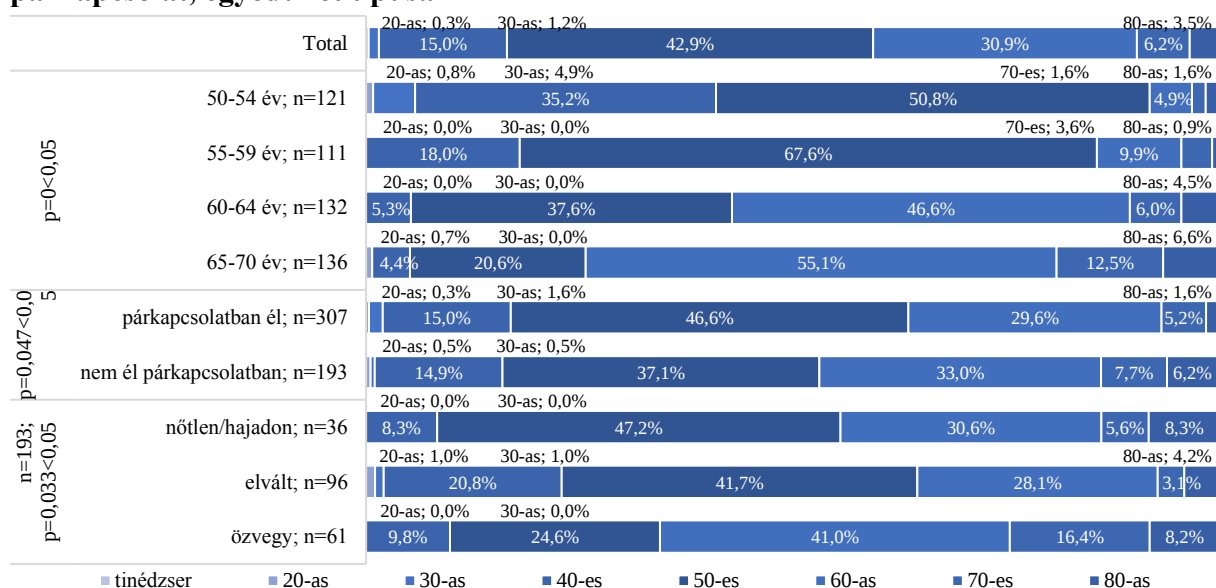
Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,7%	4,8%	23,6%	44,1%	24,0%	2,1%	0,7%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	45,5%	36,4%	9,1%	9,1%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	0,0%	11,1%	47,2%	30,6%	8,3%	0,0%	2,8%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	0,0%	2,6%	26,4%	51,8%	19,2%	0,0%	0,0%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,0%	1,3%	4,3%	17,4%	41,3%	30,9%	3,5%	1,3%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	3,8%	15,4%	15,4%	23,1%	34,6%	7,7%	0,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	0,0%	0,0%	0,0%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	6,9%	28,6%	53,7%	9,7%	1,1%	0,0%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	2,5%	2,5%	35,8%	53,1%	4,9%	1,2%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	14,3%	14,3%	42,9%	28,6%	0,0%	0,0%	0,0%
háztartásbeli; n=5	0,0%	0,0%	20,0%	20,0%	40,0%	20,0%	0,0%	0,0%
nyugdíjas; n=205	0,0%	0,5%	2,5%	13,7%	32,4%	45,1%	3,9%	2,0%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	15,0%	35,0%	45,0%	5,0%	0,0%	0,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék

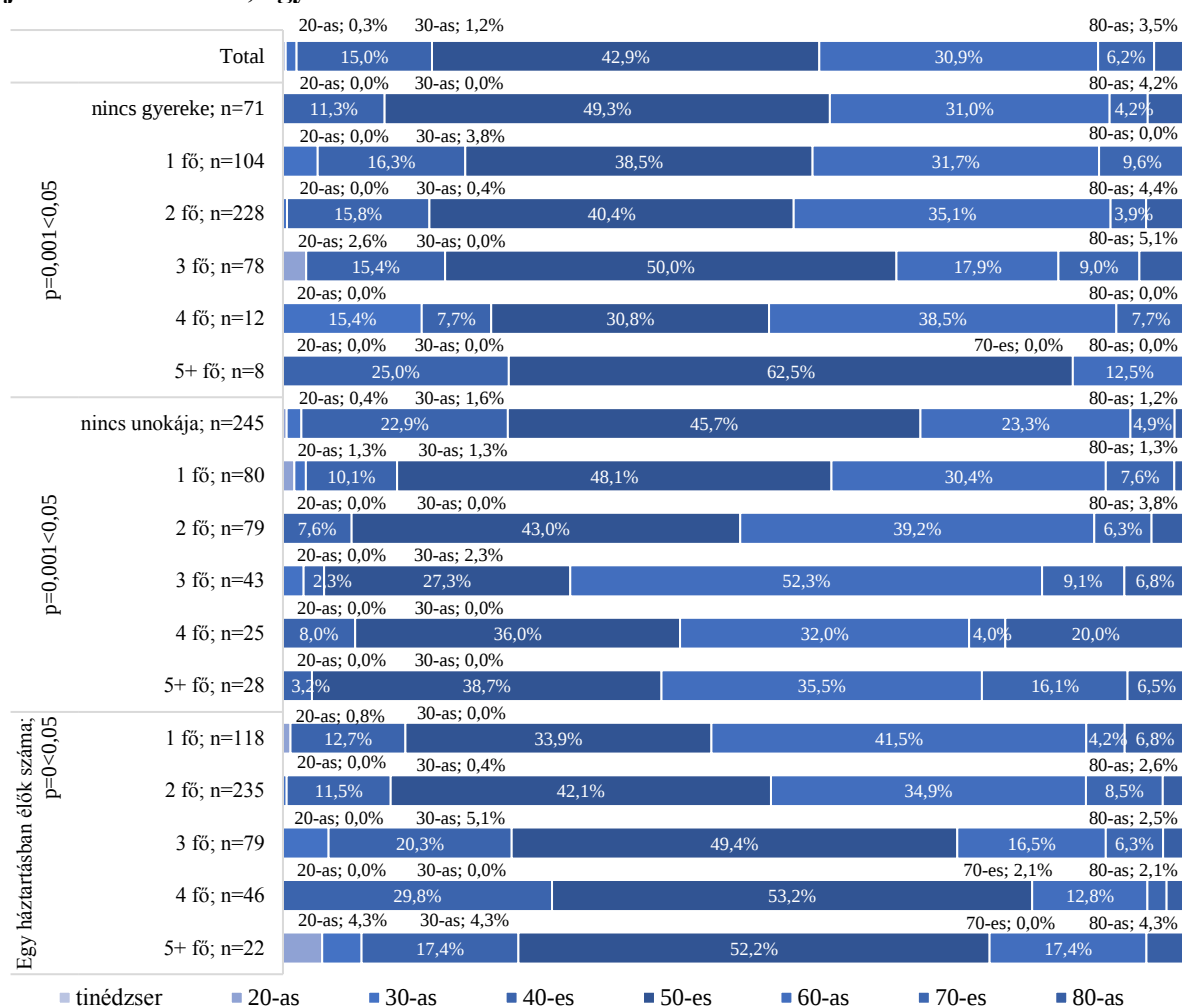
Megállapítható, hogy átlagosan minden korcsoport fiatalabbnak értékeli egészségi állapotát a valós koránál, de a válaszok között kismértékben a 80-as évek is megjelentek. A legfiatalabb korcsoportot (50-54 évesek) nézve például 3,5%-ban mondták a válaszadók, hogy egészségi állapotuk olyan, mintha 80 évesek lennének és 6,2%-ban pedig 70 évesnek érezték magukat. A párkapcsolatban nem élők rosszabb egészségi „életkorról” számoltak be, mint kapcsolattal rendelkező társaik, és közülük főleg az özvegyek vélekedtek így (186. ábra). A saját gyermekek növekvő száma „fiatalít”, míg az unokával rendelkezők átlagosan idősebbnek vélték magukat egészségi állapot szempontjából, mint azon személyek, akiknek még nincs unokájuk; továbbá jelen esetben is kedvezőbben értékelték helyzetüket azok, akik nem egyedül élnek háztartásukban (187. ábra). A többi korérzékeléstől eltérően itt régiók közti eltérések is kimutathatók voltak: a legfiatalabbnak a Dél-dunántúliak, valamint az Észak-magyarországiak érezték magukat egészségük tükrében (188. ábra). A nagyon jó megélhetési helyzetnek örvendőkhöz (2,7%) azok érezték egészségi állapotukat a 20-as éveikhez hasonlóknak, akiknek néha arra sem elegendő a pénzük, hogy megéljenek (4%) belőle, míg a többi kategóriában nem is említették ezen éveket (189. ábra). Gazdasági aktivitás tekintetében pedig a háztartásbeliek (20%) és a nyugdíjasok (0,5%) közül vallották magukat páran ilyen fiatalosnak. Természetesen a jobb egészségi állapot fokozza a jobb, fiatalosabb értékelést e téren is (190. ábra).

186. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – korcsoport, párkapcsolat, egyedüllét típusa

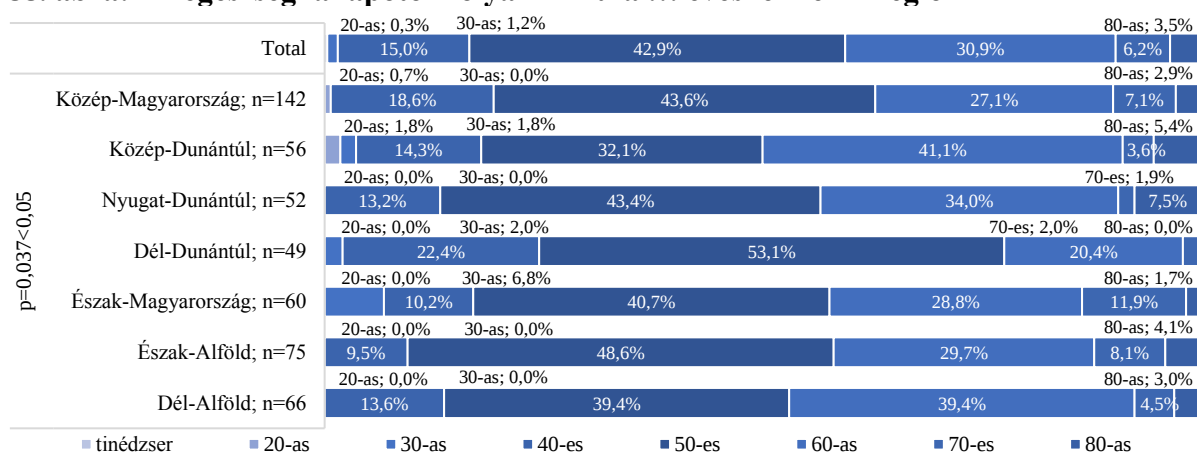
Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

187. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – saját gyerekek száma, saját unokák száma, egy háztartásban élők száma

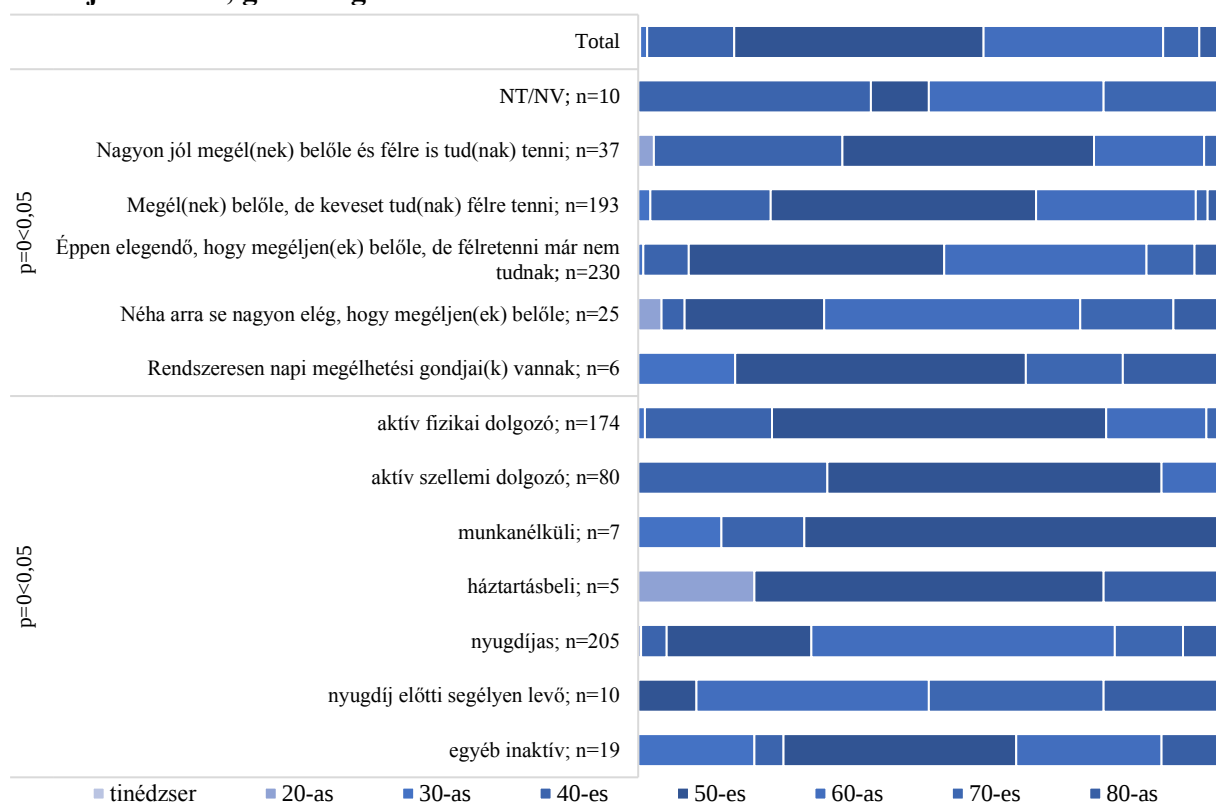
Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

188. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – régió

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

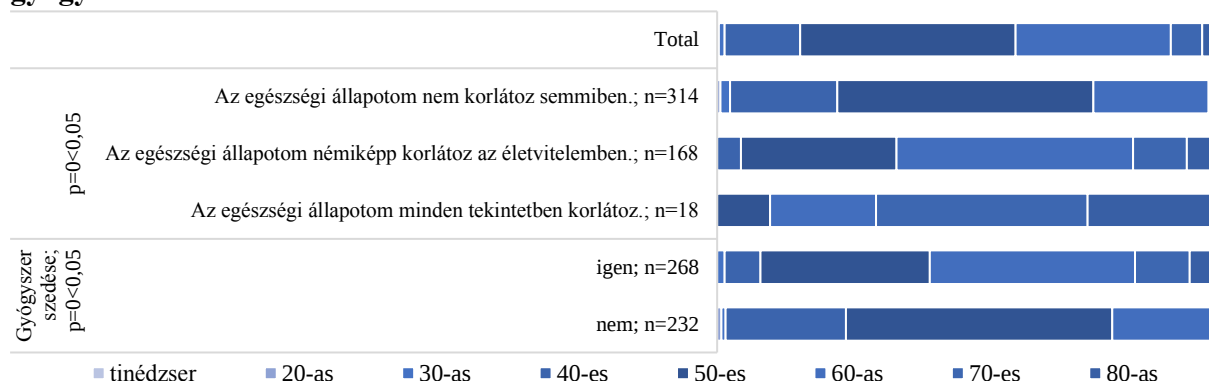
189. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

Az érdeklődési köröm leginkább olyan, mint a ... éveseké.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,3%	1,2%	15,0%	42,9%	30,9%	6,2%	3,5%
NT/NV; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	40,0%	10,0%	30,0%	20,0%	0,0%
Nagyon jól megél(nek) belőle és félre is tud(nak) tenni; n=37	0,0%	2,7%	0,0%	32,4%	43,2%	18,9%	2,7%	0,0%
Megél(nek) belőle, de keveset tud(nak) félre tenni; n=193	0,0%	0,0%	2,1%	20,7%	45,6%	27,5%	2,1%	2,1%
Éppen elegendő, hogy megéljen(ek) belőle, de félretenni már nem tudnak; n=230	0,0%	0,0%	0,9%	7,8%	43,9%	34,8%	8,3%	4,3%
Néha arra se nagyon elég, hogy megéljen(ek) belőle; n=25	0,0%	4,0%	0,0%	4,0%	24,0%	44,0%	16,0%	8,0%
Rendszeresen napi megélhetési gondjai(k) vannak; n=6	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	50,0%	0,0%	16,7%	16,7%
aktív fizikai dolgozó; n=174	0,0%	0,0%	1,1%	21,8%	57,5%	17,2%	2,3%	0,0%
aktív szellemi dolgozó; n=80	0,0%	0,0%	0,0%	32,5%	57,5%	10,0%	0,0%	0,0%
munkanélküli; n=7	0,0%	0,0%	14,3%	14,3%	71,4%	0,0%	0,0%	0,0%
háztartásbeli; n=5	0,0%	20,0%	0,0%	0,0%	60,0%	0,0%	0,0%	20,0%
nyugdíjas; n=205	0,0%	0,5%	0,0%	4,4%	24,9%	52,2%	11,7%	6,3%
nyugdíj előtti segélyen levő; n=10	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	40,0%	30,0%	20,0%
egyéb inaktív; n=19	0,0%	0,0%	20,0%	5,0%	40,0%	25,0%	0,0%	10,0%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoportba tartozónak ÉRZI magát valójában.”

190. ábra: Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék – egészségi állapot, gyógyszer szedése

Az egészségi állapotom olyan mintha ... éves lennék.	Szubjektíven érzékelt korcsoport							
	tinédzser	20-as	30-as	40-es	50-es	60-as	70-es	80-as
Total	0,0%	0,3%	1,2%	15,0%	42,9%	30,9%	6,2%	3,5%
Az egészségi állapotom nem korlátoz semmiben.; n=314	0,0%	0,6%	1,9%	21,3%	51,0%	22,9%	1,9%	0,3%
Az egészségi állapotom némiképp korlátoz az életvitelemben.; n=168	0,0%	0,0%	0,0%	4,8%	31,0%	47,0%	10,7%	6,5%
Az egészségi állapotom minden tekintetben korlátoz.; n=18	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	10,5%	21,1%	42,1%	26,3%
Gyógyszer szedése: igen; n=268	0,0%	0,0%	1,5%	7,1%	33,7%	40,8%	10,9%	6,0%
Gyógyszer szedése: nem; n=232	0,0%	0,9%	0,9%	23,9%	53,0%	19,7%	0,9%	0,9%

Forrás: saját szerkesztés (n=500; tinédzser: n=0); „A legtöbb ember nem tűnik annyi időseknek, mint amennyi születési dátuma szerinti „hivatalos” életkora. A következő kérdések az Ön „nem hivatalos életkorának” a megismeréséről szólnak. Kérjük, válaszoljon, melyik korcsoporthoz tartozónak ÉRZI magát valójában.”

4.5. Vásárlási szokások megváltozása

Jelenlegi és 10 évvel ezelőtti vásárlással kapcsolatos attitűdök

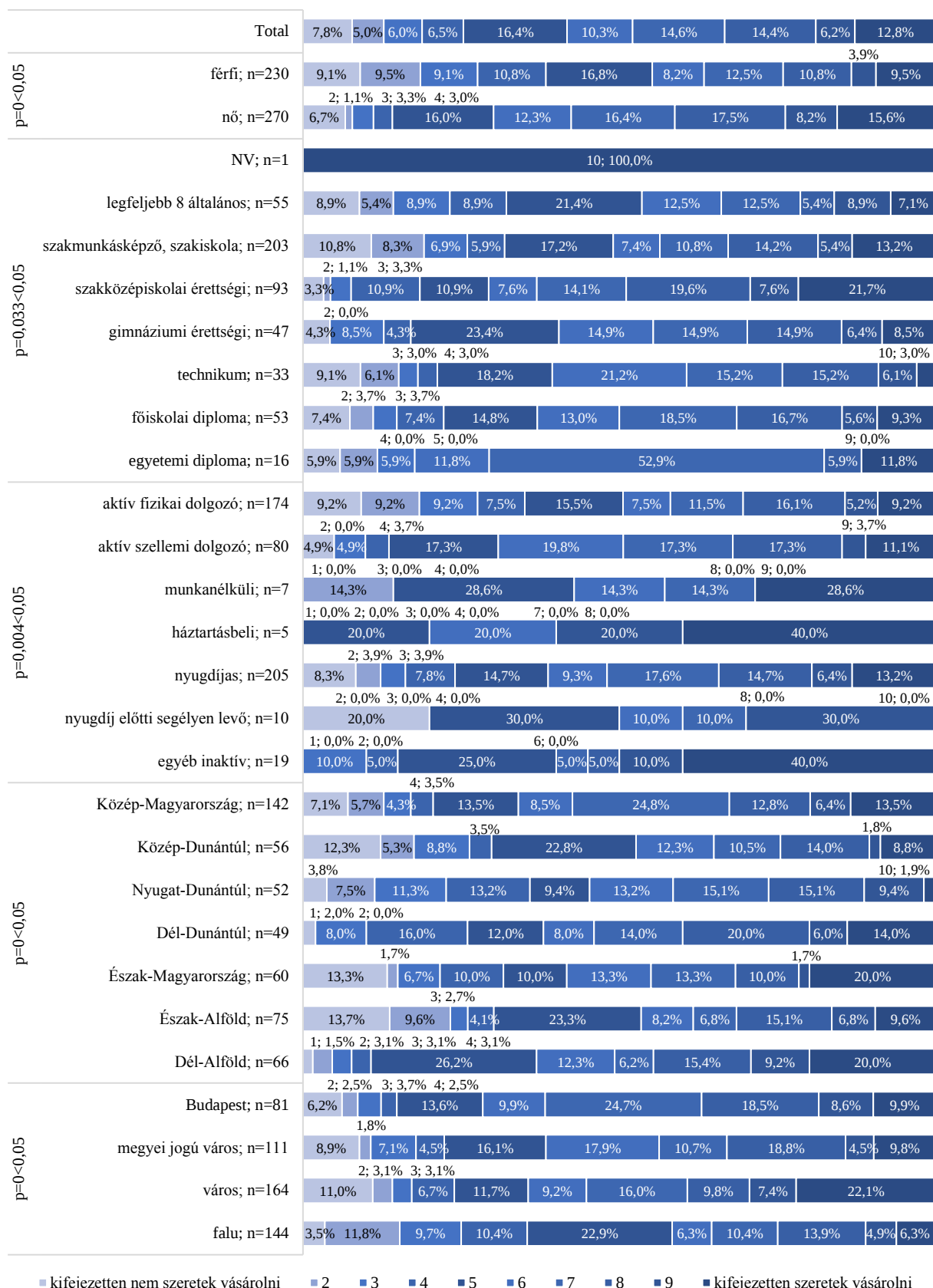
A „Mennyire szeret Ön jelenleg vásárolni?” kérdés kapcsán (191. ábra) a férfiak 44,8%-ban, míg a nők 69,9% válaszoltak 6-os fölötti értékeléssel. Az átlagnál jobban szeretnek jelenleg vásárolni a gimnáziumi érettségivel, vagy a fölötti végzettséggel rendelkezők, az aktív szellemi dolgozók, a Közép-Magyarországon élők, valamint a budapestiek. A 10 évvel ezelőtti időszakra visszatekintve, a nők 76,1%-ban szerettek vásárolni, míg a férfiak 47,6%-ban. Az adatokból az látszik, hogy a nők vásárlási kedve nagyobb mértékben apad az évek elteltével, míg a férfi válaszadók esetében ez az arány csak kismértékben változik. Életkor tekintetében egyedül a 10 évvel ezelőtti vásárlás szeretetében kaptunk szignifikáns eltéréseket. Átlag felett a korai ötvenesek és a 65 év felettiiek szerettek anno vásárolni. A jelenleg „egyéb inaktív” gazdasági kategóriába tartozók 60%-ban jelölték, hogy kifejezetten szerettek vásárolni, mely 20%-os eltérés a mostani életükhöz képest (40%). Azok, akik jelenleg rászorulnak gyógyszer szedésére

egészségi állapotuk megőrzése érdekében, jobban szerettek vásárolni 10 éve, mint akiknek nincs szükségük gyógyszerre (192-193. ábrák).

A vásárlást inkább élményként élik meg a nők, a szakközépiskolai érettségivel rendelkezők és az Észak-magyarországiak, míg a Közép-Dunántúlon főképp feladatként tekintenek rá. Inkább a budapestieknek és a városok lakóinak jelent ez a tevékenység örömet, de azok is nagyobb arányban érzik örömtelinek, akiknek jelenleg nem kell gyógyszert szedniük egészségük érdekében. 10 éve szintén a nők számára jelentett ez több élményt, valamint a háztartásbeliek (40%) és a jelenleg inaktívok is nagymértékben jelöltek 10-es választ a skálán (55%; 194-195. ábrák). Régiók tekintetében az élményorientáltság nőtt a 10 évvel ezelőttihez képest Észak-Magyarországon, míg a Dél-alföldiek nagyobb mértékben élik meg feladatként a vásárlást. Legmagasabb arányban a budapestiek szerettek vásárolni, valamint átlag felett szerettek anno azok is költekezni, akiket jelenleg egészségi állapotuk némiképp korlátoz.

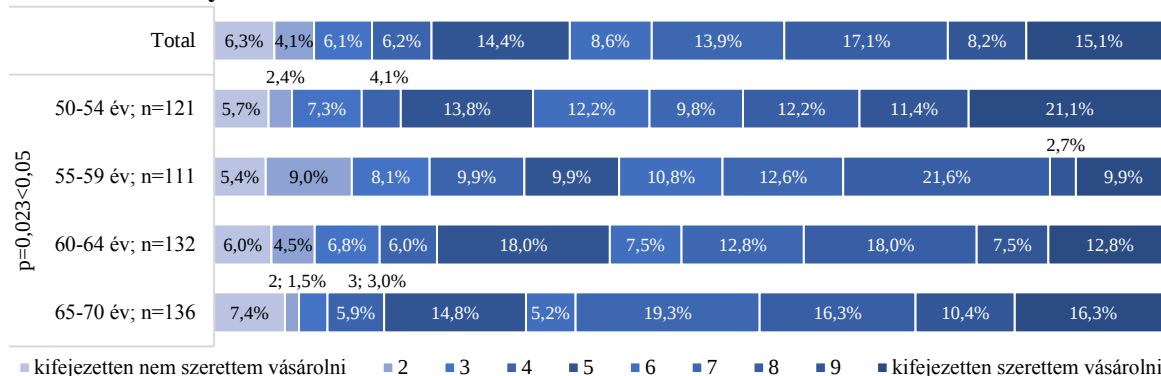
Azon kérdésre, hogy *megváltoztak-e az utóbbi években a vásárlási, költési szokásaik*, a válaszadók 62%-a nemmel válaszolt, és ez legnagyobb mértékben azokra igaz, akik nagyon jól megélik és félre is tudnak tenni (75%), az egészségesekre (67,5%) valamint a szakmunkásképzőt végzettek (66,7%) is így vélekedtek (196. ábra). Leginkább azok költési szokásai változtak, akik végzettség terén legfeljebb 8 általánost végeztek, 43,7%-uk költ kevesebbet, de ettől nem sokkal lemaradva az egyetemi végzettségűek is kevesebbet költenek (43,4%). A párkapcsolatban élők kicsivel többet költenek az utóbbi években, mint a „magányosok”, valamint az unokák számának növekedésével is gyarapszik kis mértékben a költekezések száma. A jelenleg is munkanélkülieknek sokkal jobban meg kell szorítaniuk kiadásait és ez vonatkozik azokra is, akiket egészségi állapotuk mindenben korlátoz.

191. ábra: Mennyire szeret Ön jelenleg vásárolni? – nemek, iskolai végzettség, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

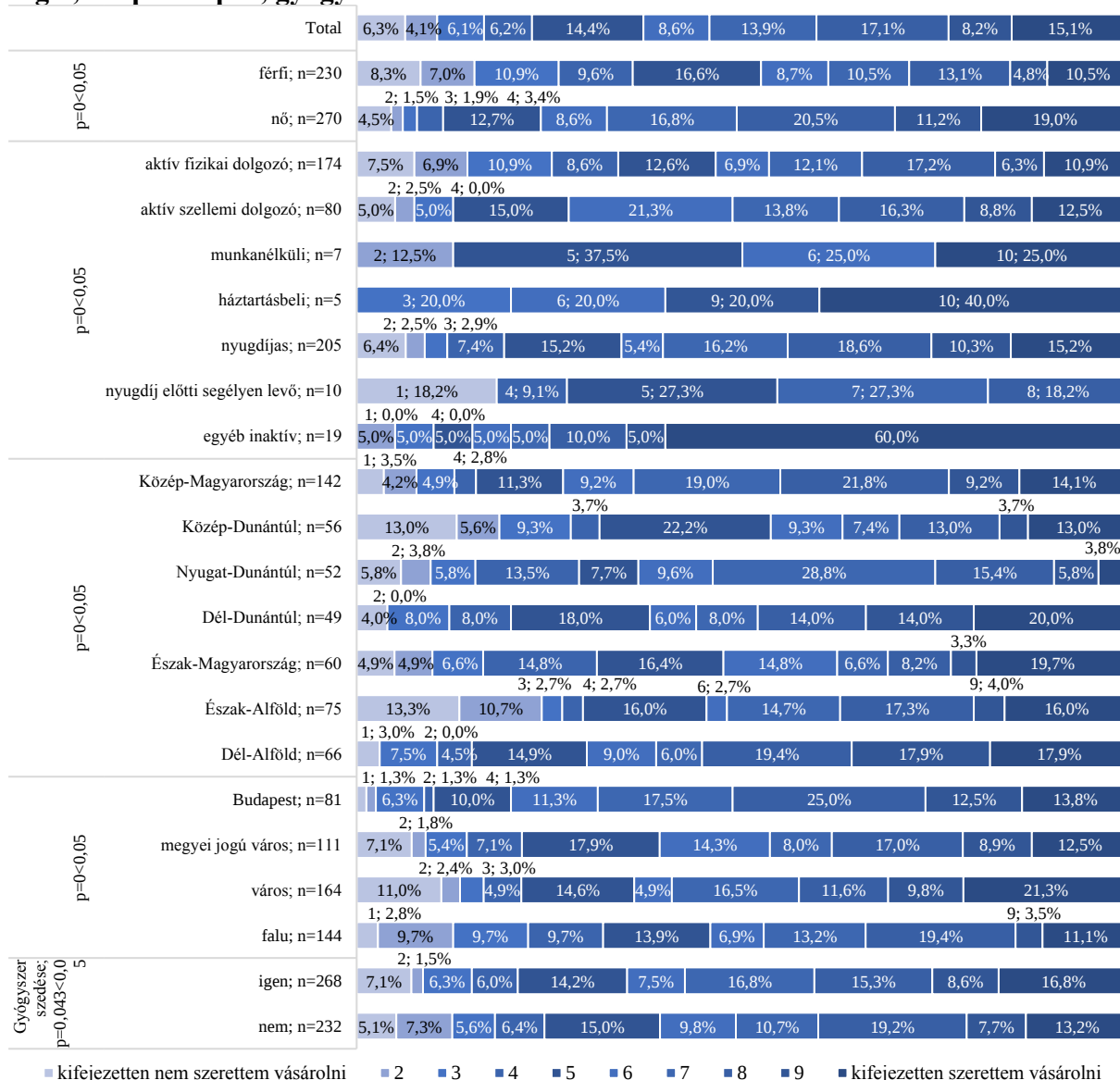
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 10 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, kifejezetten nem szeret vásárolni, a 10 pedig, hogy kifejezetten szeret vásárolni!”

192. ábra: Mennyire szeretett Ön 10 évvel ezelőtt vásárolni? – Életkori bontásban

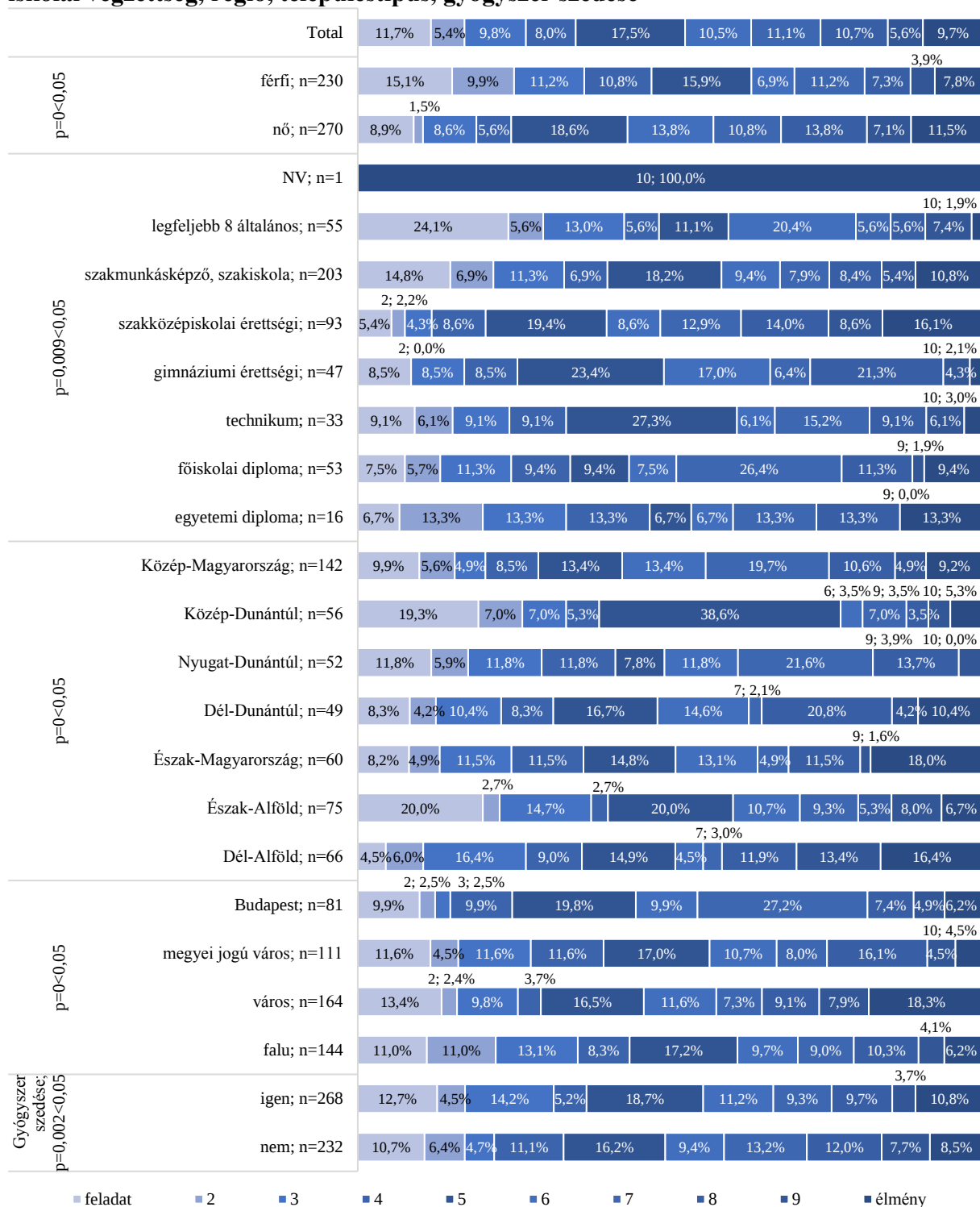
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 10 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, kifejezetten nem szeretett vásárolni, a 10 pedig, hogy kifejezetten szeretett vásárolni!”

193. ábra: Mennyire szeretett Ön 10 évvel ezelőtt vásárolni? – nemek, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, gyógyszer szedése

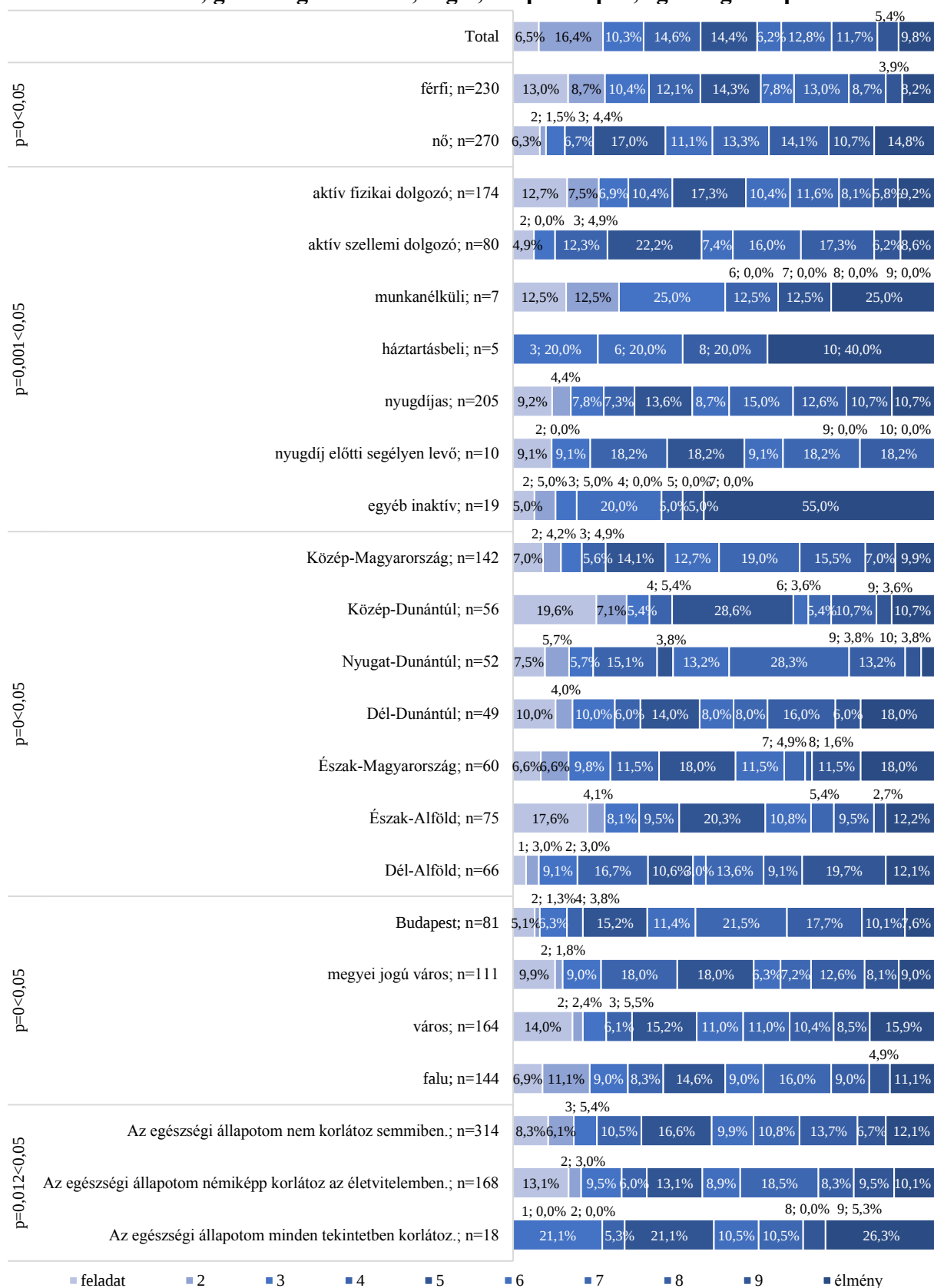
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét 10 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti, kifejezetten nem szeretett vásárolni, a 10 pedig, hogy kifejezetten szeretett vásárolni!”

194. ábra: Mennyire jelent Önnek feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás? – nemek, iskolai végzettség, régió, településtípus, gyógyszer szedése

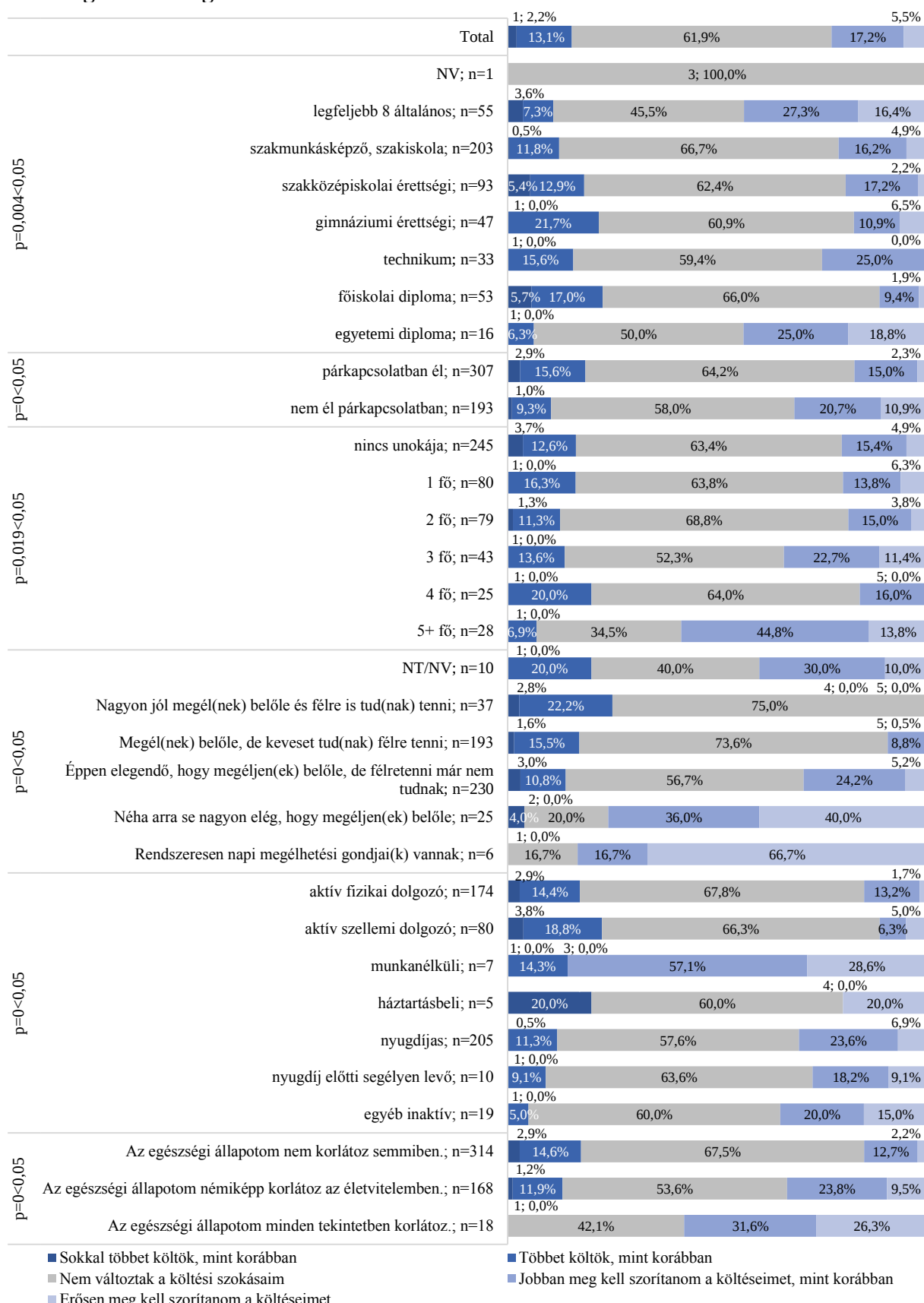
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét kérem, tízfokozatú skálán mondja el, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyértelműen feladatot jelent a vásárlás, míg a 10 pedig, hogy egyértelműen élményt jelent a vásárlás!”

195. ábra: Mennyire jelentett Önnek 10 évvel ezelőtt feladatot vagy élményt/örömet a vásárlás? – nemek, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Véleményét kérem, tízfokozatú skálán mondja el, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyértelműen feladatot jelentett a vásárlás, míg a 10 pedig, hogy egyértelműen élményt jelentett a vásárlás!”

196. ábra: Hogy érzi, megváltoztak az utóbbi években vásárlási, költési szokásai? Melyik állítás igaz Önre leginkább?

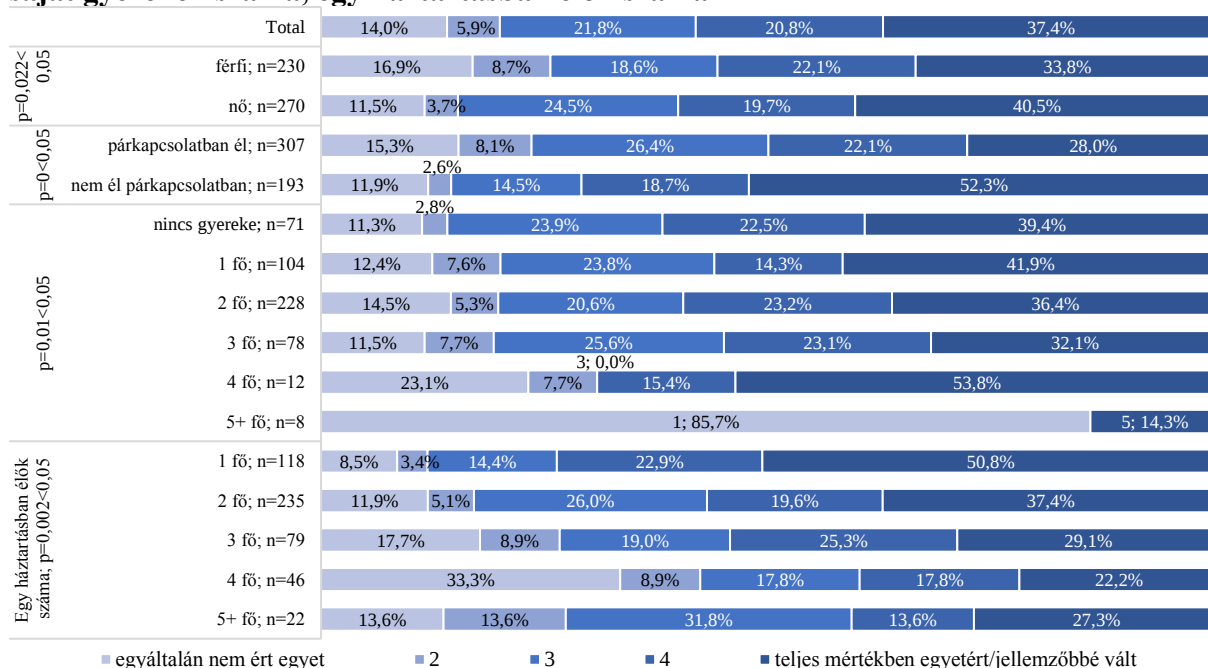

Forrás: saját szerkesztés (n=500)

Vásárlással kapcsolatos attitűdállítások

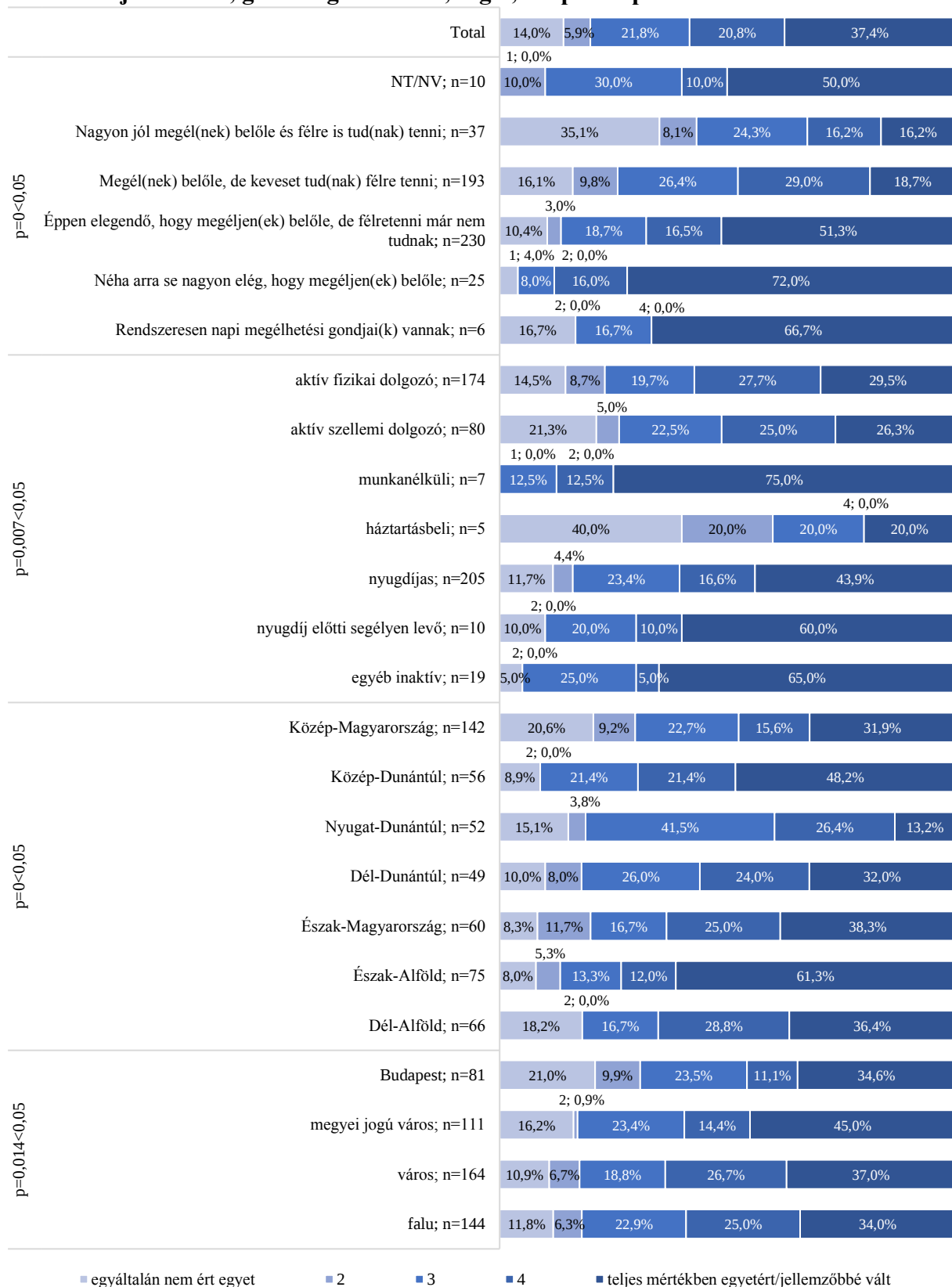
Jobban odafigyelnek a költségeikre manapság, mint korábban a nők, az egyedül élők és akiknek vannak gyermekeik, továbbá akik egyedül élnek egy háztartásban (197. ábra). Mellettük szintén átlag felett figyelnek erre azok, akiknek néha arra sem elég a pénzük, hogy megéljenek a havi nettó jövedelmükből, a munkanélküliek, és segélyből élők, valamint az Észak-alföldiek és a megyei jogú városok lakói (198. ábra). A „mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból” állítással inkább egyetértők a legfeljebb 8 általánost végzettek közül, az özvegyekből és háztartásukban egyedül élőkből kerültek ki, míg a spórolni tudók 58,3%-a, valamint a Nyugat-Dunántúlon élők 59,6%-a egyáltalán nem értett egyet az állítással. Gazdasági aktivitás terén a legsemlegesebben az aktív szellemi dolgozók, mellettük pedig a városok lakói vélekedtek hasonlóan. Természetesen a romló egészségi állapot, valamint a gyógyszerek igénye szintén önmérsékletre ösztönöz a vásárlások terén (199-200-201. ábrák). Mostanában azok vásárolnak inkább többet nem velük élő családtagjaiknak (szülő, gyerek, unoka, rokon), akik párkapcsolatban élnek, van unokájuk, és jól megélnek a havi nettó jövedelmükből, de a rendszeres napi megélhetéssel küzdők közül is többen igennel válaszoltak a kérdésre. Főleg a Dél-alföldiek vélekednek így és azok, akiknek nem kell gyógyszerre költeniük (202. ábra).

197. ábra: Ma jobban odafigyelek a költségeimre, mint korábban – nemek, párkapcsolat, saját gyerekek száma, egy háztartásban élők száma

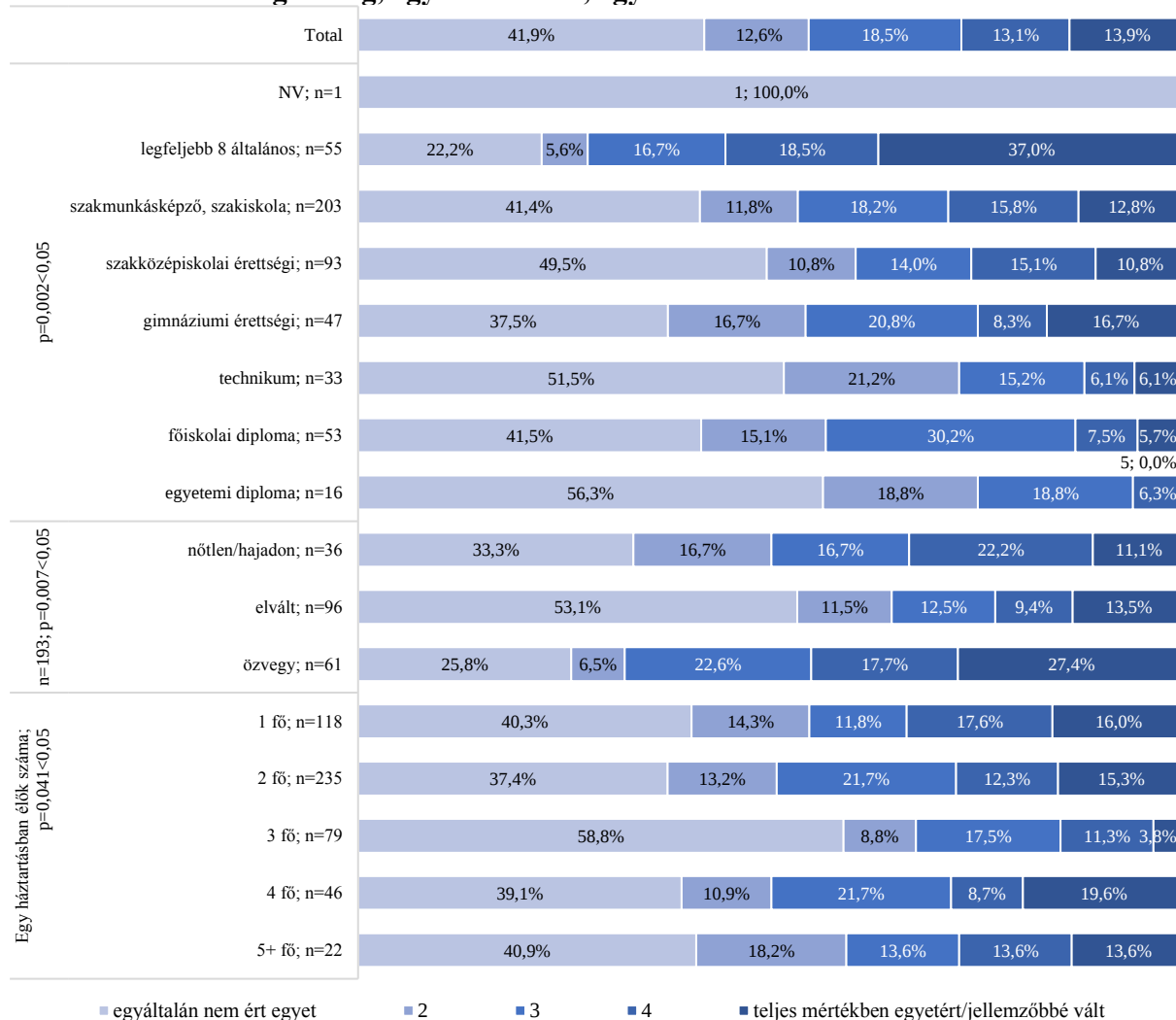
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

198. ábra: Ma jobban odafigyelek a költségeimre, mint korábban – a család (háztartás) havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

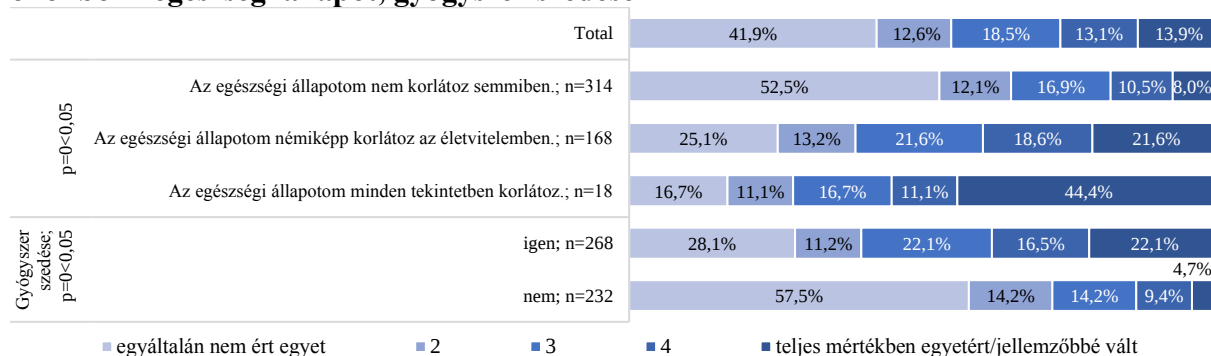
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

199. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – iskolai végzettség, egyedüllet oka, egy háztartásban élők száma

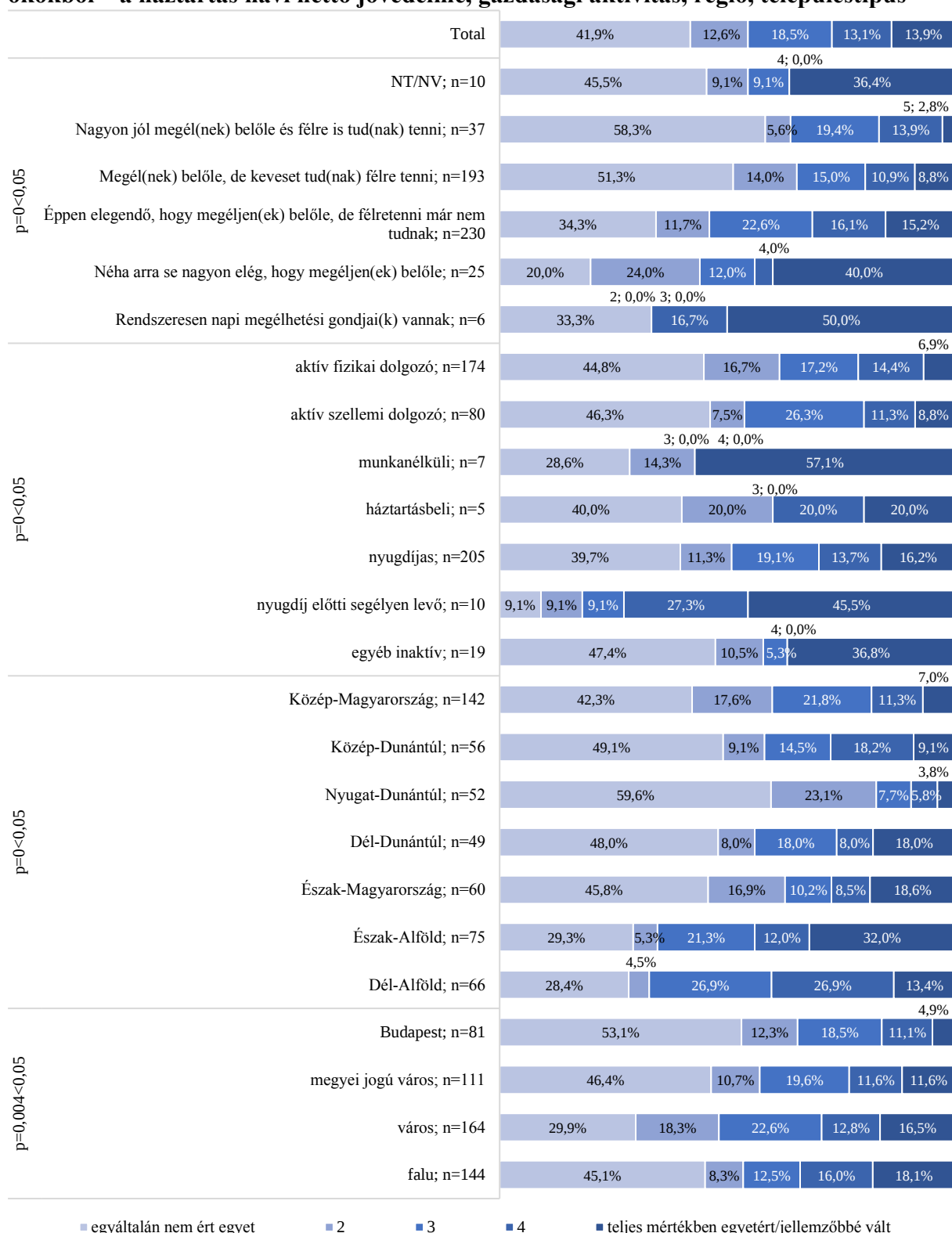
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

200. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – egészségi állapot, gyógyszer szedése

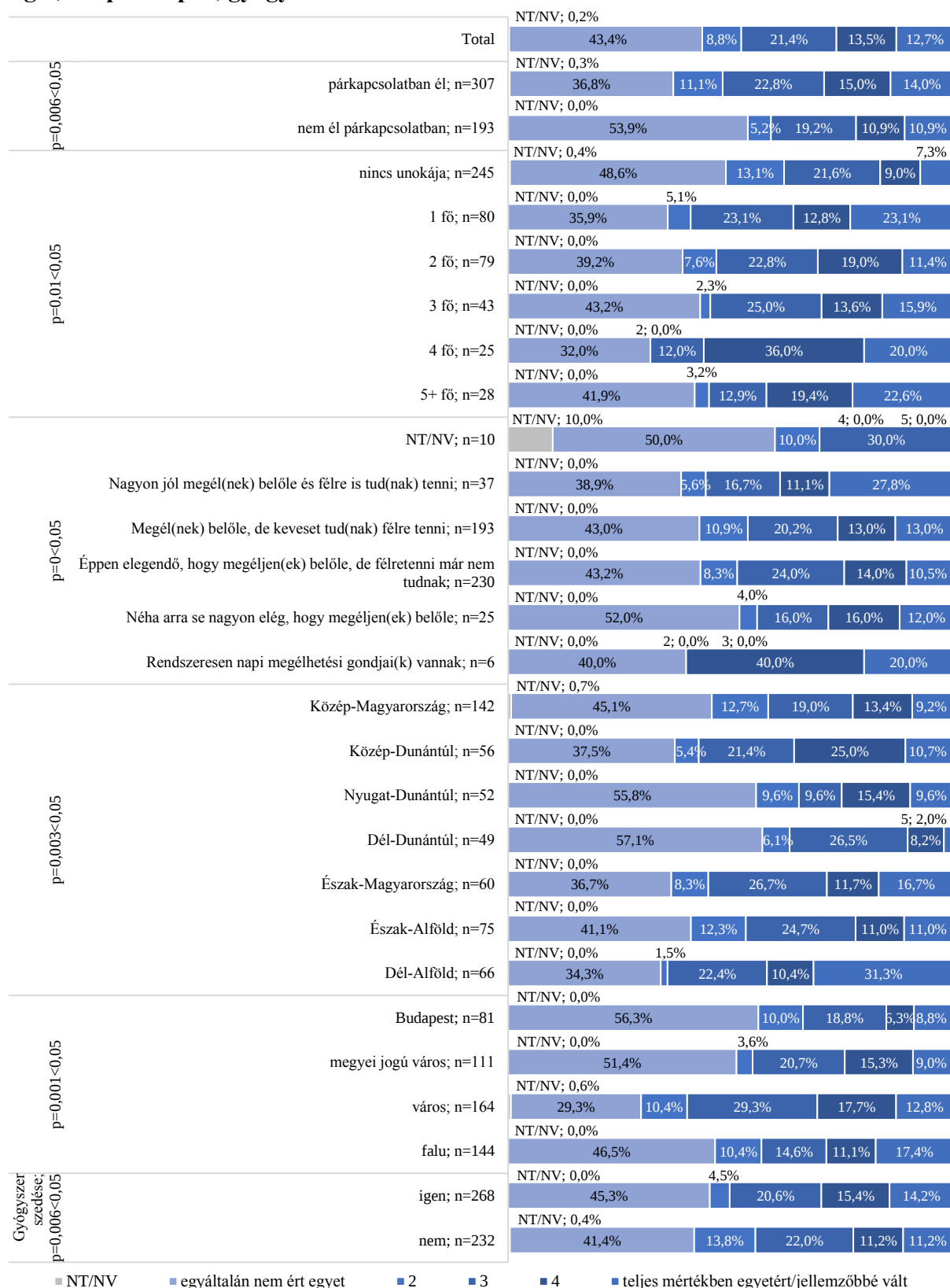
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

201. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom egészségi okokból – a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

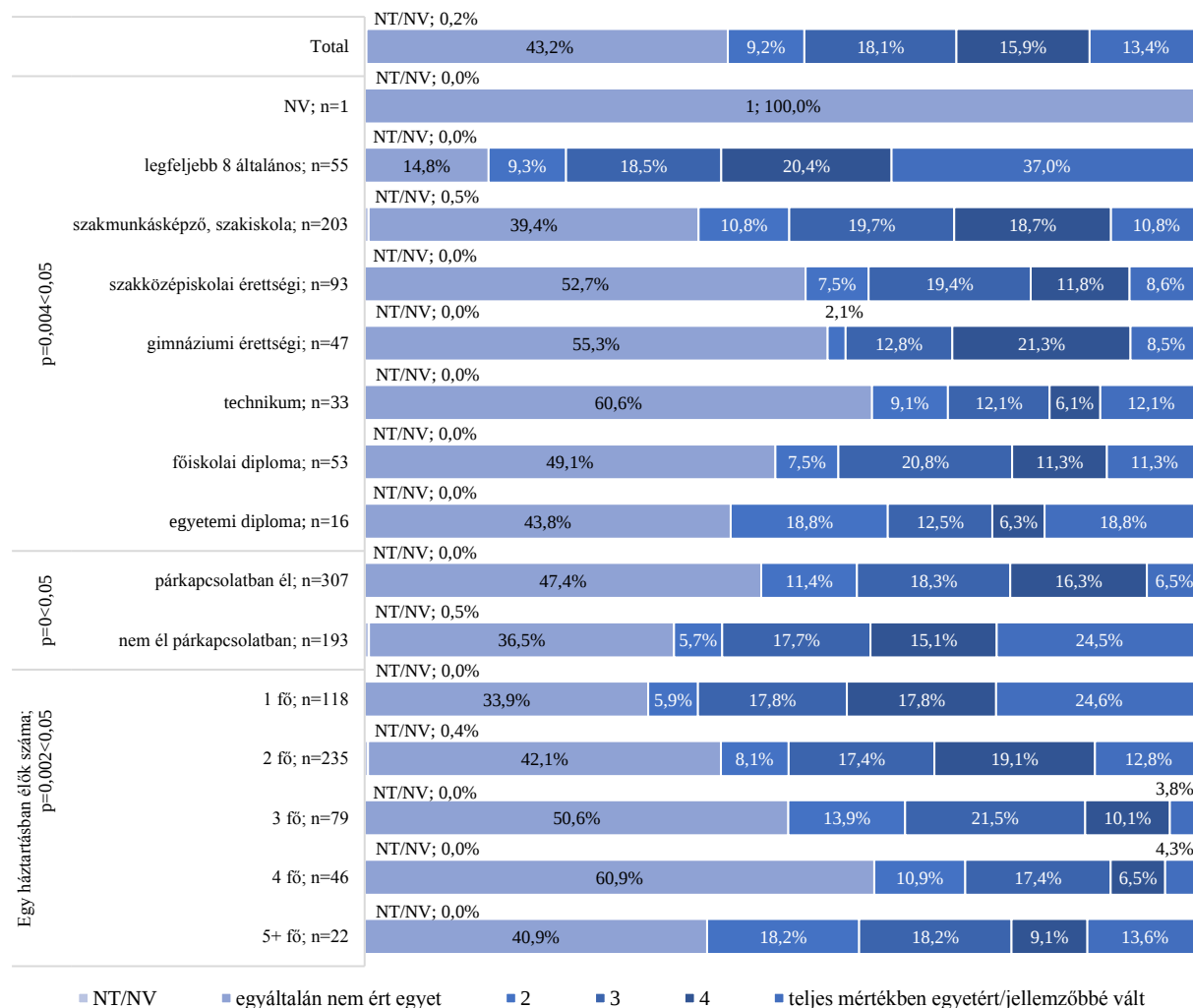
202. ábra: Mostanában többet vásárolok nem velünk élő családtagjaimnak (szülő, gyerek, unoka, rokon) – párkapcsolat, saját unokák száma, a háztartás havi nettó jövedelme, régió, településtípus, gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

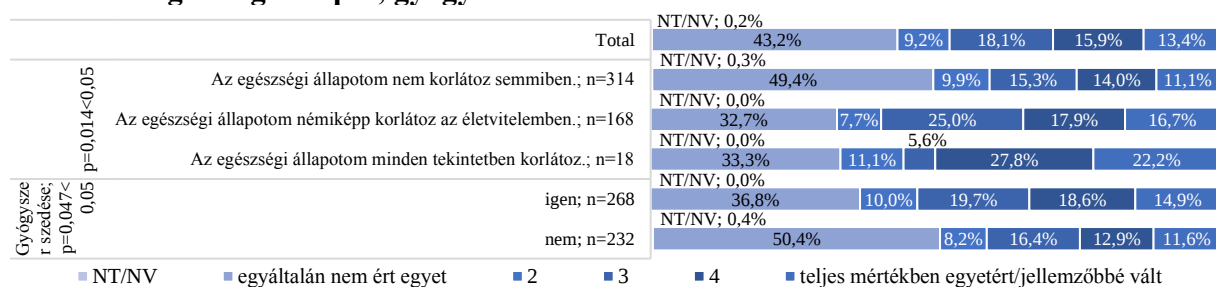
Azoknak kellett *mostanában többféle termék fogyasztásáról is lemondaniuk anyagi okokból*, akiknek legfeljebb 8 általános a végzettségük, nincs párkapcsolatuk, egyedül élnek vagy 5-nél többen egy háztartásban, valamint egészségi állapotuk korlátozza őket és gyógyszert kell szedniük (203-204. ábra). Az állítással legkevésbé egyetértők azok, akik nagyon jól megélik és félre is tudnak tenni, a vállalkozók/tulajdonosok, a Nyugat-Dunántúlon élők és a megyei jogú városok lakói (205. ábra). A 206. ábrán látható, hogy a „*mostanában többféle termék vásárlásáról is lemondok, mert jobban odafigyelek a környezetemre*” állítás kapcsán legsemmlegesebben a falusiak, a Közép-dunántúliak és az egészségi állapotukban némiképp korlátozottak vélekedtek. A nők, az egyedül élők, valamint a magánvállalkozások alkalmazottai pedig inkább lemondanak vásárlásaikról ilyen okokból, mint a többi válaszadó.

203. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból -iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma

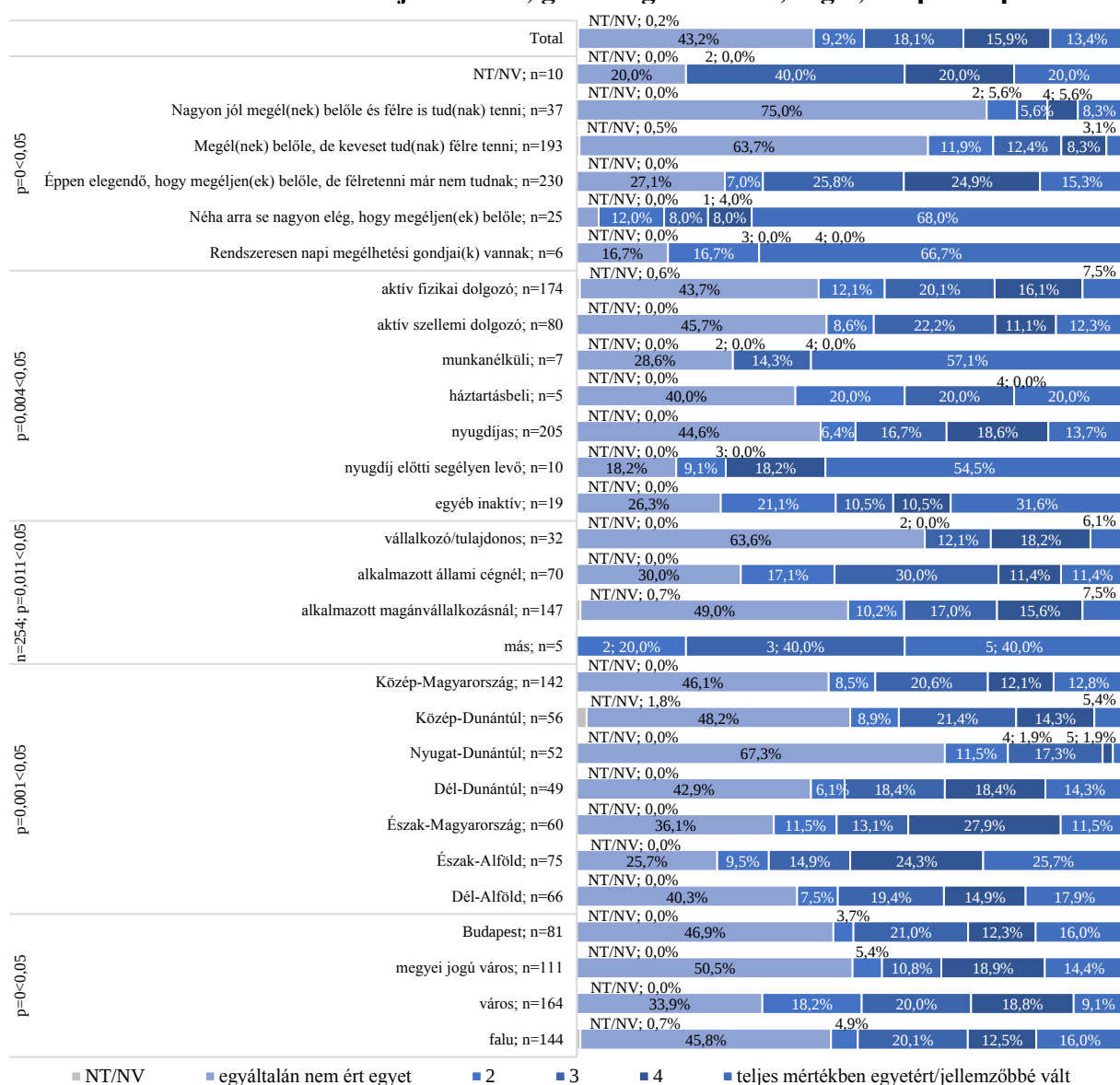
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

204. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból – egészségi állapot, gyógyszer szedése

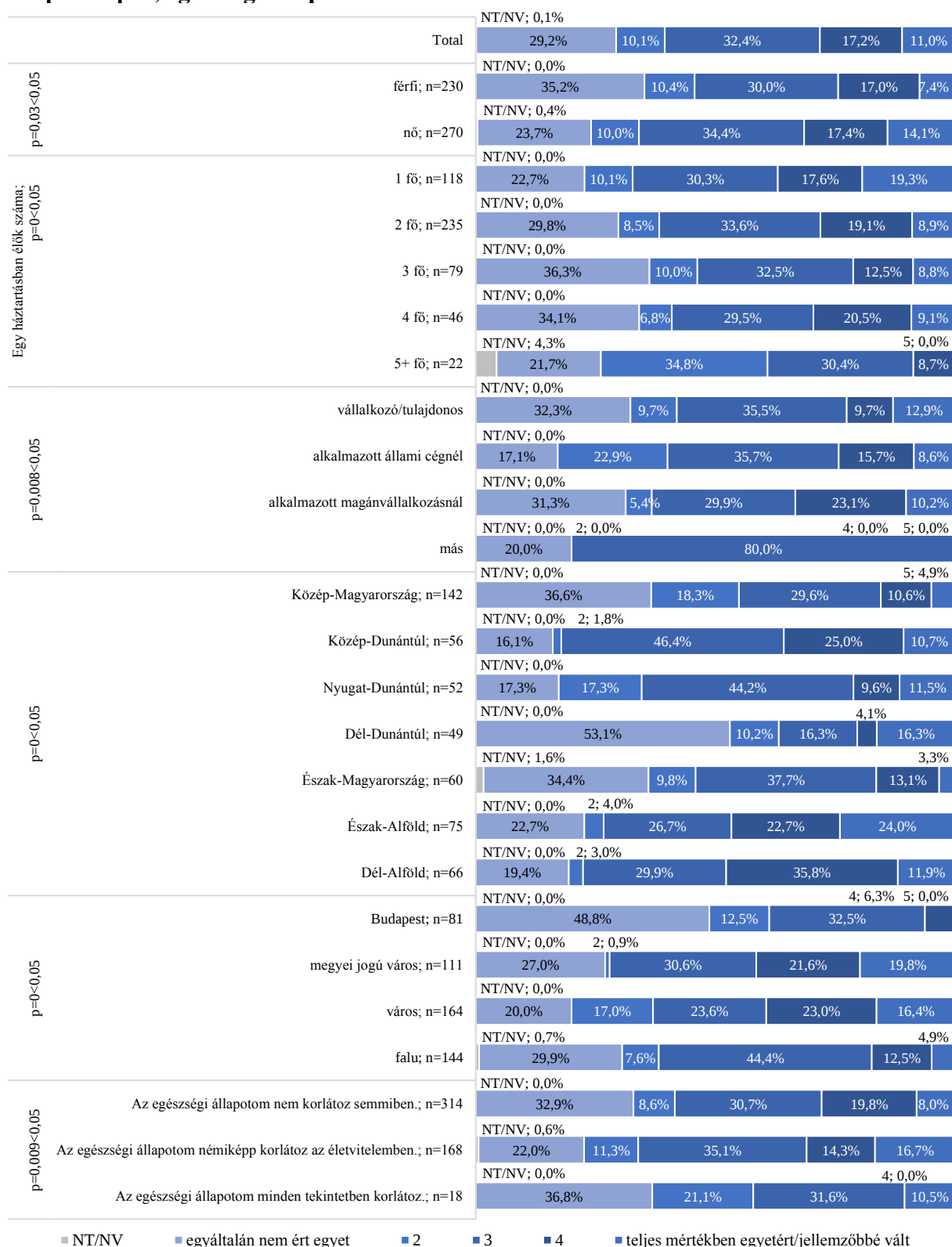
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

205. ábra: Mostanában többféle termék fogyasztásáról is le kellett mondanom anyagi okokból – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

206. ábra: Mostanában többféle termék vásárlásáról is lemondok, mert jobban odafigyelek a környezetemre – nemek, háztartásban élők száma, munkakategória, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

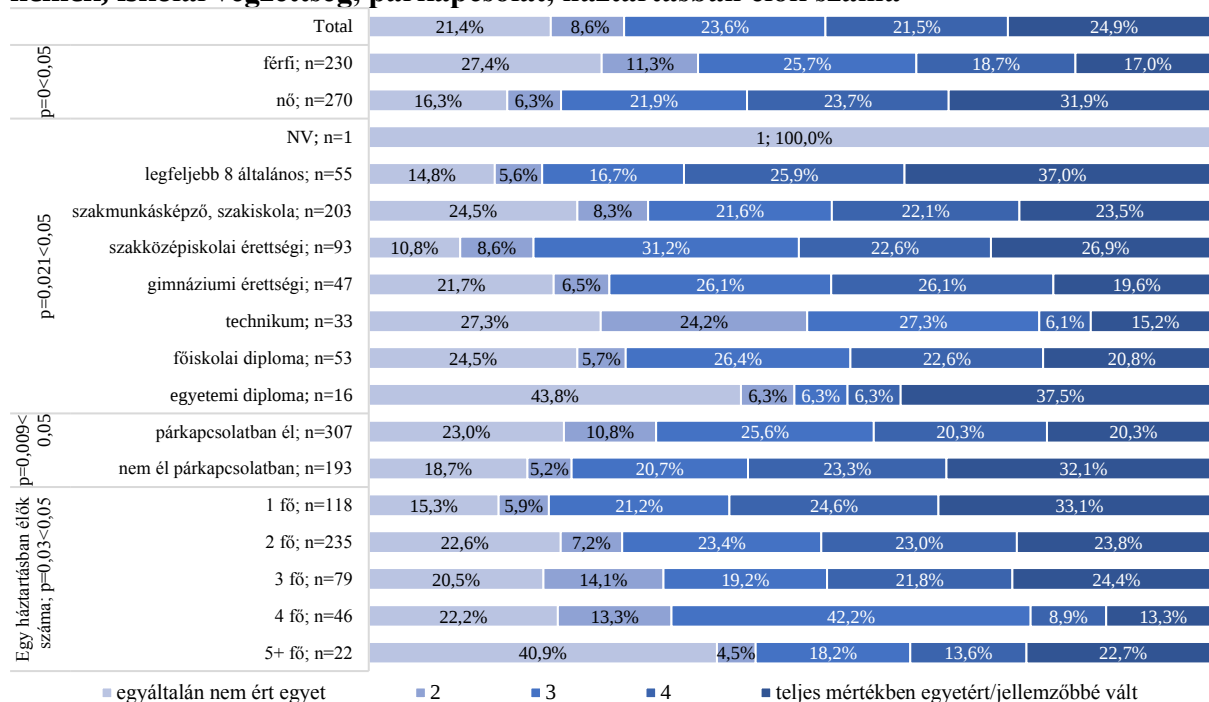
A 207. ábra szemlélteti, hogy a férfiak, az egyetemi diplomások és azok, akik nem élnek párkapcsolatban kevésbé értettek egyet azon állítással, hogy „*az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat*”. Ezzel szemben, a háztartásban élők számának növekedésével és a havi nettó jövedelem csökkenésével, nő azok aránya, akik így terveznek. A nyugdíjasok 72%-ban tervezik akciók alapján vásárlói körútjaikat, míg az állami cégek alkalmazottai 79%-ban. Leginkább ár-érzékenyek a Dél-alföldiek, míg a Nyugat-dunántúliak, ők csak 40%-ban terveznek akciók alapján (208-209. ábrák). Településtípusokat tekintve a városok lakói a leginkább így tervezők, továbbá az egészségi állapot romlása is előre vetíti, hogy a fogyasztók jobban odafigyelnek a lehetséges akciókra.

Legkevésbé azon állítással értett egyet a megkérdezetti csoport, hogy *lassú tempóban élnék az életüket* (210-211. ábrák). A fiatalabb korcsoporthoz tartozók (50-54 évesek) szavaztak a legnagyobb aránnyal 1-essel (27,3%) a többi korcsoporthoz képest, és mellettük az egyetemi diplomások (43,8%), valamint azok, aki jól megélik és spórolni is tudnak (39,5%) válaszoltak nagyobb arányban tagadóan a mondatra. Az egy háztartásban élők számának növekedésével egyetemben gyorsul az élettempó, viszont a betegségek megléte visszafogja az e nyilatkozással való egyetértést. A „leggyorsabb tempójú” régió Észak-Magyarország, míg a leglassabb a Dél-Alföld.

Azon állítással, hogy „*Jobban odafigyelek a vásárlásaimra, mert tudom, hogy a túlzott fogyasztás milyen káros*” a 212. ábra foglalkozik. A 60 év felettiek nagyobb arányban értettek egyet az állítással, mint az ötvenesek, továbbá a nők és az egyedül élők a figyelmesebbek ilyen téren. Minél kevesebb valakinek a havi nettó jövedelme, annál inkább vallotta úgy, hogy a túlzott fogyasztás károsításai miatt is jobban odafigyel vásárlásaira, továbbá a munkanélküliek 50%-a és megyei jogú városok lakóinak 28,6% is teljes mértékben egyetértett az attitűdállításal. Régiókat tekintve a Közép-magyarországiak a legfigyelmetlenebbek ilyen téren.

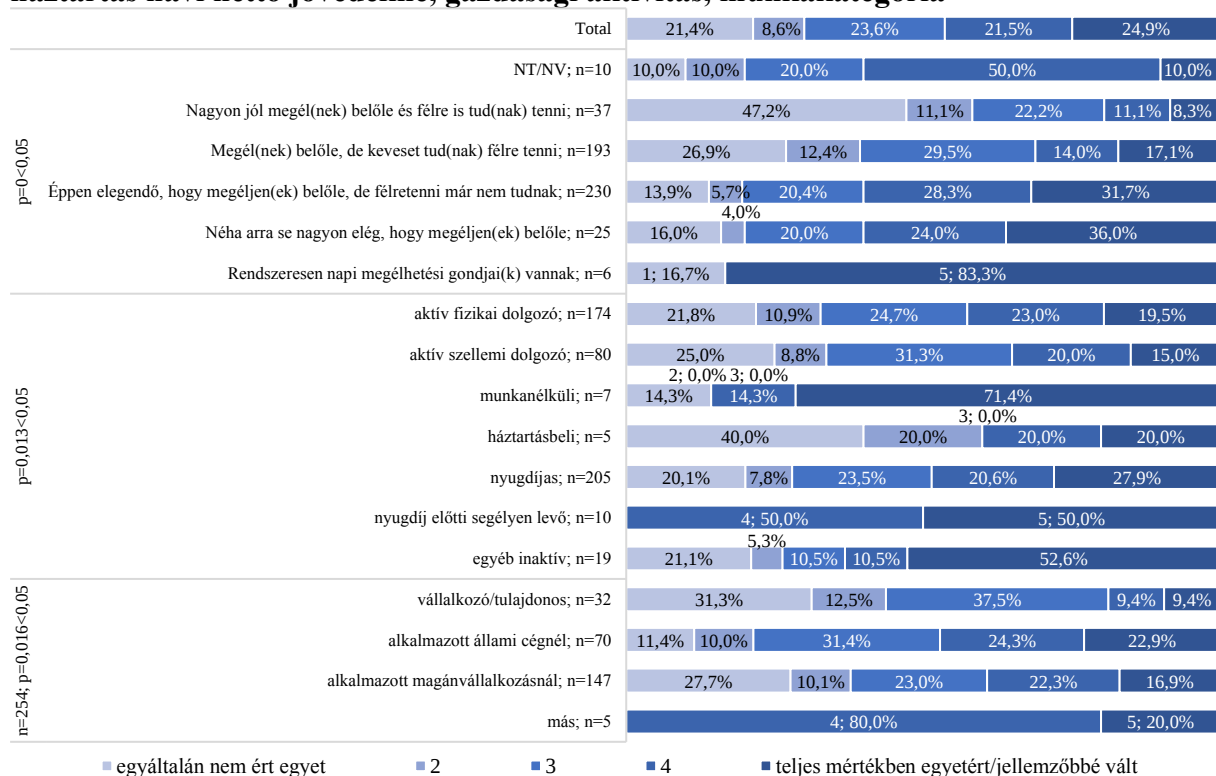
A megkérdezetti bázis legnagyobb arányban úgy gondolja, hogy *modern a gondolkodásmódja* (213-214. ábrák). Átlag felett értettek egyet az attitűdállításal a nők, a felsőfokú végzettségűek, az elváltak, valamint azok, akiknek 4 fős háztartásuk van. A jobb jövedelműek vélik magukat modernebb gondolkodásúnak, viszont a munkanélküliek 50%-a is 4-es jelölést adott meg a skálán. Régiók szempontjából a leginkább egyetértők a Közép-dunántúliak voltak, továbbá mellettük a Budapesten élők. Az egészségi állapot romlásával pedig egyre kevésbé értettek egyet a modern gondolkodásmóddal a válaszadók.

207. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat – nemek, iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma

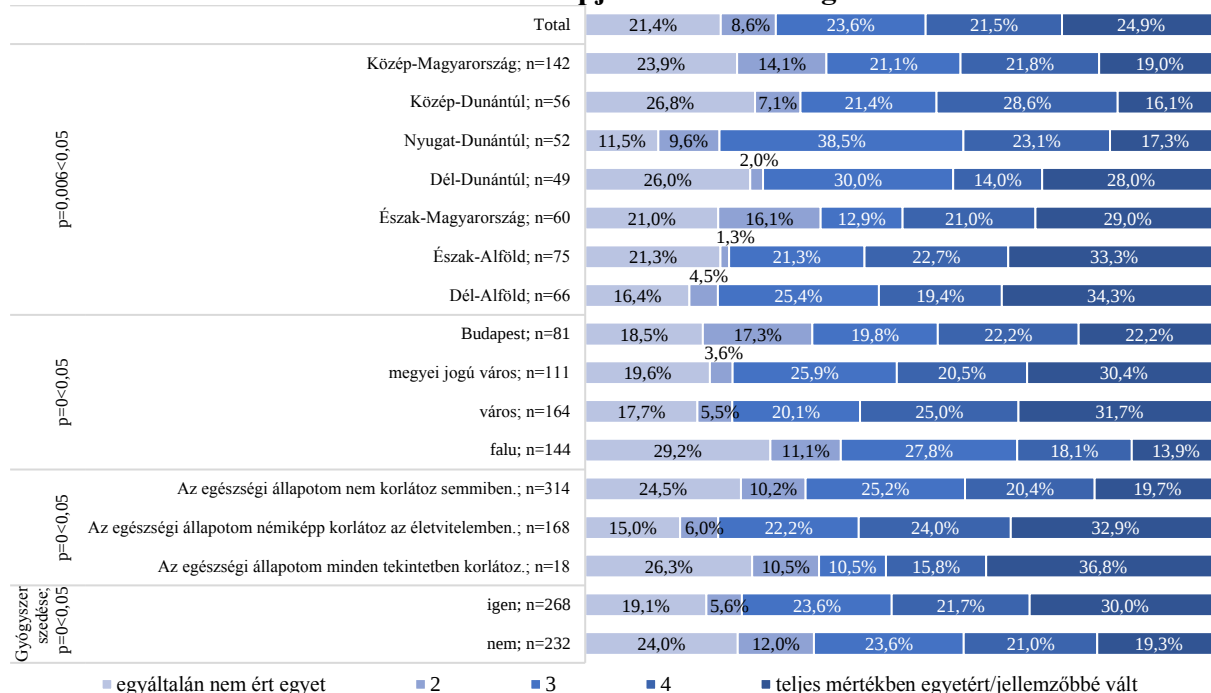
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

208. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, munkakategória

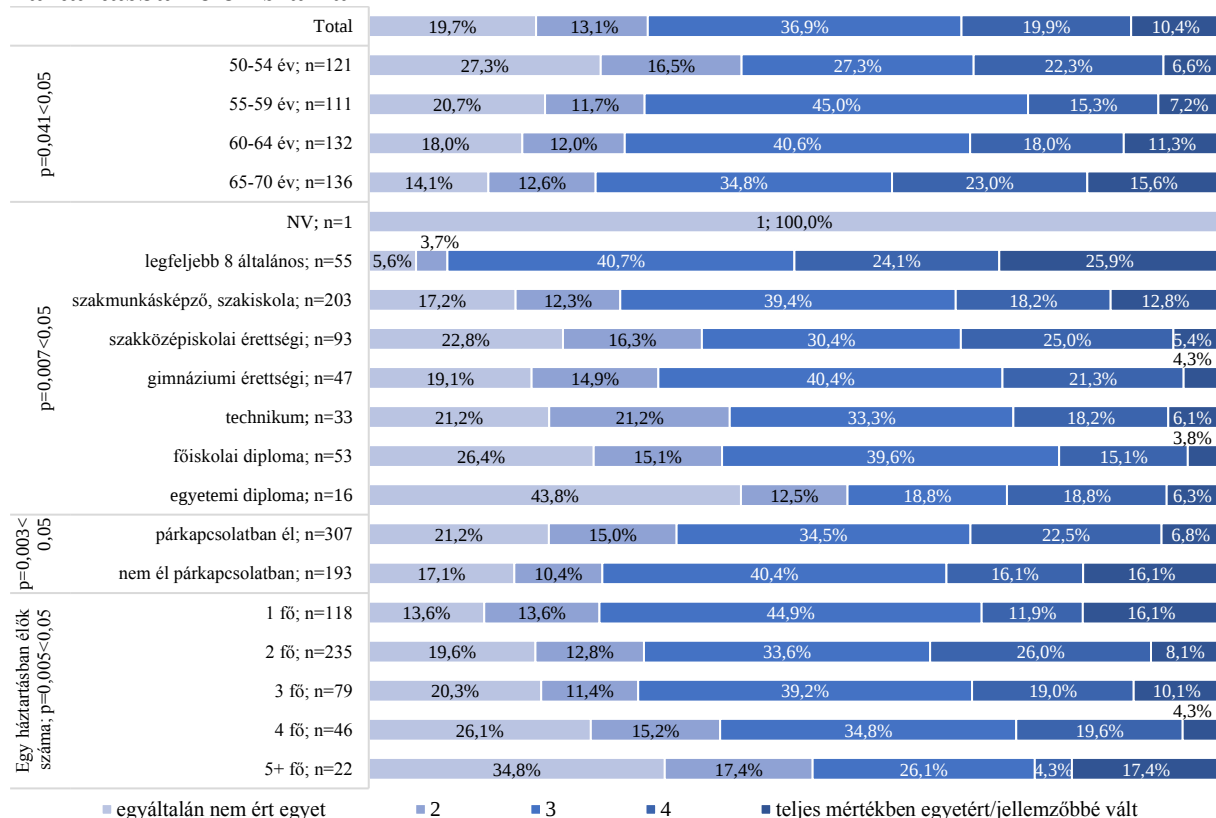
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

209. ábra: Az utóbbi időben az akciók alapján tervezem meg a vásárlói körutamat.

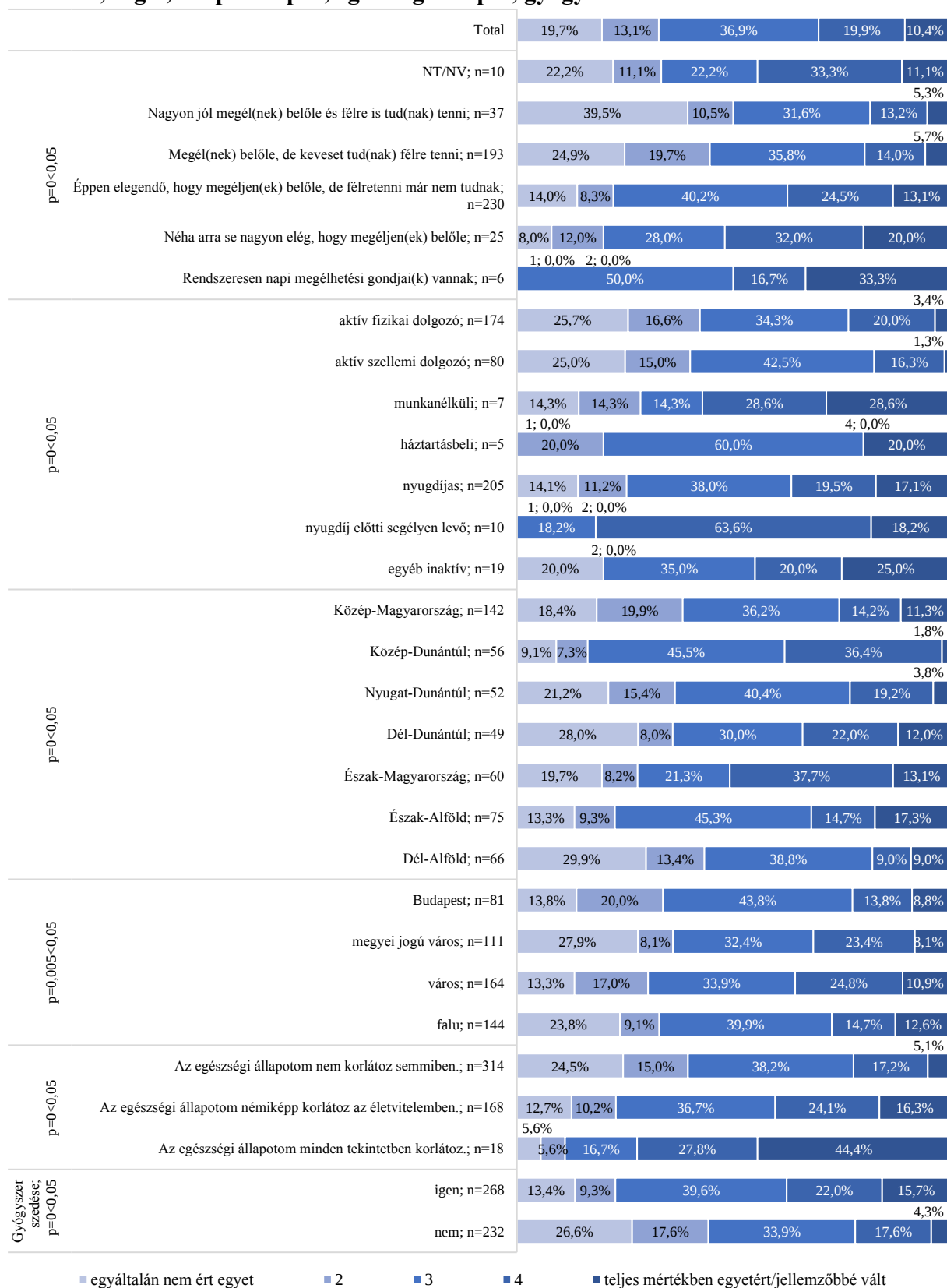
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

210. ábra: Lassú tempóban élem az életem – korcsoport, iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma

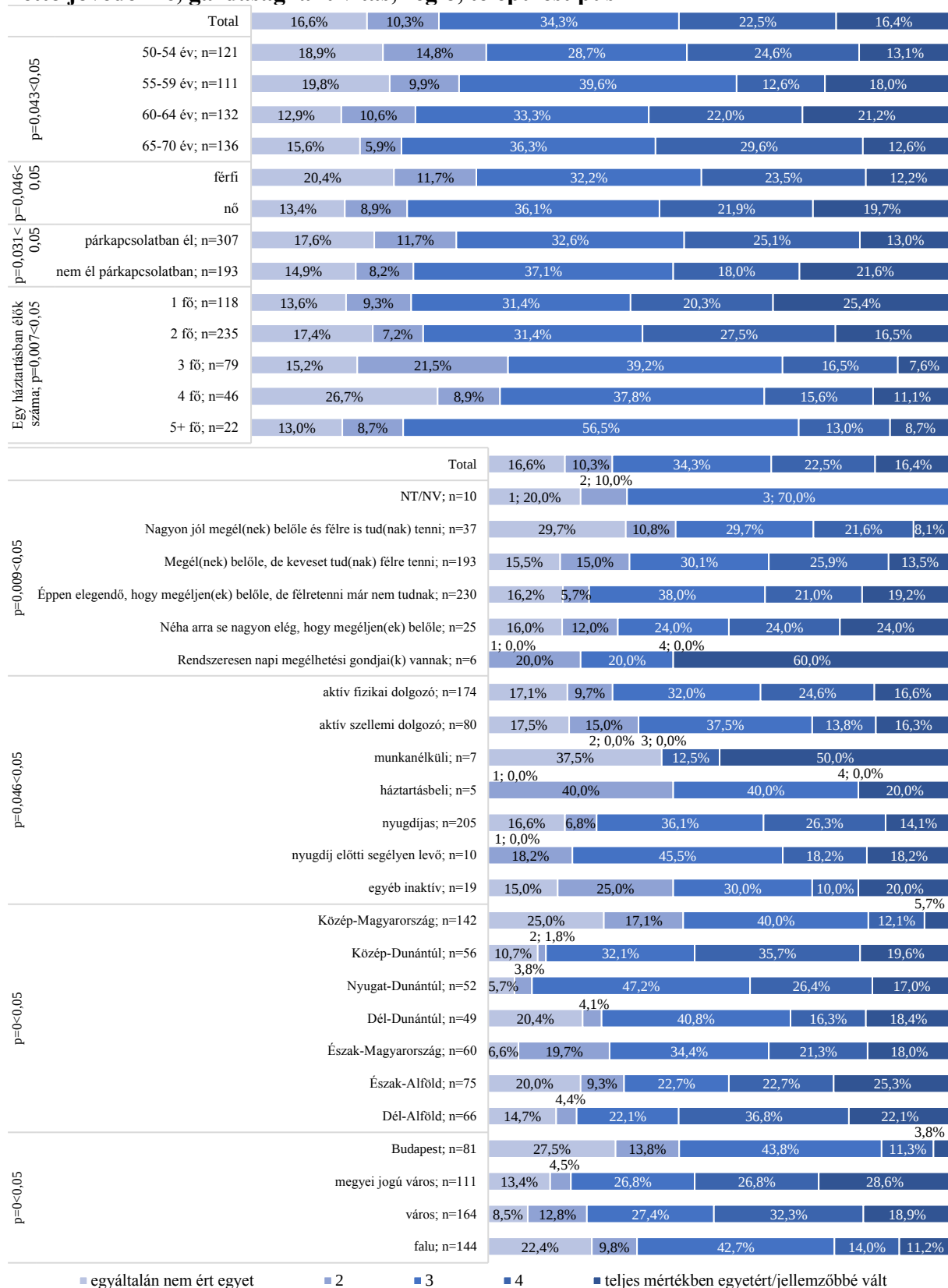
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

211. ábra: Lassú tempóban élem az életem – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése

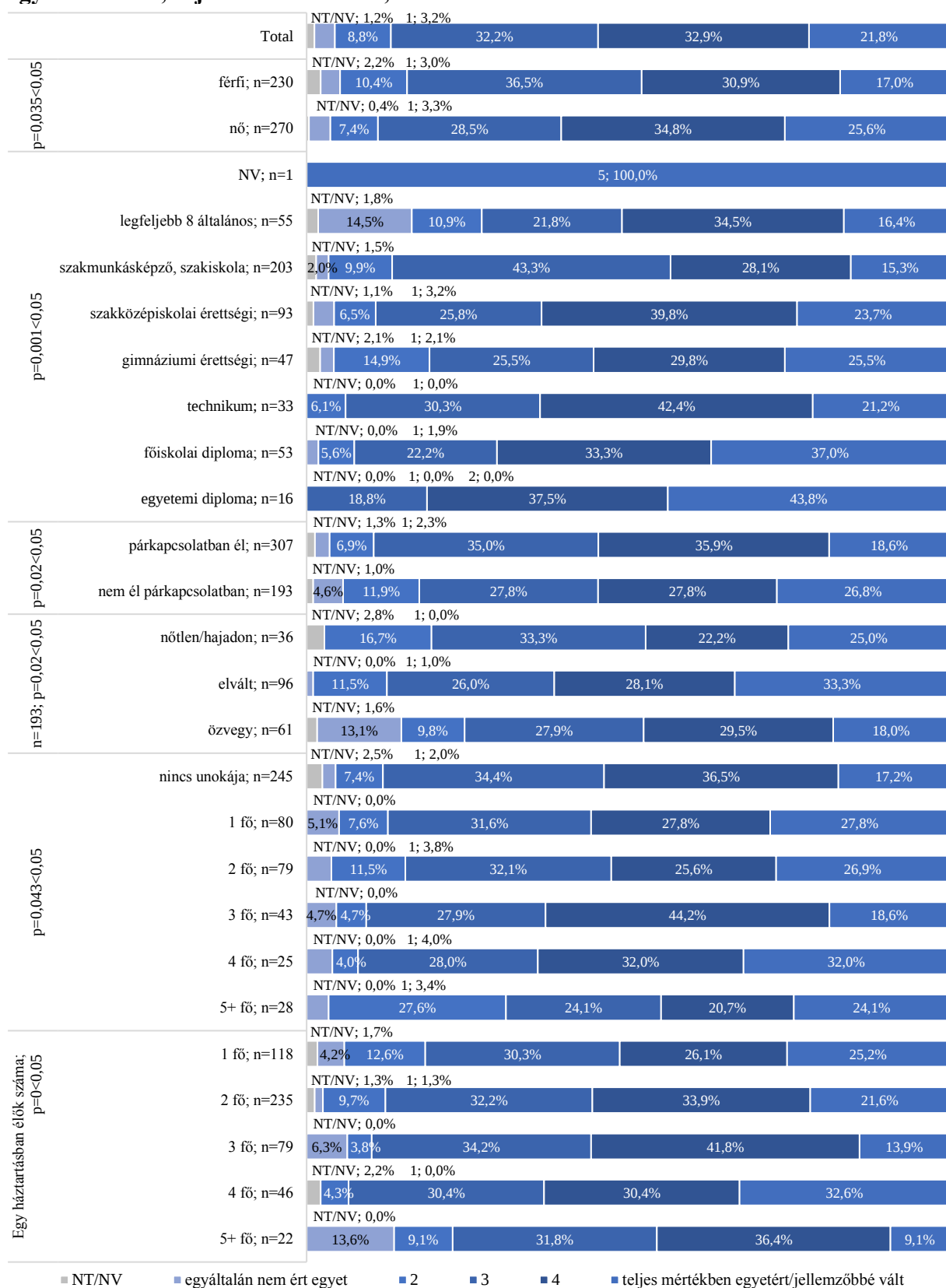
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

212. ábra: Jobban odafigyelek a vásárlásaimra, mert tudom, hogy a túlzott fogyasztás milyen káros – korcsoport, nemek, párkapcsolat, háztartásban élők száma, háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

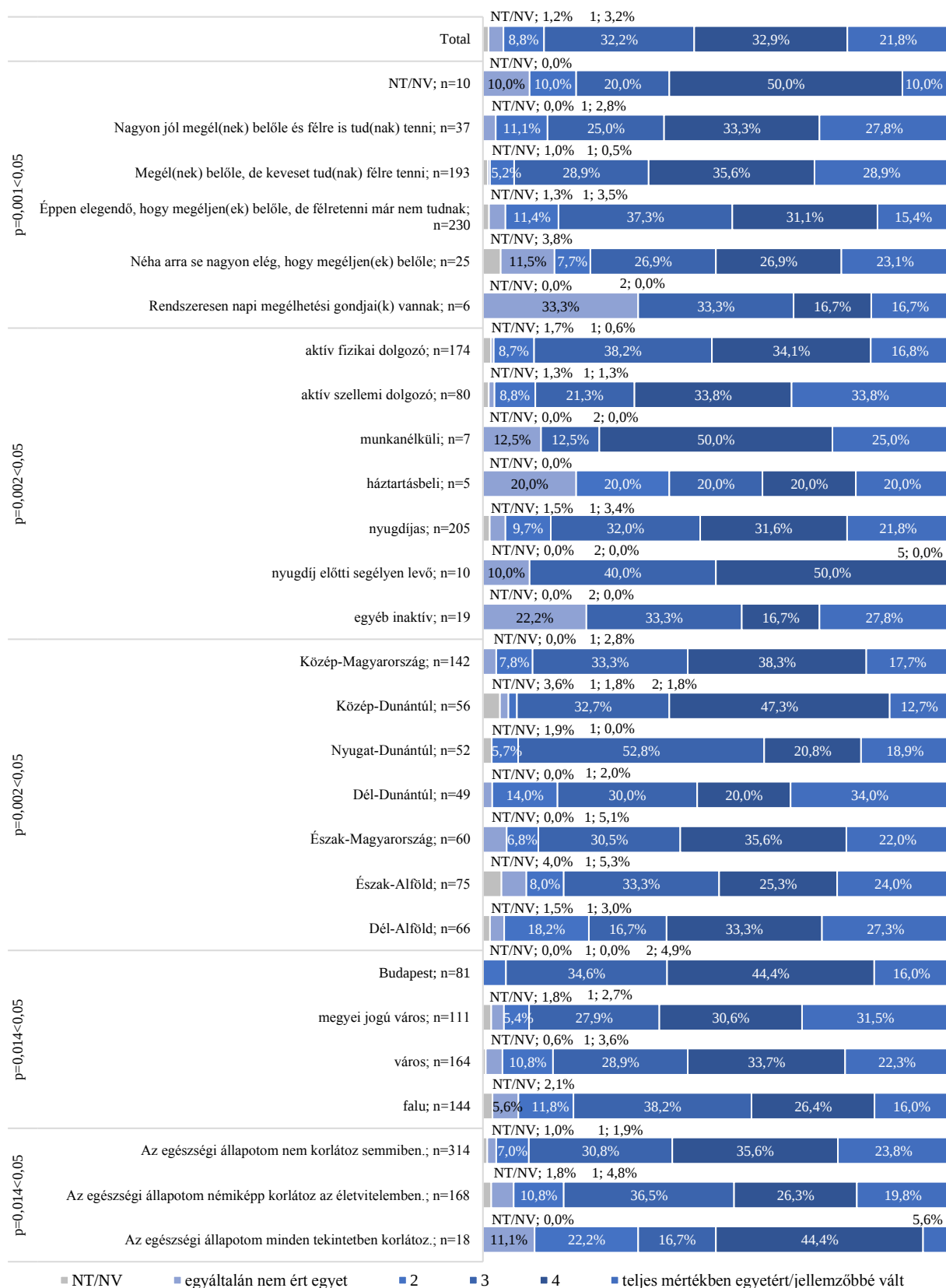
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

213. ábra: Modern a gondolkodásmódom – nemek, iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllet oka, saját unokák száma, háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

214. ábra: Modern a gondolkodásmódom – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot

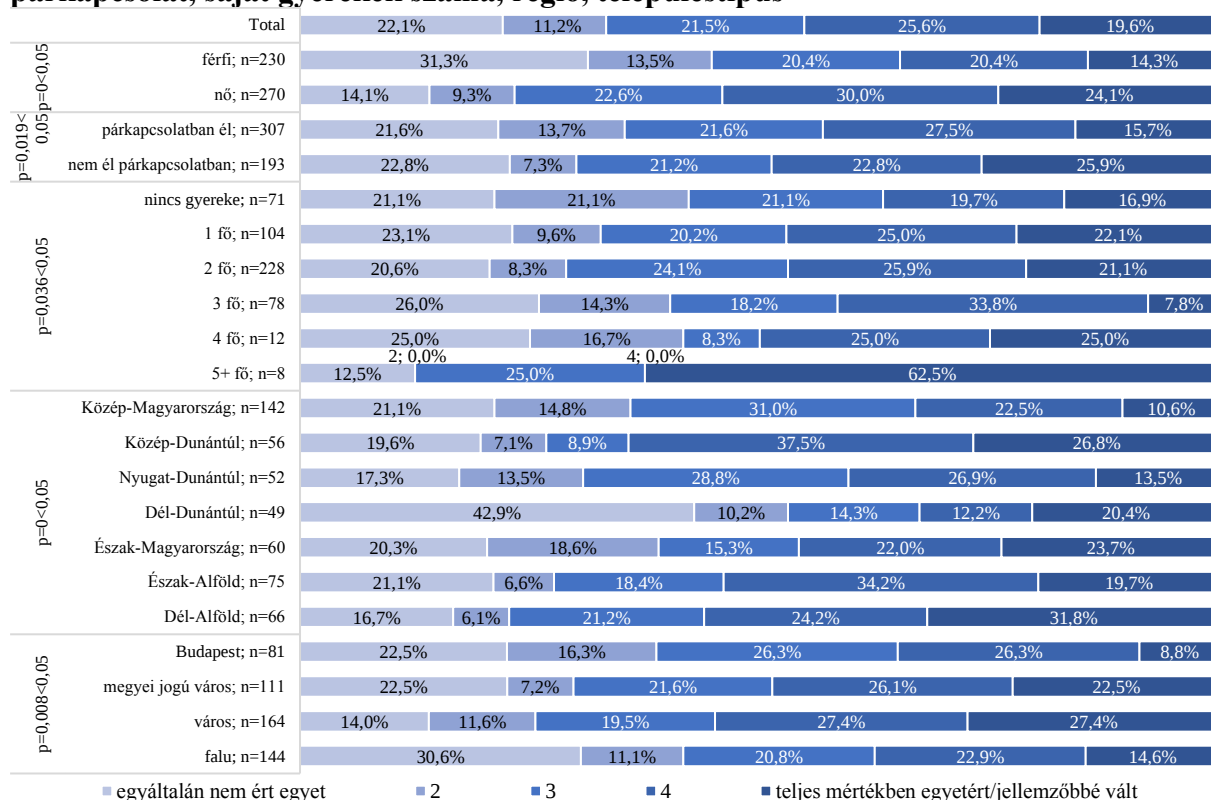

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

A nők és az egyedülállók, valamint azok, akinek vannak gyerekeik *szívesebben sétálnak végig a bolton, nézegetik a kínálatot* (215. ábra), és átlag felett lelik örömüket ebben a Középdunántúliak, valamint a városok lakói. *Gyorsabb élettempóról* számoltak be az ötvenesek, mint a hatvanasok, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, akik párkapcsolatban élnek, valamint azok, akik nagyobb háztartások lakói (216. ábra). A jobb jövedelmi helyzettel rendelkezők, valamint a jelenleg is aktívan dolgozók vélik gyors élettempójúnak életüket, míg főleg a falusiak és az egészségi állapotukban korlátozottak kevésbé érznek így (217. ábra).

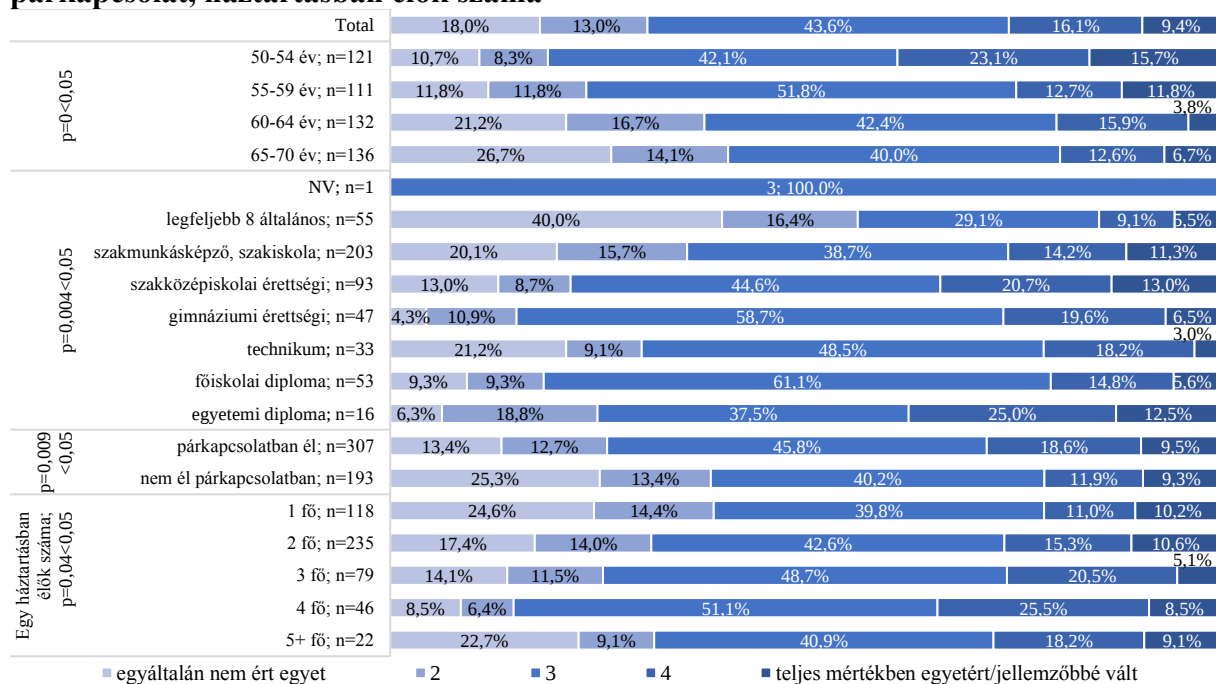
A „*Környezettudatos vagyok, ezért sok esetben használt termékeket vásárolok, vagy másokkal cserélek*” attitűdállítással az átlagnál magasabb arányban értettek egyet az egyedülállók, a jó megélhetésnek örvendők, a vállalkozók és tulajdonosok, valamint a megyei jogú városokban élők (218. ábra). Mellettük azok is nagyobb arányban gondolkodnak így, akiknek nincs szükségük gyógyszerre egészségük megőrzése érdekében. Azokat *zavarják leginkább az öregedés külső jegyei (pl. ráncok)*, akiknek több gyerekük van, nők és rendelkeznek unokákkal. Régiót tekintve átlag felett értettek egyet az Észak-alföldiek és településeket nézve a városok lakói (219. ábra). A 220. ábrán látható, hogy a válaszadók közül leginkább az 5 főnél több gyermekkel rendelkezők (75%; 5-ös értékelést nézve) értettek egyet a „*Figyelemmel kísérem az engem érdeklő új termékek megjelenését*” attitűdállítással, de mellettük még magas arányban vélekedtek így a munkanélküliek (42,9%), valamint a megyei jogú városok lakói (33,3%). Legkevesbé az Észak-alföldiek kísérik figyelemmel az őket érdeklő új termékeket (22,7%) és akik nem élnek párkapcsolatban szintén 22,7%-ban egyáltalán nem értettek egyet az állítással. A legtöbben úgy vélik, hogy *elkerülik a nem kívánt vásárlásokat*, és ez az aktív dolgozókra, valamint a jelenleg inaktívokra is érvényes. Leginkább azok értettek ezzel egyet, akik munkakategória szempontjából a „más” (pl. közmunkás, nonprofit cégnél dolgozó) csoporthoz tartozónak vallották magukat, továbbá a falusiak is magas arányban adtak meg 5-ös értéket a skálán. Társas élet szempontjából azok terveznek meg jobban előre vásárlásokat, akik nem élnek párkapcsolatban, özvegyek, vagy nincs gyermekük (221-222. ábrák). A *tradicionális gondolkodásmód* kapcsán (223. ábra) átlag felett értettek egyet a legfeljebb 8 általánost végzettek, a munkanélküliek, a Középdunántúlon, valamint a megyei jogú városokban élők. Azok számára fontosabb átlag felett, hogy *fiatalosságot sugározzon a külsejük*, akik főiskolai diplomával rendelkeznek, vagy elváltak, míg az egyedül élők vagy párkapcsolatban élők szinte azonos mértékben értenek egyet az állítás kapcsán (224-225. ábrák). Mellettük még átlag felett egyetértők a jó megélhetésnek örvendők, a háztartásbeliek, a Dél-Alföldön élők és a megyei jogú városok lakói. Az egészségi állapot romlásával, pedig ezen elvárás is csökken.

215. ábra: Szívesebben sétálok végig a boltban, nézegetem a kínálatot – nemek, párkapcsolat, saját gyerekek száma, régió, településtípus

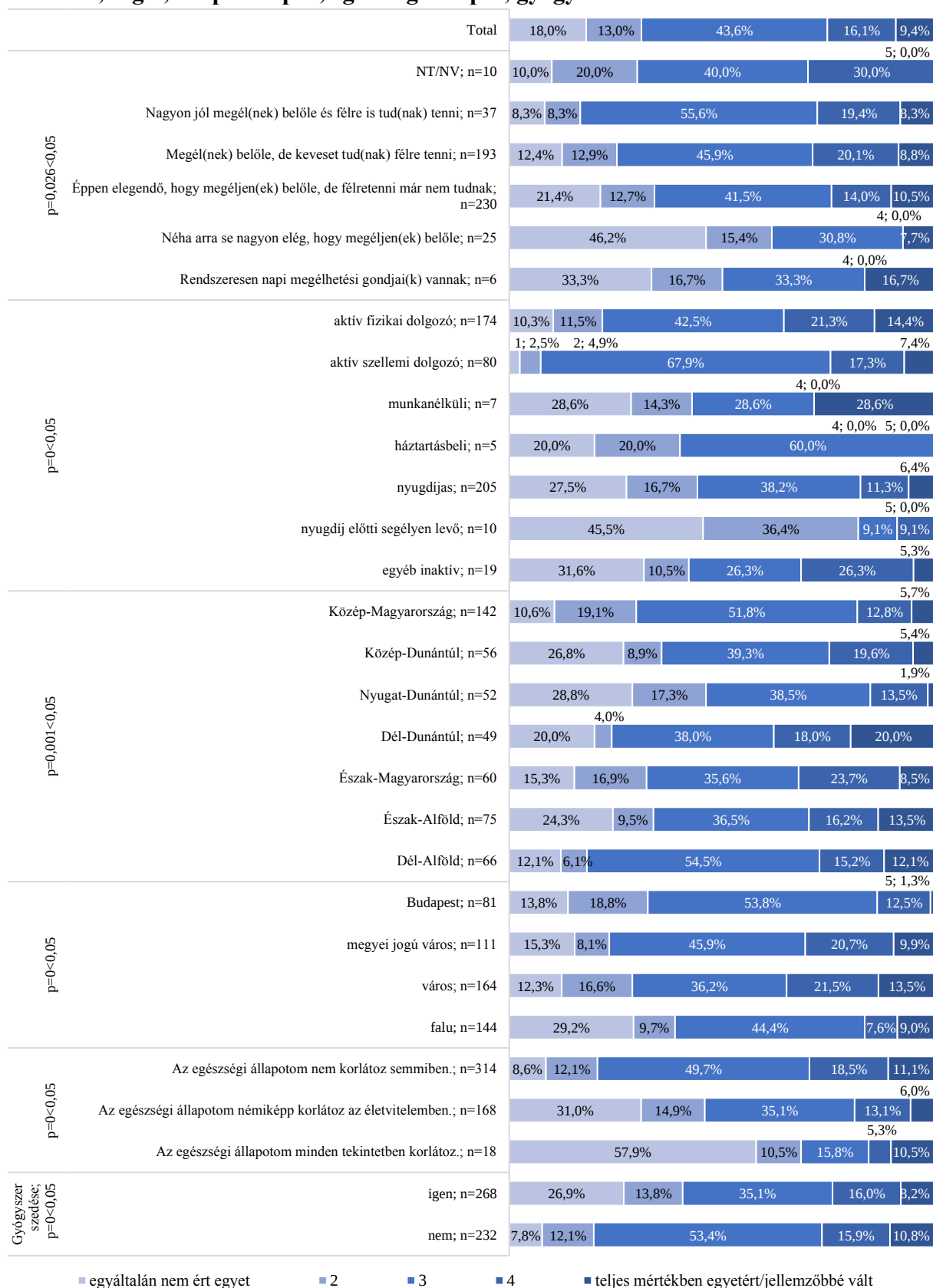
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

216. ábra: Gyors tempóban élem az életem – korcsoportok, iskolai végzettség, párkapcsolat, háztartásban élők száma

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

217. ábra: Gyors tempóban élem az életem – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot, gyógyszer szedése

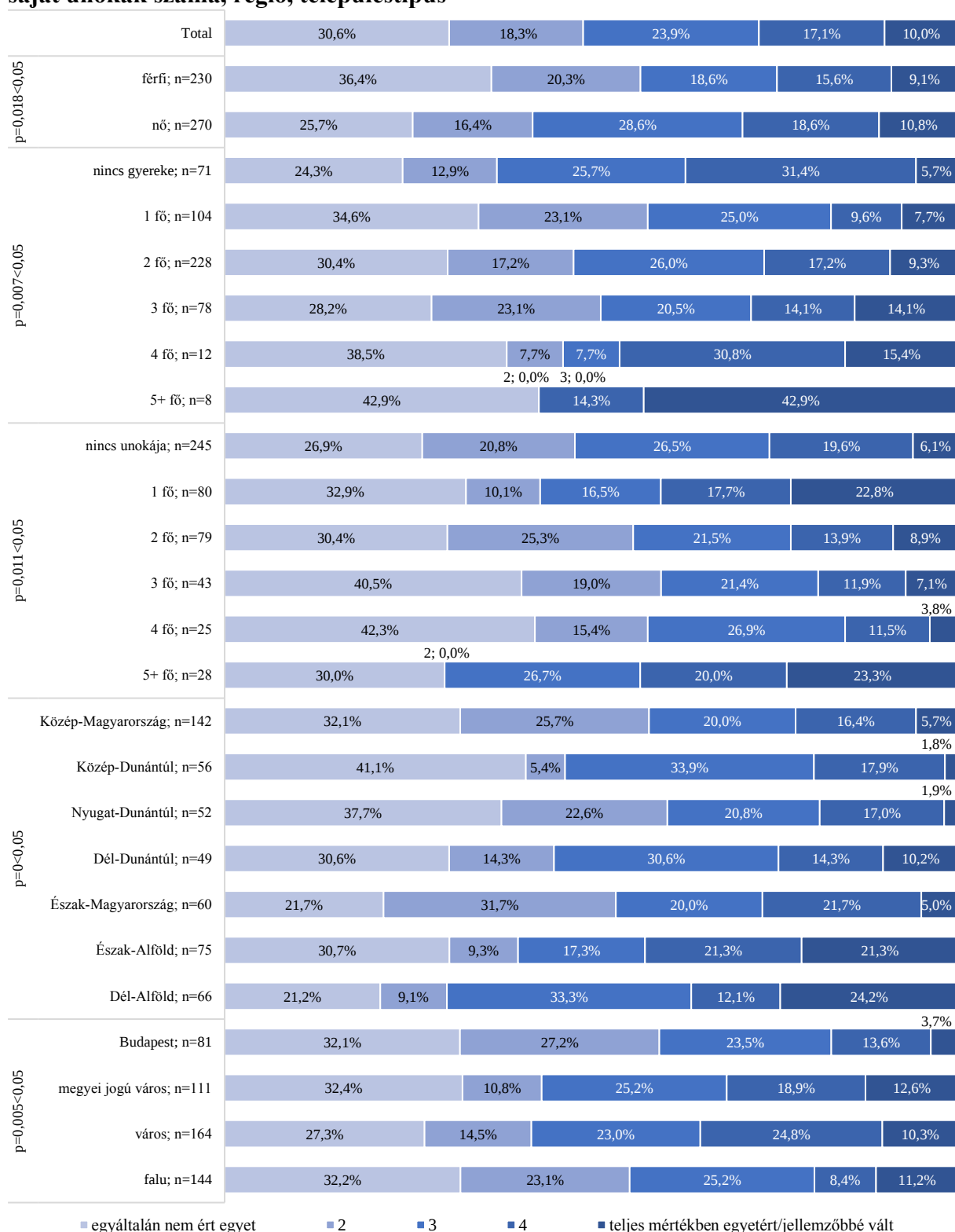
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

218. ábra: Környezettudatos vagyok, ezért sok esetben használt termékeket vásárolok, vagy másokkal cserélek – párkapcsolat, saját gyerekek száma, háztartás havi nettó jövedelme, munkakategória, régió, településtípus, gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

219. ábra: Zavarnak az öregedés külső jegyei (pl. ráncok) – nemek, saját gyerekek száma, saját unokák száma, régió, településtípus

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

220. ábra: Figyelemmel kísérem az engem érdeklő új termékek megjelenését – párkapcsolat, saját gyerekek száma, háztartásban élők száma, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot

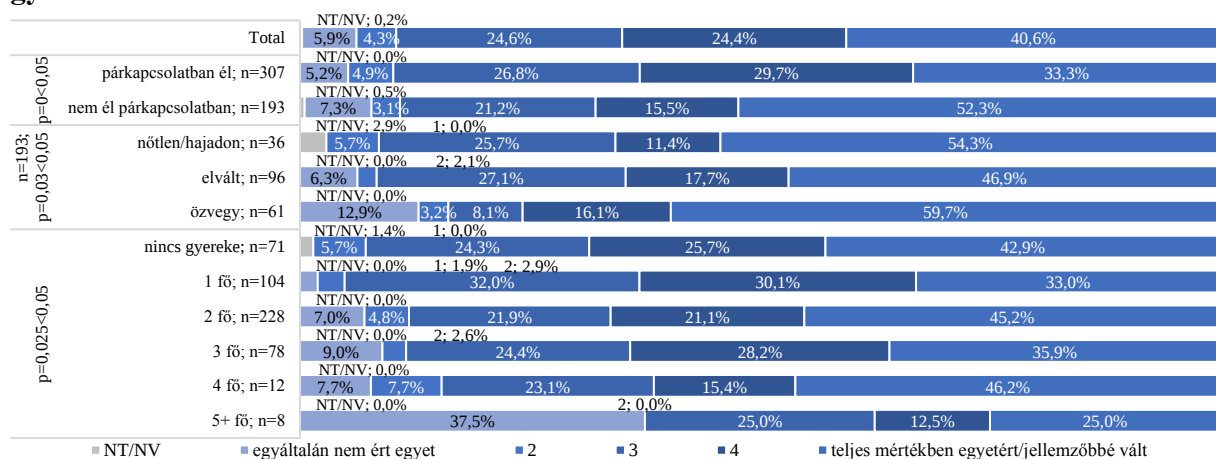
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

221. ábra: Elkerülöm a nem tervezett vásárlásokat – gazdasági aktivitás, munka kategóriája, régió, településtípus, egészségi állapot

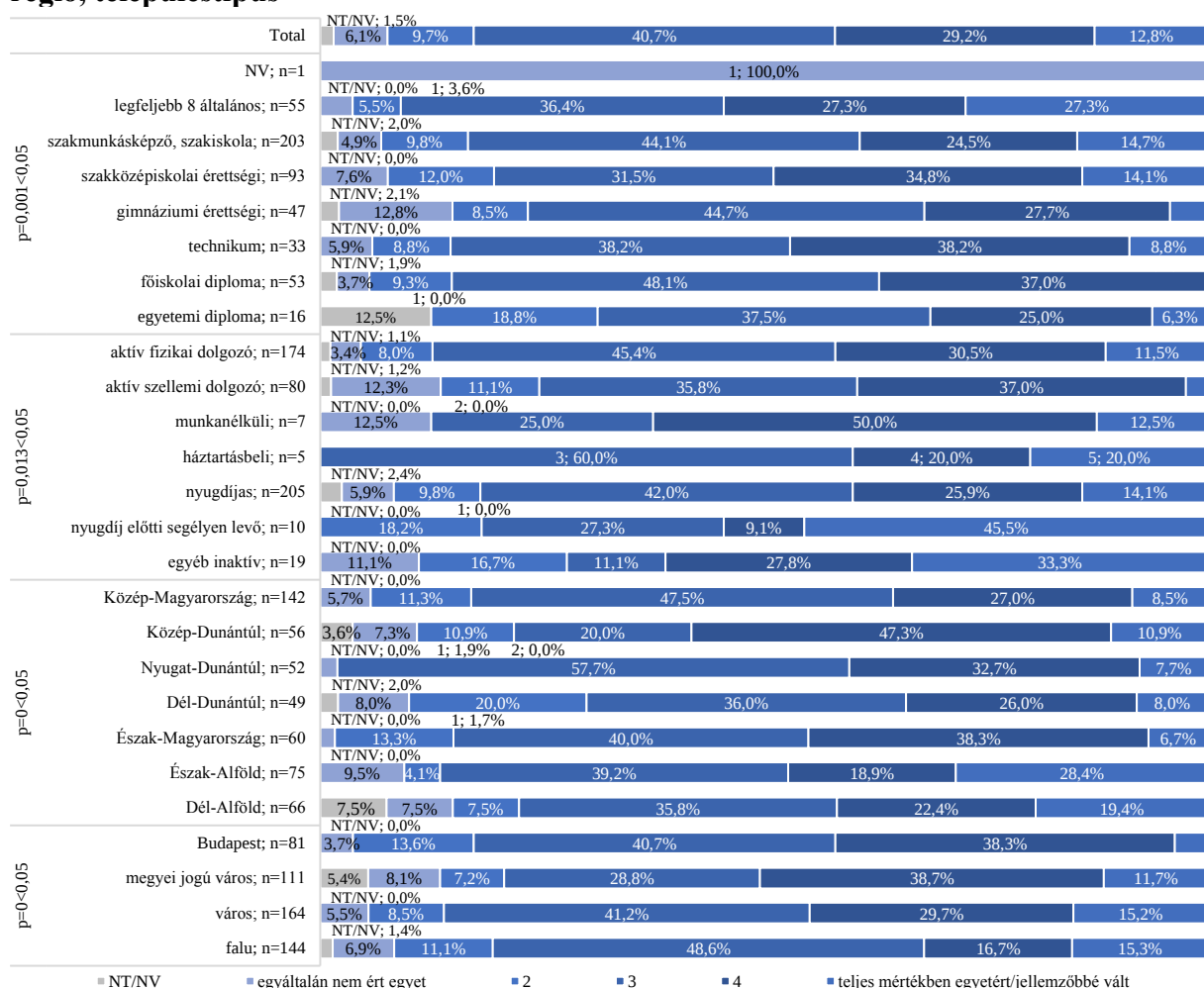
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

222. ábra: Elkerülöm a nem tervezett vásárlásokat – párkapcsolat, egyedüllet oka, saját gyerekek száma

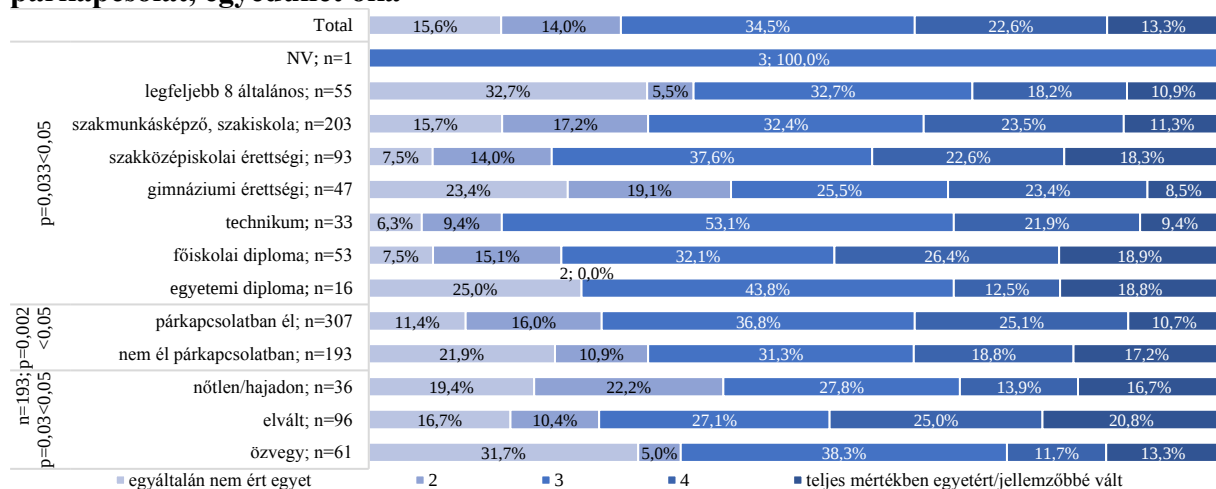
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

223. ábra: Tradicionális a gondolkodásmódom – iskolai végzettség, gazdasági aktivitás, régió, településtípus

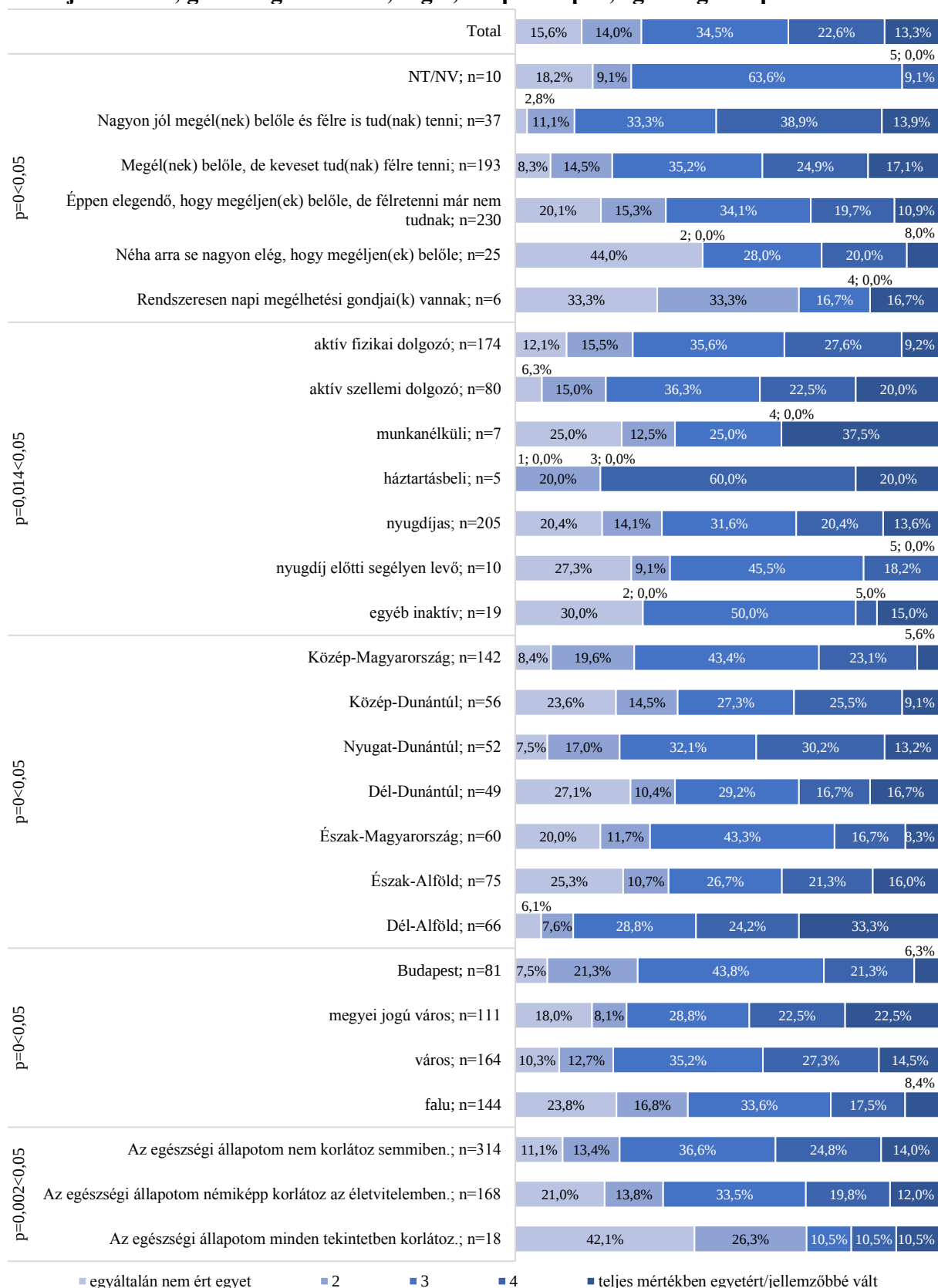
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

224. ábra: Fontos számomra, hogy fiatalosságot sugározzon a külsőm – iskolai végzettség, párkapcsolat, egyedüllet oka

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

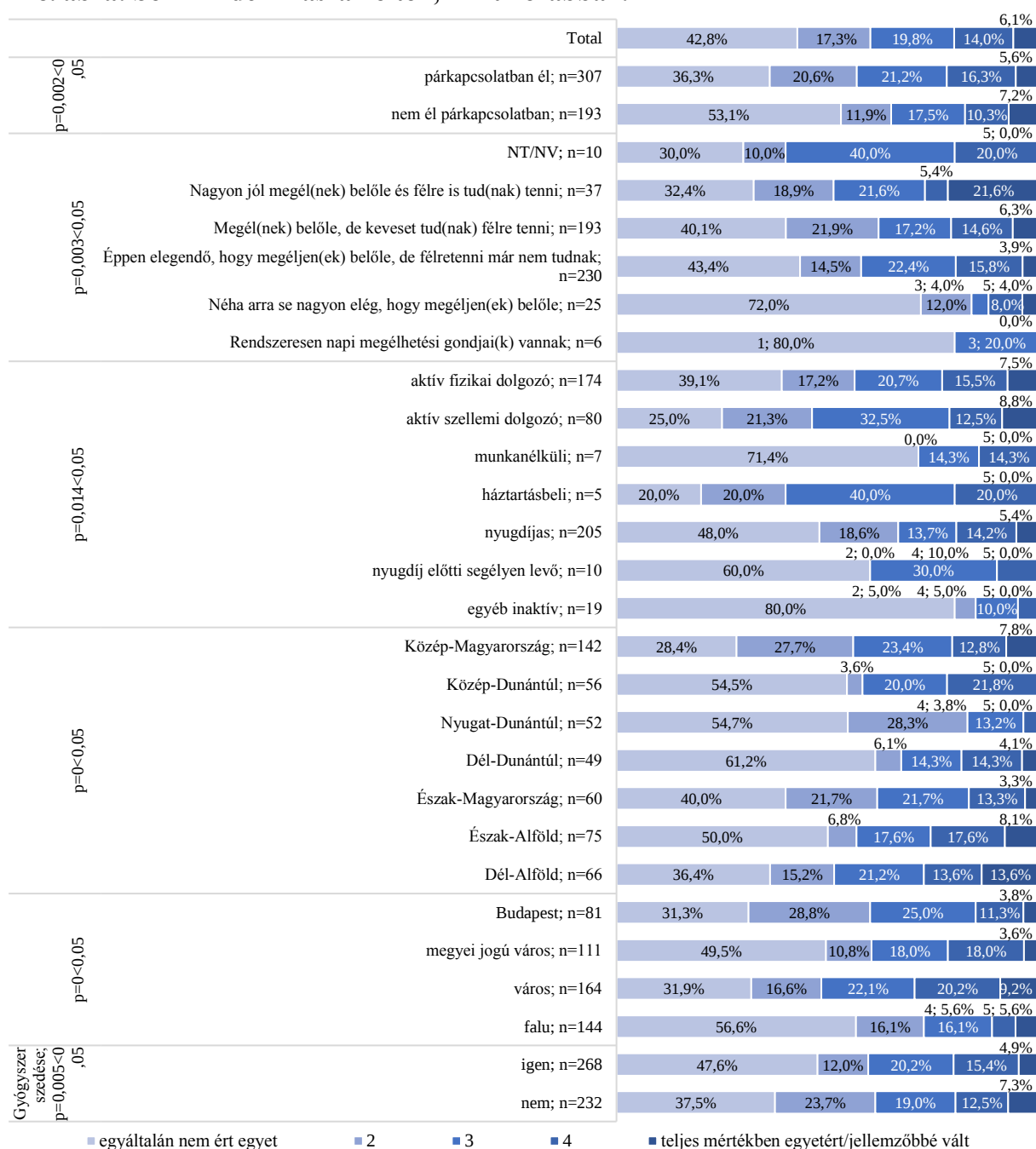
225. ábra: Fontos számomra, hogy fiatalosságot sugározzon a külsőm – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, régió, településtípus, egészségi állapot

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”

A legtöbb válaszadó úgy véli, hogy nem *költ sok minden másra, mint korábban*. Azonban a pozitív oldalt figyelve, átlag felett értettek együtt az attitűdállítással a pákapcsolatban élők, az aktív fizikai dolgozók, azok, akik félre tudnak tenni jövedelmükből és a városok lakói. Régiót szemlélve a legkevésbé egyetértők a Dél-Dunántúlról kerültek ki, mellettük pedig azok változtattak kevésbé költési szokásaikon, akiknek gyógyszer kell szedniük egészségük érdekében (226. ábra).

226. ábra: Sok minden másra költök, mint korábban.

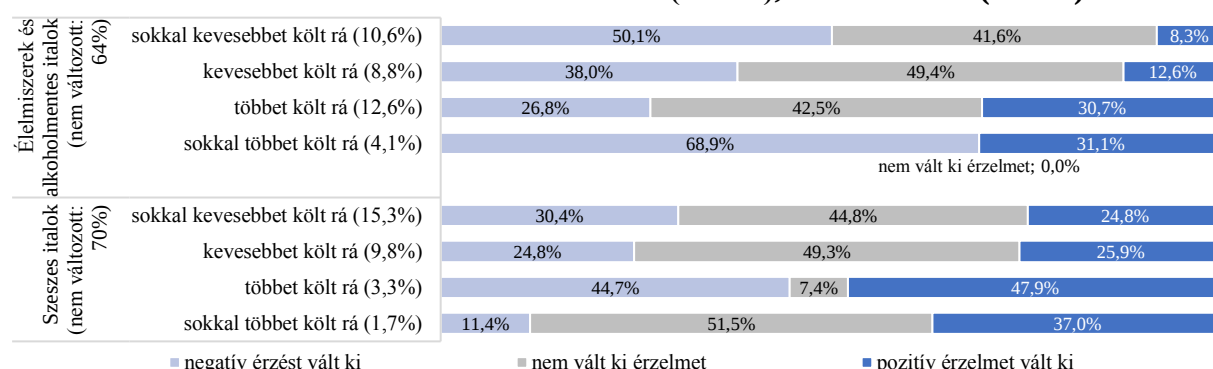

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérjük, véleményét 5 fokozatú skálán fejezze ki, ahol az 1 azt jelenti egyáltalán nem ért egyet, az 5 pedig, hogy teljes mértékben egyetért/jellemzőbbé vált!”⁷⁰

Termékcsoportokra való költés 10 éves viszonylatban - érzelmi kapcsolódás

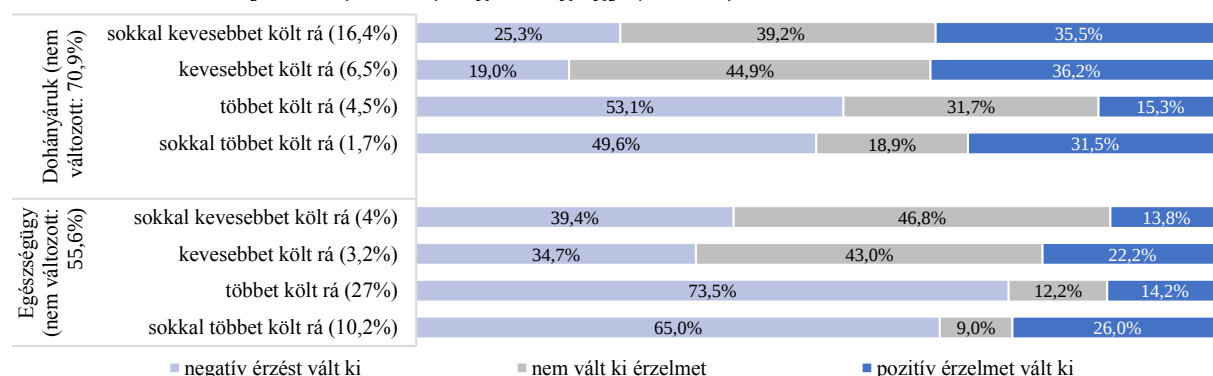
A következő oldalakon látható ábrák szemléltetik, hogy hogy élte meg érzelmileg azt a megkérdezett fogyasztói csoport, amennyiben megváltoztak a költései adott termék-kategóriák kapcsán. *Élelmiszerek és alkoholmentes italok* vásárlásának esetén azok, akik sokkal kevesebbet költenek rá, mint a korábbi években (10,6%-a a változást jelző válaszadónak), kisebb arányban élnek át pozitív érzelmeket (8,3%), mint negatívokat (50,1%), és jól látható, minél többet költenek rá, annál többen nyilatkoznak negatív érzelmekről (68,9%), azonban a pozitívan nyilatkozók aránya is nő (31,1%). Ezzel szemben *szeszes italok* kapcsán a sokkal kevesebb összeget vásárlók pozitív (24,8%) és negatív (30,4%) érzelmei között nincs túl nagy aránybeli eltérés, viszont a sokkal többet ráköltőknek csak 11,4%-a él át negatív érzelmeket, míg 37%-ban ezt pozitívnak vélik (227. ábra). *Dohánytermékek* vásárlása esetén a többet, vagy sokkal többet ráköltők élnek át borúlátóbb érzelmeket, mely tendencia hasonlatos az *egészségügyre* való költés esetére (228. ábra).

227. ábra: Élelmiszerek és alkoholmentes italok (n=180), szeszes italok (n=150)

Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költései a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

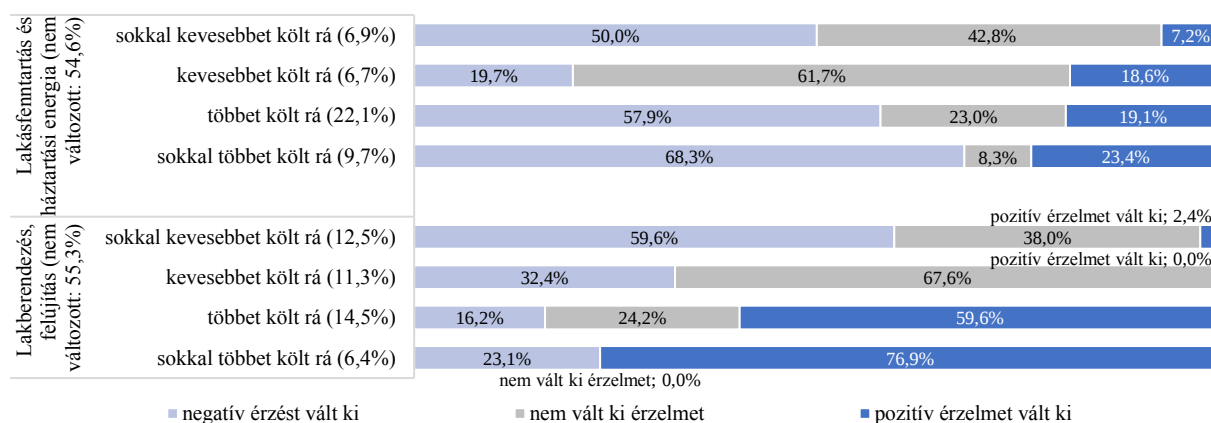
228. ábra: Dohányárak (n=146), egészségügy (n=222)

Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költései a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

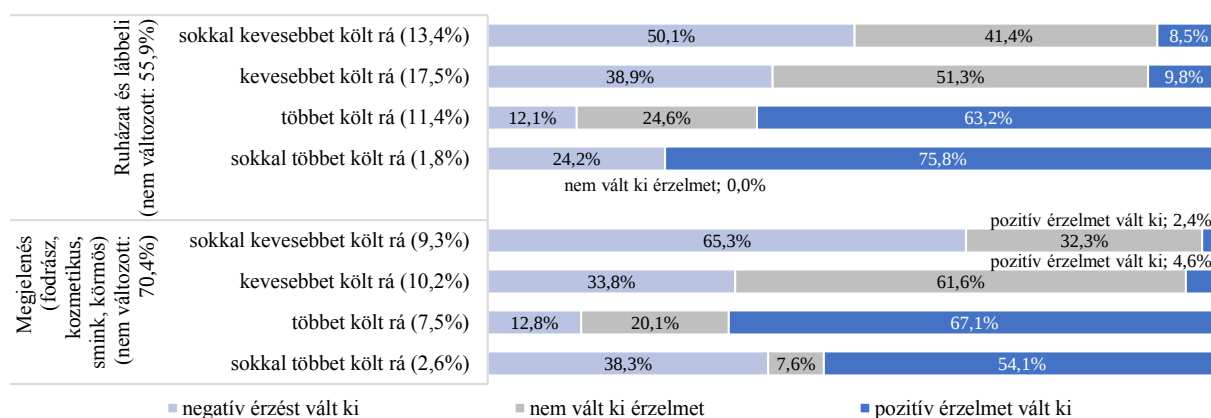
Lakásfenntartásra és háztartási energiára való költségek kapcsán megállapítható, hogy a változást jelző emberek 22,1%-a többet költ, de ez örömteli érzést csak 19,1%-ban okoz számukra. Ezzel szemben azok, akik sokkal többet költenek lakberendezésre és felújításra (6,4%), 76,9%-ban örömtelinek vélik ezt (229. ábra). Mivel ez utóbbi kategória általánosságban egy pozitív történetet takar, érthető, hogy akik sokkal kevésbé tudnak kiadásokat szánni rá (a válaszadók 12,5%-a), 59,6%-ban negatívként élik meg a helyzetet. Ruházat és lábbeli, valamint megjelenés (fodrász, kozmetikus, smink, körmos) kategóriákban a többet költők boldogabbnak tűnnek (230. ábra) és inkább a sokkal kevesebbet költők nyilatkoztak nagyobb mértékben ezzel kapcsolatos szomorúságról, a kicsivel kevesebbet költők inkább semlegesen viszonyultak a változáshoz.

229. ábra: Lakásfenntartás és háztartási energia (n=227), lakberendezés, felújítás (n=223)

Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

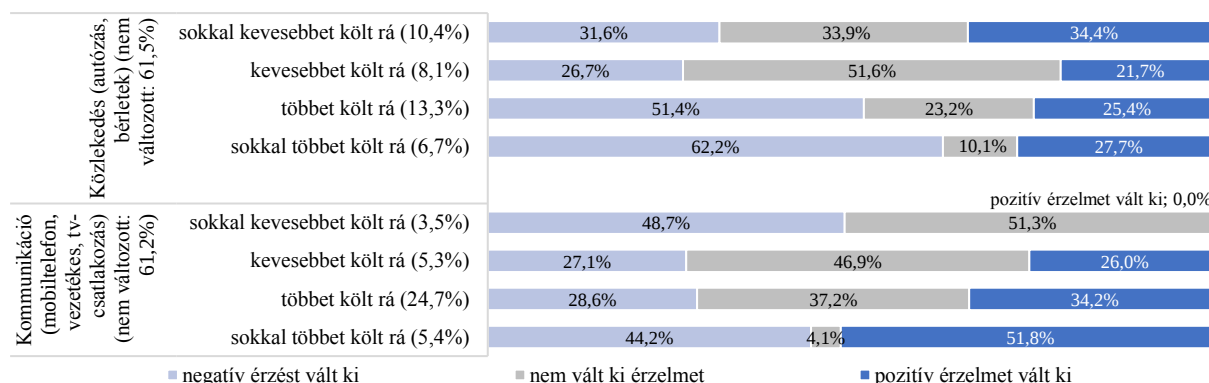
230. ábra: Ruházat és lábbeli (n=221), megjelenés (fodrász, kozmetikus, smink, körmos) (n=148)

Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

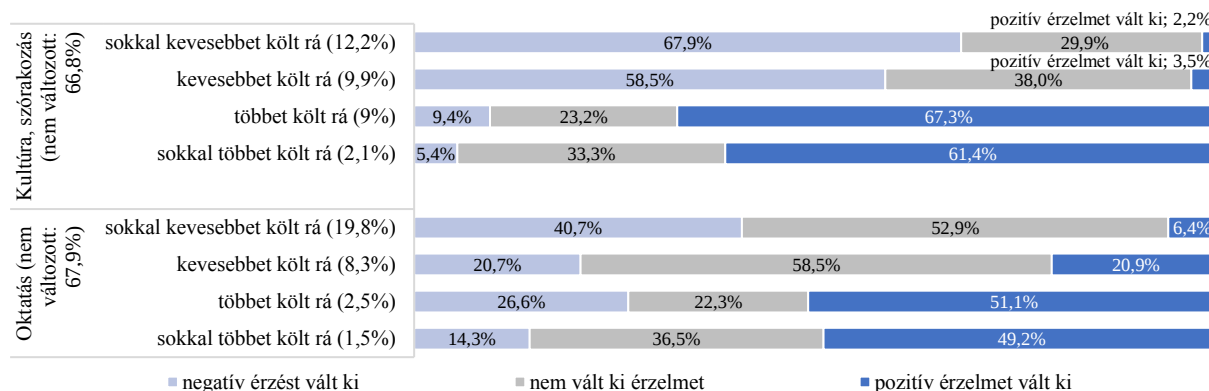
A közlekedésre (autózás, bérletek) nagyobb összegeket szánók 51,4% és 62,2%-ban nyilatkoztak negatív érzelmekről, míg a kevesebbet költők inkább semlegesen viszonyultak a kategória változásához az életükben. *Kommunikáció* (mobiltelefon, vezetékes, tv-csatlakozás) terén pedig a sokkal kevesebbet ráköltők közül senki nem nyilatkozott pozitív érzelmekről, nagyobb arányban voltak semlegesek a reakcióik; míg a ráköltött összeg növekedésével egyre derűsebbekké váltak a kommunikációra szánt összegekkel kapcsolatban (231. ábra). Sajnos megállapítható, hogy a válaszadók *kultúrára*, valamint *oktatásra* szánt kiadásai a 10 évvel ezelőtti időszakukhoz képest nagyobb arányban csökkentek, mint nőttek volna és nem is elégedettek a változással kapcsolatban; bár az oktatás kapcsán főként semleges érzelmeket éltek át (232. ábra). Végezetül *vendéglátásra*, valamint *utazásra és üdülésre* szintén kevesebbet költenek, mint 10 éve, és csak a többet vagy sokkal többet ráköltők pozitív érzelmei emelkednek ki a válaszokból. A 233. ábra szemlélteti továbbá, hogy minél kevesebbet költenek a két kategóriára, annál negatívabban szemlélik a bekövetkezett változást.

231. ábra: Közlekedés (autózás, bérletek; n=193), kommunikáció (mobiltelefon, vezetékes, tv-csatlakozás; n=194)

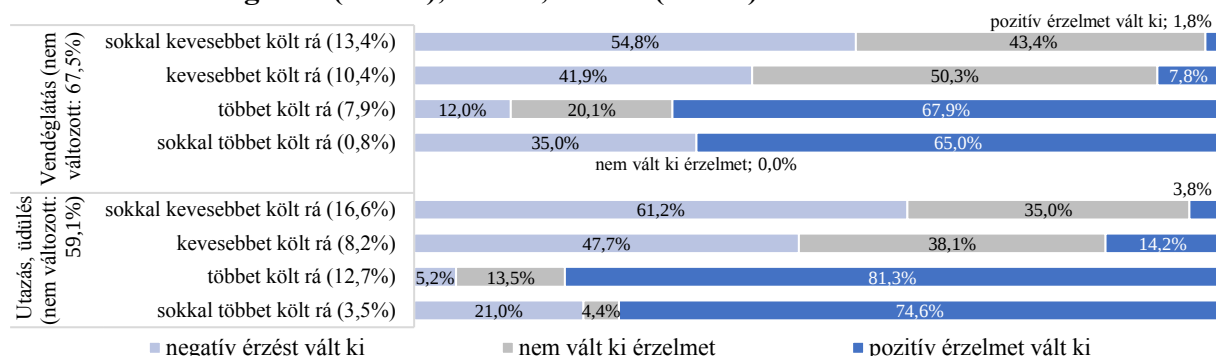
Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

232. ábra: Kultúra, szórakozás (n=166), oktatás (n=160)

Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

233. ábra: Vendéglátás (n=162), utazás, üdülés (n=205)

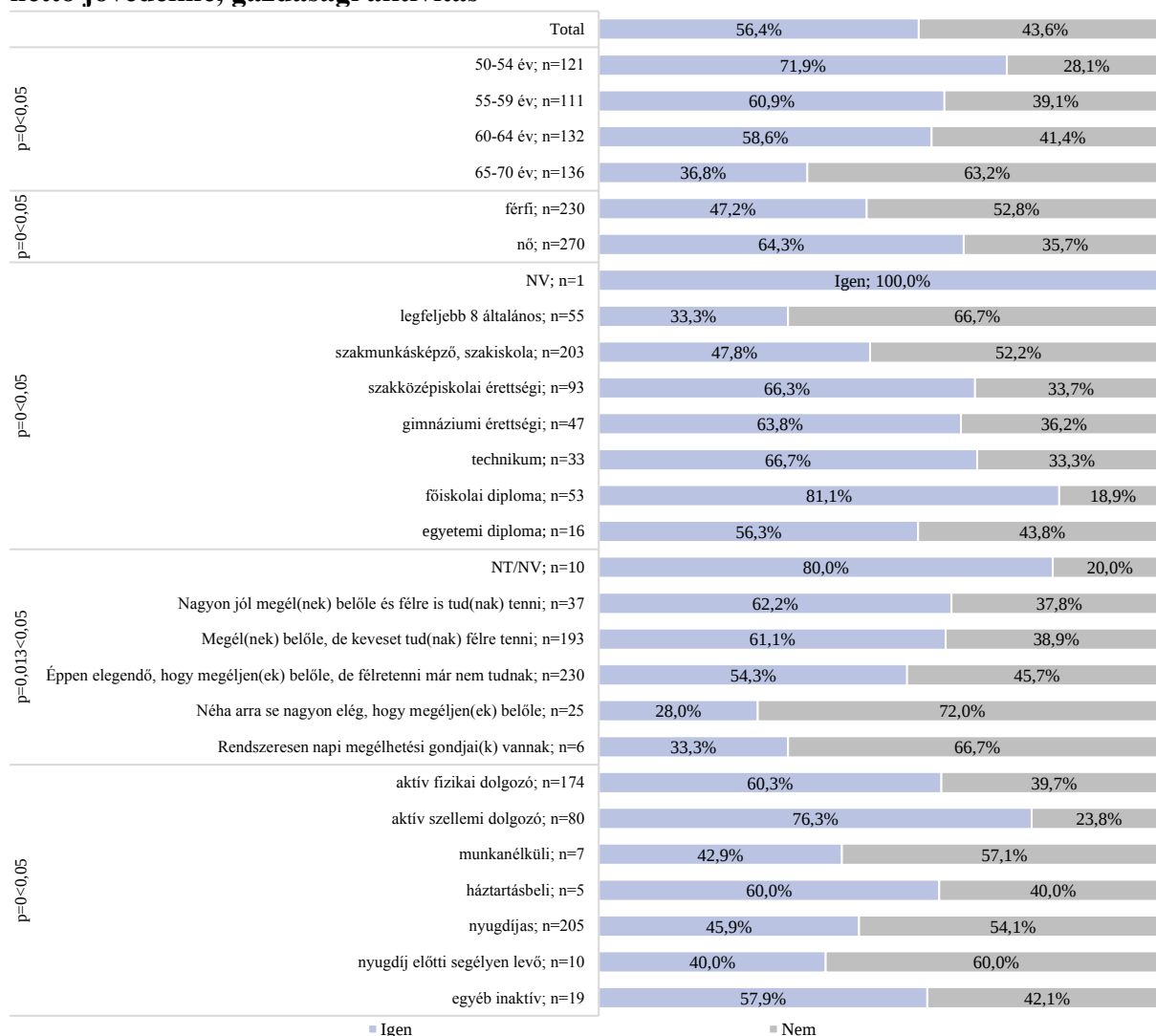
Forrás: saját szerkesztés; „Hogyan változtak a következő termékcsoportok esetében a költségei a 10 évvel ezelőtti életéhez képest? Kérjük, jelezze, hogy ez a változás pozitív vagy negatív érzést kelt-e Önben!”

4.6. Közösségi média használata

Közösségi média fiókkal 56,4%-ban rendelkeznek a válaszadók, és átlagon felül vannak jelen ilyen portálokon az 50-54 évesek, a főiskolai diplomával rendelkezők, a nagyon jó jövedelmi helyzettel rendelkezők, aktív szellemi dolgozók, és az Észak- valamint Közép-magyarországi lakosok. Kisebb arányban van ilyen profiljuk azoknak, akiket egészségi állapotuk némiképp korlátoz, illetve gyógyszert kell szedniük ennek megőrzése érdekében (234-235. ábrák).

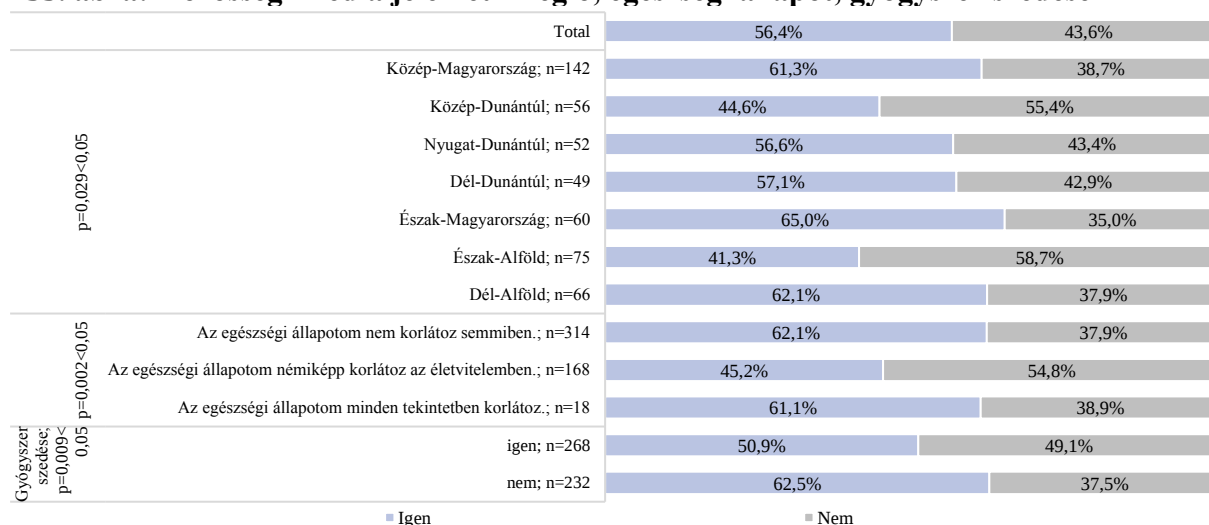
Inkább azok szoktak *használt termékeket vásárolni* online (Pl. apróhirdetési felületek vagy adok-veszek csoportok használata), akik nőtlenek/hajadonok (gyakran 8,3%), háztartásbeliek (20%) vagy gazdasági aktivitás szempontjából az egyéb inaktív (10,5%) kategóriába sorolták magukat (236. ábra). Korcsoportok tekintetében pedig főképp az 50-54 évesek élnek a lehetőséggel. *Használt termékek eladása* kapcsán az átlagnál gyakrabban végeznek ilyen tevékenységet az 50-54 évesek, a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők és a főiskolai diplomások, de azok is bátrabbak e téren, akiknek nem kell gyógyszert szedniük egészségük megőrzése érdekében (237-238. ábrák). „*A felületen látott hirdetés termékére való rákeresés*” attitűdállításhoz a „gyakran” lehetőséggel főképp az 50-54 évesek, a szakközépiskolát végzettek és a munkanélküliek és egyéb inaktívak, valamint a Dél-alföldiek válaszoltak (239-240. ábrák). *Webáruházból* legkevésbé a 65+ évesek, a legfeljebb 8 általánost végzettek, a rendszeres napi megélhetési gondokkal küzdők és a nyugdíj előtti segélyből élők vásárolnak (241-242. ábrák). *Saját termékek vagy vállalkozás hirdetését* főképp az aktív szellemi dolgozók (ritkán és gyakran együtt 23,5%), az 50-54 évesek (22,3%), illetve a városok lakói (21,3%) végzik online térben, de az egyéb inaktívak 30%-a is így nyilatkozott (243. ábra).

234. ábra: Közösségi média jelenlét – korcsoportok, iskolai végzettség, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

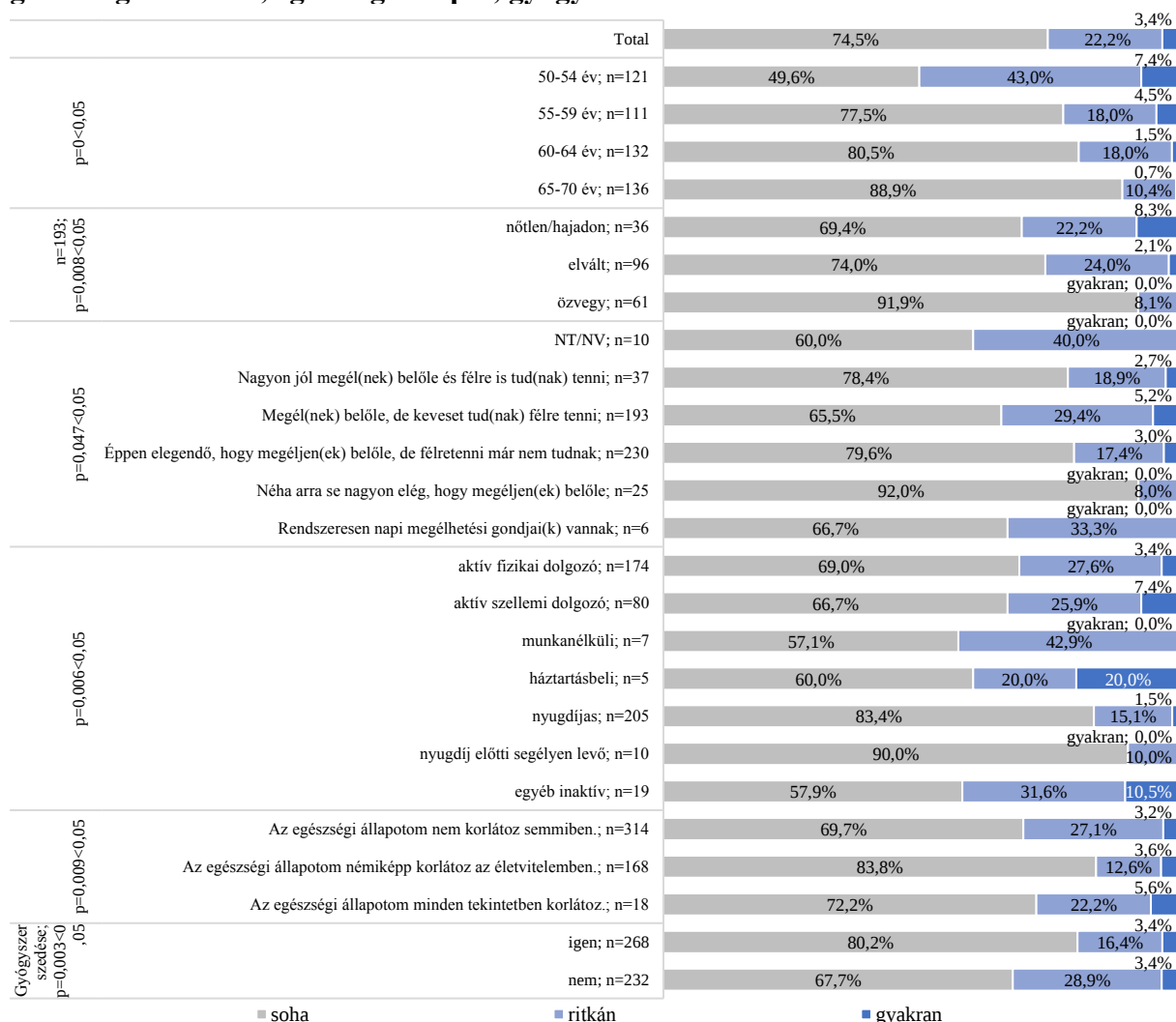
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Rendelkezik Ön valamilyen közösségi média-fiókkal, profillal?”

235. ábra: Közösségi média jelenlét – régió, egészségi állapot, gyógyszer szedése

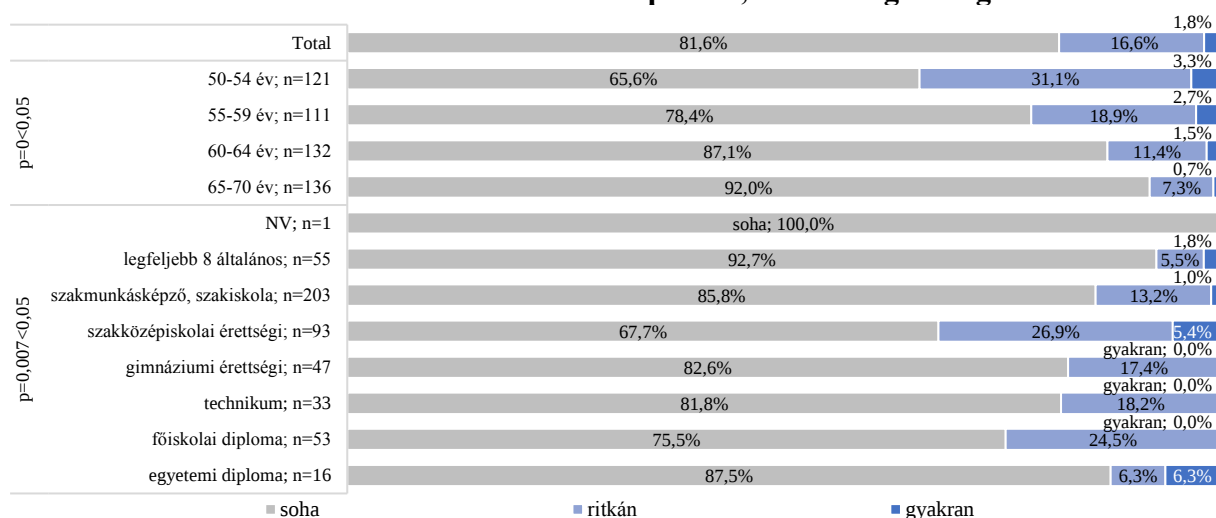
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Rendelkezik Ön valamilyen közösségi média-fiókkal, profillal?”

236. ábra: Használt termékek vásárlása (Pl. apróhirdetési felületek vagy adok-veszek csoportok használata) – korcsoportok, egyedüllet oka, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, egészségi állapot, gyógyszer szedése

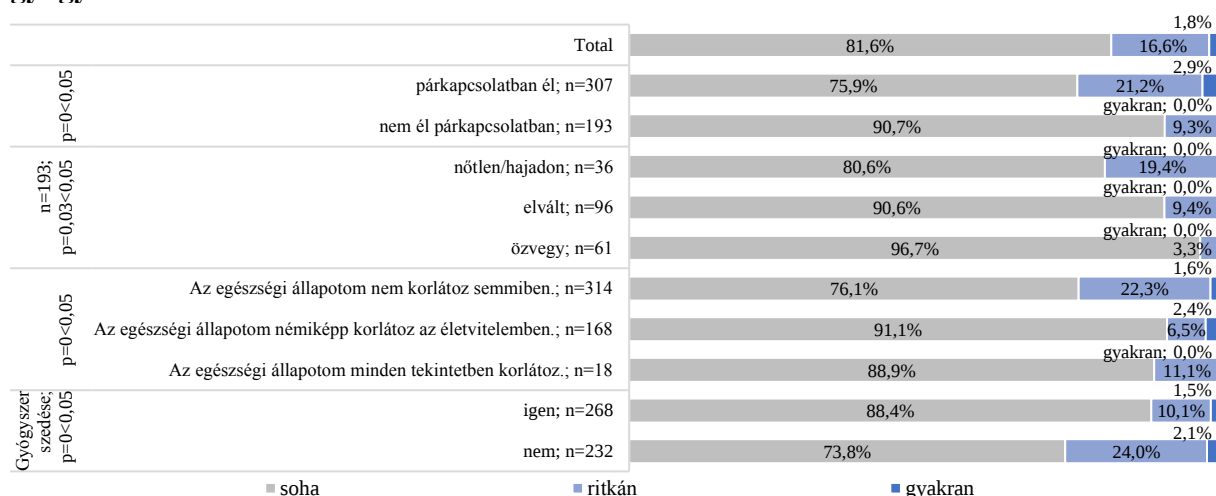
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

237. ábra: Használt termékek eladása – korcsoportok, iskolai végzettség

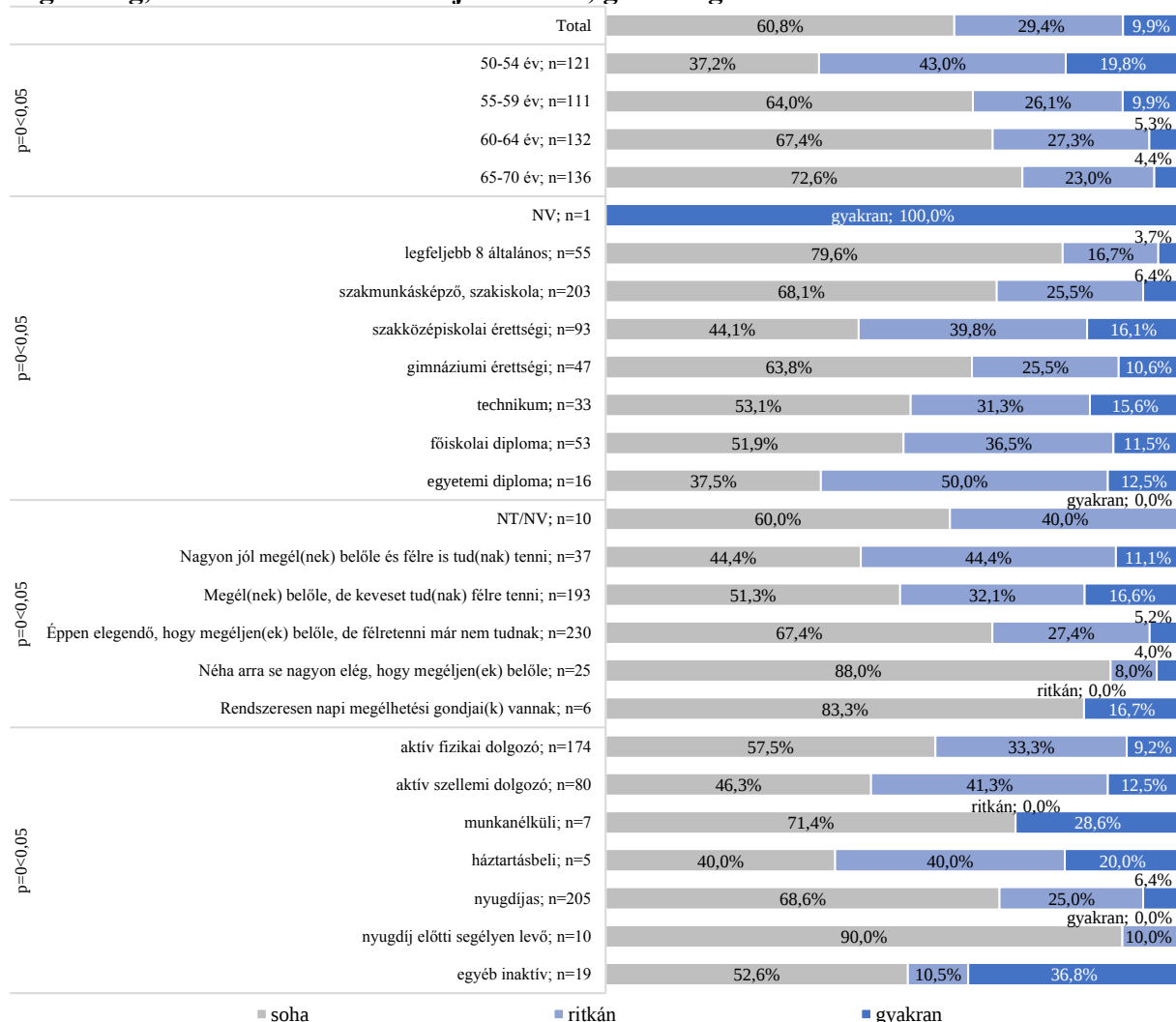
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

238. ábra: Használt termékek eladása – párkapcsolat, egyedüllét oka, egészségi állapot, gyógyszer szedése

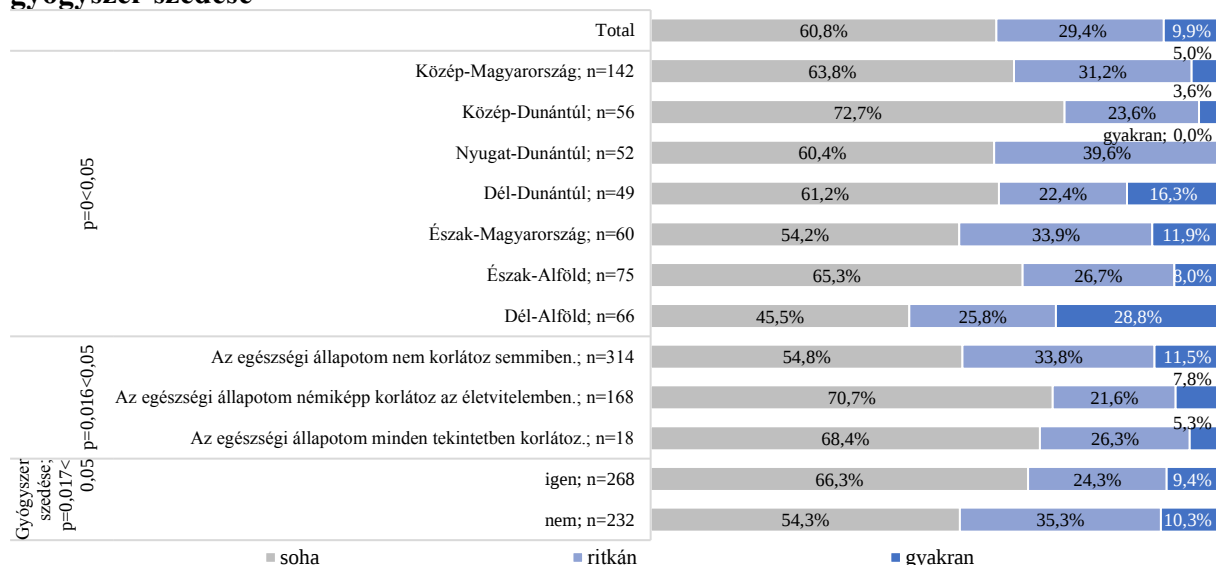
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

239. ábra: A felületen látott hirdetés termékére való rákeresés – korcsoportok, iskolai végzettség, a háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás

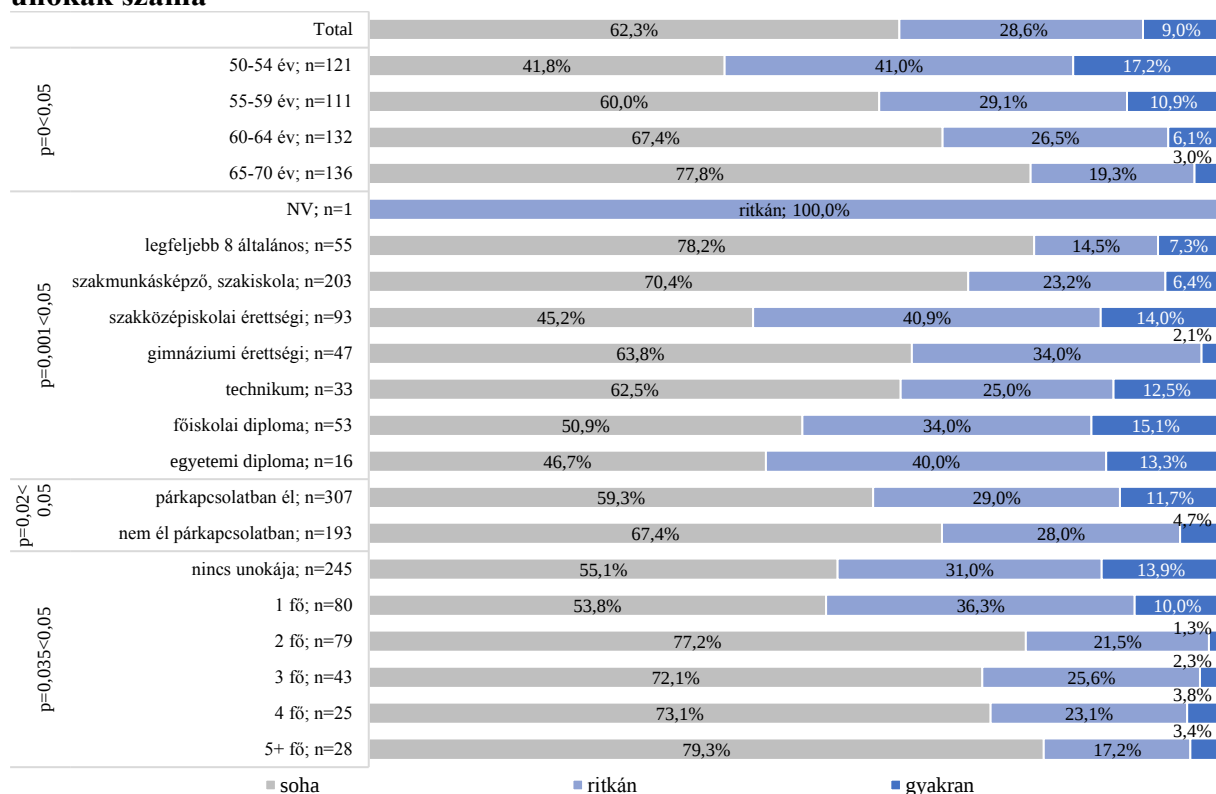
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

240. ábra: A felületen látott hirdetés termékére való rákeresés – régió, egészségi állapot, gyógyszer szedése

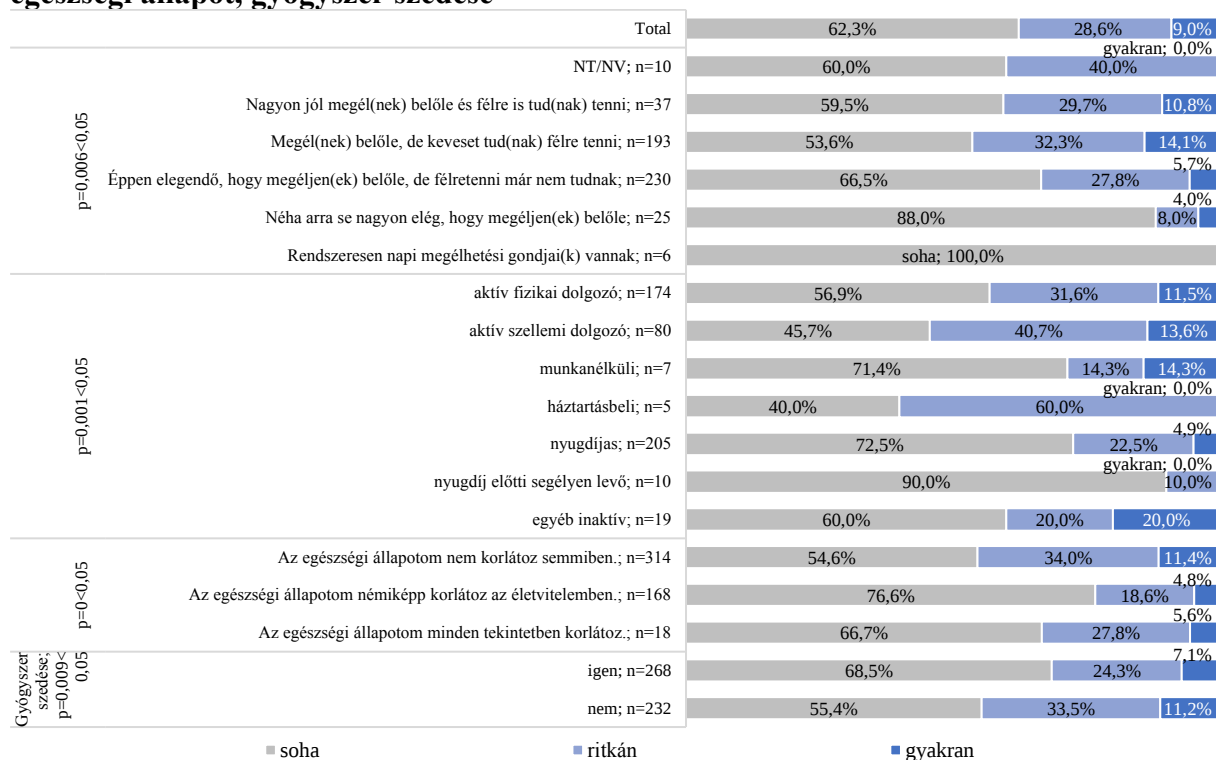
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

241. ábra: Webáruházból vásárlás – korcsoport, iskolai végzettség, párkapcsolat, saját unokák száma

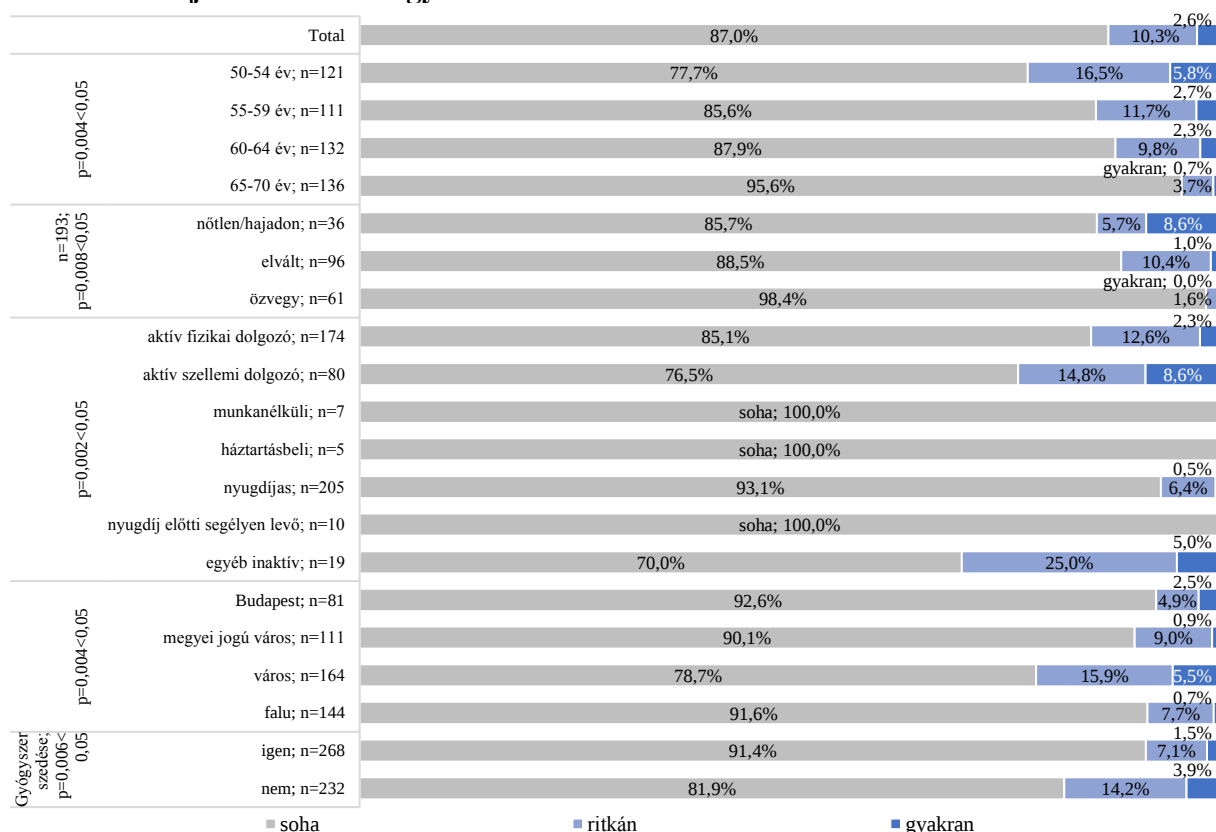
Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

242. ábra: Webáruházból vásárlás – háztartás havi nettó jövedelme, gazdasági aktivitás, egészségi állapot, gyógyszer szedése

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

243. ábra: Saját termékek vagy vállalkozás hirdetése.

Forrás: saját szerkesztés (n=500); „Milyen gyakran végzi online az alábbi tevékenységeket?”

5. Összefoglalás

A tanulmányban a magyar lakosság 50-70 év közötti korosztályában vizsgáltuk az öregedéssel kapcsolatos, főképp vásárlói magatartásváltozás témakörét: a kor következtében bekövetkező vásárlással kapcsolatos attitűdváltozásokat, a szubjektív életkor-megítélési eltéréseket, az idős lakosság érzékelt hátrányait és önmaga értékelését a vele egykorú személyekhez. Ezekről közöltük az alapvető eredményeket és a különféle demográfiai hátterek szerinti szignifikáns eltéréseket.

Miután ez egy alaptanulmány, ezért ebben az esetben csupán a főbb összefüggések bemutatása volt a cél, további elemzések, egy-egy homogén témakör mélyebb kifejtése az adatbázis felhasználásával készülő újabb publikációkban történik.

6. Irodalomjegyzék

- Bagdy, E. (1983). Gondolatok az öregedés és öregség pszichológiai kérdéseiről. In B. Barta (Szerk.), *Az időskorú népesség demográfiai helyzete és problémái. Tudományos konferencia* (old.: 141-143.). Budapest: Statisztikai Kiadó Vállalat.
- Barak, B. (2009). Age identity: A cross-cultural global approach. *International Journal of Behavioral Development*, 33(1), 2-11.
- Barak, B., & Rahtz, D. (1999). Perceived youth: appraisal and characterization. *Int. J. Aging Hum. Dev.*, 49, 231–257. doi:10.2190/11cw-wklj-40kw-7kg9
- Barak, B., & Schiffman, L. G. (1981). Cognitive Age: A Nonchronological Age Variable. *Advances in Consumer Research*, 8, 602-606.
- Barrett, A. E. (2003). Socioeconomic status and age identity: the role of dimensions of health in the subjective construction of age. *J. Gerontol. B Psychol. Sci. Soc. Sci.*, 58, S101–S109. doi:10.1093/geronb/58.2.s101
- Beard, J., Tracy, M., Vlahov, D., & Galea, S. (2018). Trajectory and socioeconomic predictors of depression in a prospective study of residents of New York City. *Ann Epidemiol*, Mar; 18(3), 235–43. doi:10.1016/j.annepidem.2007.10.004
- Bell, B. (1972). Significance of Functional Age for Interdisciplinary and Longitudinal Research. *Aging and Human Development*, 3 (2), 145-7.
- Beregi, E. (1984). *Az öregedés: Biológiai elváltozások, megbetegedések és szociális problémák öregkorban*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

- Berntsen, D., & Rubin, D. C. (2006). Emotion and vantage point in autobiographical memory. *Cognition and Emotion*, 20(8), 1193–1215. doi:10.1080/02699930500371190
- Bilotta, C., Bowling, A., Nicolini, P., Casè, A., & Vergani, C. (2012). Quality of life in older outpatients living alone in the community in Italy. *Health Soc Care Community*, 20(1):32-41. doi:10.1111/j.1365-2524.2011.01011.x
- Bilotta, C., Bowling, A., Nicolini, P., Case, A., Pina, G. R., & et al. (2011). Older People's Quality of Life (OPQOL) scores and adverse health outcomes at a one-year follow-up. A prospective cohort study on older outpatients living in the commucommunity in Italy. *Health and Quality of Life Outcomes*, 9, 72. doi:10.1186/1477-7525-9-72
- Björkstén, J. (1968). The crosslinking theory of aging. *J. Am. Geriatr. Soc.*, 16, 408-427.
- Bowling, A. (1996). The effects of illness on quality of life: findings from a survey of households in Great Britain. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 50(2):149-155. doi:10.1136/jech.50.2.149
- Bowling, A. (2009). The Psychometric Properties of the Older People's Quality of Life Questionnaire, Compared with the CASP-19 and the WHOQOL-OLD. *Current Gerontology and Geriatrics Research*, ID 298950. doi:10.1155/2009/298950
- Bowling, A., Hankins, M., Windle, G., Bilotta, C., & Grant, R. (2013). A short measure of quality of life in older age: The performance of the brief Older People's Quality of Life questionnaire (OPQOL-brief). *Archives of Geriatrics and Gerontology*, 56(1), 181-187. doi:10.1016/j.archger.2012.08.012
- Bradstadter, J. (1999). Sources of resilience in the aging self: toward integrating perspectives. In T. Hee, Blanchard, & F. Fields (szerk.), *Social Cognition and Aging* (old.: 125-144.). London: Academic Press.
- Bromley, D. (1966). *The psychology of human ageing*. Harmondsworth: Penguin.
- Brown, J., Bowling, A., & Flynn, T. (2004). *Models of Quality of Life: A Taxonomy, Overview and Systematic Review of the Literature*. Letöltés dátuma: 2020. 07 21, forrás:<https://lemosandcrane.co.uk/resources/European%20Forum%20on%20Population%20Ageing%20Research%20-%20Models%20of%20Quality%20of%20Life.pdf>
- Butler, R. (2011). *The Longevity Prescription*. New York: Avery.
- Campbell, A., Converse, P. E., & Rodgers, W. L. (1976). *The Quality of American Life*. New York: Russel Sage Foundation.
- Cooper, K., & Stewart, K. (2015). *Does money in adulthood affect adult outcomes?* York, England: Joseph Rowntree Foundation. Letöltés dátuma: 2020. 05. 20., forrás: <http://www.jrf.org.uk/sites/files/jrf/money-adult-outcomes-full.pdf>

- Csizmadia, S., & Györi Szabó, R. (2014). Idősmarketing – kinek szól? *Valóság*, 2014/3.(LVII.), LVII(2014/3), 54-73.
- Day, R. L. (1987). Relationship between life satisfaction and consumer satisfaction. In A. C. Samli (Szerk.), *Marketing and quality-of-life interface* (old.: pp. 289-311.). Westport, CT: Greenwood.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575. Forrás: http://labs.psychology.illinois.edu/~ediener/Documents/Diener_1984.pdf
- Diener, E., Inglehart, R., & Tay, L. (2012). *Theory and Validity of Life Satisfaction Scales*. Letöltés dátuma: 2020. 07 21, forrás: http://labs.psychology.illinois.edu/~ediener/Documents/Diener-Inglehart-Tay_Vailidity%20of%20ls%20measures.pdf
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective Weil-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, Vol. 125, No. 2, 276-302.
- Ercsey, I. (2011). *Az életminőség mérése*. Letöltés dátuma: 2020. 07 21, forrás: <https://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2010/ercsey%20ida.pdf>
- Erikson, E. (1982). *The life cycle completed*. New York: Norton.
- Erikson, E. (1991). Az életciklus: az identitás epigenezise. In E. Erikson (Szerk.), *A fiatal Luther és más írások*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Escuder-Mollon, P., & Cabedo, S. (szerk.). (2013). *Education and quality of life in senior citizens*. Helsinki: Universitat Jaume I.
- Eurostat. (2018). *Népességszerkezet és a népesség előregedése*. Letöltés dátuma: 2020. 07. 20., forrás: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/hu#M.C3.BAItbeli_.C3.A9s_.C3.B6v.C5.91beli_.C3.B6reged.C3.A9si_tendenci.C3.A1k_az_EU-ban
- Gabriel, Y., & Lang, T. (1995). *The Unmanageable Consumer: Contemporary Consumption and Its Fragmentation*. London: Sage.
- Galambos, N. L., Turner, P. K., & Tilton-Weaver, L. C. (2005). Chronological and Subjective Age in Emerging Adulthood: The Crossover Effect. *Journal of Adolescent Research*, 20(5), 538–556. doi:10.1177/0743558405274876
- Gassmann, O., & Reepmeyer, G. (2008). Universal Design – Innovations for All Ages. In F. Kohlbacher, & C. Herstatt (szerk.), *The Silver Market Phenomenon*. Berlin: Springer, Berlin, Heidelberg. doi:10.1007/978-3-540-75331-5_9

- Gorman, M. (1993). Mid-life Transition in Men and Women. In R. Wicks, & R. Parsons (szerk.), *Clinical Handbook of Pastoral Counseling* (old.: 297–312.). New York: Paulist Press.
- Gross, R. (1996). *Psychology*. London: Hodder and Soughton.
- Gyökössy, E. (1988). Öregedés, öregség. In I. Jelenits, & T. Tomcsányi (szerk.), *Tanulmányok a vallás és lélektan határterületeiről*. Pécs: Római Katolikus Szeretetszolgálat Ifjúság- és Családsegítő Csoportja és a Szeged-Csanádi Püspökség.
- Halford, W. K., Schweitzer, R. D., & Varghese, F. N. (1991). Effects of Family Environment on Negative Symptoms and Quality of Life of Psychotic Patient. *Hosp Community Psychiatry*, 42(12):1241-7. doi:10.1176/ps.42.12.1241
- Hayflick, L. (1995). *Az öregedés titkai*. Budapest: Magyar Könyvklub.
- Heady, B., Veenhoven, R., & Wearing, A. (1991). Top-down versus bottom-up. Theories of subjective well-being. *Social Indicators Research*, vol. 24, pp. 81-100.
- Hegedűs, R. (2001). Szubjektív társadalmi indikátorok - szelektív áttekintés a téma irodalmából. *Szociológia Szemle*, 2001/2. 58-72. Forrás: <https://szociologia.hu/dynamic/0102hegedus.htm>
- Hegedűs, R., Törőcsik, M., & Németh, P. (2019). Generációs eltérések a korérzékelésben Magyarországon. In E. Bruder, & C. Obádovics (szerk.), *Változó társadalom, változó gazdaság = Changing society, changing economy* (old.: pp. 107-130.). Budapest: Scolar Kiadó.
- Hidyné, K. E. (1989). *Művelődés az időskorban*. Budapest: Országos Közművelődési Központ.
- Hildebrand, P. (1995). *Beyond Mid-Life Crisis. A psychodynamic Approach to Ageing*. London: Sheldon Press.
- Hofmeiser, Á., Neulinger, Á., & Piskóti, M. (2020). Az értékválasztás és a kognitív életkor közötti kapcsolat a magyar 50 év feletti lakosság körében. *Vezetéstudomány*, LI(07-08), 53-64. doi:10.14267/VEZTUD.2020.07-08.05
- Horváth-Szabó, K. (2002). A személyiség fejlesztő kohója: a szenvedés. In É. Bánlaky (Szerk.), *Teológusok és pszichológusok a szenvedésről*. Budapest: Faludi Akadémia.
- Horváth-Szabó, K. (2004). *Az emberélet középső szakasza*. Letöltés dátuma: 2020. 07. 20., forrás: http://real.mtak.hu/24189/1/Horvath_Szabo_Katalin_Vigilia_2004_2_u.pdf
- Jacobs, M. (1997). The Quality of Life: Social Goods and the Politics of Consumption. *The Political Quarterly*, 68: 47-61. doi:10.1111/1467-923X.00115

- József, I. (2011). *Fejlődépszichológia*. Kaposvár: Kaposvári Egyetem. Forrás:
http://janus.ttk.ptt.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/a_pszichoszociilis_fejldselt.html
- Klebl, K. (2007). *Development of the Generation 50-plus – Effects on retail marketing*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller.
- Kohli, M. (1978). Erwartungen an eine Soziologie des Lebenslaufs. In M. Kohli (Szerk.), *Soziologie des Lebenslaufs* (old.: pp. 9-31.). Darmstadt: Luchterhand.
- Krémer, B. (2015). *Mi is a kétségbeejtő abban, hogy tovább élünk? avagy Az idősödési válság és a halál egyenlőtlenségei*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- KSH. (2018). *A háztartások életszínvonala*. Letöltés dátuma: 2020. 07. 20., forrás:
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2018/index.html#chapter-19>
- KSH. (2019). *Magyarország korfája*. Letöltés dátuma: 2020. 05. 21., forrás:
<https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html>
- KSH. (2020a). *A népesség korösszetétele, eltartottsági ráta, öregedési index 1980-2011*. Letöltés dátuma: 2020. 07. 20., forrás:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/nepmozg/tablnep10_05.html
- KSH. (2020b). *Eltartottsági ráták, öregedési index, január 1. (2005–2020)*. Letöltés dátuma: 2020. 07. 20., forrás: https://www.ksh.hu/thm/2/indi2_1_2.html
- Kwak, S., Kim, H., Chey, J., & Youm, Y. (2018). Feeling How Old I Am: Subjective Age Is Associated With Estimated Brain Age. *Front Aging Neurosci*, 10, 168.
doi:10.3389/fnagi.2018.00168
- Lampek, K., & Rétsági, E. (szerk.). (2015). *Egészséges idősödés. Az egészségfejlesztés lehetőségei idős korban*. Pécs: PTE ETK.
- Lawton, M. P. (1983). The varieties of well-being. *Experimental Aging Research*, 9, 65–72.
- Lawton, M. P. (1991). Background. A multidimensional view of quality of life in frail elders. In J. E. Birren, J. Lubben, J. Rowe, & D. Deutchman (szerk.), *The concept and measurement of quality of life in the frail elderly* (old.: pp. 4-27.). San Diego: Academic Press.
- Lee, D., Sirgy, M. J., Larsen, V., & Wright, N. D. (2002). Developing a Subjective Measure of Consumer Well-Being. *Journal of Macromarketing*, Vol. 22. No. 2., 158-169.
doi:10.1177/0890202202238219
- Leelakulthanit, O., Day, R., & Walters, R. (1991). Investigating the relationship between marketing and overall satisfaction with life in a developing country. *Journal of Macromarketing*, Vol. 11, 3-23.

- Levinson, D., & et al. (1978). *The Season of Man's Life*. New York: Alfred A. Knopf.
- Levy, B., Chung, P., Bedford, T., & Navrazhina, K. (2013). Facebook as a Site for Negative Age Stereotypes. *Gerontologist*, 54(2), 172-176. doi:10.1093/geront/gns194
- Milne, E. M. (2006). When does human ageing begin? *Mechanisms of Ageing and Development*, 127, 290-297.
- Monostori, J., & Gresits, G. (2018). Idősödés. In J. Monostori, P. Őri, & Z. Spéder (szerk.), *Demográfiai portré 2018* (old.: 127-145.). Budapest: KSH NKI.
- Montepare, J. M., & Lachman, M. E. (1989). "You're only as old as you feel": Self-perceptions of age, fears of aging, and life satisfaction from adolescence to old age. *Psychology and Aging*, 4(1), 73-78. doi:10.1037/0882-7974.4.1.73
- Nakano, N., MacDonald, M., & Douthitt, R. (1992). Toward consumer well-being: Consumer socialization effects of work experience. *Developments in quality-of-life studies in marketing*, Vol. 4., pp. 107-111.
- North, M. S., & Fiske, S. T. (2012). An inconvenienced youth? Ageism and its potential intergenerational roots. *Psychol Bull*, 138(5), 982-97. doi:10.1037/a0027843
- OECD. (2017). *Pensions at a Glance 2017: OECD and G20 Indicators*. Paris: OECD Publishing. doi:10.1787/pension_glance-2017-en
- Orimo, H., & et al. (2006). Reviewing the definition of "elderly". *Geriatrics and Gerontology International*, 6, 149-158.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction. *Personality Assessment*, Vol. 5., pp. 164-172. doi:DOI 10.1007/978-90-481-2354-4 5
- Pavot, W., & Diener, E. (2007). The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, Vol. 3. pp. 137-152. doi:10.1080/17439760701756946
- Poston, D., Turnbull, A., Park, J., Mannan, H., Marquis, J., & Wang, M. (2003). Family Quality of life: A qualitative inquiry. *Mental Retardation*, 41(5):313-28. doi:10.1352/0047-6765(2003)41<313:FQOLAQ>2.0.CO;2
- Semsei, I. (2014). *Gerontológia*. Debrecen: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar. Forrás: https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2010_0020_gerontologia_magyar/irodalomjegyzk.html
- Szarka, K., Lehota, J., & Langer, K. (2014). Az 50+ generáció fenntarthatósággal kapcsolatos félelmei. *Journal of Central European Green Innovation*, 2(4), 129-151.

- Tahir Jan, M., Zain, O. M., & Jehangir, M. (2011). Can consumption make you happy? Exploring Student's Quality of Life from Marketing Perspective. *International Journal of Economics and Management Sciences*, Vol. 1, No. 1, 2011, pp. 01-08.
- Töröcsik, M. (2011). *Fogyasztói magatartás. Insight, trendek, vásárlók*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Töröcsik, M. (2016). A fogyasztói magatartás új tendenciái. *Vezetéstudomány*, 47:4, 19-25.
- Veenhoven, R. (1996). Developments in satisfaction-research. *Social Indicator Research*, Vol. 20., pp. 333 -354.
- WHO. (2015). *World report on ageing and health*. Switzerland: WHO Press, World Health Organization. Forrás:
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186463/9789240694811_eng.pdf?sequence=1